

විනයපිටකෙ

පාවිත්තිය-අට්ඨකථා

5. පාවිත්තියකණ්ඩං

1. මුසාවාදවග්ගො

1. මුසාවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා

යෙසං නවහි වග්ගෙහි, සඬගහො සුඡ්පතිට්ඨිතො;
බුද්දකානං අයං දානි, තෙසං භවති වණ්ණනා.

1. තත්ථ මුසාවාදවග්ගස්ස තාව පට්ඨසික්ඛාපදෙ භත්ථකොති තස්ස ථෙරස්ස නාමං. සකායානං පුත්තොති සකායපුත්තො. බුද්ධකාලෙ කිර සකායකුලතො අසීති පුරිසසභස්සානි පබ්බජිංසු, තෙසං යො අඤ්ඤතරොති. වාදක්ඛිත්තොති “වාදං කර්ස්සාමි”ති එවං පරිචිතක්කිතෙන වාදෙන පරවාදිසන්නිකං ඛිත්තො පක්ඛිත්තො පහිතො පෙසිතොති අත්ථො. වාදමිහි වා සකෙන චිත්තෙන ඛිත්තො. යත්ර යත්ර වාදො තත්ත තත්තෙව සන්දිස්සතීතිපි වාදක්ඛිත්තො. අවජානිත්වා අවජානාතීති අත්තනො වාදෙ කඤ්චි දොසං සල්ලක්ඛෙන්තො “නායං මම වාදො”ති අවජානිත්වා පුන කථෙන්නො කථෙන්නො නිද්දොසනං සල්ලක්ඛෙන්වා “මමෙව අයං වාදො”ති පටිජානාති. පටිජානිත්වා අවජානාතීති කිස්මිඤ්චිදෙව වචනෙ ආනිසංසං සල්ලක්ඛෙන්තො “අයං මම වාදො”ති පටිජානිත්වා පුන කථෙන්නො කථෙන්නො තත්ථ දොසං සල්ලක්ඛෙන්වා “නායං මම වාදො”ති අවජානාති. අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිවරතීති අඤ්ඤෙන කාරණෙන අඤ්ඤං කාරණං පටිවරති පටිච්ඡාදෙනි අජිකොත්ථරති, “රූපං අනිච්චං ජානිතබ්බතො”ති වත්වා පුන “ජාතිධම්මතො”තිආදීනි වදති. කුරුන්දියං පන “එතස්ස පටිච්ඡාදනහෙතුං අඤ්ඤං බහුං කථෙති”ති වුත්තං. තත්තායං අධිජ්ජායො – යං තං පටිජානනඤ්ච අවජානනඤ්ච, තස්ස පටිච්ඡාදනත්ථං “කො ආහ, කිං ආහ, කිස්මිං ආහා”ති එවමාදි බහුං භාසතීති. පුන මහාඅට්ඨකථායං “අවජානිත්වා පටිජානන්නො පටිජානිත්වා අවජානන්නො එව ව අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිවරතී”ති වුත්තං. සම්පජානමුසා භාසතීති ජානන්නො මුසා භාසති. සඬකෙතං කත්වා විසංවාදෙතීති පුරෙහත්තාදීසු “අසුකස්මිං නාම කාලෙ අසුකස්මිං නාම පදෙසෙ වාදො භොතු”ති සඬකෙතං කත්වා සඬකෙතනො පුරෙ වා පච්ඡා වා ගන්ත්වා “පස්සථ භො, තිත්ථියා න ආගතා පරාජිතා”ති පක්කමති.

2. සම්පජානමුසාවාදෙති ජානිත්වා ජානන්තස්ස ව මුසා භණ්ණතෙ.

3. විසංවාදනපුරෙක්කාරස්සාති විසංවාදනචිත්තං පුරතො කත්වා වදන්තස්ස.
 වාචාති මිච්ඡාවාචාපරියාපන්නවචනසමුට්ඨාපිකා වෙතනා. ගිරාති තාය වෙතනාය
 සමුට්ඨාපිතසද්දං දස්සෙති. ඛාජ්ජපොති වචනපොථා; වාචායෙව හි අඤ්ඤාසම්පි
 දිට්ඨානුගතිමාපජ්ජන්තානං පඨභුතතො ඛාජ්ජපොති වුවිවති. වච්භෙදොති
 වච්ඡඤ්ඤිතාය වාචාය භෙදො; පභෙදගතා වාචා එව එවං වුවිවති. වාචසිකා
 විඤ්ඤත්තීති වච්චිඤ්ඤත්තී. එවං පයමපදෙන සුද්ධවෙතනා, මජ්ඣෙ තිහි
 තංසමුට්ඨාපිතසද්දසහිතා වෙතනා, අන්තෙ එකෙන විඤ්ඤත්තීසහිතා වෙතනා
 “කථිතා”ති වෙදිතබ්බො. අනරියවොහාරාති අනරියානං බාලපුට්ඨජ්ජනානං වොහාරා.

එවං සම්පජානමුසාවාදං දස්සෙත්වා ඉදාති අන්තෙ වුත්තානං
 සම්පජානමුසාවාදසඬ්ඛාතානං අනරියවොහාරානං ලක්ඛණං දස්සෙත්තො “අදිට්ඨං
 දිට්ඨං මෙ”තිආදිමාහ. තත්ථ අදිට්ඨං දිට්ඨං මෙති එවං වදනො වචනං
 තංසමුට්ඨාපිකා වා වෙතනා එකො අනරියවොහාරොති ඉමිනා නයෙන අත්ථො
 වෙදිතබ්බො. අපිචෙත්ථ වක්ඛුවසෙන අග්ගහිතාරම්මණං අදිට්ඨං, සොතවසෙන
 අග්ගහිතං අසුතං, සානාදිවසෙන මුනිත්වා තිහි ඉන්ද්‍රියෙහි එකාබද්ධං විය කත්වා
 පත්වා අග්ගහිතං අමුතං, අඤ්ඤානු පඤ්චහි ඉන්ද්‍රියෙහි සුද්ධෙන විඤ්ඤාණෙනෙව
 අග්ගහිතං අවිඤ්ඤාතන්ති වෙදිතබ්බං. පාළියං පන “අදිට්ඨං නාම න වක්ඛුනා
 දිට්ඨ”න්ති එවං ඔළාරිකෙනෙව නයෙන දෙසනා කතාති. දිට්ඨාදීසු ච අත්තනාපි
 පරෙනපි දිට්ඨං දිට්ඨමෙව. එවං සුතමුතවිඤ්ඤාතානීති අයමෙකො පරියායො.
 අපරො නයො යං අත්තනා දිට්ඨං දිට්ඨමෙව තං. එස නයො සුතාදීසු. යං පන පරෙන
 දිට්ඨං, තං අත්තනා සුතට්ඨානෙ තිට්ඨති. එවං මුතාදීනිපි.

4. ඉදාති තෙසං අනරියවොහාරානං වසෙන ආපත්තිං ආරොපෙත්වා
 දස්සෙත්තො “තිහාකාරෙහි”තිආදිමාහ. තස්සත්ථො “තිහි ආකාරෙහි පයමං
 ඤානං සමාපජ්ජිත්ති සම්පජානමුසා භණන්තස්ස ආපත්ති පාරාජිකස්සා”ති
 එවමාදිවතුත්ථපාරාජිකපාළිවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. කෙවලඤ්ඤී
 තත්ථ “පයමං ඤානං සමාපජ්ජි”න්ති ඉධ “අදිට්ඨං දිට්ඨං මෙ”ති, තත්ථ ච
 “ආපත්ති පාරාජිකස්සා”ති “ඉධ ආපත්ති පාවිත්තියස්සා”ති එවං වත්ථුමත්තෙ
 ආපත්තිමත්තෙ ව විසෙසො, සෙසං එකලක්ඛණමෙවාති.

9. තිහාකාරෙහි දිට්ඨෙ වෙමතිකොතිආදීනම්පි අත්ථො “දිට්ඨස්ස හොති
 පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජන්තො දිට්ඨෙ වෙමතිකො”ති
 එවමාදිදුට්ඨදොසපාළිවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. පාළිමත්තමෙව හි
 එත්ථ විසෙසො, අත්ථො පන සට්ඨොදෙ කිඤ්චි නානාකරණං නත්ථි.

11. සහසා භණතිති අවිමංසිත්වා අනුපධාරෙත්වා වා වෙගෙන දිට්ඨම්පි “අදිට්ඨං
 මෙ”ති භණති. අඤ්ඤං භණ්ණස්සාමිති අඤ්ඤං භණතිති මන්දත්තා ජළත්තා
 පක්ඛලන්තො “විවර”න්ති වත්තබ්බෙ “විර”න්ති ආදිං භණති. යො පන
 සාමණෙරෙන “අපි භන්තෙ මය්හං උපජ්ඣායං පස්සිත්ථා”ති වුත්තො කෙළිං
 කුරුමානො “තව උපජ්ඣායො දාරුසකටං යොපෙත්වා ගතො භවිස්සති”ති වා

සිඬිගාලසද්දං සුත්වා “කස්සායං භන්තෙ සද්දො”ති වුත්තො “මාතුයා තෙ යානෙන ගච්ඡන්ති යා කද්දමෙ ලග්ගවක්කං උද්ධරන්තානං අයං සද්දො”ති වා එවං නෙව දවා න රවා අඤ්ඤං භණ්ති, සො ආපත්තිං ආපජ්ජති යෙව. අඤ්ඤා පුරණකථා නාම භොති, එකො ගාමෙ ටොකං තෙලං ලභිත්වා විහාරං ආගතො සාමණෙරං භණ්ති – “ත්වං අජ්ජ කුභිං ගතො, ගාමො එකතෙලො අභොසි”ති වා පච්ඡිකාය යපිතං පුච්ඡණ්ඩං ලභිත්වා “අජ්ජ ගාමෙ පච්ඡිකාහි පුච්ඡෙ වාරෙසු”න්ති වා, අයං මුසාවාදොව භොති. සෙසං උත්තානමෙවාති.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡිකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

මුසාවාදසික්ඛාපදං පයමං.

2. ඔමසවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා

12. දුතියසික්ඛාපදෙ ඔමසන්තිති ඔවිජ්ඣන්ති. බුංසෙන්තිති අක්කොසන්ති. වම්භෙන්තිති පඩංසෙන්ති.

13. භූතපුබ්බන්ති ඉදං වත්ථුං භගවා ඔමසවාදගරහණත්ථං ආහරි. නන්දිවිසාලො නාමාති නන්දිති තස්ස බලීඛද්දස්ස නාමං, විසාණානි පනස්ස විසාලානි, තස්මා “නන්දිවිසාලො”ති වුව්වති. බොධිසත්තො තෙන සමයෙන නන්දිවිසාලො නාම භොති. බ්‍රාහ්මණො තං යාගුහත්තාදිහි අතිවිය පොසෙසි. අථ සො බ්‍රාහ්මණං අනුකම්පමානො “ගච්ඡ ත්ව”න්ති ආදිමාහ. තත්ථෙව අට්ඨාසීති අහෙතුකපටිසන්ධිකාලෙපි පරබුංසනං අමනාපතොයෙව පච්චෙසි, තස්මා බ්‍රාහ්මණස්ස දොසං දස්සෙතුකාමො අට්ඨාසි. සකට්ඨකං අතිබද්ධං පච්චට්ඨෙසීති පටිපාටියා යපෙත්වා භෙට්ඨාරුක්ඛෙ දත්වා එකාබද්ධං කත්වා මුග්ගමාසවාලුකාදිහි පුණ්ණං සකට්ඨකං පච්චට්ඨන්තො, කිඤ්චාපි පුබ්බෙ පතිට්ඨිතාරජ්ජදෙසං පුන අරෙ පත්තෙ පච්චට්ඨිතං භොති, බොධිසත්තො පන පුරිමසකට්ඨකං පතිට්ඨිතට්ඨානෙ පච්ඡිමසකට්ඨකං පතිට්ඨාපෙතුං සකට්ඨකප්පමාණං පදෙසං පච්චට්ඨෙසි. බොධිසත්තානඤ්ඤි සිලීලකරණං නාම නත්ථි. තෙන චත්තමනො අහුති තෙන බ්‍රාහ්මණස්ස ධනලාභෙන අත්තනො කම්මෙන ව සො නන්දිවිසාලො අත්තමනො අභොසි.

15. අක්කොසෙනපිති එත්ථ පන යස්මා පරතො “ද්වෙ අක්කොසා – භීනො ව අක්කොසො උක්කට්ඨො ව අක්කොසො”ති විහජ්තුකාමො, තස්මා යථා පුබ්බෙ “භීනෙනපි අක්කොසෙන බුංසෙන්ති”ති වුත්තං; එවං අවත්වා “අක්කොසෙන” ඉච්චෙවමාහ. චෙනජාතීති තච්ඡකජාති; චෙණුකාරජාතීති වදන්ති. නෙසාදජාතීති මිගලුද්දකාදිජාති.

රථකාරජාතිනි වම්මකාරජාති. පුක්කුසජාතිනි පුප්ඵජඛිඩකජාති. අවකණ්ණකාදි දාසානං නාමං හොති; තස්මා භීතං. ඔඤ්ඤාතන්ති අවඤ්ඤාතං; “උඤ්ඤාත”න්තිපි පටන්ති. අවඤ්ඤාතන්ති වම්මහත්වා ඤාතං. භීළිතන්ති ජිගුච්ඡිතං. පරිභූතන්ති කිමෙනෙතාතිනි පරිභවකතං. අවිත්තිකතන්ති න ගරුකතං.

කොට්ඨකකම්මන්ති තච්ඡකකම්මං. මුද්දාති හත්ථමුද්දාගණනා. ගණනාති අවිජ්ජිද්දකාදිඅවසෙසගණනා. ලෙඛාති අක්ඛරලෙඛා. මධුමෙභාබාධො වෙදනාය අභාවතො “උක්කට්ඨො”ති චුත්තො. පාටිකඛිබාති ඉච්ඡිතඛිබා. යකාරොන වා හකාරොන වාති යකාරහකාරෙ යොජෙත්වා යො අක්කොසො. කාටකොට්ඨිකාය වාති “කාට”න්ති පුරිසනිමිත්තං, “කොට්ඨිකා”ති ඉත්ථිනිමිත්තං; එතෙහි වා යො අක්කොසො, එසො භීතො නාම අක්කොසොති.

16. ඉදානි තෙසං ජාතිආදීනං පහෙදවසෙන ආපත්තිං ආරොපෙත්වා දස්සෙත්තො “උපසම්පන්නො උපසම්පන්න”න්තිආදිමාහ. තත්ථ ඛුංසෙතුකාමො වම්මහතුකාමො මඬිකුකත්තුකාමොති අක්කොසිතුකාමො පඨංසිතුකාමො ගරහිතුකාමො නිත්තෙජං කත්තුකාමොති අත්ථො. භීතෙන භීතන්ති භීතෙන ජාතිවචනෙන භීතජාතිකං. එතෙන උපායෙන සබ්බපදෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බො.

එත්ථ ව භීතෙන භීතං වදන්තො කිඤ්චාපි සච්චං වදති, ඔමසිතුකාමතාය පනස්ස වාචාය වාචාය පාවිත්තියං. උක්කට්ඨොන භීතං වදන්තො ව කිඤ්චාපි අලිකං හණති, ඔමසිතුකාමතාය පන ඉමිනාව සික්ඛාපදෙන පාවිත්තියං ආපජ්ජති, න පුරිමෙන. යොපි “අතිවණ්ඩාලොසි, අතිබ්‍රාහ්මණොසි, දුට්ඨවණ්ඩාලොසි, දුට්ඨබ්‍රාහ්මණොසි”තිආදීනි වදති, සොපි ආපත්තියා කාරොතබ්බො.

26. සන්ති ඉධෙකච්චෙති වාරෙ පන පරිහරිත්වා චුත්තභාවෙන දුක්කට්ඨං. එසෙව නයො යෙ නුත...පෙ.... න මයන්ති වාරෙසුපි. අනුපසම්පන්නෙ පන චතුසුපි වාරෙසු දුක්කට්ඨෙව. වොරොසි ගණ්ඨිහෙදකොසිතිආදිවචනෙහි පන උපසම්පන්නෙපි අනුපසම්පන්නෙපි සබ්බවාරෙසු දුක්කට්ඨෙව. දවකම්‍යතාය පන උපසම්පන්නෙපි අනුපසම්පන්නෙපි සබ්බවාරෙසු දුබ්භාසිතං. දවකම්‍යතා නාම කෙළිහසාධිජ්ජායතා. ඉමස්මිඤ්ච සික්ඛාපදෙ යපෙත්වා හික්ඛුං හික්ඛුනිආදයො සබ්බසත්තා අනුපසම්පන්නට්ඨානෙ ධීතාති වෙදිතබ්බො.

35. අත්ථපුරෙක්ඛාරස්සාතිආදිසු පාළියා අත්ථං වණ්ණයන්තො අත්ථපුරෙක්ඛාරො; පාළිං වාවෙන්තො ධම්මපුරෙක්ඛාරො; අනුසිට්ඨියං යත්වා “ඉදානිපි වණ්ඩාලොසි, පාපං මා අකාසි, මා තමො තමපරායණො අහොසි”තිආදීනා නයෙන කටෙන්නො අනුසාසනීපුරෙක්ඛාරො නාමාති වෙදිතබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති. කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,

අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති. දුඛභාසිතාපත්ති පනෙත්ථ වාචාවිත්තතො සමුට්ඨාති, කිරියං, සඤ්ඤාවීමොක්ඛං, සචිත්තකං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනං සුඛා ව මජ්ඣන්තා වාති.

ඔමසවාදසික්ඛාපදං දුතියං.

3. පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා

36. තතියසික්ඛාපදෙ – භණ්ඩනජාතානන්ති සඤ්ජාතභණ්ඩනානං. භණ්ඩනන්ති කලභස්ස පුබ්බභාගො, ‘‘ඉමිනා ව ඉමිනා ව ඉදං කතං; එවං චුත්තෙ එවං වක්ඛාමා’’තිආදිකං සකසකපක්ඛෙ සම්මන්තනං. කලභොති ආපත්තිගාමිකො කායවාචාවිතික්කමො. විවාදොති විග්ගාහිකකථා. තං විවාදං ආපන්නානං විවාදාපන්නානං. පෙසුඤ්ඤන්ති පිසුණුවාවං, පියභාවස්ස සුඤ්ඤකරණුවාවන්ති චුත්තං භොති.

37. භික්ඛුපෙසුඤ්ඤෙති භික්ඛුනං පෙසුඤ්ඤෙ; භික්ඛුතො සුත්වා භික්ඛුනා භික්ඛුස්ස උපසංභටපෙසුඤ්ඤෙති අත්ථො.

38. ද්විභාකාරෙහිති ද්විභි කාරණෙහි. පියකමාස්ස වාති ‘‘එවං අහං එතස්ස පියො භවිස්සාමි’’ති අත්තතො පියභාවං පත්ථයමානස්ස වා. භෙදාධිප්පායස්ස වාති ‘‘එවමයං එතෙන සද්ධිං භිජ්ජිස්සති’’ති පරස්ස පරෙන භෙදං ඉච්ඡන්තස්ස වා. ජාතිතොපිතිආදි සබ්බං පුරිමසික්ඛාපදෙ චුත්තනයමෙව. ඉධාපි භික්ඛුනිං ආදිං කත්වා සබ්බෙ අනුපසම්පන්නා නාම.

න පියකමාස්ස න භෙදාධිප්පායස්සාති එකං අක්කොසන්තං එකඤ්ච බමන්තං දිස්වා ‘‘අහො නිල්ලජ්ජො, ඊදිසම්පි නාම භවන්තං පුත වත්තබ්බං මඤ්ඤිස්සති’’ති එවං කෙවලං පාපගරහිතාය භණ්ණන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාවිත්තතො කායවාචාවිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, සඤ්ඤාවීමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදං තතියං.

4. පදසොධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා

44. චතුත්ථසික්ඛාපදෙ – අප්පතිස්සාති අප්පතිස්සවා. උපාසකාති චුත්තෙ වචනම්පි න සොතුකාමා; අනාදරාති අත්ථො. අප්පතිස්සයා වා අනිවචුත්තිනොති අත්ථො. අසභාගචුත්තිකාති විසභාගජීවිකා, යථා භික්ඛුසු චත්තිතබ්බං; එවං අප්පචත්තචුත්තිනොති අත්ථො.

45. පදසො ධම්මං වාචෙය්‍යාති එකතො පදං පදං ධම්මං වාචෙය්‍යා; කොට්ඨාසං කොට්ඨාසං වාචෙය්‍යාති අත්ථො. යස්මා පන තං කොට්ඨාසනාමකං පදං චතුබ්බිධං හොති, තස්මා තං දස්සෙතුං “පදං අනුපදං අන්වක්ඛරං අනුඛ්‍යක්ඛණං” න්ති පදභාෂණං වුත්තං. තත්ථ පදන්ති එකො ගාථාපාදො අධිප්පෙනො. අනුපදන්ති දුතියපාදො. අන්වක්ඛරන්ති එකෙකමක්ඛරං. අනුඛ්‍යක්ඛණන්ති පුරිමඛ්‍යක්ඛණෙන සදිසං පච්ඡාඛ්‍යක්ඛණං. යං කිඤ්චි වා එකමක්ඛරං අන්වක්ඛරං, අක්ඛරසමුහො අනුඛ්‍යක්ඛණං, අක්ඛරානුඛ්‍යක්ඛණසමුහො පදං. පඨමපදං පදමෙව, දුතියං අනුපදන්ති එවමෙත්ථ නානාකරණං වෙදිතබ්බං.

ඉදානි පදං නාම එකතො පටිඨපෙත්වා එකතො ඔසාපෙන්නීති ගාථාබන්ධං ධම්මං වාචෙන්තො “මනොපුබ්බභිගමා ධම්මා” නි එකමෙකං පදං සාමණෙරෙන සද්ධිං එකතො ආරභිත්වා එකතොයෙව නිට්ඨාපෙති. එවං වාචෙන්තස්ස පදගණනාය පාවිත්තියා වෙදිතබ්බා. අනුපදං නාම පාටෙක්කං පටිඨපෙත්වා එකතො ඔසාපෙන්නීති ථෙරෙන “මනොපුබ්බභිගමා ධම්මා” නි වුත්තෙ සාමණෙරො තං පදං අපාපුණිත්වා “මනොසෙට්ඨා මනොමයා” නි දුතියපදං එකතො භණති, ඉමෙ පාටෙක්කං පටිඨපෙත්වා එකතො ඔසාපෙන්නි නාම. එවං වාචෙන්තස්සාපි අනුපදගණනාය පාවිත්තියා. අන්වක්ඛරං නාම රූපං අනිච්චන්ති වුව්චමානො “රූ” නි ඔපානෙති “රූපං අනිච්චන්ති භණ සාමණෙරා” නි වුව්චමානො රූකාරමත්තමෙව එකතො වත්වා නිට්ඨති. එවං වාචෙන්තස්සාපි අන්වක්ඛරගණනාය පාවිත්තියා. ගාථාබන්ධෙපි ච එස නයො ලබ්භතියෙව. අනුඛ්‍යක්ඛණං නාම රූපං අනිච්චන්ති වුව්චමානො වෙදනා අනිච්චාති සද්දං නිච්ඡාරෙති “රූපං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, වෙදනා අනිච්චා” නි ඉමං සුත්තං වාචයමානො ථෙරෙන “රූපං අනිච්ච” න්ති වුව්චමානො සාමණෙරො සීසපඤ්ඤතාය “වෙදනා අනිච්චා” නි ඉමං අනිච්චපදං ථෙරස්ස “රූපං අනිච්ච” න්ති එතෙන අනිච්චපදෙන සද්ධිං එකතො භණන්තො වාචං නිච්ඡාරෙති. එවං වාචෙන්තස්සාපි අනුඛ්‍යක්ඛණගණනාය පාවිත්තියා. අයං පනෙත්ථ සඬබ්බෙපො – ඉමෙසු පදාදීසු යං යං එකතො භණති තෙන තෙන ආපත්තිං ආපජ්ජති.

බුද්ධභාසිතොති සකලං චිත්තයපිටකං අභිධම්මපිටකං ධම්මපදං වරියාපිටකං උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං සුත්තනිපාතො විමානවත්ථු පෙතවත්ථු බ්‍රහ්මජාලාදීනි ච සුත්තානි. සාවකභාසිතොති චතුපරිසපරියාපන්නෙහි සාවකෙහි භාසිතො අනඬගණසම්මාදිට්ඨිඅනුමානසුත්තවුළුවෙදල්ලමහාවෙදල්ලාදිකො. ඉසිභාසිතොති බාහිරපරිබ්බාජකෙහි භාසිතො සකලො පරිබ්බාජකවග්ගො, බාවරියස්ස අන්තෙවාසිකානං සොළසන්තං බ්‍රාහ්මණානං පුච්ඡාති එවමාදි. දෙවතාභාසිතොති දෙවතාහි භාසිතො; සො දෙවතාසංයුත්තදෙවපුත්තසංයුත්තමාරසංයුත්තබ්‍රහ්මසංයුත්තසක්කසංයුත්තාදිවසෙන වෙදිතබ්බො.

අත්ථුපසඤ්ඡිතොති අට්ඨකථානිස්සිතො. ධම්මුපසඤ්ඡිතොති පාළිනිස්සිතො; උභයෙනාපි විවට්ඨුපනිස්සිතමෙව වදති. කිඤ්චාපි විවට්ඨුපනිස්සිතං වදති, තිස්සො

සඬගීතියෝ ආරුල්හඬමිමයෙව පන පදසො වාවෙන්තස්ස ආපත්ති.
 විවට්ඨපනිස්සිතෙපි නානාභාසාවසෙන ගාථාසිලොකබන්ධාදීහි අභිසඬබතෙ
 අනාපත්ති. තිස්සෝ සඬගීතියෝ අනාරුල්හෙපි කුලුම්බසුත්තං රාජොවාදසුත්තං
 තික්ඛිත්ථියං චතුපරිවට්ටං නන්දොපනන්දන්ති ඊදිසෙ ආපත්තියෙව.
 අපලාලදමනම්පි වුත්තං, මහාපච්චරියම්පන පටිසිද්ධං. මෙණ්ඩකම්ලින්දපඤ්ඤෙසු
 ථෙරස්ස සකපටිභානෙ අනාපත්ති, යං රඤ්ඤො සඤ්ඤාපනත්ථං ආහරිත්වා වුත්තං,
 තත්ථ ආපත්ති.
 චණ්ණපිටකඅඩගුලිමාලපිටකරට්ඨපාලගඅජතආලවකගජ්ජිතගුල්හමග්ගගුල්හවෙස්ස
 න්තරගුල්හවිනයවෙදල්ලපිටකානි පන අබුද්ධවචනානියෙවාති වුත්තං. සීලූපදෙසො
 නාම ධම්මසෙනාපතිනා වුත්තොති වදන්ති, තස්මිං ආපත්තියෙව. අඤ්ඤානිපි
 මග්ගකථාආරම්මණකථාබුද්ධිකදණ්ඩක ඤාණවත්ථුඅසුභකථාදීනි අත්ථී, තෙසු
 සත්තතිංස බොධිපක්ඛියධම්මා විහත්තා, ධුතඬගපඤ්ඤෙ පටිපදා විහත්තා; තස්මා
 තෙසු ආපත්තීති වුත්තං. මහාපච්චරියාදීසු පන සඬගීතිං අනාරුල්හෙසු
 රාජොවාදතික්ඛිත්ථියචතුපරිවට්ටනන්දොපනන්දකුලුම්බසුත්තෙසුයෙව ආපත්තීති
 චත්වා අවසෙසෙසු යං බුද්ධවචනතො ආහරිත්වා වුත්තං, තදෙව ආපත්තිචත්ථු
 හොති, න ඉතරන්ති අයමත්ථො පරිග්ගහිතො.

48. එකතො උද්දිසාපෙන්නොති අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං එකතො උද්දෙසං
ගණ්හන්තොපි එකතො වදති අනාපත්තීති අත්ථො.

තත්ත්වයං විනිච්ඡයො – උපසම්පන්නො ච අනුපසම්පන්නො ච නිසිදිත්වා
 උද්දිසාපෙන්නි. ආචරියෝ නිසින්නානං භණ්ණාමිති තෙහි සද්ධිං එකතො වදති,
 ආචරියස්ස ආපත්ති. අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. ද්වෙපි
 ධීතා ගණ්හන්ති, එසෙව නයො. දහරහික්ඛු නිසින්නො, සාමණෙරො ධීතො,
 නිසින්තස්ස භණ්ණාමිති භණ්ණො අනාපත්ති. සථෙ දහරො තිට්ඨති, ඉතරො නිසිදති,
 ධීතස්ස භණ්ණාමිති භණ්ණොපි අනාපත්ති. සථෙ බහුනං හික්ඛුනං අන්තරෙ එකො
 සාමණෙරො නිසින්නො හොති, තස්මිං නිසින්නෙ පදසො ධම්මං වාවෙන්තස්ස
 ආචරියස්ස අවිත්තකාපත්ති. සථෙ සාමණෙරො උපචාරං මුඤ්චිත්වා ධීතො වා
 නිසින්නො වා හොති, යෙසං වාවෙති, තෙසු අපරියාපන්නත්තා එකෙන දිසාභාගෙන
 පලායනකගන්ථං නාම ගණ්හාතීති සඬබ්බං ගච්ඡති, තස්මා අනාපත්ති. එකතො
 සජ්ඣායං කරොන්නොපි අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං උපසම්පන්නො එකතො
 සජ්ඣායං කරොන්නො තෙන සද්ධිංයෙව භණ්ණති, අනාපත්ති. අනුපසම්පන්නස්ස
 සන්තිකෙ උද්දෙසං ගණ්හන්තස්සපි තෙන සද්ධිං එකතො භණ්ණන්තස්ස අනාපත්ති.
 අයම්පි හි එකතො සජ්ඣායං කරොතිච්චෙව සඬබ්බං ගච්ඡති.

යෙභුයොන පගුණං ගන්ථං භණ්ණන්තං ඔපාතෙතීති සථෙ එකගාථාය එකො
 පාදො න ආගච්ඡති, සෙසං ආගච්ඡති, අයං යෙභුයොන පගුණගන්ථො නාම.
 එතෙන නයෙන සුත්තෙපි වෙදිතබ්බො. තං ඔපාතෙත්තස්ස එවං භණ්ණාමිති
 එකතොපි භණ්ණන්තස්ස අනාපත්ති. ඔසාරෙන්නං ඔපාතෙතීති සුත්තං උච්චාරෙන්නං
 පරිසමජ්ඣෙ පරිසඬකමානං එවං වදෙහිති තෙන සද්ධිං එකතොපි වදන්තස්ස

අනාපත්ති. යං පන මහාපච්චරියාදීසු “මයා සද්ධං මා වදා” ති වුත්තො යදි වදනි, “අනාපත්ති” ති වුත්තං, තං මහාඅට්ඨකථායං නත්ථි, නත්ථිභාවොයෙව වස්ස යුත්තො. කස්මා? කිරියසමුට්ඨානත්තා. ඉතරථා හි කිරියාකිරියං භවෙය්‍යා. සෙසං උත්තානත්ථමෙව.

පදසොධම්මසමුට්ඨානං – වාවතො ව වාවාවිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, වට්ඨිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනත්ති.

පදසොධම්මසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

5. සහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා

49. පඤ්චමසික්ඛාපදෙ – මුට්ඨස්සති අසම්පජානාති පුබ්බභාගෙ
සතිසම්පජඤ්ඤස්ස අකරණවසෙනෙනං වුත්තං, භවඛිගොතිණ්ණකාලෙ පන කුතො සතිසම්පජඤ්ඤත්ති! විකුජමානාති විජ්ජලපමානා. කාකච්ඡමානාති නාසාය කාකසද්දං විය නිරත්ථකසද්දං මුඤ්චමානා. උපාසකාති පයමතරං උට්ඨිතඋපාසකා.

50. එකදවොචුන්ති “භගවතා ආවුසො රාහුල සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්ත” න්ති හික්ඛු
සික්ඛාපදගාරවෙනෙව එතං අවොචුං. පකතියා පන තෙ භගවති ව ගාරවෙන ආයස්මතො ව රාහුලස්ස සික්ඛාකාමතාය තස්ස ආයස්මතො වසනට්ඨානං ආගතස්ස වුළුමඤ්චකං වා අපස්සෙනං වා යං අත්ථි තං පඤ්ඤපෙත්වා විවරං වා උත්තරාසඬිගං වා උස්සිසකරණත්ථාය දෙන්ති. තත්ත්වං තස්සායස්මතො සික්ඛාකාමතාය – හික්ඛු කිර තං දුරතොව ආගච්ඡන්තං දිස්වා මුට්ඨිසම්මුඤ්ජනිඤ්ච කචචරජඩ්ඛනකඤ්ච බහි බිපන්ති. අට්ඨකෙඤ්ච “ආවුසො කෙනිදං පාතිත” න්ති වුත්තෙ අඤ්ඤෙ එවං වදන්ති – “භන්තෙ, රාහුලො ඉමස්මිං පදෙසෙ සඤ්චරි, තෙන නු බො පාතිත” න්ති. සො පනායස්මා “න මය්හං භන්තෙ ඉදං කම්ම” න්ති එකදිවසම්පි අවත්වා තං පටිසාමෙත්වා හික්ඛු බමාපෙත්වා ගච්ඡති. වච්චකුටියා සෙය්‍යං කජ්ජෙසීති තංයෙව සික්ඛාකාමතං අනුබුහන්තො ධම්මසෙනාපතිමහාමොග්ගල්ලානආනන්දත්ථෙරාදීනං සන්තිකං අගන්ත්වා භගවතො වළඤ්ජනකච්චකුටියං සෙය්‍යං කජ්ජෙසී. සා කිර කුටි කචාටබද්ධා ගන්ධපරිභණ්ඩකතා සමොසරිතපුජ්ඨදාමා චෙතියට්ඨානම්ච තිට්ඨති, අපරිභොගා අඤ්ඤෙසං.

51. උත්තරිදිරත්තතිරත්තන්ති භගවා සාමණෙරානං සඬිගහකරණත්ථාය
තිරත්තං පරිභාරං අදාසී. න හි යුත්තං කුලදාරකෙ පබ්බාපෙත්වා නානුග්ගහෙතුන්ති. සහසෙය්‍යන්ති එකතො සෙය්‍යං. සෙය්‍යාති කායජ්ජසාරණසඬිබාතං සයනම්පි වුවචති, යස්මිං සෙනාසනෙ සයන්ති, තම්පි. තත්ථ සෙනාසනං තාව දස්සෙතුං “සෙය්‍යා නාම සබ්බච්ඡන්තා” තිආදි වුත්තං. කායජ්ජසාරණං දස්සෙතුං අනුපසම්පන්නෙ නිපන්නෙ හික්ඛු නිපජ්ජති” තිආදි වුත්තං. තස්මා අයමෙත්ථ අත්ථො – “සෙනාසනසඬිබාතං සෙය්‍යං පටිසිත්වා කායජ්ජසාරණසඬිබාතං සෙය්‍යං

යදි පන උම්භානං උපරි කතපාසාදස්ස උපරිමතලෙන සද්ධිං
 අසම්බද්ධභිත්තිකස්ස භිත්තියා උපරි ධීතසුසිරතුලාසිසස්ස සුසිරෙන පවිසිත්වා
 තුලාය අබ්භන්තරෙ සයිත්වා තෙනෙව සුසිරෙන නික්ඛමිත්වා ගච්ඡති,
 හෙට්ඨාපාසාදෙ සයිතභික්ඛුස්ස අනාපත්ති. සචෙ ඡදනෙ ඡිද්දං හොති, තෙන
 පවිසිත්වා අන්තොඡදනෙ වසිත්වා තෙනෙව පක්කමති, නානුපචාරෙ උපරිමතලෙ
 ඡදනබ්භන්තරෙ සයිතස්ස ආපත්ති, හෙට්ඨිමතලෙ සයිතස්ස අනාපත්ති. සචෙ
 අන්තොපාසාදෙනෙව ආරොහිත්වා සබ්බතලානි පරිභුඤ්ජන්ති, එකුපචාරානි
 හොන්ති, තෙසු යත්ථ කත්ථවි සයිතස්ස ආපත්ති.

සභාසඬ්ඛෙපෙන කතෙ අඬ්ඪකුට්ටකසෙනාසනෙ සයිතස්ස වාළසඬ්ඪසාධාදීසු
 කපොතාදයො පවිසිත්වා සයන්ති, ආපත්තියෙව. පරික්ඛෙපස්ස බහිගතෙ
 නිබ්බකොසබ්භන්තරෙ සයන්ති, අනාපත්ති. පරිමණ්ඩලං වා චතුරස්සං වා
 එකච්ඡදනාය ගබ්භමාලාය සතගබ්භං චෙපි සෙනාසනං හොති, තත්ථ චෙ එකෙන
 සාධාරණද්වාරෙන පවිසිත්වා විසුං පාකාරෙන අපරිච්ඡින්නගබ්භුපචාරෙ සබ්බගබ්භෙ
 පවිසන්ති, එකගබ්භෙපි අනුපසම්පන්නෙ නිපන්නෙ සබ්බගබ්භෙසු නිපන්නානං
 ආපත්ති. සචෙ සපමුඛා ගබ්භා හොන්ති, පමුඛස්ස උපරි අච්ඡන්නං උච්චවත්ථුකං
 චෙපි හොති, පමුඛෙ සයිතො ගබ්භෙ සයිතානං ආපත්තිං න කරොති. සචෙ පන
 ගබ්භච්ඡදනෙනෙව සද්ධිං සම්බද්ධච්ඡදනං හොති, තත්ථ සයිතො සබ්බෙසං ආපත්තිං
 කරොති. කස්මා? සබ්බච්ඡන්නත්තා සබ්බපරිච්ඡන්නත්තා ව,
 ගබ්භපරික්ඛෙපොයෙව භිස්ස පරික්ඛෙපොති. එතෙනෙව හි නයෙන අට්ඨකථාසු
 ලොභපාසාදපරික්ඛෙපස්ස චතුසු ද්වාරකොට්ඨකෙසු ආපත්ති වුත්තා.

යං පන අන්ධකට්ඨකථායං “අපරික්ඛිත්තෙ පමුඛෙ අනාපත්තීති භූමියං විනා
 ජගතියා පමුඛං සන්ධාය කථීත”න්ති වුත්තං, තං අන්ධකරට්ඨෙ
 පාටෙක්කසන්නිවෙසා එකච්ඡදනා ගබ්භපාළියො සන්ධාය වුත්තං. යඤ්ච තත්ථ
 “භූමියං විනා ජගතියා”ති වුත්තං, තං නෙව අට්ඨකථාසු අත්ථී; න පාළියා සමෙති.
 දසභත්ථුබ්බෙධාපි හි ජගති පරික්ඛෙපසඬ්ඪාං න ගච්ඡති. තස්මා යම්පි තත්ථ
 දුතියසික්ඛාපදෙ ජගතියා පමාණං වත්වා “එතං එකුපචාරං පරිච්ඡන්නං නාම
 හොති”ති වුත්තං, තං න ගහෙතබ්බං. යෙපි
 එකසාලද්විසාලතිසාලචතුස්සාලසන්නිවෙසා මහාපාසාදා එකස්මිං ඕකාසෙ පාදෙ
 ධොවිත්වා පට්ටයෙන සක්කා හොන්ති සබ්බත්ථ අනුපරිගන්තුං, තෙසුපි
 සහසෙය්‍යාපත්තියා න මුච්චති. සචෙ තස්මිං තස්මිං යානෙ උපචාරං පරිච්ඡින්නදිත්වා
 කතා හොන්ති, එකුපචාරට්ඨානෙයෙව ආපත්ති.

ද්විභි ද්වාරෙහි යුත්තස්ස සුධාඡදනමණ්ඩපස්ස මජ්ඣෙ පාකාරං කරොන්ති,
 එකෙන ද්වාරෙන පවිසිත්වා එකස්මිං පරිච්ඡෙදෙ අනුපසම්පන්නො සයති, එකස්මිං
 භික්ඛු, අනාපත්ති. පාකාරෙ ගොධාදීනං පවිසනමත්තම්පි ඡිද්දං හොති, එකස්මිඤ්ච
 පරිච්ඡෙදෙ ගොධා සයන්ති, අනාපත්තියෙව. න හි ඡිද්දෙන ගෙහං එකුපචාරං නාම
 හොති. සචෙ පාකාරමජ්ඣෙ ඡින්නදිත්වා ද්වාරං යොජෙන්නි, එකුපචාරතාය ආපත්ති.
 තං ද්වාරං කචාටෙන පිදහිත්වා සයන්ති, ආපත්තියෙව. න හි ද්වාරපිදහනෙන ගෙහං

නානුපවාරං නාම භොති, ද්වාරං වා අද්වාරං. කවාටඤ්ඤි සංවරණවිවරණෙහි යථාසුඛං චළඤ්ජනත්ථාය කතං, න චළඤ්ජනුපවිජේදනත්ථාය. සචෙ පන තං ද්වාරං පුන ඉට්ඨකාහි පිදහන්ති, අද්වාරං භොති, පුරිමෙ නානුපවාරභාවෙයෙව තිට්ඨති. දීඝපමුඛං චෙතියසරං භොති. එකං කවාටං අන්තො, එකං ඛහි, ද්විත්තං කවාටානං අන්තරෙ අනුපසම්පන්නො අන්තොචෙතියසරෙ සයන්තස්ස ආපත්තිං කරොති, එකුපවාරත්තා.

තත්‍ර යස්ස “සියා අයං එකුපවාරනානුපවාරනා නාම උදොසිතසික්ඛාපදෙ චුත්තා, ඉධ පන ‘සෙය්‍යා නාම සබ්බච්ඡන්තා සබ්බපරිච්ඡන්තා යෙභුයොන ඡන්තා යෙභුයොන පරිච්ඡන්තා’ ති එත්තකමෙව චුත්තං, පිහිතද්වාරො ච ගබ්භො සබ්බපරිච්ඡන්තොව භොති. තස්මා තත්ථ අන්තො සයිතෙනෙව සද්ධිං ආපත්ති, ඛහි සයිතෙන ආපත්ති” ති. සො එවං චත්තබ්බො – “අපිහිතද්වාරෙ පන කස්මා ඛහි සයිතෙන ආපත්ති” ති? පමුඛස්ස ගබ්භෙන සද්ධිං සබ්බච්ඡන්තත්තා. “කිං පන ගබ්භෙ පිහිතෙ ඡදනං විද්ධස්තං භොති” ති? න විද්ධස්තං, ගබ්භෙන සද්ධිං පමුඛස්ස සබ්බපරිච්ඡන්තතා න භොති. “කිං පරික්ඛෙපො විද්ධස්තො” ති? අද්ධා චක්ඛති “න විද්ධස්තො, කවාටෙන උපවාරො පරිච්ඡන්තො” ති. එවං දුරම්පි ගන්ත්වා පුන එකුපවාරනානුපවාරනංයෙව පච්චාගමිස්සති.

අපිච යදි ඛ්‍යඤ්ජනමත්තෙයෙව අත්ථො සුච්ඤ්ඤෙයො සියා, සබ්බච්ඡන්තාති චචනතො පඤ්චන්තං අඤ්ඤතරෙන ඡදනෙන ඡන්තා එව සෙය්‍යා සියා, න අඤ්ඤෙන. එවඤ්ච සති පදරච්ඡන්තාදීසු ආපාත්ති සියා. තතො යදත්ථං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං, ස්චෙව අත්ථො පරිභායෙය්‍ය. පරිභායතු වා මා වා, කථං අචුත්තං ගහෙතබ්බන්ති; කො වා වදති “අචුත්තං ගහෙතබ්බ”න්ති? චුත්තඤ්ඤෙනං අනියතෙසු – “පටිච්ඡන්තං නාම ආසනං කුට්ටෙන වා කවාටෙන වා කිලඤ්ජෙන වා සාණිපාකාරෙන වා රුක්ඛෙන වා ථම්හෙන වා කොට්ඨලිකාය වා යෙන කෙනචි පටිච්ඡන්තං භොති” ති. තස්මා යථා තත්ථ යෙන කෙනචි පටිච්ඡන්තං පටිච්ඡන්තමෙව, එවම්ධාපි ගහෙතබ්බං. තස්මා සෙනාසනං බුද්දකං වා භොතු මහන්තං වා අඤ්ඤෙන සද්ධිං සම්බද්ධං වා අසම්බද්ධං වා දීඝං වා වට්ටං වා චතුරස්සං වා එකභූමකං වා, අනෙකභූමකං වා, යං යං එකුපවාරං සබ්බත්ථ යෙන කෙනචි පටිච්ඡාදනෙන සබ්බච්ඡන්තෙ සබ්බපරිච්ඡන්තෙ යෙභුයොන වා ඡන්තෙ යෙභුයොන වා පරිච්ඡන්තෙ සහසෙය්‍යාපත්ති භොතිති.

53. උපඩ්ඨච්ඡන්තෙ උපඩ්ඨපරිච්ඡන්තෙ ආපත්ති දුක්ඛට්ඨසාති එත්ථ සබ්බච්ඡන්තෙ උපඩ්ඨපරිච්ඡන්තෙති එවමාදීසුපි මහාපච්චරියං දුක්ඛට්ඨෙවාති චුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන “සබ්බච්ඡන්තෙ යෙභුයොනපරිච්ඡන්තෙ පාචිත්තියං, සබ්බච්ඡන්තෙ උපඩ්ඨපරිච්ඡන්තෙ පාචිත්තියං, යෙභුයොනඡන්තෙ උපඩ්ඨපරිච්ඡන්තෙ පාචිත්තියං, සබ්බපරිච්ඡන්තෙ යෙභුයොනඡන්තෙ පාචිත්තියං, සබ්බපරිච්ඡන්තෙ උපඩ්ඨච්ඡන්තෙ පාචිත්තියං, යෙභුයොනපරිච්ඡන්තෙ උපඩ්ඨච්ඡන්තෙ පාචිත්තියං, පාළියං චුත්තපාචිත්තියෙන සද්ධිං සත්ත පාචිත්තියානී” ති චුත්තං. “සබ්බච්ඡන්තෙ චුළකපරිච්ඡන්තෙ දුක්ඛට්ඨං,

යෙහුයොනෂන්තෙ වුළකපරිච්ඡන්තෙ දුක්කටං, සබ්බපරිච්ඡන්තෙ වුළකච්ඡන්තෙ දුක්කටං, යෙහුයොනපරිච්ඡන්තෙ වුළකච්ඡන්තෙ දුක්කටං, පාළියං දුක්කටෙන සහ පඤ්ච දුක්කටානී’’ති වුත්තං.

‘‘උපඩ්ඨච්ඡන්තෙ වුළකපරිච්ඡන්තෙ අනාපත්ති, උපඩ්ඨපරිච්ඡන්තෙ වුළකච්ඡන්තෙ අනාපත්ති, වුළකච්ඡන්තෙ වුළකපරිච්ඡන්තෙ අනාපත්ති, සබ්බච්ඡන්තෙ සබ්බඅපරිච්ඡන්තෙනි ච එත්ථ සෙනම්බමණ්ඩපවණ්ණං භොති’’ති වුත්තං. ඉමිනාපෙතං වෙදිතබ්බං – ‘‘යථා ජගති පරික්ඛෙපසඩ්ධය න ගච්ඡති’’ති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිච්ඡන්තං, තිවෙදනන්ති.

සහසෙය්‍යසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

6. දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා

55. දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදෙ – ආවසථාගාරන්ති ආගන්තුකානං වසනාගාරං. පඤ්ඤත්තං භොතීති පුඤ්ඤකාමනාය කත්වා යිපිතං භොති. යෙන සා ඉත්ථී තෙනුපසඩ්ධකම්මිති අසුකස්මිං නාම යානෙ ආවසථාගාරං පඤ්ඤත්තං අත්ථීති මනුස්සානං සුත්වා උපසඩ්ධකම්. ගන්ධගන්ධිනීති අගරුකුඬිකුමාදීනං ගන්ධානං ගන්ධො ගන්ධගන්ධො, සො අස්සා අත්ථීති ගන්ධගන්ධිනී. සාටකං නික්ඛිපිත්වාති අජ්ජෙව නාමස්ස ඉමම්පි විජ්ජකාරං පස්සන්තස්ස රාගො උජ්ජජ්ජෙය්‍යාති චිත්තෙන්වා එවමකාසි. ඔක්ඛිපිත්වාති අධො ඛිපිත්වා. අච්චයොති අපරාධො. මං අච්චගමාති මං අතික්කම්ම අභිභවිත්වා පවත්තො. සෙසං පයමසික්ඛාපදෙ වුත්තනායෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයමෙව හි විසෙසො – පයමසික්ඛාපදෙ චතුත්ථදිවසෙ ආපත්ති ඉධ පයමදිවසෙපි. යක්ඛිපෙතීහි දිස්සමානකරුපාහි තිරච්ඡානගතිත්ථියා ච මෙටුනධම්මවත්ථුභූතාය එව දුක්කටං. සෙසාහි අනාපත්ති. සමුට්ඨානාදීනි පයමසදිසානෙවාති.

දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

7. ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදවණ්ණනා

60. සත්තමසික්ඛාපදෙ – සරණීති සරසාමිනී. නිවෙසනද්වාරෙති නිවෙසනස්ස මහාද්වාරෙ. සරසුණ්හාති තස්මිං සරෙ සුණ්හා. ආවසථද්වාරෙති ඔවරකද්වාරෙ. විස්සට්ඨෙය්‍යාති සුනිග්ගතෙන සද්දෙන. විවටෙනාති සුට්ඨු පකාසෙන අසංවුතෙන. ධම්මො දෙසෙතබ්බොති අයං සරණසිලාදිභෙදො ධම්මො කට්ඨෙතබ්බො. අඤ්ඤාතුන්ති ආජානිතුං. විඤ්ඤානා පුරිසවිග්ගහෙනාති විඤ්ඤානා පුරිසෙන, පුරිසවිග්ගහං ගහෙන්වාපි ඨිතෙන න යක්ඛෙන න පෙතෙන න තිරච්ඡානගතෙන.

66. අනාපත්ති විඤ්ඤානා පුරිසවිග්ගහෙනාති විඤ්ඤානා පුරිසවිග්ගහෙන සද්ධිං ධීතාය බ්හුමිපි ධම්මං දෙසෙන්නස්ස අනාපත්ති. ඡප්පඤ්චවාචාහීති ඡහි පඤ්චහි වාචාහි යො දෙසෙති, තස්සපි අනාපත්ති. තත්ථ එකො ගාථාපාදො එකවාචාති එවං සබ්බත්ථ වාචාපමාණං වෙදිතබ්බං. සචෙ අට්ඨකථං ධම්මපදං ජාතකාදිවත්ථුං වා කථෙතුකාමො හොති, ඡප්පඤ්චපදමත්තමෙව කථෙතුං වට්ටති. පාළියා සද්ධිං කථෙන්නෙන එකපදං පාළිතො පඤ්ච අට්ඨකථාතොති එවං ඡ පදානි අනතික්කාමෙත්වාච කථෙතබ්බො. පදසොධම්මෙ චුත්තජ්ජහෙදො හි ඉධාපි සබ්බො ධම්මොයෙව. තස්මිං දෙසෙතීති තස්මිං බණ දෙසෙති. සම්පදානත්ථෙ වා එතං භූමිමච්චනං. තස්සා දෙසෙතීති අත්ථො. අඤ්ඤිස්සා මාතුගාමස්සාති එකිස්සා දෙසෙත්වා පුන ආගතාගතාය අඤ්ඤිස්සාපි දෙසෙතීති එවං එකාසනෙ නිසින්නො මාතුගාමසතසහස්සන්තම්පි දෙසෙතීති අත්ථො. මහාපච්චරියට්ඨකථායං චුත්තං සමං නිසින්නානං මාතුගාමානං “තුම්භාකං එකෙකිස්සා එකෙකං ගාථං දෙසෙස්සාමි, තං සුඤ්ඤාථාති දෙසෙති, අනාපත්ති. පඨමං එකෙකිස්සා එකෙකං ගාථං කථෙස්සාමිති ආහොගං කත්වා ජානාපෙත්වා කථෙතුං වට්ටති, න පච්ඡාති. පඤ්ඤං පුච්ඡති පඤ්ඤං පුට්ඨො කථෙතීති මාතුගාමො “දීඝනිකායො නාම භන්නෙ කිමත්ථං දීපෙතී”ති පුච්ඡති. එවං පඤ්ඤං පුට්ඨො භික්ඛු සබ්බං වෙපි දීඝනිකායං කථෙති, අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානත්ථමෙව.

පදසොධම්මසමුට්ඨානං – වාචතො ව වාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, වට්ඨකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනත්ති.

ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදං සත්තමං.

8. භූතාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා

67. අට්ඨමසික්ඛාපදෙ – වත්ථුකථාය තාව යං වත්තබ්බං සියා, තං සබ්බං චතුත්ථපාරාජිකවණ්ණනායං චුත්තනයමෙව. අයමෙව හි විසෙසො – තත්ථ අභූතං ආරොචෙසුං, ඉධ භූතං. භූතමිපි පුපුජ්ජනා ආරොචෙසුං, න අරියා. අරියානඤ්ඤි පයුත්තවාචා නාම නත්ථි, අත්තනො ගුණෙ ආරොචයමානෙ පන අඤ්ඤෙ න පටිසෙධෙසුං, තථාඋජ්ජන්තො ව පච්චයෙ සාදිසිංසු, තථාඋජ්ජන්තභාවං අජානන්තා.

“අථ ඛො තෙ භික්ඛු භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසු”න්තිආදිමිහි පන යෙ උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණං භාසිංසු, තෙ ආරොචෙසුන්ති වෙදිතබ්බං. “කච්චි පන වො භික්ඛවෙ භූත”න්ති පුච්ඡිතෙ පන සබ්බෙපි “භූතං භගවා”ති පටිජානිංසු. අරියානමිපි හි අබ්භන්තරෙ භූතො උත්තරිමනුස්සධම්මොති. අථ භගවා අරියමිස්සකත්තා “මොඝපුරිසා”ති අවත්වා “කථඤ්ඤි නාම තුම්භෙ භික්ඛවෙ”ති වත්වා “උදරස්ස කාරණා”තිආදිමාහ. තත්ථ යස්මා අරියා අඤ්ඤෙසං සුත්වා “අයොසා කිර, භන්නෙ, සොතාපන්නො”තිආදිනා නයෙන පසන්නෙහි මනුස්සෙහි පුච්ඡියමානා අපඤ්ඤත්තෙ සික්ඛාපදෙ අනාදිනවදස්සිතො සුද්ධචිත්තතාය

අත්තනො ව පරෙසඤ්ච විසෙසාධිගමං පටිජානිංසු. එවං පටිජානන්තෙනි ව තෙනි යං අඤ්ඤෙ උදරස්ස කාරණා උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණං භාසිත්වා පිණ්ඩපාතං උප්පාදෙසුං, තං සුද්ධචිත්තතාය සාදියන්තෙනිපි උදරස්ස කාරණා උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණො භාසිතො විය හොති. තස්මා සබ්බසංඛාරාහිකෙනෙව නයෙන “කථඤ්ඤි නාම තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, උදරස්ස කාරණා ගිහිනං අඤ්ඤමඤ්ඤං උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණං භාසිස්සවා”ති ආහ. සෙසං චතුත්ථපාරාජිකචත්ථුසදිසමෙව. සික්ඛාපදවිභවිගෙපි කෙවලං තත්ථ පාරාජිකඤ්චෙව ථුල්ලච්චයඤ්ච ඉධ භූතත්තා පාවිත්තියඤ්චෙව දුක්කටඤ්ච අයං විසෙසො. සෙසං වුත්තනයමෙව.

77. “උපසම්පන්නස්ස භූතං ආරොචෙති”ති උත්තරිමනුස්සධම්මමෙව සන්ධාය වුත්තං. පරිනිබ්බානකාලෙ හි අන්තරා වා අතිකඨසීයමානෙන උපසම්පන්නස්ස භූතං ආරොචෙතුං වට්ටති. සුතපරියත්තිසීලගුණං පන අනුපසම්පන්නස්සාපි ආරොචෙතුං වට්ටති. ආදිකම්මිකස්ස අනාපත්ති. “උම්මත්තකස්සා”ති ඉදං පන ඉධ න වුත්තං. කස්මා? දිට්ඨිසම්පන්නානං උම්මාදස්ස වා චිත්තක්ඛෙපස්ස වා අභාවාති. මහාපච්චරියම්පි හි විචාරිතං “කුමාරාහි පන පරිහිනෙ කුමාරෙ උම්මත්තකො භවෙය්‍ය, තස්සපි භූතාරොචනපච්චයා අනාපත්ති න චිත්තබ්බා, භූතස්සෙව අභාවතො”ති. සෙසං උත්තානමෙව.

භූතාරොචනං නාමෙතං පුබ්බෙ අවුත්තෙනි තීහි සමුට්ඨානෙනි සමුට්ඨාති – කායතො වාවතො කායවාචතො වාති. කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, කුසලාඛ්‍යාකතචිත්තෙනි ද්විචිත්තං, සුඛමජ්ඣක්තවෙදනාහි ද්විවෙදනන්ති.

භූතාරොචනසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

9. දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා

78. නවමසික්ඛාපදෙ – දුට්ඨුල්ලා නාම ආපත්ති චත්තාරි ව පාරාජිකාති තෙරස ව සඨ්ඝාදිසෙසාති ඉම්ස්සා පාළියා “පාරාජිකාති දුට්ඨුල්ලසද්දත්ථදස්සනත්ථං වුත්තාති, සඨ්ඝාදිසෙසං පන ඉධ අධිජ්ජෙත”න්ති අට්ඨකථාසු වුත්තං. තත්‍රායං විචාරණා – සචෙ පාරාජිකං ආරොචෙත්තස්ස පාවිත්තියං න භවෙය්‍ය, යථා සමානෙපි භික්ඛු-භික්ඛුනීනං උපසම්පන්නසද්දෙ යත්ථ භික්ඛුනී අනධිජ්ජෙතා හොති, තත්ථ භික්ඛුං යජෙත්වා අවසෙසො අනුපසම්පන්නොති වුවචති; එවම්ධ සමානෙපි පාරාජිකසඨ්ඝාදිසෙසානං දුට්ඨුල්ලසද්දෙ යදි පාරාජිකං අනධිජ්ජෙතං, “දුට්ඨුල්ලා නාම ආපත්ති තෙරස සඨ්ඝාදිසෙසා”ති එතදෙව චත්තබ්බං සියා. තත්ථ භවෙය්‍ය “යො පාරාජිකං ආපන්නො, සො භික්ඛුභාවතො වුතො, තස්මා තස්ස ආපත්තිං ආරොචෙත්තො දුක්කටං ආපජ්ජති”ති. එවං සති අක්කොසන්නොපි දුක්කටං ආපජ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියමෙව ච ආපජ්ජති. වුත්තඤ්ඤෙන – “අසුද්ධො හොති පුග්ගලො අඤ්ඤතරං පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නො, තඤ්චෙ අසුද්ධදිට්ඨි

සමානො ඔකාසං කාරාපෙත්වා අක්කොසාධිජ්ජායො වදති, ආපත්ති ඔමසවාදස්සා”ති (පාරා. 389). එවං පාළියා විචාරියමානාය පාරාජිකං ආරොචෙන්තස්සාපි පාවිත්තියමෙව දිස්සති. කිඤ්චාපි දිස්සති, අථ ඛො සබ්බඅට්ඨකථාසු චුත්තත්තා අට්ඨකථාවරියාව එත්ථ පමාණං, න අඤ්ඤා විචාරණා. පුබ්බෙපි ව ආවොචුම්හ – “බුද්ධෙන ධම්මො විනයො ව චුත්තො, යො තස්ස පුත්තෙහි තථෙව ඤාතො”තිආදි (පාරා. අට්ඨ. 1.ගන්ථාරම්භකථා). අට්ඨකථාවරියා හි බුද්ධස්ස අධිජ්ජායං ජානන්ති.

ඉමිනාපි වෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං. අඤ්ඤා භික්ඛුසම්මුතියාති හි චුත්තං. භික්ඛුසම්මුතියා ව ආරොචනං ආයතිං සංවරත්ථාය පුන තථාරූපං ආපත්තිං අනාපජ්ජනත්ථාය භගවතා අනුඤ්ඤාතං, න තස්ස භික්ඛුනො අවණ්ණමත්තජ්ජකාසනත්ථාය, සාසනෙ වස්ස පතිට්ඨානිසෙධනත්ථාය, න ව පාරාජිකං ආපත්තස්ස පුන තථාරූපාය ආපත්තියා අනාපජ්ජනෙන භික්ඛුභාවො නාම අත්ථි. තස්මා “පාරාජිකානි දුට්ඨුල්ලසද්දත්ථදස්සනත්ථං චුත්තානි, සඬ්ඝාදිසෙසං පන ඉධාධිජ්ජෙත”න්ති යං අට්ඨකථාසු චුත්තං, තං සුචුත්තමෙව.

80. අත්ථි භික්ඛුසම්මුති ආපත්තිපරියන්තාතිආදිසු පන යා අයං භික්ඛුසම්මුති චුත්තා, සා න කත්ථවි ආගතා, ඉධ චුත්තත්තායෙව පන අභිණ්භාපත්තිකං භික්ඛුං දිස්වා එවමෙස පරෙසු හිරොත්තජ්ජෙනාපි ආයතිං සංවරං ආපජ්ජිස්සතිති තස්ස භික්ඛුනො හිතෙසිතාය තික්ඛත්තුං අපලොකෙත්වා සඬ්ඝෙන කාතබ්බාති වෙදිතබ්බාති.

82. අදුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං ආරොචෙති ආපත්ති දුක්කටස්සාති පඤ්චපි ආපත්තික්ඛන්ධෙ ආරොචෙන්තස්ස දුක්කටං. මහාපච්චරියං පන පාරාජිකං ආරොචෙන්තස්සාපි දුක්කටමෙව චුත්තං. අනුපසම්පන්නස්ස දුට්ඨුල්ලං වා අදුට්ඨුල්ලං වා අජ්ඣාචාරන්ති එත්ථ ආදිතො පඤ්ච සික්ඛාපදානි දුට්ඨුල්ලො නාම අජ්ඣාචාරො, සෙසානි අදුට්ඨුල්ලො. සුක්කච්ඡිස්සට්ඨිකායසංසග්ගදුට්ඨුල්ලඅත්තකාමා පනස්ස අජ්ඣාචාරො නාමාති චුත්තං.

83. වත්ථුං ආරොචෙතීති “අයං සුක්කච්ඡිස්සට්ඨිං ආපන්නො, දුට්ඨුල්ලං ආපන්නො, අත්තකාමං ආපන්නො” කායසංසග්ගං ආපන්නොති එවං වදන්තස්ස අනාපත්ති. ආපත්තිං ආරොචෙතීති එත්ථ “අයං පාරාජිකං ආපන්නො, සඬ්ඝාදිසෙසං ථුල්ලච්චයං පාවිත්තියං පාටිදෙසනීයං දුක්කටං දුබ්භාසිතං ආපන්නො”ති වදති අනාපත්ති. “අයං අසුචිං මොචෙත්වා සඬ්ඝාදිසෙසං ආපන්නො”තිආදිනා පන තයෙන වත්ථුනා සද්ධිං ආපත්තිං සට්ඨන්වා ආරොචෙන්තස්සෙව ආපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං - කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති,
කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදං නවමං.

10. පථවිබණ්ණනසික්ඛාපදවණ්ණනා

86. දසමසික්ඛාපදෙ - ජාතා ව පථවී අජාතා ව පථවීති ඉමෙහි පදෙහි
ජාතපථවිඤ්ඤා අජාතපථවිඤ්ඤා දස්සෙති. අප්පපාසාණාදීසු අප්පා පාසාණා එත්ථාති
අප්පපාසාණාති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. තත්ථ මුට්ඨිප්පමාණතො උපරි පාසාණාති
වෙදිතබ්බා, මුට්ඨිප්පමාණා සක්ඛරා. කථලාති කපාලබණ්ඩාති. මරුමබාති
කථසක්ඛරා. වාලිකාති වාලුකායෙව. යෙහුයොන පංසුකාති තීසු කොට්ඨාසෙසු ද්වෙ
කොට්ඨාසා පංසු, එකො පාසාණාදීසු අඤ්ඤතරො. අද්ධිඨාපිති
උද්ධනපත්තපචනකුම්භකාරාවාපාදිවසෙන තථා තථා අද්ධිඨා. සා පන විසුං නත්ථි,
සුද්ධිපංසුආදීසු අඤ්ඤතරාව වෙදිතබ්බා. යෙහුයොනසක්ඛරාති බහුතරා සක්ඛරා.
හත්ථිකුච්ඡියං කිර එකපච්ඡිපුරං ආහරාපෙත්වා දොණියං ධොවිත්වා පථවියා
යෙහුයොන සක්ඛරභාවං ඤත්වා සයං හික්ඛු පොක්ඛරණිං බණිංසු. යාති පන
මජ්ඣෙ “අප්පපංසු අප්පමත්තිකා”ති ද්වෙ පදානි, තාති
යෙහුයොනපාසාණාදිපඤ්ඤකමෙව පච්ඡන්ති තෙසංයෙව හි ද්විත්තං
පහෙදදස්සනමෙතං. සයං බණ්ණති ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති එත්ථ පහාරෙ පහාරෙ
පාවිත්තියං වෙදිතබ්බං. සකිං ආණත්තො බහුකම්පි බණ්ණති සවෙපි සකලදිවසං
බණ්ණති, ආණාපකස්ස එකංයෙව පාවිත්තියං. සවෙ පන කුසිතො හොති, පුනස්පුනං
ආණාපෙතබ්බො. තං ආණාපෙත්වා බණාපෙත්තස්ස වාචාය වාචාය පාවිත්තියං.
අයං තාව පාලිවණ්ණනා.

අයං පන පාලිමුත්තකචිතිවජයො - “පොක්ඛරණිං බණ්ණ”ති වදති, වට්ටති.
බතායෙව හි පොක්ඛරණි නාම හොති, තස්මා අයං කප්පියවොහාරො. එස නයො
“වාපිං තළාකං ආවාටං බණ්ණ”තිආදීසුපි. “ඉමං ඔකාසං බණ, ඉමස්මිං ඔකාසෙ
පොක්ඛරණිං බණ්ණ”ති වත්තුං පන න වට්ටති. “කන්දං බණ, මූලං බණ්ණ”ති
අනියාමෙත්වා වත්තුං වට්ටති. “ඉමං වල්ලිං බණ, ඉමස්මිං ඔකාසෙ කන්දං වා මූලං
වා බණ්ණ”ති වත්තුං න වට්ටති. පොක්ඛරණිං සොධෙත්තෙහි යො කුට්ඨෙහි
උස්සිඤ්ඤිතුං සක්කා හොති තනුකකද්දමො, තං අපනෙතුං වට්ටති, බහලං න
වට්ටති. ආතපෙන සුක්ඛකද්දමො ඵලති, තත්තු යො හෙට්ඨා පථවියා අසම්බද්ධො,
තමෙව අපනෙතුං වට්ටති. උදකෙන ගතට්ඨානෙ උදකපප්පටකො නාම හොති,
වාතප්පහාරෙන වලති, තං අපනෙතුං වට්ටති.

පොක්ඛරණිආදීනං තට්ඨං හිජ්ජිත්වා උදකසාමන්තා පතති, සවෙ ඔමකවාතුමාසං
ඔවට්ඨං, ඡිත්තිතුං වා ඡිත්තිතුං වා වට්ටති, වාතුමාසතො උද්ධං න වට්ටති. සවෙ පන
උදකෙයෙව පතති, දෙවෙ අතිරෙකවාතුමාසං ඔවට්ඨෙයි උදකෙයෙව උදකස්ස

පතිතත්තා වට්ටනි. පාසාණපිට්ඨියං සොණ්ඩිං ඛණන්ති, සචෙ තත්ථ පයමමෙව සුබ්බමරජං පතති, තඤ්චෙ දෙවෙන ඔව්ටියං හොති, වාතුමාසච්චයෙන අකප්පියපථවිසඬ්ඛාං ගච්ඡති. උදකෙ පරියාදිණ්ණෙ සොණ්ඩිං සොධෙන්තෙහි තං විකොපෙතුං න වට්ටනි. සචෙ පයමමෙව උදකෙන පූරති, පච්ඡා රජං පතති, තං විකොපෙතුං වට්ටනි. තත්ථ හි දෙවෙ වස්සන්තෙපි උදකෙයෙව උදකං පතතිති. පිට්ඨිපාසාණෙ සුබ්බමරජං හොති, දෙවෙ ඵ්ඨසායන්තෙ අල්ලියති, තම්පි වාතුමාසච්චයෙන විකොපෙතුං න වට්ටනි. සචෙ පන අකතපඬ්භාරෙ වම්මිකො උට්ඨිතො හොති, යථාසුඛං විකොපෙතුං වට්ටනි. සචෙ අඬ්භොකාසෙ උට්ඨහති, ඔමකවාතුමාසං ඔව්ටියොයෙව වට්ටනි. රුක්ඛාදීසු ආරුල්භඋපට්ඨිකාමත්තිකායපි එසෙව නයො. ගණ්ඩුප්පාදගුප්ප්පිකුක්කරගොකණ්ටකාදීසුපි එසෙව නයො.

ගොකණ්ටකො නාම ගාවීනං බුරව්ඡින්තකද්දමො වුව්චති. සචෙ පන හෙට්ඨිමතලෙන භූමිසම්බන්ධො හොති, එකදිවසම්පි න වට්ටනි. කසිතට්ඨානෙපි නඬ්ගලව්ඡින්තමත්තිකාපිණ්ඩං ගණ්භන්තස්ස එසෙව නයො. පුරාණසෙනාසනං හොති අච්ඡදනං වා විනට්ඨව්ඡදනං වා, අතිරෙකවාතුමාසං ඔව්ටියං ජාතපථවිසඬ්ඛාමෙව ගච්ඡති. තතො අවසෙසං ඡදනිට්ඨකං වා ගොපානසීආදිකං උපකරණං වා “ඉට්ඨකං ගණ්භාමි ගොපනසිං හිත්තිපාදං පදරත්ථරණං පාසාණත්ථම්භං ගණ්භාමි”ති සඤ්ඤාය ගණ්හිතුං වට්ටනි. තෙන සද්ධිං මත්තිකා පතති, අනාපත්ති. හිත්තිමත්තිකං ගණ්භන්තස්ස පන ආපත්ති. සචෙ යා යා අතින්තා තං තං ගණ්භාති, අනාපත්ති.

අන්තොගෙහෙ මත්තිකාපුඤ්ජො හොති, තස්මිං එකදිවසං ඔව්ටියෙ ගෙහං ඡාදෙන්ති, සචෙ සඬ්ඛො තින්තො වාතුමාසච්චයෙන ජාතපථවියෙව. අථස්ස උපරිභාගොයෙව තින්තො, අන්තො අතින්තො, යත්තකං තින්තං තං කප්පියකාරකෙහි කප්පියවොහාරෙන අපනාමෙත්වා සෙසං යථාසුඛං වළඤ්ජෙතුං වට්ටනි. උදකෙන තෙමෙත්වා එකාබද්ධායෙව හි ජාතපථවි හොති, න ඉතරාති.

අඬ්භොකාසෙ මත්තිකාපාකාරො හොති, අතිරෙකවාතුමාසං චෙ ඔව්ටියො ජාතපථවිසඬ්ඛාං ගච්ඡති. තත්ථ ලග්ගපංසුං පන අල්ලහත්ථෙන ඡුපිත්වා ගහෙතුං වට්ටනි. සචෙ ඉට්ඨකපාකාරො හොති, යෙභුයොනකථලට්ඨානෙ තිට්ඨති, යථාසුඛං විකොපෙතුං වට්ටනි. අඬ්භොකාසෙ ඨිතමණ්ඩපත්ථම්භං ඉතො විතො ව සඤ්චාලෙන්වා පථවිං විකොපෙන්නෙන ගහෙතුං න වට්ටනි, උජුකමෙව උද්ධරිතුං වට්ටනි. අඤ්ඤම්පි සුක්ඛරුක්ඛං වා සුක්ඛබාහුකං වා ගණ්භන්තස්ස එසෙව නයො. නවකම්මත්ථං පාසාණං වා රුක්ඛං වා දණ්ඩකෙහි උච්චාලෙන්වා පවට්ටෙන්තා ගච්ඡන්ති, තත්ථ පථවි හිප්පති, සචෙ සුද්ධවිත්තා පවට්ටෙන්ති, අනාපත්ති. අථ පන තෙන අපදෙසෙන පථවිං හින්දිතුකාමායෙව හොන්ති, ආපත්ති. සාබ්බදීති කඬ්ඨන්තානම්පි පථවියං දාරුනි ඵාලෙන්තානම්පි එසෙව නයො.

පථවියං අට්ඨිසුචිකණ්ටකාදීසුපි යංකිඤ්චි ආකොටෙතුං වා පචෙසෙතුං වා න වට්ටනි. පස්සාවධාරාය වෙගෙන පථවිං හින්දිස්සාමිති එවං පස්සාවම්පි කාතුං න

වට්ටනි, කරොන්තස්ස හිජ්ජනි, ආපත්ති. විසමභූමිං සමං කරිස්සාමිති සම්මුඤ්ජනියා සංසිතුමිති න වට්ටනි, වත්තසීසෙනෙව හි සම්මජ්ජිතබ්බං. කෙච් කත්තරයට්ඨියා භූමිං කොට්ටෙන්ති, පාදභිගුට්ඨකෙන විලිඛන්ති, “වඩ්කමිතට්ඨානං දස්සෙස්සාමා” ති පුනප්පුනං භූමිං භින්දන්තා වඩ්කමන්ති, සබ්බං න වට්ටනි. වීරියසම්පග්ගහත්ථං පන සමණධම්මං කරොන්තෙන සුද්ධචිත්තෙන වඩ්කමිතුං වට්ටනි, “හත්ථං ධොවිස්සාමා” ති පථවියං සංසන්ති, න වට්ටනි. අසංසන්තෙන පන අල්ලහත්ථං පථවියං යපෙත්වා රජං ගහෙතුං වට්ටනි. කෙච් කණ්ඩුකච්ඡුආදීහි ආබාධිකා ඡින්නතටාදීසු අභිගපච්චඩ්ගානි සංසන්ති න වට්ටනි.

87. බණ්ඩි වා බණ්ඩාපෙති වානි අන්තමසො පාදභිගුට්ඨකෙනපි

සම්මජ්ජනිසලාකායපි සයං වා බණ්ඩි, අඤ්ඤෙන වා බණ්ඩාපෙති. භින්දති වා හෙදාපෙති වානි අන්තමසො උදකම්පි ඡඩ්ඛෙන්තො සයං වා භින්දති, අඤ්ඤෙන වා භින්දාපෙති. දහති වා දහාපෙති වානි අන්තමසො පත්තම්පි පවන්තො සයං වා දහති, අඤ්ඤෙන වා දහාපෙති. යත්තකෙසු යානෙසු අග්ගිං දෙති වා දාපෙති වා තත්තකානි පාවිත්තියානි. පත්තං පවන්තෙනපි හි පුබ්බෙ පක්කට්ඨානෙයෙව හි පචිතබ්බො. අද්භිඨාය පථවියා අග්ගිං යපෙතුං න වට්ටනි. පත්තපවනකපාලස්ස පන උපරි අග්ගිං යපෙතුං වට්ටනි. දාරුනං උපරි යපෙති, සො අග්ගි තානි දහන්තො ගන්ත්වා පථවිං දහති, න වට්ටනි. ඉට්ඨකකපාලාදීසුපි එසෙව නයො.

තත්තාපි හි ඉට්ඨකාදීනංයෙව උපරි යපෙතුං වට්ටනි. කස්මා? තෙසං අනුපාදානත්තා. න හි තානි අග්ගිස්ස උපාදානසඬ්ඛං ගච්ජන්ති. සුක්ඛොණ්ණසුක්ඛරුක්ඛාදීසුපි අග්ගිං දාතුං න වට්ටනි. සචෙ පන පථවිං අප්පත්තමෙව නිබ්බාපෙත්වා ගමිස්සාමිති දෙති, වට්ටනි. පච්ඡා නිබ්බාපෙතුං න සක්කොති, අවිසයත්තා අනාපත්ති. තිණුක්කං ගහෙන්වා ගච්ජන්තො හත්ථෙ ඩය්හමානෙ භූමියං පාතෙති, අනාපත්ති. පතිතට්ඨානෙයෙව උපාදානං දත්වා අග්ගිං කාතුං වට්ටනීති මහාපච්චරියං වුත්තං. දඩ්ඨපථවියා ව යත්තකං යානං උසුමාය අනුගතං, සබ්බං විකොපෙතුං වට්ටනීති තත්ථෙව වුත්තං. යො පන අජානනකො හික්ඛු අරණිසහිතෙන අග්ගිං නිබ්බත්තෙන්වා හත්ථෙව උක්ඛිපිත්වා “කිං කරොමි” ති වදති, “ජාලෙහි” ති වත්තබ්බො, “හත්ථො ඩය්හති” ති වදති, “යථා න ඩය්හති තථා කරොහි” ති වත්තබ්බො. “භූමියං පාතෙහි” ති පන න වත්තබ්බො. සචෙ හත්ථෙ ඩය්හමානෙ පාතෙති “පථවිං දහිස්සාමි” ති අපාතිතත්තා අනාපත්ති. පතිතට්ඨානෙ පන අග්ගිං කාතුං වට්ටනීති කුරුන්දියං වුත්තං.

88. අනාපත්ති ඉමං ජානාතිආදීසු “ඉමස්ස ථම්මස්ස ආවාටං ජාන, මහාමත්තිකං ජාන, පුසමත්තිකං ජාන, මහාමත්තිකං දෙහි, පුසමත්තිකං දෙහි, මත්තිකං ආහර, පංසුං ආහර, මත්තිකාය අත්ථො, පංසුනා අත්ථො, ඉමස්ස ථම්මස්ස ආවාටං කප්පියං කරොහි, ඉමං මත්තිකං කප්පියං කරොහි, ඉමං පංසුං කප්පියං කරොහි” ති එවමත්ථො වෙදිතබ්බො.

අසඤ්චිච්චාති පාසාණරුක්ඛාදීනි වා පච්චිට්ඨෙත්තස්ස කත්තරදණ්ඨෙන වා ආහව්ව ආහව්ව ගච්ඡන්තස්ස පථවි භිජ්ජති, සා “තෙන භින්දිස්සාමි”ති එවං සඤ්චිච්ව අභින්නත්තා අසඤ්චිච්ව භින්තා නාම හොති. ඉති අසඤ්චිච්ව භින්දන්තස්ස අනාපත්ති. අසනියාති අඤ්ඤචිභිතො කෙනචි සද්ධිං කිඤ්චි කථෙත්තො පාදඬුට්ඨකෙන වා කත්තරයට්ඨියා වා පථවිං විලිඛන්තො තිට්ඨති, එවං අසනියා විලිඛන්තස්ස වා භින්දන්තස්ස වා අනාපත්ති. අජානන්තස්සාති අත්තොගෙහෙ ඔවට්ඨිං ඡන්තං පථවිං “අකප්පියපථවි”ති න ජානාති, “කප්පියපථවි”ති සඤ්ඤාය විකොපෙති, “ඛණාමි භින්දාමි දහාමි”ති වා න ජානාති, කෙවලං සඬ්භොපනත්ථාය ඛණිත්තාදීනි වා යපෙති, ඩස්භමානහත්ථො වා අග්ගිං පාතෙති, එවං අජානන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති. කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පථවිඛණනසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො වණ්ණනාක්කමෙන මුසාවාදවග්ගො පයමො.

2. භූතගාමවග්ගො

1. භූතගාමසික්ඛාපදවණ්ණනා

89. සෙනාසනවග්ගස්ස පයමසික්ඛාපදෙ – අනාදියන්තොති තස්සා වචනං අගණ්භන්තො. දාරකස්ස ඛාහුං ආකොටෙසීති උක්ඛිත්තං ඵරසුං නිග්ගහෙනුං අසක්කොන්තො මනුස්සානං චක්ඛුච්ඡයාතීතෙ මහාරාජසන්නිකා ලද්ධෙ රුක්ඛට්ඨකදිබ්බවිමානෙ නිපන්තස්ස දාරකස්ස ඛාහුං ථනමුලෙයෙව ඡින්දි. න ඛො මෙතං පතිරූපන්තිආදිමිහි අයං සඬ්ඛෙපවණ්ණනා – භිමවන්තෙ කිර පක්ඛදිවසෙසු දෙවතාසන්නිපාතො හොති, තත්ථ රුක්ඛධම්මං පුච්ඡන්ති – “ත්වං රුක්ඛධම්මෙ යීතා න යීතා”ති? රුක්ඛධම්මො නාම රුක්ඛෙ ඡිජ්ජමානෙ රුක්ඛදෙවතාය මනොපදොසස්ස අකරණං. තත්ථ යා දෙවතා රුක්ඛධම්මෙ අට්ඨිතා හොති, සා දෙවතාසන්නිපාතං පවිසිතුං න ලහති. ඉති සා දෙවතා ඉමඤ්ච රුක්ඛධම්මෙ අට්ඨානපච්චයං ආදීනවං අද්දස, භගවතො ව සම්මුඛා සුතපුබ්බධම්මදෙසනානුසාරෙන තථාගතස්ස ඡද්දන්තාදිකාලෙ පුබ්බවර්තං අනුස්සරි. තෙනස්සා එතදහොසි – “න ඛො මෙතං පතිරූපං...පෙ.... වොරොපෙය්‍ය”න්ති. යංනුනාහං භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙය්‍යන්ති ඉදං පනස්සා “අයං භික්ඛු සපිතිකො පුත්තො, අද්ධා භගවා ඉමං ඉමස්ස අජ්ඣාචාරං සුත්වා මරියාදං ඛන්ධිස්සති, සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙස්සති”ති පටිසඤ්චික්ඛන්තියා අහොසි. සචජ්ජ ත්වං දෙවතෙති සචෙ අජ්ජ ත්වං දෙවතෙ. පසචෙය්‍යාසීති

ජනෙය්‍යාසි උප්පාදෙය්‍යාසි. එවඤ්ච පන වත්වා භගවා තං දෙවතං සඤ්ඤාපෙන්නො

—

“යො වෙ උප්පතිතං කොධං, රථං භන්තංව වාරයෙ;
තමහං සාරථිං බුමි, රස්මිග්ගාහො ඉතරො ජනො”ති. (ධ. ප. 222);

ඉමං ගාථමහාසි. ගාථාපරියොසානෙ සා දෙවතා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි.
පුන භගවා සම්පත්තපරිසාය ධම්මං දෙසෙන්නො —

“යො උප්පතිතං විනෙති කොධං, විසටං සප්පවිසංව ඔසධෙහි;
සො භික්ඛු ජහාති ඔරපාරං, උරගො ජිණ්ණම්චත්තවං පුරාණ”න්ති. (සු. නි. 1);

ඉමං ගාථමහාසි. තත්‍ර පට්ඨගාථා ධම්මපදෙ සඬගහං ආරුල්හා, දුතියා සුත්තනිපාතෙ, වත්ථු පන විනයෙති. අථ භගවා ධම්මං දෙසෙන්නොයෙව තස්සා දෙවතාය වසනට්ඨානං ආවජ්ජන්නො පතිරූපං යානං දිස්වා “ගච්ඡ, දෙවතෙ, අසුකස්මිං ඔකාසෙ රුක්ඛො විවිත්තො, තස්මිං උපගච්ඡා”ති ආහ. සො කිර රුක්ඛො න ආලවිරට්ඨෙ, ජෙනවනස්ස අත්තොපරික්ඛෙපෙ, යස්ස දෙවපුත්තස්ස පරිග්ගහො අහොසි, සො වුතො; තස්මා “විවිත්තො”ති වුත්තො. තතො පට්ඨාය ව පන සා දෙවතා සම්මාසම්බුද්ධතො ලද්ධපරිහාරා බුද්ධුපට්ඨායිකා අහොසි. යදා දෙවතාසමාගමො හොති, තදා මහෙසක්ඛදෙවතාසු ආගච්ඡන්තිසු අඤ්ඤා අප්පෙසක්ඛා දෙවතා යාව මහාසම්බුද්ධචක්කවාලපබ්බතා තාව පටික්කමන්ති. අයං පන අත්තතො වසනට්ඨානෙ නිසීදිත්වා ව ධම්මං සුඤ්ඤාති. යම්පි පට්ඨයාමෙ භික්ඛු පඤ්ඤං පුච්ඡන්ති, මජ්ඣිමයාමෙ දෙවතා, තං සබ්බං තත්ථෙව නිසීදිත්වා සුඤ්ඤාති. වත්තාරො ව මහාරාජානොපි භගවතො උපට්ඨානං ආගන්ත්වා ගච්ඡන්තා තං දෙවතං දිස්වා ගච්ඡන්ති.

90. භුතගාමපාතබ්‍යාසානි එත්ථ භවන්ති අහුචුඤ්ඤාති භූතා; ජායන්ති වඩ්ඪන්ති ජාතා වඩ්ඪිතා වාති අත්ථො. ගාමොති රාසි; භූතානං ගාමොති භූතගාමො; භූතා එව වා ගාමො භූතගාමො; පතිට්ඨිතහරිතතිණරුක්ඛාදීනමෙතං අධිවචනං. පාතබ්‍යස්ස භාවො පාතබ්‍යතා; ඡෙදනහෙදනාදීහි යථාරූපි පරිභුඤ්ජිතබ්බතාති අත්ථො. තස්සා භූතගාමපාතබ්‍යතාය; නිමිත්තත්ථෙ භුම්මවචනං, භූතගාමපාතබ්‍යතාහෙතු, භූතගාමස්ස ඡෙදනාදිපච්චයා පාවිත්තියන්ති අත්ථො.

91. ඉදානි තං භූතගාමං විහජිත්වා දස්සෙන්නො භූතගාමො නාම පඤ්ච බීජජාතානීතිආදිමාහ. තත්ථ භූතගාමො නාමාති භූතගාමං උද්ධරිත්වා යස්මිං සති භූතගාමො හොති, තං දස්සෙතුං “පඤ්ච බීජජාතානී”ති ආහාති අට්ඨකථාසු වුත්තං. එවං සන්තෙපි “යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි මූලෙ ජායන්ති”තිආදීනි න සමෙන්නි. න හි මූලබීජාදීනි මූලාදීසු ජායන්ති, මූලාදීසු ජායමානානි පන තානි බීජාකතානි, තස්මා එවමෙත්ථ වණ්ණනා වෙදිතබ්බා — භූතගාමො නාමාති විහජිතබ්බපදං.

පඤ්චානි තස්ස විභාගපරිච්ඡේදො. ඛේජජාතානීති පරිච්ඡින්නධම්මනිදස්සනං.
තස්සත්ථො – ඛේජෙහි ජාතානි ඛේජජාතානි; රුක්ඛාදීනමෙනං අධිවචනං. අපරො
නයො – ඛේජානි ච තානි විජාතානි ච පසුතානි නිබ්බත්තපණ්ණමුලානීති ඛේජජාතානි.
එතෙන අල්ලවාලිකාදිසු යපිතානං නිබ්බත්තපණ්ණමුලානං සිඬ්ඨිවෙරාදීනං
සඬ්ඨිගහො කතො හොති.

ඉදානි යෙහි ඛේජෙහි ජාතත්තා රුක්ඛාදීනි ඛේජජාතානීති චුත්තානි, තානි
දස්සෙන්තො “මූලඛේජ”න්තිආදිමාහ. තෙසං උද්දෙසො පාකටො එව. නිද්දෙසෙ
යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි මූලෙ ජායන්ති මූලෙ සඤ්ජායන්තීති එත්ථ ඛේජතො
නිබ්බත්තෙන ඛේජං දස්සිතං, තස්මා එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො, යානි වා
පනඤ්ඤානිපි අත්ථි
ආලුචකසෙරුකමලුප්පලපුණ්ඩරිකකුචලයකන්දපාටලිමූලාදිහෙදෙ මූලෙ
ගච්ඡවල්ලිරුක්ඛාදීනි ජායන්ති සඤ්ජායන්ති, තානි යම්හි මූලෙ ජායන්ති වෙච
සඤ්ජායන්ති ච තඤ්ච, පාළියං චුත්තං හල්ලිදාදි ච සබ්බමිපි එතං මූලඛේජං නාම.
එසෙව නයො ඛන්ධඛේජාදිසු. යෙවාපනකඛන්ධඛේජසු පනෙත්ථ
අම්බාටකඉන්ද්‍රසාලනුභීපාලිහද්දකණ්ණකාරාදීනි ඛන්ධඛේජානි, අමූලවල්ලි
චතුරස්ථවල්ලිකණ්ණවීරාදීනි එඵඛේජානි මකච්ඡුමනජයසුමනාදීනි අග්ගඛේජානි,
අම්බපමිඬුපනසට්ඨිආදීනි ඛේජඛේජානීති දට්ඨබ්බානි.

92. ඉදානි යං චුත්තං “භූතගාමපාතබ්‍යතාය පාවිත්තිය”න්ති තත්ථ
සඤ්ඤාවසෙන ආපත්තානාපත්තිහෙදං පාතබ්‍යතාහෙදඤ්ච දස්සෙන්තො ඛේජ
ඛේජසඤ්ඤීතිආදිමාහ. තත්ථ යථා “සාලීනං වෙපි ඔදනං භුක්ඡති”තිආදිසු (ම. නි.
1.76) සාලිතණ්ඩුලානං ඔදනො “සාලීනං ඔදනො”ති චුච්චති, එවං ඛේජතො
සම්භූතො භූතගාමො “ඛේජ”න්ති චුත්තොති වෙදිතබ්බො. යං පන
“ඛේජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවිරතො”තිආදිසු (දී. නි. 1.10) චුත්තං
භූතගාමපරිමොචනං කත්වා යපිතං ඛේජං, තං දුක්කට්ඨත්ථු. අථ වා යදෙනං
“භූතගාමො නාමා”ති සික්ඛාපදවිභවිගස්ස ආදිපදං, තෙන සද්ධිං යොජෙත්වා යං
ඛේජං භූතගාමො නාම හොති, තස්මිං ඛේජෙ ඛේජසඤ්ඤී සත්ථකාදීනි ගහෙත්වා සයං වා
ඡින්නද්දති අඤ්ඤෙත වා ඡෙදාපෙති, පාසාණාදීනි ගහෙත්වා සයං වා භින්දති අඤ්ඤෙත
වා හෙදාපෙති, අග්ගිං උපසංහරිත්වා සයං වා පචති අඤ්ඤෙත වා පවාපෙති, ආපත්ති
පාවිත්තියස්සාති එවමෙත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො. යථාරුතං පන ගහෙත්වා
භූතගාමවිනිමුත්තස්ස ඛේජස්ස ඡින්නදාදිහෙදාය පාතබ්‍යතාය පාවිත්තියං න
චත්තබ්බං.

අයඤ්ඤෙත්ථ විනිච්ඡයකථා – භූතගාමං විකොපෙන්තස්ස පාවිත්තියං
භූතගාමපරිමොචනං පඤ්චවිධම්පි ඛේජගාමං විකොපෙන්තස්ස දුක්කට්ඨං.
ඛේජගාමභූතගාමො නාමෙස අත්ථි උදකට්ඨො, අත්ථි ථලට්ඨො. තත්ථ උදකට්ඨො
සාසපමත්තිකා තිලඛේජකාදිහෙදා සපණ්ණිකා අපණ්ණිකා ච සබ්බා සෙවාලජාති
අත්තමසො උදකපජ්ජට්ඨං උපාදාය “භූතගාමො”ති වෙදිතබ්බො. උදකපජ්ජට්ඨො
නාම උපරි ථද්ධො ඵරුසවණ්ණො, හෙට්ඨා මුදු නීලවණ්ණො හොති. තත්ථ යස්ස

සෙවාලස්ස මූලං ඔරුහිත්වා පථවියං පතිට්ඨිතං, තස්ස පථවී යානං. යො උදකෙ සඤ්චරති, තස්ස උදකං. පථවියං පතිට්ඨිතං යත්ථ කත්ථවි විකොපෙන්තස්ස උද්ධරිත්වා වා යානන්තරං සඬකාමෙන්තස්ස පාවිත්තියං. උදකෙ සඤ්චරන්තං විකොපෙන්තස්සෙව පාවිත්තියං. හත්ථෙහි පන ඉතො විතො ව වියුහිත්වා න්භායිතුං වට්ටති, සකලඤ්ඤි උදකං තස්ස යානං. තස්මා න සො එත්තාවතා යානන්තරං සඬකාමිතො හොති. උදකතො පන උදකෙන විනා සඤ්චිච්ච උක්ඛිපිතුං න වට්ටති, උදකෙන සද්ධිං උක්ඛිපිත්වා පුන උදකෙ පක්ඛිපිතුං වට්ටති. පරිස්සාවනන්තරෙන නික්ඛමති, කප්පියං කාරාපෙන්වාච උදකං පරිභුඤ්ජිතබ්බං. උප්පලිනිපදුමිනිආදීනි ජලපචල්ලිතිණානි උදකතො උද්ධරන්තස්ස වා තත්ථෙව විකොපෙන්තස්ස වා පාවිත්තියං. පරෙහි උප්පාටිතානි විකොපෙන්තස්ස දුක්කටං. තානි හි ඛිජගාමෙ සඬගහං ගච්ඡන්ති. තිලඛිජකසාසපමත්තකසෙවාලොපි උදකතො උද්ධතො අමිලාතො අග්ගඛිජසඬගහං ගච්ඡති. මහාපච්චරියාදීසු “අනන්තකතිලඛිජකඋදකපප්පට්ඨාදීනි දුක්කටවත්ථුකානි” ති වුත්තං, තත්ථ කාරණං න දිස්සති. අන්ධකට්ඨකථායං “සම්පුණ්ණභූතගාමො න හොති, තස්මා දුක්කට” ත්ති වුත්තං, තම්පි න සමෙති, භූතගාමෙ හි පාවිත්තියං, ඛිජගාමෙ දුක්කටං වුත්තං. අසම්පුණ්ණභූතගාමො නාම තතියො කොට්ඨාසො නෙව පාළියං න අට්ඨකථාසු ආගතො. අථ එතං ඛිජගාමසඬගහං ගච්ඡිස්සති, තම්පි න යුත්තං, අභූතගාමමූලත්තා තාදිසස්ස ඛිජගාමස්සාති. අපිච “ගරුකලභුකෙසු ගරුකෙ යාතබ්බ” ත්ති එතං විනයලක්ඛණං.

ථලට්ඨෙ – ඡින්නරුක්ඛානං අවසිට්ඨො හරිතබ්බාණු නාම හොති. තත්ථ කකුධකරඤ්ජපියඬගුපනසාදීනං බාණු උද්ධං වඬ්ඪති, සො භූතගාමෙන සඬගහිතො. තාලනාළිකෙරාදීනං බාණු උද්ධං න වඬ්ඪති, සො ඛිජගාමෙන සඬගහිතො. කදලියා පන අඵලිතාය බාණු භූතගාමෙන සඬගහිතො, ඵලිතාය ඛිජගාමෙන. කදලි පන ඵලිතා යාව නීලපණ්ණා, තාව භූතගාමෙනෙව සඬගහිතා, තථා ඵලිතො වෙථ. යදා පන අග්ගතො පට්ඨාය සුස්සති, තදා ඛිජගාමෙන සඬගහං ගච්ඡති. කතරඛිජගාමෙන? එථඛිජගාමෙන. කිං තතො නිබ්බත්තති? න කිඤ්චි. යදි හි නිබ්බත්තෙය්‍ය, භූතගාමෙනෙව සඬගහං ගච්ඡෙය්‍ය. ඉන්ද්‍රසාලාදිරුක්ඛෙ ඡින්නිත්වා රාසිං කරොන්ති, කිඤ්චාපි රාසිකතදණ්ඩකෙහි රතනප්පමාණාපි සාබා නික්ඛමන්ති, ඛිජගාමෙනෙව සඬගහං ගච්ඡන්ති. තත්ථ මණ්ඩපත්ථාය වා වතිඅත්ථාය වා වල්ලිආරොපනත්ථාය වා භූමියං නිබ්භන්ති, මූලෙසු වෙච පණ්ණෙසු ව නිග්ගතෙසු පුන භූතගාමසඬබ්බං ගච්ඡන්ති. මූලමත්තෙසු පන පණ්ණමත්තෙසු වා නිග්ගතෙසු ඛිජගාමෙන සඬගහිතා ඵච.

යානි කානිචි ඛිජානි පථවියං වා උදකෙන සිඤ්චිත්වා යපිතානි, කපාලාදීසු වා අල්ලපංසුං පක්ඛිපිත්වා නික්ඛිත්තානි හොන්ති, සබ්බානි මූලමත්තෙ පණ්ණමත්තෙ වා නිග්ගතෙපි ඛිජානියෙව. සවෙපි මූලානි ව උපරි අඬ්ඤුරො ව නිග්ගච්ඡති, යාව අඬ්ඤුරො හරිතො න හොති, තාව ඛිජානියෙව. මුග්ගාදීනං පන පණ්ණෙසු උට්ඨිතෙසු විහිආදීනං වා අඬ්ඤුරෙ හරිතෙ නීලපණ්ණවණ්ණෙ ජාතෙ භූතගාමසඬගහං ගච්ඡන්ති. තාලට්ඨිතං පයමං සුකරදායා විය මූලං නිග්ගච්ඡති.

නිග්ගන්තෙපි යාව උපරි පත්තවට්ඨි න නිග්ගච්ඡති, තාව ඛිජගාමොයෙව.
නාළිකෙරස්ස තවං භින්දිත්වා දන්තසුචි විය අඬිකුරො නිග්ගච්ඡති, යාව
මිගසිඬගසදිසා නිලපත්තවට්ඨි න භොති, තාව ඛිජගාමොයෙව. මූලෙ අනිග්ගන්තෙපි
තාදිසාය පත්තවට්ඨියා ජාතාය අමුලකභූතගාමෙ සඬගහං ගච්ඡති.

අම්බට්ඨිආදීනි විහිආදීනි විනිච්ඡිනිතබ්බානි. වන්දාකා වා අඤ්ඤා වා යා කාවි
රුක්ඛෙ ජායිත්වා රුක්ඛං ඔත්ථරති, රුක්ඛොව තස්සා යානං, තං විකොපෙන්තස්ස
වා තතො උද්ධරන්තස්ස වා පාවිත්තියං. එකා අමුලිකා ලතා භොති,
අඬිගුලිවෙයකො විය වනප්පගුම්ඛදණ්ඩකෙ වෙයෙති, තස්සාපි අයමෙව විනිච්ඡයො.
ගෙහමුඛපාකාරවෙදිකාවෙතියාදිසු නිලවණ්ණො සෙවාලො භොති, යාව ද්වෙ තීණි
පත්තානි න සඤ්ජායන්ති තාව අග්ගඛිජසඬගහං ගච්ඡති. පත්තෙසු ජාතෙසු
පාවිත්තියවත්ථු. තස්මා තාදිසෙසු යානෙසු සුධාලෙපමි දාතුං න වට්ඨති.
අනුපසම්පන්නෙන ලිත්තස්ස උපරිස්සන්තෙහලෙපො දාතුං වට්ඨති. සවෙ නිදාසසමයෙ
සුක්ඛසෙවාලො තිට්ඨති, තං සම්මුඤ්ජනීආදීනි සංසිත්වා අපනෙතුං වට්ඨති.
පානීයසට්ඨාදීනං බහි සෙවාලො දුක්ඛට්ඨත්ථු, අන්තො අබ්බොහාරිකො.
දන්තකට්ඨපුච්ඡාදිසු කණ්ණකම්පි අබ්බොහාරිකමෙව. චුත්තඤ්ඤෙනං – “සවෙ
ගෙරුකපරිකම්මකතා භිත්ති කණ්ණකිතා භොති, වොළකං තෙමෙත්වා පිළෙත්වා
පමජ්ජිතබ්බා”ති (මහාව. 66).

පාසාණජාතිපාසාණදද්දුසෙවාලසෙලෙයාකාදීනි අහරිතවණ්ණානි අපත්තකානි
ව දුක්ඛට්ඨත්ථුකානි. අභිච්ඡත්තකං යාව මකුලං භොති, තාව දුක්ඛට්ඨත්ථු.
පුප්ඵිතකාලතො පට්ඨාය අබ්බොහාරිකං. අල්ලරුක්ඛතො පන අභිච්ඡත්තකං
ගණ්හන්තො රුක්ඛත්තවං විකොපෙති, තස්මා තත්ථ පාවිත්තියං.
රුක්ඛපප්පටිකායපි එසෙව නයො. යා පන ඉන්දසාලකකුඛාදීනං පප්පටිකා
රුක්ඛතො මුච්චිත්වා තිට්ඨති, තං ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. නියාසමිපි රුක්ඛතො
මුච්චිත්වා යිතං සුක්ඛරුක්ඛෙ වා ලග්ගං ගණ්හිතුං වට්ඨති. අල්ලරුක්ඛතො න
වට්ඨති. ලාබායපි එසෙව නයො. රුක්ඛං වාලෙත්වා පණ්ඩුපලාසං වා
පරිණතකණ්ණිකාරාදිපුප්ඵං වා පාතෙන්තස්ස පාවිත්තියමෙව. හත්ථකුක්කුච්චෙන
මුදුකෙසු ඉන්දසාලනුභිබන්ධාදිසු වා තත්ථජාතකතාලපණ්ණාදිසු වා අක්ඛරං
ජිත්දන්තස්සාපි එසෙව නයො.

සාමණෙරානං පුප්ඵං ඔව්නන්තානං සාබං ඔනාමෙත්වා දාතුං වට්ඨති. තෙහි පන
පුප්ඵෙහි පානීයං න වාසෙතබ්බං. පානීයවාසත්ථිකෙන සාමණෙරං උක්ඛිපිත්වා
ඔව්නාපෙතබ්බානි. එලසාබාපි අත්තනා බාදිතුකාමෙන න ඔනාමෙතබ්බා.
සාමණෙරං උක්ඛිපිත්වා එලං ගාභාපෙතබ්බං. යංකිඤ්චි ගච්ඡං වා ලතං වා
උප්පාටෙන්තෙහි සාමණෙරෙහි සද්ධිං ගහෙන්වා ආකඩ්ඪිතුං න වට්ඨති. තෙසං පන
උස්සාහජනනත්ථං අනාකඩ්ඪන්තෙන කඩ්ඪනාකාරං දස්සෙන්තෙන විය අග්ගෙ
ගහෙතුං වට්ඨති. යෙසං රුක්ඛානං සාබා රුහති, තෙසං සාබං මක්ඛිකාඛිජනාදීනං
අත්ථාය කප්පියං අකාරාපෙත්වා ගහිතං තවෙ වා පත්තෙ වා අන්තමසො නබෙනපි
විලිබන්තස්ස දුක්ඛට්ඨං. අල්ලසිඬගිවෙරාදිසුපි එසෙව නයො. සවෙ පන කප්පියං.

කාරාපෙන්වා සිතලෙ පදෙසෙ යින්නස්ස මූලං සඤ්ජායති, උපරිභාගෙ ඡින්දිතුං වට්ටති. සවෙ අඬිකුරො ජායති, හෙට්ඨාභාගෙ ඡින්දිතුං වට්ටති. මූලෙ ව නීලඬිකුරෙ ව ජාතෙ න වට්ටති.

ඡින්දති වා ඡෙදාපෙති වාති අන්තමසො සම්මුඤ්ජනොසලාකායපි තිණාති ඡින්දිස්සාමිති භූමිං සම්මජ්ජන්තො සයං වා ඡින්දති, අඤ්ඤෙන වා ඡෙදාපෙති. භින්දති වා හෙදාපෙති වාති අන්තමසො වඩ්ඤාමන්තොපි ඡිජ්ජනකං ඡිජ්ජතු, භිජ්ජනකං භිජ්ජතු, වඩ්ඤාමිතට්ඨානං දස්සෙස්සාමිති සඤ්චිච්ච පාදෙහි අක්කමන්තො තිණවල්ලිආදීති සයං වා භින්දති අඤ්ඤෙන වා හෙදාපෙති. සවෙපි හි තිණං වා ලතං වා ගණ්ඨිං කරොන්තස්ස භිජ්ජති, ගණ්ඨිපි න කාතබ්බො. තාලරුක්ඛාදීසු පන වොරානං අනාරුහනත්ථාය දාරුමක්කට්ඨකං ආකොටෙන්ති, කණ්ටකෙ බන්ධන්ති, භික්ඛුස්ස එවං කාතුං න වට්ටති. සවෙ දාරුමක්කට්ඨකො රුක්ඛෙ අල්ලිනමන්තොව හොති, රුක්ඛං න පිළෙති, වට්ටති. “රුක්ඛං ඡින්ද, ලතං ඡින්ද, කන්දං වා මූලං වා උප්පාටෙහි”ති වත්තුමපි වට්ටති, අනියාමිතත්තා. නියාමෙත්වා පන “ඉමං රුක්ඛං ඡින්දා”තිආදි වත්තුං න වට්ටති. නාමං ගහෙත්වාපි “අම්බරුක්ඛං චතුරස්සවල්ලිං ආලුචකන්දං මුඤ්ජතිණං අසුකරුක්ඛච්ඡල්ලිං ඡින්ද භින්ද උප්පාටෙහි”තිආදිවචනමපි අනියාමිතමෙව හොති. “ඉමං අම්බරුක්ඛං”න්තිආදිවචනමෙව හි නියාමිතං නාම, තං න වට්ටති.

පවති වා පවාපෙති වාති අන්තමසො පත්තමපි පච්තුකාමො තිණාදීනං උපරි සඤ්චිච්ච අග්ගිං කරොන්තො සයං වා පවති, අඤ්ඤෙන වා පවාපෙතිති සබ්බං පථවිබණ්ණසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙන වෙදිතබ්බං. අනියාමෙත්වා පන “මුග්ගෙ පව, මාසෙ පවා”තිආදි වත්තුං වට්ටති. “ඉමෙ මුග්ගෙ පව, ඉමෙ මාසෙ පවා”ති එවං වත්තුං න වට්ටති.

අනාපත්ති ඉමං ජානාතිආදීසු “ඉමං මූලහෙසජ්ජං ජාන, ඉමං මූලං වා පණ්ණං වා දෙහි, ඉමං රුක්ඛං වා ලතං වා ආහර, ඉමිනා පුජ්ථෙන වා එලෙන වා පණ්ණෙන වා අත්ථො, ඉමං රුක්ඛං වා ලතං වා එලං වා කප්පියං කරොහි”ති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. එත්තාවතා භූතගාමපරිමොචනං කතං හොති. පරිභුඤ්ජන්තෙන පන බීජගාමපරිමොචනත්ථං පුන කප්පියං කාරෙතබ්බං.

කප්පියකරණඤ්චෙත්ථ ඉමිනා සුත්තානුසාරෙන වෙදිතබ්බං – “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි සමණකප්පෙහි එලං පරිභුඤ්ජිතුං අග්ගිපරිජිතං සත්ථපරිජිතං නබපරිජිතං අබීජං නිබ්බට්ටබීජමෙව පඤ්චම”න්ති. තත්ථ “අග්ගිපරිජිත”න්ති අග්ගිනා පරිජිතං අධිභූතං දඩ්ඨං ඵුට්ඨන්ති අත්ථො. “සත්ථපරිජිත”න්ති සත්ථෙන පරිජිතං අධිභූතං ඡින්තං විද්ධං වාති අත්ථො. එස නයො නබපරිජිතෙ. අබීජනිබ්බට්ටබීජාති සයමෙව කප්පියාති. අග්ගිනා කප්පියං කරොන්තෙන කට්ඨග්ගිගොමයග්ගිආදීසු යෙන කෙනචි අන්තමසො ලොභබණ්ඩෙනපි ආදිත්තෙන කප්පියං කාතබ්බං. තඤ්ච ඛො එකදෙසෙ ඵුසන්තෙන “කප්පිය”න්ති වත්ථාව කාතබ්බං. සත්ථෙන කරොන්තෙන යස්ස කස්සචි ලොභමයසත්ථස්ස

අත්තමසො සුවිනබවිජේදනානම්පි තුණ්ඩෙන වා ධාරාය වා ඡේදං වා වෙධං වා දස්සෙන්තෙන “කප්පිය”න්ති වත්වාච කාතබ්බං. නබෙන කප්පියං කරොන්තෙන පුත්තිනබෙන න කාතබ්බං. මනුස්සානං පන සිහබ්බාග්ගදීපිමක්කපාදීනං.

සකුන්තානඤ්ච නබා තිබ්බො හොන්ති, තෙහි කාතබ්බං.

අස්සමහිංසසුකරමිගගොරුපාදීනං බුරා අතිබ්බො, තෙහි න කාතබ්බං, කතම්පි අකතං හොති. හත්ථිනබා පන බුරා න හොන්ති, තෙහි වට්ටති. යෙහි පන කාතුං වට්ටති, තෙහි තත්ථජාතකෙහිපි උද්ධරිත්වා ගහිතකෙහිපි ඡේදං වා වෙධං වා දස්සෙන්තෙන “කප්පිය”න්ති වත්වාච කාතබ්බං.

තත්ථ සචෙපි ඛිජානං පබ්බතමත්තො රාසි රුක්ඛසහස්සං වා ඡින්දිත්වා එකාබද්ධං කත්වා උච්ඡුනං වා මහාභාරො බන්ධිත්වා යපිතො හොති, එකස්මිං ඛිජෙ වා රුක්ඛසාබාය වා උච්ඡුමහි වා කප්පියෙ කතෙ සබ්බං කතං හොති. උච්ඡු ව දාරුති ව එකතො බද්ධානි හොන්ති, උච්ඡුං කප්පියං කරිස්සාමිති දාරුං විජ්ඣති, වට්ටතියෙව. සචෙ පන යාය රජ්ජුයා වා වල්ලියා වා බද්ධානි, තං විජ්ඣති, න වට්ටති. උච්ඡුබණ්ඩානං පච්ඡිං පුරෙත්වා ආහරන්ති, එකස්මිං බණ්ඩෙ කප්පියෙ කතෙ සබ්බං කතමෙව හොති. මරිචපක්කාදීහි මිස්සෙන්වා හත්තං ආහරන්ති, “කප්පියං කරොහි”ති චුත්තෙ සචෙපි හත්තසිත්ථෙ විජ්ඣති, වට්ටතියෙව. තිලතණ්ඩුලාදීසුපි එසෙව නයො. යාගුයා පක්ඛිත්තානි පන එකාබද්ධානි හුත්වා න සන්තිට්ඨන්ති, තත්ථ එකමෙකං විජ්ඣන්වා කප්පියං කාතබ්බමෙව. කපිත්ථඵලාදීනං අන්තො මිඤ්ජං කටාහං මුඤ්චිත්වා සඤ්චරති, හින්දාපෙන්වා කප්පියං කාරාපෙතබ්බං. එකාබද්ධං හොති, කටාහෙපි කාතුං වට්ටති.

අසඤ්චිච්චානි පාසාණරුක්ඛාදීනි වා පච්චටෙන්තස්ස සාබං වා කඩ්ඪන්තස්ස කත්තරදණ්ඩෙන වා භූමිං පහරිත්වා ගච්ඡන්තස්ස තිණානි ඡිජ්ජන්ති, තානි තෙන ඡින්දිස්සාමිති එවං සඤ්චිච්ච අච්ඡින්නන්තා අසඤ්චිච්ච ඡින්තානි නාම හොන්ති. ඉති අසඤ්චිච්ච ඡින්දන්තස්ස අනාපත්ති.

අසතියානි අඤ්ඤචිහිතො කෙනචි සද්ධිං කිඤ්චි කටෙන්තො පාදභිගුට්ඨකෙන වා හත්ථෙත වා තිණං වා ලතං වා ඡින්දන්තො තිට්ඨති, එවං අසතියා ඡින්දන්තස්ස අනාපත්ති.

අජානන්තස්සානි එත්ථබ්හන්තරෙ ඛිජගාමොති වා භූතගාමොති වා න ජානාති, ඡින්දාමිතිපි න ජානාති, කෙවලං වතියා වා පලාලපුඤ්ජෙ වා නිබාදනං වා බණ්ණිති. වා කුදාලං වා සඬිගොපනත්ථාය යපෙති, ඩය්හමානහත්ථො වා අග්ගිං පාතෙති, තත්ථ චෙ තිණානි ඡිජ්ජන්ති වා ඩය්හන්ති වා අනාපත්ති.

මනුස්සවිග්ගහපාරාජිකචණ්ණනායං පන සබ්බඅථිකථාසු “සචෙ හික්ඛු රුක්ඛෙන වා අජ්ඣොත්ථටො හොති, ඔපාතෙ වා පතිතො සක්කා ව හොති රුක්ඛං ඡින්දිත්වා භූමිං වා බණ්ණිත්වා නික්ඛමිතුං, ජීවිතහෙතුපි අත්තනා න කාතබ්බං. අඤ්ඤෙන පන හික්ඛුනා භූමිං වා බණ්ණිත්වා රුක්ඛං වා ඡින්දිත්වා අල්ලරුක්ඛතො වා දණ්ඩකං ඡින්දිත්වා තං රුක්ඛං පච්චටෙන්වා නික්ඛාමෙතුං වට්ටති, අනාපත්ති”ති චුත්තං.

තත්ථ කාරණං න දිස්සති – “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, දවඩාහෙ ඩය්භමානෙ පටග්ගිං දාතුං, පරිත්තං කාතු”න්ති (වුළුව. 283) ඉදං පන එකමෙව සුත්තං දිස්සති. සවෙ එතස්ස අනුලොමං “අත්තනො න වට්ටති, අඤ්ඤස්ස වට්ටති”ති ඉදං නානාකරණං න සක්කා ලද්ධුං. අත්තනො අත්ථාය කරොන්තො අත්තසිනෙනෙන අකුසලචිත්තෙනෙව කරොති, පරො පන කාරුඤ්ඤෙන, තස්මා අනාපත්තීති වෙ. එතම්පි අකාරණං. කුසලචිත්තෙනාපි හි ඉමං ආපත්තිං ආපජ්ජති. සබ්බඅට්ඨකථාසු පන චුත්තත්තා න සක්කා පටිසෙධෙතුං. ගවෙසිතබ්බා එත්ථ යුත්ති. අට්ඨකථාවරියානං වා සද්ධාය ගන්තබ්බන්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තනො වාචාචිත්තනො කායවාචාචිත්තනො ව සමුට්ඨාති. කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

භූතගාමසික්ඛාපදං පඨමං.

2. අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදවණ්ණනා

94. දුතියසික්ඛාපදෙ – අනාවාරං ආවරිත්වාති අකාතබ්බං කත්වා; කායවච්ඡ්චාරෙසු ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වාති චුත්තං හොති. අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිවරතීති අඤ්ඤෙන වචනෙන අඤ්ඤං වචනං පටිවරති පටිච්ඡාදෙති අජ්ඣාත්ථරති; ඉදානි තං පටිවරණවිධිං දස්සෙන්තො “කො ආපන්නො”තිආදිමාහ. තත්ත්වං වචනසම්බන්ධො – සො කිර කිඤ්චි වීතික්කමං දිස්වා “ආවුසො, ආපත්තිං ආපන්නොසි”ති සඬ්ඝමජ්ඣෙ ආපත්තියා අනුයුඤ්ජියමානො “කො ආපන්නො”ති වදති. “තතො ත්ව”න්ති චුත්තෙ “අහං කිං ආපන්නො”ති වදති. අථ “පාචිත්තියං වා දුක්කටං වා”ති චුත්තෙ වත්ථුං පුච්ඡන්තො “අහං කිස්මිං ආපන්නො”ති වදති. තතො “අසුකස්මිං නාම වත්ථුස්මි”න්ති චුත්තෙ “අහං කථං ආපන්නො, කිං කරොන්තො ආපන්නොමිහි”ති පුච්ඡති. අථ “ඉදං නාම කරොන්තො ආපන්නො”ති චුත්තෙ “කං භණ්ඨා”ති වදති. තතො “තං භණ්ඨාමා”ති චුත්තෙ “කිං භණ්ඨා”ති වදති.

අපිවෙත්ථ අයං පාළිමුත්තකොපි අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිවරණවිධි – භික්ඛුහි “තව සිපාටිකාය කභාපණො දිට්ඨො, කිස්සෙවමසාරුජ්ජං කරොසි”ති චුත්තො “සුදිට්ඨං, හන්තෙ, න පනෙසො කභාපණො; තිපුමණ්ඩලං එත”න්ති භණන්තො වා “ත්වං සුරං පිවන්තො දිට්ඨො, කිස්සෙවං කරොසි”ති චුත්තො “සුදිට්ඨො, හන්තෙ, න පනෙසා සුරා, හෙසජ්ජත්ථාය සම්පාදිතං අරිට්ඨ”න්ති භණන්තො වා “ත්වං පටිච්ඡන්තෙ ආසනෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං නිසින්තො දිට්ඨො, කිස්සෙවමසාරුජ්ජං කරොසි”ති චුත්තො “යෙන දිට්ඨං සුදිට්ඨං, විඤ්ඤු පනෙත්ථ දුතියො අත්ථී, සො කිස්ස න දිට්ඨො”ති භණන්තො වා, “ඊදිසං තයා කිඤ්චි දිට්ඨ”න්ති පුට්ඨො “න සුණාමි”ති සොතමුපනෙන්තො වා, සොතද්චාරෙ පුච්ඡන්තානං චක්ඛුං උපනෙන්තො වා, අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිවරතීති වෙදිතබ්බො. අඤ්ඤවාදකං

රොපෙනුති අඤ්ඤවාදකං ආරොපෙනු; පතිට්ඨාපෙනුති අත්ථො. විභෙසකං රොපෙනුති එතස්මිම්පි එසෙව නයො.

98. අඤ්ඤවාදකෙ විභෙසකෙ පාවිත්තියන්ති එත්ථ අඤ්ඤං වදන්ති
අඤ්ඤවාදකං; අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිවරණස්සෙතං නාමං. විභෙසෙතීති විභෙසකං;
තුණ්හිභූතස්සෙතං නාමං, තස්මිං අඤ්ඤවාදකෙ විභෙසකෙ. පාවිත්තියන්ති
වත්ථුද්වයෙ පාවිත්තියද්වයං වුත්තං.

100. අරොපිතෙ අඤ්ඤවාදකෙති කම්මවාචාය අනාරොපිතෙ අඤ්ඤවාදකෙ.
අරොපිතෙ විභෙසකෙති එතස්මිම්පි එසෙව නයො.

101. ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤීති ආදීසු යං තං
අඤ්ඤවාදකවිභෙසකරොපනකම්මං කතං, තඤ්චෙ ධම්මකම්මං හොති, සො ච
භික්ඛු තස්මිං ධම්මකම්මසඤ්ඤී අඤ්ඤවාදකඤ්ච විභෙසකඤ්ච කරොති, අට්ඨස්ස
තස්මිං අඤ්ඤවාදකෙ ච විභෙසකෙ ච ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති ඉමිනා නයෙන
අත්ථො වෙදිතබ්බො.

102. අජානන්තො පුච්ඡන්ති ආපත්තිං වා ආපන්නභාවං අජානන්තොයෙව “කිං
තුම්හෙ භණ්ඨ, අහං න ජානාමි” ති පුච්ඡති. ගිලානො වා න කට්ඨන්ති මුඛෙ තාදිසො
බ්‍යාධි හොති, යෙන කට්ඨං න සක්කොති. සඬ්ඝස්ස භණ්ඩනං වාතිආදීසු
සඬ්ඝමජ්ඣෙ කට්ඨෙන තප්පව්වයා සඬ්ඝස්ස භණ්ඩනං වා කලහො වා විවාදො වා
භවිස්සති, සො මා අහොසීති මඤ්ඤමානො න කට්ඨන්ති ඉමිනා නයෙන අත්ථො
වෙදිතබ්බො. සෙසං උත්තානමෙවාති.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති,
සියා කිරියං, සියා අකිරියං, අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිවරන්තස්ස හි කිරියං හොති,
තුණ්හිභාවෙන විභෙසන්තස්ස අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං,
ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වජ්ජකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදං දුතියං.

3. උජ්ඣාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා

103. තතියසික්ඛාපදෙ – දබ්බං මල්ලපුත්තං භික්ඛු උජ්ඣාපෙන්තීති “ඡන්දාය
දබ්බො මල්ලපුත්තො” තිආදීති වදන්තා තං ආයස්මන්තං තෙහි භික්ඛුහි
අවජානාපෙන්ති, අවඤ්ඤාය ඔලොකාපෙන්ති, ලාමකතො වා චිත්තාපෙන්ති” ති
අත්ථො. ලක්ඛණං පනෙත්ථ සද්දසත්ථානුසාරෙන වෙදිතබ්බං. ඔජ්ඣාපෙන්තීතිපි
පාඨො. අයමෙවත්ථො. ඡන්දායාති ඡන්දෙන පක්ඛපාතෙන; අත්තතො අත්තතො
සන්දිට්ඨසම්භත්තානං පණිතාති පඤ්ඤාපෙතීති අධිජ්ජායො. බිය්‍යන්තීති “ඡන්දාය
දබ්බො මල්ලපුත්තො” තිආදීති වදන්තා පකාසෙන්ති.

105. උප්ඤ්ඤාපනකෙ ඛියානකෙ පාවිත්තියන්ති එත්ථ යෙන වචනෙන
 උප්ඤ්ඤාපෙත්ති, තං උප්ඤ්ඤාපනකං. යෙන ච ඛියාන්ති තං ඛියානකං. තස්මිං
 උප්ඤ්ඤාපනකෙ ඛියානකෙ. පාවිත්තියන්ති වත්ථුද්වයෙ පාවිත්තියද්වයං වුත්තං.

106. උප්ඤ්ඤාපනකං නාම උපසම්පන්නං සඬ්ඝෙන සම්මතං
 සෙනාසනපඤ්ඤාපකං වා...පෙ.... අප්පමත්තකච්ඡස්ඡනකං වාති එතෙසං පදානං
 “මඬකුකත්තුකාමො”ති ඉමිනා සම්බන්ධො. අවණ්ණං කත්තුකාමො අයසං
 කත්තුකාමොති ඉමෙසං පන වසෙන උපසම්පන්නන්තිආදීසු “උපසම්පන්නස්සා”ති
 එවං විහත්තිවිපරිණාමො කාතබ්බො. උප්ඤ්ඤාපෙති වා ඛියාති වා ආපත්ති
 පාවිත්තියස්සාති එත්ථ පන යස්මා “ඛියානකං නාමා”ති එවං මාතිකාපදං
 උද්ධරිත්වාපි “උප්ඤ්ඤාපනකං නාමා”ති ඉමස්ස පදස්ස වුත්තවිහඬිගොයෙව
 වත්තබ්බො හොති, අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදෙ විය අඤ්ඤො විසෙසො නත්ථි, තස්මා
 තං විසුං අනුද්ධරිත්වා අවිහජිත්වා නිගමනමෙව එකතො කතන්ති වෙදිතබ්බං.
 ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤීතිආදීසු යං තස්ස උපසම්පන්නස්ස සම්මුතිකම්මං
 කතං තඤ්චෙව ධම්මකම්මං හොති, සො ච භික්ඛු තස්මිං ධම්මකම්මසඤ්ඤී
 උප්ඤ්ඤාපනකඤ්ච ඛියානකඤ්ච කරොති, අථස්ස තස්මිං උප්ඤ්ඤාපනකෙ ච
 ඛියානකෙ ච ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති ඉමිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො.

අනුපසම්පන්නං උප්ඤ්ඤාපෙති වා ඛියාති වාති එත්ථ උපසම්පන්නං සඬ්ඝෙන
 සම්මතං අඤ්ඤං අනුපසම්පන්නං උප්ඤ්ඤාපෙති අවජානාපෙති, තස්ස වා තං
 සන්තිකෙ ඛියාතීති අත්ථො. උපසම්පන්නං සඬ්ඝෙන අසම්මතන්ති කම්මවාචාය
 අසම්මතං කෙවලං “තවෙසො භාරො”ති සඬ්ඝෙන ආරොපිතභාරං භික්ඛුනං වා
 ඵාසුචිභාරත්ථාය සයමෙව තං භාරං වහන්තං, යත්‍ර වා ද්වෙ තයො භික්ඛු විහරන්ති,
 තත්‍ර වා තාදිසං කම්මං කරොන්තන්ති අධිජ්ජායො. අනුපසම්පන්නං සඬ්ඝෙන
 සම්මතං වා අසම්මතං වාති එත්ථ පන කිඤ්චාපි අනුපසම්පන්නස්ස තෙරස
 සම්මුතියො දාතුං න වට්ටන්ති. අථ ඛො උපසම්පන්නකාලෙ උද්ධසම්මුතියො පච්ඡා
 අනුපසම්පන්නභාවෙ ධීතො, තං සන්ධාය “සඬ්ඝෙන සම්මතං වා”ති වුත්තං. යස්ස
 පන ඛ්‍යාත්තස්ස සාමණෙරස්ස කෙවලං සඬ්ඝෙන වා සම්මතෙන වා භික්ඛුනා “ත්ථං
 ඉදං කම්මං කරොහී”ති භාරො කතො, තාදිසං සන්ධාය “අසම්මතං වා”ති වුත්තං.
 සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති,
 කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
 අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

උප්ඤ්ඤාපනකසික්ඛාපදං තතියං.

4. පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

108. චතුත්ථසික්ඛාපදෙ - හෙමන්තිකෙ කාලෙති හෙමන්තකාලෙ

හිමපාතසමයෙ. කායං ඔතාපෙන්තාති මඤ්චපීඨාදීසු නිසින්නා බාලාතපෙන කායං ඔතාපෙන්තා. කාලෙ ආරොචිතෙති යාගුහත්තාදීසු යස්ස කස්සචි කාලෙ ආරොචිතෙ. ඔව්චයං හොතීති හිමවස්සෙන ඔව්චයං තින්නං හොති.

110. අවස්සිකසඬකෙනෙති වස්සිකවස්සානමාසාති එවං අපඤ්ඤත්තෙ

චත්තාරො හෙමන්තිකෙ චත්තාරො ච ගිම්හිකෙ අට්ඨ මාසෙති අත්ථො. මණ්ඩපෙ වාති සාබ්බමණ්ඩපෙ වා පදරමණ්ඩපෙ වා. රුක්ඛමූලෙ වාති යස්ස කස්සචි රුක්ඛස්ස හෙට්ඨා. යත්ථ කාකා වා කුලලා වා න ඌහදන්තීති යත්ථ ධුවනිවාසෙන කුලාවකෙ කත්වා වසමානා එතෙ කාකකුලලා වා අඤ්ඤෙ වා සකුන්තා තං සෙනාසනං න ඌහදන්ති, තාදිසෙ රුක්ඛමූලෙ නික්ඛිපිතුං අනුජානාමීති. තස්මා යත්ථ ගොවරජපසුතා සකුන්තා විස්සමිත්වා ගච්ඡන්ති, තස්ස රුක්ඛස්ස මූලෙ නික්ඛිපිතුං වට්ටති. යස්මිං පන ධුවනිවාසෙන කුලාවකෙ කත්වා වසන්ති, තස්ස රුක්ඛස්ස මූලෙ න නික්ඛිපිතබ්බං. “අට්ඨ මාසෙ”ති වචනතො යෙසු ජනපදෙසු වස්සකාලෙ න වස්සති, තෙසුපි චත්තාරො මාසෙ නික්ඛිපිතුං න වට්ටතියෙව.

“අවස්සිකසඬකෙනෙ”ති වචනතො යත්ථ හෙමන්තෙ දෙවො වස්සති, තත්ථ හෙමන්තෙපි අජ්ඣොකාසෙ නික්ඛිපිතුං න වට්ටති. ගිම්හෙ පන සබ්බත්ථ විගතවලාහකං විසුද්ධං නහං හොති, එවරුපෙ කාලෙ කෙනවිදෙව කරණියෙන අජ්ඣොකාසෙ මඤ්චපීඨං නික්ඛිපිතුං වට්ටති.

අබ්භොකාසිකෙනාපි චත්තං ජාතිතබ්බං, තස්ස හි සවෙ පුග්ගලිකමඤ්චකො අත්ථි, තත්ථෙව සයිතබ්බං. සඬ්ඝිකං ගණ්හන්තෙන චෙත්තෙන වා වාකෙන වා වීතමඤ්චකො ගහෙතබ්බො. තස්මිං අසති පුරාණමඤ්චකො ගහෙතබ්බො. තස්මිම්පි අසති නවවායිමො වා ඔනද්ධකො වා ගහෙතබ්බො. ගහෙත්වා ච පන “අහං උක්කට්ඨරුක්ඛමූලිකො උක්කට්ඨඅබ්භොකාසිකො”ති වීචරකුට්ඨිපි අකත්වා අසමයෙ අජ්ඣොකාසෙ රුක්ඛමූලෙ වා පඤ්ඤපෙත්වා නිපජ්ජිතුං න වට්ටති. සවෙ පන චතුග්ගුණෙනපි වීචරෙන කතකුට් අතෙමෙන්නං රක්ඛිතුං න සක්කොති, සත්තාහවද්දලිකාදීනි භවන්ති, හික්ඛුනො කායානුගතිකත්තා වට්ටති.

අරඤ්ඤෙ පණ්ණකුට්ඨිසු වසන්නානං සීලසම්පදාය පසන්නචිත්තා මනුස්සා නවං මඤ්චපීඨං දෙන්ති “සඬ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජ්ජා”ති වසිත්වා ගච්ඡන්තෙහි සාමන්තවිහාරෙ සභාගහික්ඛුනං පෙසෙත්වා ගන්තබ්බං, සභාගානං අභාවෙ අනොවස්සකෙ නික්ඛිපිත්වා ගන්තබ්බං, අනොවස්සකෙ අසති රුක්ඛෙ ලග්ගෙත්වා ගන්තබ්බං. චෙතියඬගණෙ සම්මජ්ජනිං ගහෙත්වා හොජනසාලඬගණං වා උපොසථාගාරඬගණං වා පරිවෙණදිවාට්ඨානඅග්ගිසාලාදීසු වා අඤ්ඤතරං සම්මජ්ජිත්වා ධොවිත්වා පුන සම්මජ්ජනිමාළකෙයෙව යපෙතබ්බා. උපොසථාගාරාදීසු අඤ්ඤතරස්මිං ගහෙත්වා අවසෙසානි සම්මජ්ජන්තස්සාපි එසෙව නයො.

යො පන හික්බවාරමග්ගං සම්මජ්ජන්තොව ගන්තුකාමො භොති, තෙන සම්මජ්ජීත්වා සචෙ අන්තරාමග්ගෙ සාලා අත්ථී, තත්ථ යපෙනබ්බා. සචෙ නත්ථී, වලාහකානං අනුට්ඨිතභාවං සල්ලක්ඛෙන්වා “යාවාහං ගාමතො නික්බමාමී, තාව න වස්සිස්සතී”ති ජානන්තෙන යත්ථ කත්ථවි නික්බිපිත්වා පුන පච්චාගච්ඡන්තෙන පාකතිකට්ඨානෙ යපෙනබ්බා. සචෙ වස්සිස්සතීති ජානන්තො අජ්ඣොකාසෙ යපෙති, දුක්කටන්ති මහාපච්චරියං වුත්තං. සචෙ පන තත්ත තත්තෙව සම්මජ්ජන්තො සම්මජ්ජනී නික්බිත්තා භොති, තං තං යානං සම්මජ්ජීත්වා තත්ත තත්තෙව නික්බිපිතුං වට්ටති. ආසනසාලං සම්මජ්ජන්තෙන වත්තං ජානිතබ්බං. තත්තිදං වත්තං – මජ්ඣිමනිකායෙ පට්ඨාය පාදට්ඨානානිමුඛා වාලිකා හරිතබ්බා. කච්චරං හත්ථෙහි ගහෙන්වා බහි ඡඩ්ඛෙතබ්බං.

111. මසාරකොති මඤ්චපාදෙ විජ්ඣිත්වා තත්ථ අට්ඨායො පච්චෙසෙන්වා කතො. බුන්දිකාබද්ධොති අට්ඨායො මඤ්චපාදෙ ධංසාපෙත්වා පල්ලඤ්ඤාසංඝිකපෙත කතො. කුළීරපාදකොති අස්සමෙණ්ඩකාදීනං පාදසද්ධිසෙහි පාදෙහි කතො. යො වා පන කොච්චි වඤ්ඤාපාදකො, අයං වුච්චති කුළීරපාදකො. ආභව්වපාදකොති අයං පන “ආභව්වපාදකො නාම මඤ්චො අභිගෙ විජ්ඣිත්වා කතො භොති”ති එවං පරතො පාළියංයෙව වුත්තො, තස්මා අට්ඨායො විජ්ඣිත්වා තත්ථ පාදසිඛං පච්චෙසෙන්වා උපරි ආණ්ඩං දත්වා කතමඤ්චො “ආභව්වපාදකො”ති වෙදිතබ්බො. පීඨෙහි එසෙව නයො. අන්තො සංවෙදෙත්වා බද්ධං භොතීති හෙට්ඨා ව උපරි ව විත්ථං මජ්ඣිම සංඝිකත්තං පණ්ණාසකංයානං කත්වා බද්ධං භොති, තං කිර මජ්ඣිම සිහබ්බාග්ගෙවම්මපරික්ඛිත්තම්පි කරොන්ති. අකප්පියවම්මං නාමෙත්ථ නත්ථී. සෙනාසනඤ්ඤා සොචණ්ණමයම්පි වට්ටති, තස්මා තං මහග්ගං භොති. අනුපසම්පන්නං සන්ථරාපෙති තස්ස පලිබොධොති යෙන සන්ථරාපිතං, තස්ස පලිබොධො. ලෙඬ්ඬපාතං අතික්කමන්තස්ස ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස ලෙඬ්ඬපාතං අතික්කමන්තස්ස පාවිත්තියං.

අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – ථෙරො භොජනසාලායං හත්තකිච්චං කත්වා දහරං ආණාපෙති “ගච්ඡ දිවාට්ඨානෙ මඤ්චපීඨං පඤ්ඤාපෙති”ති. සො තථා කත්වා නිසින්තො. ථෙරො යථාරූචිං විවරිත්වා තත්ථ ගන්ත්වා ථවිකං වා උත්තරාසඬ්ඨං වා යපෙති, තතො පට්ඨාය ථෙරස්ස පලිබොධො. නිසිදිත්වා සයං ගච්ඡන්තො නෙව උද්ධරති, න උද්ධරාපෙති, ලෙඬ්ඬපාතානික්කමෙ පාවිත්තියං. සචෙ පන ථෙරො තත්ථ ථවිකං වා උත්තරාසඬ්ඨං වා අට්ඨායෙත්වා වඤ්ඤාමන්තොව දහරං “ගච්ඡ ත්ව”න්ති හණති, තෙන “ඉදං හන්තෙ මඤ්චපීඨ”න්ති ආවික්ඛිතබ්බං. සචෙ ථෙරො වත්තං ජානාති “ත්වං ගච්ඡ, අහං පාකතිකං කරිස්සාමී”ති වත්තබ්බං. සචෙ බාලො භොති අනුග්ගහිතවත්තො “ගච්ඡ, මා ඉධ තිට්ඨ, නෙව නිසිදිතුං න නිපජ්ජිතුං දෙමී”ති දහරං තජ්ජෙතියෙව. දහරෙන “හන්තෙ සුඛං සයථා”ති කප්පං ලහිත්වා වන්දිත්වා ගන්තබ්බං. තස්මිං ගතෙ ථෙරස්සෙව පලිබොධො. පුරිමනෙයෙනෙව වස්ස ආපත්ති වෙදිතබ්බා.

අප පන ආණ්ඩුක්‍රමලේඛයෙහි දහරො “මය්හං භන්තෙ භණ්ඩකධොවනාදි කිඤ්චි කරණියං අත්ථි” ති වදනි, ටෙරො ව නං “ත්ථං පඤ්ඤපෙත්වා ගච්ඡාහි” ති වත්වා භොජනසාලතො නික්ඛමිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡති, පාදුද්ධාරොන කාරොතඛිබ්බො. සචෙ තත්ථෙව ගන්ත්වා නිසීදති පුරිමනෙයෙනෙව චස්ස ලෙඩ්චුපාතානික්කමෙ ආපත්ති. සචෙ පන ටෙරො සාමණෙරං ආණාපෙනි, සාමණෙරෙ තත්ථ මඤ්චපීයං පඤ්ඤපෙත්වා නිසින්තෙපි භොජනසාලතො අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡන්තො පාදුද්ධාරොන කාරොතඛිබ්බො. ගන්ත්වා නිසින්තො පුන ගමනකාලෙ ලෙඩ්චුපාතානික්කමෙ ආපත්තියා කාරොතඛිබ්බො. සචෙ පන ආණාපෙත්තො මඤ්චපීයං පඤ්ඤපෙත්වා තත්ථෙව නිසීදාති ආණාපෙනි, යත්‍රිච්ඡති තත්‍ර ගන්ත්වා ආගන්තුං ලභති. සයං පන පාකතිකං අකත්වා ගච්ඡන්තස්ස ලෙඩ්චුපාතානික්කමෙ පාචිත්තියං. අන්තරසන්තිපාතෙ මඤ්චපීයානි පඤ්ඤපෙත්වා නිසින්තෙහි ගමනකාලෙ ආරාමිකානං ඉමං පටිසාමෙථානි වත්තඛිබ්බං, අවත්වා ගච්ඡන්තානං ලෙඩ්චුපාතානික්කමෙ ආපත්ති.

මහාධම්මසවනං නාම භොති තත්ථ උපොසථාගාරතොපි භොජනසාලතොපි ආහරිත්වා මඤ්චපීයානි පඤ්ඤපෙත්ති. ආවාසිකානංයෙව පලිබ්බොධො. සචෙ ආගන්තුකා “ඉදං අම්භාකං උපජ්ඣායස්ස ඉදං ආචරියස්සා” ති ගණ්භන්ති, තතො පටියාය තෙසංයෙව පලිබ්බොධො. ගමනකාලෙ පාකතිකං අකත්වා ලෙඩ්චුපාතං අතික්කමන්තානං ආපත්ති. මහාපච්චරියං පුන චුත්තං – “යාව අඤ්ඤෙ න නිසීදන්ති, තාව යෙහි පඤ්ඤත්තං, තෙසං භාරො. අඤ්ඤෙසු ආගන්ත්වා නිසින්තෙසු නිසින්තකානං භාරො. සචෙ තෙ අනුද්ධරිත්වා වා අනුද්ධරාපෙත්වා වා ගච්ඡන්ති, දුක්කටං. කස්මා? අනාණත්තියා පඤ්ඤපිත්තා” ති. ධම්මාසනෙ පඤ්ඤත්තෙ යාව උස්සාරකො වා ධම්මකථිකො වා නාගච්ඡති, තාව පඤ්ඤාපකානං පලිබ්බොධො, තස්මිං ආගන්ත්වා නිසින්තෙ තස්ස පලිබ්බොධො. සකලං අභොරත්තං ධම්මසවනං භොති, අඤ්ඤො උස්සාරකො වා ධම්මකථිකො වා උට්ඨහති, අඤ්ඤො නිසීදති, යො යො ආගන්ත්වා නිසීදති, තස්ස තස්ස භාරො. උට්ඨහන්තෙන පන “ඉදමාසනං තුම්භාකං භාරො” ති වත්වා ගන්තඛිබ්බං. සචෙපි ඉතරස්මිං අනාගතෙයෙව පයමං නිසින්තො උට්ඨාය ගච්ඡති, තස්මිඤ්ච අන්තොඋපචාරට්ඨෙයෙව ඉතරො ආගන්ත්වා නිසීදති, උට්ඨාය ගතො ආපත්තියා න කාරොතඛිබ්බො. සචෙ පන ඉතරස්මිං අනාගතෙයෙව පයමං නිසින්තො උට්ඨායාසනා ලෙඩ්චුපාතං අතික්කමති, ආපත්තියා කාරොතඛිබ්බො. සඛ්ඛත්ථ ව “ලෙඩ්චුපාතානික්කමෙ පයමපාදෙ දුක්කටං, දුතියෙ පාචිත්තිය” ත්ති අයං නයො මහාපච්චරියං චුත්තො.

112. චිම්බ්‍රිකං වාතිආදියු චිම්බ්‍රිකා නාම සුධාදිපරිකම්මකතාය භූමියා
 වණ්ණානුරක්ඛණත්ථං කතා භොති, තං භෙට්ඨා පත්ථරිත්වා උපරි කටසාරකං පත්ථරන්ති. උත්තරත්ථරණං නාම මඤ්චපීයානං උපරි අත්ථරිතඛිබ්බං පච්චත්ථරණං. භූමත්ථරණං නාම භූමියං අත්ථරිතඛිබ්බා කටසාරකාදිවිකති. තට්ඨිකං නාම තාලපණ්ණෙහි වා වාකෙහි වා කතතට්ඨිකා. වම්මඛණ්ඩො නාම සිහබ්‍රාහ්මදීපිතරච්ඡවම්මාදියුපි යංකිඤ්චි වම්මං. අට්ඨකථාසු හි සෙනාසනපරිභොගෙ පටික්ඛිත්තවම්මං නාම න දිස්සති, තස්මා සිහවම්මාදීනං

පරිහරණයෙව පටික්බෙපො වෙදිතබ්බො. පාදපුඤ්ජනී නාම රජ්ජුකෙහි වා පිලොතිකාහි වා පාදපුඤ්ජනත්ථං කතා. එලකපීඨං නාම එලකමයං පීඨං. අථ වා එලකඤ්චෙව දාරුමයපීඨඤ්ච; එතෙන සබ්බමිපි දාරුහණ්ඩාදි සඬගහිතං. මහාපච්චරියං පන විත්ථාරෙතෙව වුත්තං – “ආධාරකං පත්තපිධානං පාදකථලිකං තාලවණ්ඨං බීජනීපත්තකං යංකිඤ්චි දාරුහණ්ඩං අන්තමසො පානීයඋඵඬකං පානීයසඬබං අජ්ඣොකාසෙ නික්ඛිපිත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කට්ඨන්ති. මහාඅට්ඨකථායං පන එස නයො දුතියසික්ඛාපදෙ දස්සිතො. අජ්ඣොකාසෙ රජනං පචිත්වා රජනභාජනං රජනඋඵඬකො රජනදොණ්ණකාති සබ්බං අග්ගිසාලාය පටිසාමෙතබ්බං. සචෙ අග්ගිසාලා නත්ථි, අනොවස්සකෙ පබ්භාරෙ නික්ඛිපිතබ්බං. තස්මිමිපි අසති යත්ථ ඔලොකෙන්තා භික්ඛු පස්සන්ති, තාදිසෙ යානෙ යපෙත්වාපි ගන්තුං වට්ටති.

අඤ්ඤස්ස පුග්ගලිකෙති යස්මිං විස්සාසග්ගාහො න රුහති, තස්ස සන්තකෙ දුක්කට්ඨං. යස්මිං පන විස්සාසො රුහති, තස්ස සන්තකං අත්තනො පුග්ගලිකමිව හොතිති මහාපච්චරියාදීසු වුත්තං.

113. ආපුච්ඡං ගච්ඡති යො භික්ඛු වා සාමණෙරො වා ආරාමිකො වා ලජ්ජී හොති, අත්තනො පලිබොධං විය මඤ්ඤති, යො තථාරූපං ආපුච්ඡිත්වා ගච්ඡති, තස්ස අනාපත්ති. ඕතාපෙන්නො ගච්ඡති ආතපෙ ඕතාපෙන්නො ආගන්ත්වා උද්ධරිස්සාමිති ගච්ඡති; එවං ගච්ඡතො අනාපත්ති. කෙනච්ච පලිබුද්ධං හොතිති සෙනාසනං කෙනච්ච උපද්දුතං හොතිති අත්ථො. සචෙපි හි වුඬ්ඪතරො භික්ඛු උට්ඨාපෙත්වා ගණ්හාති, සචෙපි යක්ඛො වා පෙතො වා ආගන්ත්වා නිසීදති, කොච්ච වා ඉස්සරො ආගන්ත්වා ගණ්හාති, සෙනාසනං පලිබුද්ධං හොති, සීහබ්බග්ගාදීසු වා පන තං පදෙසං ආගන්ත්වා ධීතෙසුපි සෙනාසනං පලිබුද්ධං හොතියෙව. එවං කෙනච්ච පලිබුද්ධෙ අනුද්ධරිත්වාපි ගච්ඡතො අනාපත්ති. ආපදාසුති ජීවිතබ්බුග්ගවරියන්තරායෙසු. සෙසං උත්තානමෙවාති.

කට්ඨසමුට්ඨානං – කායවාචනො කායවාචිත්තනො ච සමුට්ඨාති, කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාචිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පයමසෙනාසනසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

5. දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

116. දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදෙ – භිසිති මඤ්චකහිසි වා පීඨකහිසි වා. විමිලිකාදීනිපි පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තජ්ජකාරානියෙව. නිසීදනන්ති සදසං වෙදිතබ්බං. පච්චත්ථරණන්ති පාචාරො කොජ්චොති එත්තකමෙව වුත්තං. තිණසන්ථාරොති යෙසං කෙසඤ්චි තිණානං සන්ථාරො. එස නයො පණ්ණසන්ථාරො. පරික්ඛෙපං අතික්කමන්තස්සාති එත්ථ පයමපාදං අතික්කාමෙන්තස්ස දුක්කට්ඨං, දුතියාතික්කමෙ පාචිත්තියං. අපරික්ඛිත්තස්ස උපවාරො නාම සෙනාසනනො ද්වෙ ලෙඬ්ඬිපාතා.

අනාප්‍රචිතය වා ගවිජේයානි එත්ථ භික්ඛුමිහි සති භික්ඛු ආප්‍රචිතබ්බො. තස්මිං අසති සාමණෙරො, තස්මිං අසති ආරාමිකො, තස්මිමිපි අසති යෙන විහාරො කාරිතො සො විහාරසාමිකො, තස්ස වා කුලෙ යො කොචි ආප්‍රචිතබ්බො. තස්මිමිපි අසති චතුසු පාසාණෙසු මඤ්චං යපෙත්වා මඤ්චෙ අවසෙසමඤ්චපීයානි ආරොපෙත්වා උපරි භිසිආදිකං දසවිධමිපි සෙය්‍යං රාසිං කරිත්වා දාරුභණ්ඩං මත්තිකාභණ්ඩං පටිසාමෙත්වා ද්වාරවාතපානානි පිදහිත්වා ගමියවත්තං පුරෙත්වා ගන්තබ්බං. සචෙ පන සෙනාසනං ඔවස්සති, ඡදනත්ථඤ්ච තිණං වා ඉට්ඨකා වා ආනිතා භොන්ති, සචෙ උස්සහති, ඡාදෙනබ්බං. නො චෙ සක්කොති, යො ඔකාසො අනොචස්සකො, තත්ථ මඤ්චපීයාදීනි නික්ඛිපිත්වා ගන්තබ්බං. සචෙ සබ්බමිපි ඔවස්සති, උස්සහන්තෙන අන්තොගාමෙ උපාසකානං සරෙ යපෙනබ්බං. සචෙ තෙපි “සඬ්ඝිකං නාම භන්තෙ භාරියං, අග්ගිදාහාදීනං භායාමා” ති න සම්පට්චිජන්ති, අජ්ඣෙය්‍යාසෙපි පාසාණානං උපරි මඤ්චං යපෙත්වා සෙසං පුබ්බෙ චුත්තනායෙනෙව නික්ඛිපිත්වා තිණෙහි ව පණ්ණෙහි ව පටිච්ඡාදෙත්වා ගන්තුං වට්ඨති. යඤ්චි තත්ථ අඬ්ගමත්තමිපි අවසිස්සති, තං අඤ්ඤෙසං තත්ථ ආගතානං භික්ඛූනං උපකාරං භවිස්සතීති.

117. විහාරස්ස උපචාරෙතිආදීසු විහාරස්සුපචාරො නාම පරිවෙණං.
 උපට්ඨානසාලානි පරිවෙණභොජනසාලා. මණ්ඩපොති පරිවෙණමණ්ඩපො. රුක්ඛමූලන්ති පරිවෙණරුක්ඛමූලං. අයං තාව නයො කුරුන්දට්ඨකථායං චුත්තො. කිඤ්චාපි චුත්තො, අථ බො විහාරොති අන්තොගබ්බො වා අඤ්ඤං වා සබ්බපරිච්ජන්තං ගුත්තසෙනාසනං වෙදිතබ්බං. විහාරස්ස උපචාරෙති තස්ස බහි ආසන්නෙ ඔකාසෙ. උපට්ඨානසාලායං වානි භොජනසාලායං වා. මණ්ඩපෙ වානි අපරිච්ජන්තෙ පරිච්ජන්තෙ වාපි බහුනං සන්නිපාතමණ්ඩපෙ. රුක්ඛමූලෙ චත්තබ්බං නත්ථි. ආපත්ති දුක්ඛකට්ඨසානි චුත්තජපකාරඤ්චි දසවිධං සෙය්‍යං අන්තොගබ්බාදිමිහි ගුත්තට්ඨානෙ පඤ්ඤපෙත්වා ගච්ජන්තස්ස යස්මා සෙය්‍යාපි සෙනාසනමිපි උපවිකාහි පලුජ්ජති, වම්මිකරාසියෙව භොති, තස්මා පාවිත්තියං චුත්තං. බහි පන උපට්ඨානසාලාදීසු පඤ්ඤපෙත්වා ගච්ජන්තස්ස සෙය්‍යාමත්තමෙව නස්සෙය්‍ය, යානස්ස අගුත්තතාය න සෙනාසනං, තස්මා එත්ථ දුක්ඛං චුත්තං. මඤ්චං වා පීයං වානි එත්ථ යස්මා න සක්කා මඤ්චපීයං සහසා උපවිකාහි බායිතුං, තස්මා තං විහාරෙපි සන්ථරිත්වා ගච්ජන්තස්ස දුක්ඛං චුත්තං. විහාරුපචාරෙ පන තං විහාරවාරිකං ආභිණ්ඩන්තාපි දිස්වා පටිසාමෙස්සන්ති.

118. උද්ධරිත්වා ගච්ජතීති එත්ථ උද්ධරිත්වා ගච්ජන්තෙන මඤ්චපීයකවාටං.
 සබ්බං අපනෙත්වා සංහරිත්වා චීවරවංසෙ ලග්ගෙත්වා ගන්තබ්බං. පච්ඡා ආගන්ත්වා වසනකභික්ඛූනාපි පුන මඤ්චපීයං වා පඤ්ඤපෙත්වා සයිත්වා ගච්ජන්තෙන තථෙව කාතබ්බං. අන්තොකුට්ඨො සෙය්‍යං බහිකුට්ඨෙ පඤ්ඤපෙත්වා වසන්තෙන ගමනකාලෙ ගහිතට්ඨානෙයෙව පටිසාමෙතබ්බං. උපරිපාසාදතො ඔරොපෙත්වා හෙට්ඨාපාසාදෙ වසන්තස්සපි එසෙව නයො. රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙසු මඤ්චපීයං පඤ්ඤපෙත්වාපි ගමනකාලෙ පුන ගහිතට්ඨානෙයෙව යපෙනබ්බං.

ආප්‍රච්ඡං ගච්ඡතීති එත්ථායං ආප්‍රච්ඡිතබ්බානාප්‍රච්ඡිතබ්බචිතිච්ඡයො – යා තාව භූමියං දීඝසාලා වා පණ්ණසාලා වා හොති, යං වා රුක්ඛත්ථම්භෙසු, කතගෙහං උපවිකානං උට්ඨානට්ඨානං හොති, තතො පක්කමන්තෙන තාව ආප්‍රච්ඡිත්ථාව පක්කමිතබ්බං. තස්මිඤ්භි කතිපයානි දිවසානි අපග්ගියමානෙ වම්මිකාව සන්තිට්ඨන්ති. යං පන පාසාණපිට්ඨියං වා පාසාණත්ථම්භෙසු වා කතසෙනාසනං සිලුවවයලෙණං වා සුධාලිත්තසෙනාසනං වා යත්ථ උපවිකාසඬකා නත්ථි, තතො පක්කමන්තස්ස ආප්‍රච්ඡිත්ථාවි අනාප්‍රච්ඡිත්ථාවි ගන්තුං වට්ටති, ආප්‍රච්ඡනං පන වත්තං. සචෙ තාදිසෙපි සෙනාසනෙ එකෙන පස්සෙන උපවිකා ආරොහන්ති, ආප්‍රච්ඡිත්ථාව ගන්තබ්බං. යො පන ආගන්තුකො භික්ඛු සඬ්ඝිකං සෙනාසනං ගහෙත්ථා වසන්තං භික්ඛුං අනුවත්තන්තො අත්තනො සෙනාසනං අග්ගහෙත්ථා වසති, යාව සො න ගණ්හාති, තාව තං සෙනාසනං පුරිමභික්ඛුස්සෙව පලිබොධො. යදා පන සො සෙනාසනං ගහෙත්ථා අත්තනො ඉස්සරියෙන වසති, තතො පට්ඨාය ආගන්තුකස්සෙව පලිබොධො. සචෙ උහොපි විහජිත්ථා ගණ්හන්ති, උභින්තම්පි පලිබොධො. මහාපච්චරියං පන වුත්තං – “සචෙ ද්වෙ තයො එකතො හුත්ථා පඤ්ඤපෙන්නි, ගමනකාලෙ සබ්බෙහිපි ආප්‍රච්ඡිතබ්බං. තෙසු චෙ පඨමං ගච්ඡන්තො ‘පච්ඡිමො ජග්ගිස්සතී’ති ආහොගං කත්ථා ගච්ඡති වට්ටති. පච්ඡිමස්ස ආහොගෙන මුත්ති නත්ථි. බහු එකං පෙසෙත්ථා සන්ථරාපෙන්නි, ගමනකාලෙ සබ්බෙහි වා ආප්‍රච්ඡිතබ්බං, එකං වා පෙසෙත්ථා ආප්‍රච්ඡිතබ්බං. අඤ්ඤතො මඤ්චපීඨාදීනි ආනෙත්ථා අඤ්ඤත්‍ර වසිත්ථාවි ගමනකාලෙ තත්ථෙව නෙතබ්බානි. සචෙ අඤ්ඤාචාසතො ආනෙත්ථා වසමානස්ස අඤ්ඤො වුඩ්ඪතරො ආගච්ඡති, න පට්ඨාහිතබ්බො, ‘මයා හන්තෙ අඤ්ඤාචාසතො ආනීතං, පාකතිකං කරෙය්‍යාථා’ති වත්තබ්බං. තෙන ‘එවං කරිස්සාමී’ති සම්පට්චිජ්ජෙන ඉතරස්ස ගන්තුං වට්ටති. එවමඤ්ඤත්ථ හරිත්ථාවි සඬ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස නට්ඨං වා ජිණ්ණං වා චොරෙහි වා හටං ගීවා න හොති, පුග්ගලිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස පන ගීවා හොති. අඤ්ඤස්ස මඤ්චපීඨං පන සඬ්ඝිකපරිභොගෙන වා පුග්ගලිකපරිභොගෙන වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස නට්ඨං ගීවායෙව”.

කෙනච් පලිබුද්ධං හොතීති

වුඩ්ඪතරභික්ඛුඉස්සරියයක්ඛභිහවාලම්ගකණ්භසප්පාදිසු යෙන කෙනච් සෙනාසනං පලිබුද්ධං හොති. සාපෙක්ඛො ගන්ත්ථා තත්ථ ධීතො ආප්‍රච්ඡති, කෙනච් පලිබුද්ධො හොතීති අජ්ජෙව ආගන්ත්ථා පටිපග්ගිස්සාමීති එවං සාපෙක්ඛො නදීපාරං වා ගාමන්තරං වා ගන්ත්ථා යත්ථස්ස ගමනචිත්තං උප්පන්නං, තත්ථෙව ධීතො කඤ්චි පෙසෙත්ථා ආප්‍රච්ඡති, නදීපුරරාජචොරාදිසු වා කෙනච් පලිබුද්ධො හොති උපද්දුතො, න සක්කොති පච්චාගන්තුං, එවංභූතස්සපි අනාපත්ති. සෙසං පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදිහීති.

දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

6. අනුපබ්ජපසික්ඛාපදවණ්ණනා

119. ඡට්ඨසික්ඛාපදෙ - පලිබුන්ධෙන්තිති පට්මතරං ගන්ත්වා පත්තව්වරං
අනිහරිත්වා රුමිහිත්වා තිට්ඨන්ති. ටෙරා භික්ඛු වුට්ඨාපෙන්තිති “අම්භාකං ආවුසො
පාපුණාති” ති වස්සග්ගෙන ගහෙන්වා වුට්ඨාපෙන්ති. අනුපබ්ජ්ජ සෙය්‍යං
කප්පෙන්තිති “තුම්භාකං හන්තෙ මඤ්චට්ඨානංයෙව පාපුණාති, න සබ්බො
විහාරො. අම්භාකං දානි ඉදං යානං පාපුණාති” ති අනුපවිසිත්වා මඤ්චපීඨං
පඤ්ඤපෙන්වා නිසීදන්තිපි නිපජ්ජන්තිපි සජ්ඣායමිපි කරොන්ති.

120. ඡානන්ති “අනුට්ඨාපනීයො අය” න්ති ඡානන්තො; තෙනෙවස්ස විහඬිගෙ
“වුඩ්ඬෙයාති ඡානාති” තිආදි වුත්තං. වුඩ්ඬෙයා හි අත්තනො වුඩ්ඬතාය අනුට්ඨාපනීයො,
ගිලානො ගිලානතාය, සඬ්ඝො පන භණ්ඩාගාරිකස්ස වා ධම්මකථිකවිනයධරාදීනං
වා ගණවාචකආචරියස්ස වා බහුපකාරනං ගුණවිසිට්ඨතඤ්ච සල්ලක්ඛෙන්තො
ධුවවාසත්ථාය විහාරං සම්මන්තිත්වා දෙති, තස්මා යස්ස සඬ්ඝෙන දින්නො, සොපි
අනුට්ඨාපනීයො. කාමඤ්චෙන්ථ ගිලානස්සාපි සඬ්ඝොයෙව අනුච්ඡවිකං සෙනාසනං
දෙති, ගිලානො පන “අපලොකෙන්වා සඬ්ඝෙන අදින්නසෙනාසනොපි න
පිළෙතබ්බො අනුකම්පිතබ්බො” ති දස්සෙතුං විසුං වුත්තො.

121. උපවාරෙති එත්ථ මඤ්චපීඨානං තාව මහල්ලකෙ විහාරෙ සමන්තා
දියඬ්ඬො හත්ථො උපවාරො, බුද්දකෙ යනො පහොති තනො දියඬ්ඬො හත්ථො,
පාදෙ ධොවිත්වා පවිසන්තස්ස පස්සාවත්ථාය නික්ඛමන්තස්ස ච යාව ද්වාරෙ
නික්ඛිත්තපාදධොවනපාසාණතො පස්සාවට්ඨානතො ච මඤ්චපීඨං, තාව
දියඬ්ඬහත්ථවිත්ථාරො මග්ගො උපවාරො නාම. තස්මිං මඤ්චස්ස වා පීඨස්ස වා
උපවාරෙ ධීතස්ස වා භික්ඛුනො පවිසන්තස්ස වා නික්ඛමන්තස්ස වා උපවාරෙ යො
අනුපබ්ජ්ජ සෙය්‍යං කප්පෙතුකාමො සෙය්‍යං සන්ථරති වා සන්ථරාපෙති වා, ආපත්ති
දුක්කට්ඨස්ස.

අභිනිසීදති වා අභිනිපජ්ජති වාති එත්ථ අභිනිසීදනමත්තෙන
අභිනිපජ්ජනමත්තෙනෙව වා පාවිත්තියං. සචෙ පන ද්වෙපි කරොති, ද්වෙ
පාවිත්තියාති. උට්ඨායුට්ඨාය නිසීදතො වා නිපජ්ජතො වා පයොගෙ පයොගෙ
පාවිත්තියං.

122. උපවාරං යපෙන්වා සෙය්‍යං සන්ථරති වා සන්ථරාපෙති වාති ඉමස්මිං
ඉතො පරෙ ච “විහාරස්ස උපවාරෙ” තිආදිකෙ දුක්කට්ඨාරෙපි යථා ඉධ
අභිනිසීදනමත්තෙ අභිනිපජ්ජනමත්තෙ උභයකරණෙ පයොගහෙදෙ ච
පාවිත්තියජ්ජහෙදො වුත්තො, එවං දුක්කට්ඨපහෙදො වෙදිතබ්බො. එවරුපෙන හි
විසභාගපුග්ගලෙන එකවිහාරෙ වා එකපරිවෙණෙ වා වසන්තෙන අත්ථො නත්ථී,
තස්මා සබ්බත්ථෙවස්ස නිවාසො වාරිතො. අඤ්ඤස්ස පුග්ගලිකෙති ඉධාපි
විස්සාසිකස්ස පුග්ගලිකං අත්තනො පුග්ගලිකසදිසමෙව, තත්ථ අනාපත්ති.

123. ආපදාසුති සචෙ බහි වසන්තස්ස ජීවිතබ්‍රහ්මවරියන්තරායො හොති,
එවරුපාසු ආපදාසු යො පවිසති, තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති.

පයම්පාරාජිකසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

අනුපබ්ජ්ජසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

7. නික්කඩ්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා

126. සත්තමසික්ඛාපදෙ – එකෙන පයොගෙන බහුකෙපි ද්වාරෙ
අතික්කාමෙතීති යෙ චතුභූමකපඤ්චභූමකා පාසාදා ඡසත්තකොට්ඨකානි වා චතුස්සාලානි, තාදිසෙසු සෙනාසනෙසු හත්ථෙසු වා ගීවාය වා ගහෙත්වා අත්තරා අට්ඨපෙන්නො එකෙන පයොගෙන අතික්කාමෙති, එකමෙව පාවිත්තියං. යපෙත්වා යපෙත්වා නානාපයොගෙහි අතික්කාමෙන්තස්ස ද්වාරගණනාය පාවිත්තියානි. හත්ථෙන අනාමසිත්වා “නික්ඛමා” ති වත්වා වාචාය නික්කඩ්ඨන්තස්සාපි එසෙව නයො.

අඤ්ඤං ආණාපෙතීති එත්ථ “ඉමං නික්කඩ්ඨා” ති ආණත්තිමත්තෙ දුක්කට්ඨං. සවෙ සො සකිං ආණත්තො බහුකෙපි ද්වාරෙ අතික්කාමෙති, එකං පාවිත්තියං. සවෙ පන “එත්තකානි ද්වාරානි නික්කඩ්ඨාහී” ති වා “යාව මහාද්වාරං තාව නික්කඩ්ඨාහී” ති වා එවං නියාමෙත්වා ආණත්තො හොති, ද්වාරගණනාය පාවිත්තියානි.

තස්ස පරික්ඛාරන්ති යංකිඤ්චි තස්ස සත්තකං
පත්තචීවරපරිස්සාවනධමකරණමඤ්චපියභිසිඛිම්බොහනාදිහෙදං, අත්තමසො රජනජල්ලිමිපි; යො නික්කඩ්ඨති වා නික්කඩ්ඨාපෙති වා; තස්ස වත්ථුගණනාය දුක්කට්ඨානි. ගාල්භං බන්ධිත්වා යපිතෙසු පන එකාව ආපත්තීති මහාපච්චරියං වුත්තං.

127. අඤ්ඤස්ස පුග්ගලිකෙති ඉධාපි විස්සාසිකපුග්ගලිකං අත්තනො
පුග්ගලිකසදිසමෙව. යථා ව ඉධ; එවං සබ්බත්ථං. යත්‍ර පන විසෙසො භවිස්සති, තත්‍ර වක්ඛාම.

128. අලජ්ජිං නික්කඩ්ඨති වාතිආදියු හණ්ඩනකාරකකලහකාරකමෙව
සකලසඩ්ඝාරාමතො නික්කඩ්ඨීතුං ලහති, සො හි පක්ඛං ලහිත්වා සඩ්ඝම්පි හින්දෙය්‍ය. අලජ්ජීආදයො පන අත්තනො වසනට්ඨානතොයෙව නික්කඩ්ඨීතඛ්ඛා, සකලසඩ්ඝාරාමතො නික්කඩ්ඨීතුං න වට්ටති. උම්මත්තකස්සාති සයං උම්මත්තකස්ස අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨානි, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, චට්ඨකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

නික්කඩ්ඨනසික්ඛාපදං සත්තමං.

8. වෙහාසකුටිසික්ඛාපදවණ්ණනා

129. අට්ඨමසික්ඛාපදෙ – උපරිවෙහාසකුටියාති උපරි අවිජන්තතලාය ද්විභූමිකකුටියා වා තිභූමිකාදිකුටියා වා. මඤ්චං සහසා අභිනිසිද්ධි මඤ්චං සහසා අභිභවිත්වා අජ්ඣොත්ථරිත්වා නිසිදි. භූමිමත්ථෙ වා එතං උපයොගවචනං; මඤ්චෙ නිසිද්ධි අත්ථො. අභිනි ඉදං පන පදසොහනත්ථං උපසග්ගමත්තමෙව. නිජ්ජනිත්වාති නිපතිත්වා නික්ඛමිත්වා වා. තස්ස හි උපරි ආණ්ඩි න දින්නා, තස්මා නික්ඛන්තො. විස්සරමකාසිති විරූපං ආතුරස්සරමකාසි.

131. වෙහාසකුටි නාම මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස අසීසසට්ඨාති යා පමාණමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස සබ්බගෙට්ඨිමාහි තුලාහි සීසං න සට්ඨෙති, එතෙන ඉධ අධිජ්ජෙතා වෙහාසකුටි දස්සිතා හොති, න වෙහාසකුටිලක්ඛණං. යා හි කාවි උපරි අවිජන්තතලා ද්විභූමිකා කුටි තිභූමිකාදිකුටි වා “වෙහාසකුටි”ති වුච්චති. ඉධ පන අසීසසට්ඨා අධිජ්ජෙතා. අභිනිසිද්ධාදියු පුබ්බෙ චුත්තනයෙතෙව පයොගවසෙන ආපත්තිහෙදො වෙදිතබ්බො.

133. අවෙහාසකුටියාති භූමියං කතපණ්ණසාලාදියු අනාපත්ති. න හි සක්කා තත්ථ පරස්ස පිළා කාතුං. සීසසට්ඨායාති යායං සීසසට්ඨා හොති, තත්ථාපි අනාපත්ති. න හි සක්කා තත්ථ ගෙට්ඨාපාසාදෙ අනොණතෙන විචරිතුං, තස්මා අසඤ්චරණට්ඨානත්තා පරපිළා න භවිස්සති. ගෙට්ඨා අපරිභොගං හොතීති යස්සා ගෙට්ඨා දබ්බසම්භාරාදිනං නික්ඛිත්තත්තා අපරිභොගං හොති, තත්ථාපි අනාපත්ති. පදරසඤ්චිතං හොතීති යස්සා උපරිමතලං දාරුඵලකෙහි වා සනසන්ථතං හොති, සුධාදිපරිකම්මකතං වා තත්ථාපි අනාපත්ති. පටාණි දින්නා හොතීති මඤ්චපීයානං පාදසිබාසු ආණ්ඩි දින්නා හොති, යත්ථ නිසිදන්තෙපි න නිජ්ජනන්ති, තාදිසෙ මඤ්චපීයෙ නිසිදන්තොපි අනාපත්ති. තස්මිං ධීතොති ආභවිචපාදකෙ මඤ්චෙ වා පීයෙ වා ධීතො උපරි නාගදන්තකාදියු ලග්ගිතකං වීචරං වා කිඤ්චි වා ගණ්හාති වා, අඤ්ඤං වා ලග්ගෙති, තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කායතො ව කායචිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

වෙහාසකුටිසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

9. මහල්ලකච්ඡාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

135. නවමසික්ඛාපදෙ – යාව ද්වාරකොසාති එත්ථ ද්වාරකොසො නාම පිට්ඨසඬ්ඝාටස්ස සමන්තා කවාටචිත්ථාරජ්ජමාණො ඔකාසො. මහාපච්චරියං පන “ද්වාරඛාහතො පට්ඨාය දියඬ්ඝො හත්ථො”ති චුත්තං. කුරුන්දියං පන “ද්වාරස්ස උභොසු පස්සෙසු කවාටජ්ජමාණ”න්ති. මහාඅට්ඨකථායං “කවාටං නාම දියඬ්ඝහත්ථමිපි හොති ද්විහත්ථමිපි අඬ්ඝතෙය්‍යහත්ථමිපි”ති චුත්තං, තං සුචුත්තං.

තදෙව හි සන්ධ්‍යා හගවතාපි “පිටියසඬිසාටස්ස සමන්තා හත්ථපාසා” ති අයං උක්කට්ඨනීද්දෙසො කතො. අග්ගලට්ඨපනායාති සකවාටකද්වාරබන්ධට්ඨපනාය; සකවාටකස්ස ද්වාරබන්ධස්ස නිව්වලභාවත්ථායාති අත්ථො. ද්වාරට්ඨපනායාති ඉදම්පි හි පදභාජනං ඉමමෙවත්ථං සන්ධ්‍යා භාසිතං. අයං පනෙත්ථ අධිප්පායො – කවාටඤ්ඤි ලහුපරිවට්ටකං විවරණකාලෙ භිත්තිං ආහනති, පිදහනකාලෙ ද්වාරබන්ධං. තෙන ආහනනෙන භිත්ති කම්පති, තතො මත්තිකා වලති, වලිත්වා සිථිලා වා හොති පතති වා. තෙනාහ හගවා “යාව ද්වාරකොසා අග්ගලට්ඨපනායා” ති. තත්ථ කිඤ්චාපි “ඉදං නාම කත්තබ්බ” ත්ති නෙව මාතිකායං න පදභාජනෙ වුත්තං, අට්ඨුප්පත්තියං පන “පුනප්පුනං ඡාදාපෙසි පුනප්පුනං ලෙපාපෙසි” ති අධිකාරතො යාව ද්වාරකොසා අග්ගලට්ඨපනාය පුනප්පුනං ලිම්පිතබ්බො වා ලෙපාපෙතබ්බො වාති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො.

යං පන පදභාජනෙ “පිටියසඬිසාටස්ස සමන්තා හත්ථපාසා” ති වුත්තං. තත්ථ යස්ස වෙමජ්ඣෙ ද්වාරං හොති, උපරිභාගෙ උච්චා භිත්ති, තස්ස තිසු දිසාසු සමන්තා හත්ථපාසා උපචාරො හොති, බුද්දකස්ස විහාරස්ස ද්විසු දිසාසු උපචාරො හොති. තත්තාපි යං භිත්තිං විවරියමානං කවාටං ආහනති, සා අපරිපූර්උපචාරාපි හොති. උක්කට්ඨපරිච්ඡේදෙන පන තිසු දිසාසු සමන්තා හත්ථපාසා ද්වාරස්ස නිව්වලභාවත්ථාය ලෙපො අනුඤ්ඤාතො. සවෙ පනස්ස ද්වාරස්ස අධොභාගෙපි ලෙපොකාසො අත්ථි, තම්පි ලිම්පිතුං වට්ටති. ආලොකසන්ධිපරිකම්මායාති එත්ථ ආලොකසන්ධිති වාතපානකවාටකා වුව්චන්ති, තෙපි විවරණකාලෙ විදන්ථිමත්තම්පි අතිරෙකම්පි භිත්තිප්පදෙසං පහරන්ති. උපචාරො පනෙත්ථ සබ්බදිසාසු ලබ්භති, තස්මා සබ්බදිසාසු කවාටවිත්ථාරප්පමාණො ඔකාසො ආලොකසන්ධිපරිකම්මත්ථාය ලිම්පිතබ්බො වා ලෙපාපෙතබ්බො වාති අයමෙත්ථ අධිප්පායො.

සෙනවණ්ණන්තිආදිකං න මාතිකාය පදභාජනං. ඉමිනා හි විහාරස්ස භාරිකත්තං නාම නත්ථිති පදභාජනෙයෙව අනුඤ්ඤාතං, තස්මා සබ්බමෙන යථාසුඛං කත්තබ්බං.

එවං ලෙපකම්මෙ යං කත්තබ්බං, තං දස්සෙත්වා පුන ඡදනෙ කත්තබ්බං දස්සෙතුං “ද්වත්තිව්ඡදනස්සා” තිආදි වුත්තං. තත්ථ ද්වත්තිව්ඡදනස්ස පරියායන්ති ඡදනස්ස ද්වත්තිපරියායං; පරියායො වුව්චති පරික්ඛෙපො, පරික්ඛෙපද්වයං වා පරික්ඛෙපත්තියං වා අධිට්ඨාතබ්බන්ති අත්ථො. අප්පහරිතෙ ඨිතෙනාති අහරිතෙ ඨිතෙන. හරිතන්ති වෙත්ථ සත්තධඤ්ඤාදං පුබ්බණ්ණං මුග්ගමාසතිලකුලත්ථ අලාබ්බකම්මණ්ඩාදිහෙදඤ්ච අපරණ්ණං අධිප්පෙතං. තෙනෙවාහ – “හරිතං නාම පුබ්බණ්ණං අපරණ්ණං” ත්ති.

සවෙ හරිතෙ ඨිතො අධිට්ඨාති, ආපත්ති දුක්කට්ඨසාති එත්ථ පන යස්මිම්පි බෙත්තෙ වුත්තං බීජං න තාව සම්පජ්ජති, වස්සෙ වා පන පතිතෙ සම්පජ්ජිස්සති, තම්පි හරිතසඬ්ඛ්‍යමෙව ගච්ජති. තස්මා එවරූපෙ බෙත්තෙපි ඨිතෙන න

අධිට්ඨානබ්බං, අභරිතෙයෙව යිතෙන අධිට්ඨානබ්බං. තත්‍රාපි අයං පරිච්ඡේදො,
 පිට්ඨිවංසස්ස වා කූටාගාරකණ්ණිකාය වා උපරි ථූපිකාය වා පස්සෙ නිසින්තො
 ඡදනමුඛවට්ටිඅන්තෙන ඔලොකෙන්තො යස්මිං භූමිභාගෙ යිතං පස්සති, යස්මිඤ්ච
 භූමිභාගෙ යිතො, තං උපරි නිසින්තකං පස්සති, තස්මිං යානෙ අධිට්ඨානබ්බං. තස්ස
 අන්තො අභරිතෙපි යත්වා අධිට්ඨානං න ලබ්භති. කස්මා? විහාරස්ස හි පතන්තස්ස
 අයං පතනොකාසොති.

136. මග්ගෙන ඡාදෙන්තස්සාති එත්ථ මග්ගෙන ඡාදනං නාම අපරික්ඛිපිත්වා
 උජුකමෙව ඡාදනං; තං ඉට්ඨකසිලාසුධාහි ලබ්භති. ද්වෙ මග්ගෙ අධිට්ඨනිත්වාති
 ද්වෙ මග්ගා සවෙ දූවිජන්තා හොන්ති, අපනෙත්වාපි පුනප්පුනං ඡාදෙතුං ලබ්භති,
 තස්මා යථා ඉච්ඡති; තථා ද්වෙ මග්ගෙ අධිට්ඨනිත්වා තතියංමග්ගං “ඉදානි එවං
 ඡාදෙහි” ති ආණාපෙත්වා පක්කමිතබ්බං. පරියායෙනාති පරික්ඛෙපෙන. එවංඡදනං
 පන තිණපණ්ණෙහි ලබ්භති. තස්මා ඉධාපි යථා ඉච්ඡති තථා ද්වෙ පරියායෙ
 අධිට්ඨනිත්වා තතියං පරියායං “ඉදානි එවං ඡාදෙහි” ති ආණාපෙත්වා පක්කමිතබ්බං.
 සවෙ න පක්කමති, තුණ්හිභූතෙන යානබ්බං. සබ්බමිපි චෙතං ඡදනං ඡදනුපරි
 වෙදිතබ්බං. උපරුපරිච්ඡන්තො හි විහාරො චිරං අනොවස්සකො හොතිති
 මඤ්ඤමානා එවං ඡාදෙන්ති. තතො චෙ උත්තරින්ති තිණ්ණං මග්ගානං වා
 පරියායානං වා උපරි චතුත්ථෙ මග්ගෙ වා පරියායෙ වා.

137. කරලෙ කරලෙති තිණමුට්ඨියං තිණමුට්ඨියං. සෙසමෙත්ථ
 උත්තානමෙවාති. ඡසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං,
 පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වජිකම්මං, තිට්ඨතං, තිවෙදනන්ති.

මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදං නවමං.

10. සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා

140. දසමසික්ඛාපදෙ – ඡානං සප්පාණකන්ති සප්පාණකං එතන්ති යථා තථා වා
 ඡානන්තො. සිඤ්චෙය්‍ය වා සිඤ්චාපෙය්‍ය වාති තෙන උදකෙන සයං වා සිඤ්චෙය්‍ය,
 අඤ්ඤං වා ආණාපෙත්වා සිඤ්චාපෙය්‍ය. පාළියං පන “සිඤ්චෙය්‍යාති සයං
 සිඤ්චති” ති ඊදිසානං වචනානං අත්ථො පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

තත්ථ ධාරං අවිච්ඡින්නිත්වා සිඤ්චන්තස්ස එකස්මිං උදකසට්ඨෙ එකාව ආපත්ති.
 එස නයො සබ්බභාජනෙසු. ධාරං විච්ඡින්නන්තස්ස පන පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති.
 මානිකං සම්මුඛං කරොති, දිවසමිපි සන්දතු, එකාව ආපත්ති. සවෙ තත්ථ තත්ථ
 බන්ධිත්වා අඤ්ඤතො අඤ්ඤතො නෙති, පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති.
 සකට්ඨාරමත්තඤ්චෙපි තිණං එකපයොගෙන උදකෙ පක්ඛිපති, එකාව ආපත්ති.
 එකෙකං තිණං වා පණ්ණං වා පක්ඛිපන්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති.
 මත්තිකායපි අඤ්ඤෙසුපි කට්ඨගොමයාදීසු එසෙව නයො. ඉදං පන මහාඋදකං
 සන්ධාය න වුත්තං, යං තිණෙ වා මත්තිකාය වා පක්ඛිත්තාය පරියාදානං ගච්ඡති,

ආවිලං වා හොති, යත්ථ පාණකා මරන්ති, තාදිසං උදකං සන්ධාය චුත්තන්ති
වෙදිතබ්බං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති,
කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වජිකම්මං,
තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

සජ්ජාණකසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො චණ්ණනාක්කමෙන සෙනාසනවග්ගො දුතියො.

3. ඔවාදවග්ගො

1. ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා

141-144. භික්ඛුනිවග්ගස්ස පයමසික්ඛාපදෙ – ලාභිනො හොන්තිති එත්ථ න
තෙසං භික්ඛුනියො දෙන්ති, න දාපෙන්ති, මහාකුලෙහි පබ්බජිතා පන කුලධීතරො
අත්තතො සන්තිකං ආගතානං ඤාතිමනුස්සානං “කුතො අයො ඔවාදං උද්දෙසං
පරිපුච්ඡං ලභං” ති පුච්ඡන්තානං “අසුකො ච අසුකො ච ථෙරො ඔවදති” ති
අසීතිමහාසාවකෙ උද්දිසිත්වා කථානුසාරෙන තෙසං
සීලසුතාවාරජාතිගොත්තාදිහෙදං විජ්ජමානගුණං කථයන්ති. එවරූපා හි
විජ්ජමානගුණා කථෙතුං වට්ටන්ති. තතො පසන්නචිත්තා මනුස්සා ථෙරානං
වීරාදිහෙදං මහන්තං ලාභසක්කාරං අභිහරිංසු. තෙන චුත්තං – “ලාභිනො හොන්ති
වීර...පෙ.... පරික්ඛාරාන” න්ති.

භික්ඛුනියො උපසඬකම්ත්වාති තෙසං කිර සන්තිකෙ තාසු එකා භික්ඛුනීපි න
ආගච්ඡති, ලාභතණ්භාය පන ආකඬසීයමානහදයා තාසං උපස්සයං අගමංසු. තං
සන්ධාය චුත්තං – “භික්ඛුනියො උපසඬකම්ත්වා” ති. තාපි භික්ඛුනියො
චලචිත්තතාය තෙසං වචනං අකංසුයෙව. තෙන චුත්තං – “අථ ඛො තා
භික්ඛුනියො...පෙ.... නිසිදිංසු” ති. තිරච්ඡානකථන්ති සග්ගමග්ගමනෙපි
තිරච්ඡානභූතං රාජකථාදිමනෙකවිධං නිරත්ථකකථං. ඉද්ධොති සමිද්ධො,
සහිතත්ථො ගම්භිරො බහුරසො ලක්ඛණපට්ඨෙධසංයුත්තොති අධිජ්ජායො.

145-147. අනුජානාමි භික්ඛවෙති එත්ථ යස්මා තෙ භික්ඛු “මා තුම්හෙ භික්ඛවෙ
භික්ඛුනියො ඔවදිත්වා” ති චුච්චමානා අදිට්ඨසච්චත්තා තථාගතෙ ආසානං බන්ධිත්වා
අපායුපගා භවෙය්සං, තස්මා තෙසං තං අපායුපගතං පරිහරන්තො භගවා
අඤ්ඤෙනෙව උපායෙන තෙ භික්ඛුනොවාදතො පරිබාහිරෙ කත්තුකාමො ඉමං
භික්ඛුනොවාදකසම්මුතිං අනුජානීති වෙදිතබ්බො. එවං ඉධ පරිබාහිරෙ
කත්තුකාමතාය අනුජානිත්වා පරතො කරොන්තොව “අනුජානාමි භික්ඛවෙ
අට්ඨහඬගෙහි සමන්තාගත” න්තිආදිමාහ. ඉමානි හි අට්ඨඬගානි ඡබ්බග්ගියානං
සුපිනන්තෙනපි න භූතපුබ්බානීති.

තත්ථ සීලමස්ස අත්ථිති සීලවා. ඉදානි යඤ්ච තං සීලං, යථා ච තං තස්ස අත්ථි නාම හොති, තං දස්සෙන්තො “පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො”ති ආදිමාහ. තත්ථ පාතිමොක්ඛොච සංවරො පාතිමොක්ඛසංවරො. පාතිමොක්ඛසංවරෙන සංවුතො සමන්තාගතොති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතාච.

විහරතීති වත්තති. චුත්තඤ්ඤෙනං විහඬිගෙ –

“පාතිමොක්ඛන්ති සීලං පතිට්ඨා ආදි වරණං සංයමො සංවරො මොක්ඛං පමොක්ඛං කුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා; සංවරොති කායිකො අවිතික්කමො වාචසිකො අවිතික්කමො කායිකවාචසිකො අවිතික්කමො. සංවුතොති ඉමිනා පාතිමොක්ඛසංවරෙන උපෙනො හොති සමුපෙනො උපගතො සමුපගතො උපපන්නො සමුපපන්නො සම්පන්නො සමන්තාගතො, තෙන චුච්චති ‘පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො’ති. විහරතීති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති වරති විහරති, තෙන චුච්චති ‘විහරතී’”ති (විහ. 511-512).

ආචාරගොචරසම්පන්නොති මිච්ඡාජීවපටිසෙධකෙන න වෙළදානාදිනා ආචාරෙන, වෙසියාදිඅගොචරං පහාය සද්ධාසම්පන්නකුලාදිනා ච ගොචරෙන සම්පන්නො. අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවීති අප්පමත්තකෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, තානි වජ්ජානි භයතො දස්සනසීලොති චුත්තං හොති. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසුති අධිසීලසික්ඛාදිභාවෙන තිධා ධීතෙසු සික්ඛාපදෙසු තං තං සික්ඛාපදං සමාදාය සම්මා ආදාය සාධුකං ගහෙත්වා අවිජහන්නො සික්ඛතීති අත්ථො. අයමෙත්ථ සඬ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන යො ඉච්ඡති, තෙන විසුද්ධිමග්ගතො ගහෙතඬ්ඛො.

බහු සුතමස්සාති බහුස්සුතො. සුතං ධාරෙතීති සුතධරො; යදස්ස තං බහු සුතං නාම, තං න සුතමත්තමෙව; අථ ඛො නං ධාරෙතීති අත්ථො. මඤ්ජුසායං විය රතනං සුතං සන්නිවිතමස්මිත්ති සුතසන්නිවයො. එතෙන යං සො සුතං ධාරෙති, තස්ස මඤ්ජුසාය ගොපෙත්වා සන්නිවිතරතනස්සෙව විරකාලෙනාපි අවිනාසනං දස්සෙති. ඉදානි තං සුතං සරූපතො දස්සෙන්තො “යෙ තෙ ධම්මා”ති ආදිමාහ, තං වෙරඤ්ජකණ්ඨෙ චුත්තනයමෙව. ඉදං පනෙත්ථ නිගමනං – තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති, තස්මා බහුස්සුතො. ධාතා, තස්මා සුතධරො. වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිද්ධා; තස්මා සුතසන්නිවයො. තත්ථ වචසා පරිචිතාති වාචාය පගුණා කතා. මනසානුපෙක්ඛිතාති මනසා අනුපෙක්ඛිතා, ආවජ්ජත්තස්ස දීපසහස්සෙන ඔභාසිතා විය හොන්ති. දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිද්ධාති අත්ථතො ච කාරණතො ච පඤ්ඤාය සුට්ඨු පට්ඨිද්ධා සුපච්චක්ඛකතා හොන්ති.

අයං පන බහුස්සුතො නාම තිව්ඨො හොති – නිස්සයමුච්චනකො, පරිසුපට්ඨාපකො, භික්ඛුනොවාදකොති. තත්ථ නිස්සයමුච්චනකෙන උපසම්පදාය පඤ්චවස්සෙන සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන ද්වෙ මාතිකා පගුණා වාචුග්ගතා

කාතබ්බා පක්ඛදිවසෙසු ධම්මසාවනත්ථාය සුත්තන්තතො චත්තාරො භාණ්ඩාරා,
සම්පත්තානං පරිකථනත්ථාය අන්ධකචින්දමභාරාහුලොවාදඅම්බට්ඨසදිසො එකො
කථාමග්ගො, සඨසහත්තමභිගලාමභිගලෙසු අනුමොදනත්ථාය තිස්සො
අනුමොදනා, උපොසථපචාරණාදිජානනත්ථං කම්මාකම්මවිනිච්ඡයො,
සමණධම්මකරණත්ථං සමාධිවසෙන වා විපස්සනාවසෙන වා
අරහත්තපරියොසානමෙකං කම්මට්ඨානං, එත්තකං උග්ගහෙතබ්බං. එත්තාවතා හි
අයං බහුස්සුතො හොති වාතුද්දිසො, යත්ථ කත්ථවි අත්තනො ඉස්සරියෙන වසිතුං
ලහති.

පරිසුපට්ඨාපකෙන උපසම්පදාය දසවස්සෙන සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡේදෙන
පරිසං අභිවිතයෙ විනෙතුං ද්වෙ විහඬගා පගුණා වාචුග්ගතා කාතබ්බා,
අසක්කොන්තෙන තිහි ජනෙහි සද්ධිං පරිවත්තනක්ඛමා කාතබ්බා, කම්මාකම්මඤ්ච
බන්ධකචත්තඤ්ච උග්ගහෙතබ්බං. පරිසාය පන අභිධම්මෙ විනයනත්ථං සවෙ
මජ්ඣිමභාණකො හොති මූලපණ්ණාසකො උග්ගහෙතබ්බො, දීඝභාණකෙන
මහාවග්ගො, සංයුත්තභාණකෙන හෙට්ඨිමා වා තයො වග්ගා මහාවග්ගො වා,
අඬගුත්තරභාණකෙන හෙට්ඨා වා උපරි වා උපඬ්ඨනිකායො උග්ගහෙතබ්බො,
අසක්කොන්තෙන තිකනිපාතතො පට්ඨාය හෙට්ඨා උග්ගහෙතුම්පි වට්ටති.
මහාපච්චරියං පන “එකං උග්ගණ්හන්තෙන චතුක්කනිපාතං වා පඤ්චකනිපාතං වා
ගහෙතුං වට්ටති” ති චුත්තං. ජාතකභාණකෙන සාට්ඨකථං ජාතකං උග්ගහෙතබ්බං,
තතො ඔරං න වට්ටති. ධම්මපදම්පි සහ වත්ථුනා උග්ගහෙතුං වට්ටති ති මහාපච්චරියං
චුත්තං. තතො තතො සමුච්චයං කත්වා මූලපණ්ණාසකමත්තං වට්ටති, න වට්ටති?
“න වට්ටති” ති කරුන්දට්ඨකථායං පටික්ඛිත්තං, ඉතරාසු විචාරණායෙව නත්ථි.
අභිධම්මෙ කිඤ්ච උග්ගහෙතබ්බන්ති න චුත්තං. යස්ස පන සාට්ඨකථම්පි
විනයපිටකං අභිධම්මපිටකඤ්ච පගුණං, සුත්තන්තෙ ව චුත්තජපකාරො ගන්ථො
නත්ථි, පරිසං උපට්ඨාපෙතුං න ලහති. යෙන පන සුත්තන්තතො විනයතො ව
චුත්තජපමාණො ගන්ථො උග්ගහිතො, අයං පරිසුපට්ඨාපකො බහුස්සුතො හොති
දිසාපාමොක්ඛො යෙනකාමභිගමො, පරිසං උපට්ඨාපෙතුං ලහති.

භික්ඛුනොවාදකෙන පන සාට්ඨකථානි තිණි පිටකානි උග්ගහෙතබ්බානි,
අසක්කොන්තෙන චතුසු නිකායෙසු එකස්ස අට්ඨකථා පගුණා කාතබ්බා,
එකනිකායෙන හි සෙසනිකායෙසුපි පඤ්භං කථෙතුං සක්ඛිස්සති. සත්තසු
පකරණෙසු චතුජපකරණස්ස අට්ඨකථා පගුණා කාතබ්බා, තත්ථ ලද්ධනයෙන හි
සෙසපකරණෙසු පඤ්භං කථෙතුං සක්ඛිස්සති. විනයපිටකං පන නානත්ථං
නානාකාරණං, තස්මා තං සද්ධිං අට්ඨකථාය පගුණං කාතබ්බමෙව. එත්තාවතා හි
භික්ඛුනොවාදකො බහුස්සුතො නාම හොතිති.

උභයානි බො පනස්සාතිආදි පන යස්මා අඤ්ඤස්මිං සකලෙ නවඬගෙපි
බාහුස්සච්චෙ සති සාට්ඨකථං විනයපිටකං විනා න වට්ටතියෙව, තස්මා විසුං චුත්තං.
තත්ථ විත්ථාරෙනාති උභතොවිහඬගෙන සද්ධිං. ස්වාගතානීති සුට්ඨ ආගතානි. යථා
ආගතානි පන ස්වාගතානි හොන්ති, තං දස්සෙතුං “සුවිහත්තානී” තිආදි චුත්තං.

තත්ථ සුවිහත්තානීති සුට්ඨු විහත්තානි පදපච්චාහට්ඨසඬ්ඛකරදොසවිරහිතානි.
 සුප්පවත්තීතීති පගුණානි වාචුග්ගතානි. සුවිනිච්ඡිතානි සුත්තසොති
 බන්ධකපරිවාරතො ආහරිතබ්බසුත්තවසෙන සුට්ඨු විනිච්ඡිතානි. අනුබ්‍යක්ඛ්‍යානසොති
 අක්ඛරපදපාරිසුරියා ව සුවිනිච්ඡිතානි අබ්‍රහ්මානි අවිපරිතක්ඛරානි. එතෙන
 අට්ඨකථා දීපිතා, අට්ඨකථාතො හි එස විනිච්ඡයො හොතීති.

කල්‍යාණවාචොති සිලිලධනිතාදීනං යථාවිධානවචනෙන
 පරිමණ්ඩලපදබ්‍යක්ඛ්‍යාය පොරියා වාචාය සමන්තාගතො විස්සට්ඨාය
 අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා. කල්‍යාණවාක්කරණොති මධුරස්සරො,
 මාතුගාමො හි සරසම්පත්තිරතො, තස්මා පරිමණ්ඩලපදබ්‍යක්ඛ්‍යානම්පි වචනං
 සරසම්පත්තිරහිතං භීලෙති. යෙභුයොන භික්ඛුනීනං පියො හොති මනාපොති
 සබ්බාසං පියො නාම දුල්ලහො, බහුතරානං පන පණ්ඩිතානං භික්ඛුනීනං
 සීලාචාරසම්පත්තියා පියො හොති මනවඩ්ඪනකො. පටිබලො හොති භික්ඛුනියො
 ඔවදිතුන්ති සුත්තඤ්ච කාරණඤ්ච දස්සෙන්තො වට්ටහයෙන තජ්ජෙන්වා
 භික්ඛුනියො ඔවදිතුං තාදිසං ධම්මං දෙසෙතුං සමත්ථො හොති.
 කාසායවත්ථවසනායාති කාසායවත්ථනිවත්ථාය. ගරුධම්මන්ති ගිහිකාලෙ
 භික්ඛුනියා කායසංසග්ගං වා සික්ඛමානාසාමණෙරීසු මෙටුනධම්මං වා
 අනජ්ඣාපන්තපුබ්බො හොති. මාතුගාමො හි පුබ්බෙ කතමනුස්සරන්තො සංවරෙ
 ධීතස්සාපි ධම්මදෙසනාය ගාරවං න කරොති. අථ වා තස්මියෙව අසද්ධම්මෙ චිත්තං
 උප්පාදෙති. වීසතිවස්සො වාති උපසම්පදාය වීසතිවස්සො තතො අතිරෙකවස්සො
 වා. එවරුපො හි විසභාගෙහි වත්ථුහි පුනස්පුනං සමාගච්ඡන්තොපි දහරො විය සභසා
 සීලවිනාසං න පාපුණාති, අත්තතො වයං පච්චවෙක්ඛිත්වා අයුත්තට්ඨානෙ
 ඡන්දරාගං විනෙතුං පටිබලො හොති, තෙන වුත්තං – “වීසතිවස්සො වා හොති
 අතිරෙකවීසතිවස්සො වා”ති.

එත්ථ ව “සීලවා”තිආදි එකමඬ්ඨං, “බහුස්සුතො හොතී”තිආදි දුතියං,
 “උභයානි බො පනස්සා”තිආදි තතියං, “කල්‍යාණවාචො හොති
 කල්‍යාණවාක්කරණො”ති චතුත්ථං, “යෙභුයොන භික්ඛුනීනං පියො හොති
 මනාපො”ති පඤ්චමං, “පටිබලො හොති භික්ඛුනියො ඔවදිතු”න්ති ඡට්ඨං, “න
 බො පනෙත”න්තිආදි සත්තමං, “වීසතිවස්සො”තිආදි අට්ඨමන්ති වෙදිතබ්බං.

148. ඤත්තිචතුත්ථෙතානි පුබ්බෙ වත්ථුස්මිං වුත්තෙනෙව. ගරුධම්මෙහීති
 ගරුකෙහි ධම්මෙහි, තෙ හි ගාරවං කත්වා භික්ඛුනීහි සම්පට්ච්ඡිතබ්බත්තා
 ගරුධම්මානි වුවචන්ති. එකතොඋපසම්පන්නායාති එත්ථ භික්ඛුනීනං සන්තිකෙ
 එකතොඋපසම්පන්නාය, යො ගරුධම්මෙන ඔවදති, තස්ස දුක්කට්ඨං. භික්ඛුනං
 සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය පන යථාවත්ථුකමෙව.

149. පරිවෙණං සම්මජ්ජිත්වාති සවෙ පාතො අසම්මට්ඨං සම්මට්ඨම්පි වා පුන
 තිණපණ්ණාදිහි උක්ඛාපං පාදප්පභාරෙහි ව විකිණ්ණවාලිකං ජාතං, සම්මජ්ජිතබ්බං.
 අසම්මට්ඨඤ්ඤි තං දිස්වා “අයොසා අත්තතො නිස්සිතකෙ දහරහික්ඛුපි

වත්තපටිපත්තියං න යොජෙති, ධම්මංයෙව කථෙති” ති තා භික්ඛුනියො අසොතුකාමා විය හවෙය්‍යං. තෙන වුත්තං – “පරිවෙණං සම්මජ්ජිත්වා” ති. අන්තොගාමනො පන භික්ඛුනියො ආගච්ඡන්තියො පිපාසිතා ව කිලන්තා ව භොන්ති, තා පානීයඤ්ච හත්ථපාදමුඛසිතලකරණඤ්ච පච්චාසිසන්ති, තස්මිඤ්ච අසති පුරිමනයෙනෙව අගාරවං ජනෙත්වා අසොතුකාමාපි භොන්ති. තෙන වුත්තං – “පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨපෙත්වා” ති.

ආසනන්ති නීවපීඨකඵලකතට්ඨිකකට්ඨාරකාදිහෙදං අන්තමසො සාබ්‍යාභිගම්පි “ඉදං තාසං ආසනං හවිස්සති” ති එවං ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා. ධම්මදෙසනාපත්තිමොචනත්ථං පන දුතියො ඉච්ඡිතබ්බො. තෙන වුත්තං – “දුතියං ගහෙත්වා නිසීදිතබ්බං” ති. නිසීදිතබ්බන්ති න විහාරපච්චන්තෙ, අථ බො විහාරමජ්ඣෙ උපොසථාගාරස්ස වා භොජනසාලාය වා ද්වාරෙ සබ්බෙසං ඔසරණට්ඨානෙ නිසීදිතබ්බං. සමග්ගාත්ථාති සබ්බා ආගතත්ථාති අත්ථො. වත්තන්තීති ආගච්ඡන්ති; පගුණා වාචුග්ගතාති අත්ථො. නිය්‍යාදෙනබ්බොති අප්පෙතබ්බො. ඔසාරෙතබ්බොති පාළි වත්තබ්බා. වස්සසතුපසම්පන්නායාතිආදි වත්තබ්බපාළිදස්සනං.

තත්ථ සාමීචිකම්මන්ති මග්ගසම්පදානබ්ජනපානීයාපුච්ඡනාදිකං අනුච්ඡවිකවත්තං. එත්ථ ව භික්ඛුනියා භික්ඛුස්ස අභිවාදනං නාම අන්තොගාමෙ වා බහිගාමෙ වා අන්තොවිහාරෙ වා බහිවිහාරෙ වා අන්තරසරෙ වා රථිකාය වා අන්තමසො රාජුස්සාරණායපි වත්තමානාය දෙවෙ වස්සමානෙ සකද්දමාය භූමියා ඡත්තපත්තහත්ථායපි හත්ථිඅස්සාදිහි අනුබද්ධායපි කාතබ්බමෙව. එකාබද්ධාය පාළියා භික්ඛාචාරං පවිසන්තෙ දිස්වා එකස්මිං යානෙ “වන්දාමි අය්‍යා” ති වන්දිතුං වට්ටති. සවෙ අන්තරන්තරා ද්වාදසහත්ථෙ මුඤ්චිත්වා ගච්ඡන්ති, විසුං විසුං වන්දිතබ්බා. මහාසන්නිපාතෙ නිසින්තෙ එකස්මිංයෙව යානෙ වන්දිතුං වට්ටති. එස නයො අඤ්ජලිකම්මෙපි. යත්ථ කත්ථවි නිසින්තාය පන පච්චුට්ඨානං කාතබ්බං, තස්ස තස්ස සාමීචිකම්මස්ස අනුරූපෙ පදෙසෙ ව කාලෙ ව තං තං කාතබ්බං.

සක්කත්ථාති යථා කතො සුකතො භොති, එවං කත්වා. ගරුංකත්ථාති තත්ථ ගාරවං ජනෙත්වා. මානෙත්ථාති මනෙන පියං කත්වා. පුජෙත්ථාති ඉමෙසංයෙව තිණ්ණං කිච්චානං කරණෙන පුජෙත්වා. අනතික්කමනීයොති න අතික්කමිතබ්බො.

අභික්ඛුකො ආවාසෙති එත්ථ සවෙ භික්ඛුනුපස්සයතො අභිසංයොජනබ්හන්තරෙ ඔවාදදායකා භික්ඛු න වසන්ති, අයං අභික්ඛුකො ආවාසො නාම. එත්ථ වස්සං න වසිතබ්බං. වුත්තඤ්ඤෙතං – “අභික්ඛුකො නාම ආවාසො න සක්කා භොති ඔවාදාය වා සංවාසාය වා ගන්තු” ති (පාටි. 1048). න ව සක්කා තතො පරං පච්ඡාහන්තං ගන්ත්වා ධම්මං සුත්වා ආගන්තුං. සවෙ තත්ථ වස්සං වසිතුං අනිච්ඡමානා භික්ඛුනියො ඤාතකා වා උපට්ඨාකා වා එවංවදන්ති – “වසථ, අය්‍යා, මයං භික්ඛු ආනෙස්සාමා” ති වට්ටති. සවෙ පන වුත්තප්පමාණෙ පදෙසෙ වස්සං උපගන්තුකාමා භික්ඛු ආගන්ත්වා සාබ්‍යාමණ්ඩපෙපි එකරත්තං වුත්ථා භොන්ති; න නිමන්තිතා භුත්වා

ගන්නාකාමා. එත්තාවතාපි සහික්ඛුකො ආවාසො හොති, එත්ථ වස්සං උපගන්තුං වට්ඨති. උපගච්ඡන්තිහි ව පක්ඛස්ස තෙරසියංයෙව හික්ඛු යාවිතබ්බා – “මයං අය්‍යා තුම්භාකං ඔවාදෙන වසිස්සාමා”ති. යතො පන උජුතා මග්ගෙන අඬ්ඨයොජනෙ හික්ඛුනං වසනට්ඨානං, තෙන පන මග්ගෙන ගච්ඡන්තිනං ජීවිතන්තරායො වා බ්‍රහ්මවරියන්තරායො වා හොති, අඤ්ඤෙන මග්ගෙන ගච්ඡන්තිනං අතිරෙකඬ්ඨයොජනං හොති, අයං අහික්ඛුකාවාසට්ඨානෙයෙව තිට්ඨති. සචෙ පන තතො ගාචුතමත්තෙ අඤ්ඤො හික්ඛුනුපස්සයො බෙමට්ඨානෙ හොති, තාහි හික්ඛුනීහි තා හික්ඛුනියො යාවිත්වා පුන ගන්ත්වා හික්ඛු යාවිතබ්බා “අය්‍යා අම්භාකං උජුමග්ගෙ අන්තරායො අත්ථී, අඤ්ඤෙන මග්ගෙන අතිරෙකඬ්ඨයොජනං හොති. අන්තරාමග්ගෙ පන අම්භාකං උපස්සයතො ගාචුතමත්තෙ අඤ්ඤො හික්ඛුනුපස්සයො අත්ථී, අය්‍යානං සන්තිකා තත්ථ ආගතඔවාදෙන වසිස්සාමා”ති. තෙහි හික්ඛුහි සම්පට්ඨිතබ්බං. තතො තාහි හික්ඛුනීහි තං හික්ඛුනුපස්සයං ආගන්ත්වා උපොසථො කාතබ්බො, තා වා හික්ඛුනියො දිස්වා අත්තනො උපස්සයමෙව ගන්ත්වා කාතුම්පි වට්ඨති.

සචෙ පන වස්සං උපගන්තුකාමා හික්ඛු වාතුද්දසෙ විහාරං ආගච්ඡන්ති, හික්ඛුනීහි ව “ඉධ අය්‍යා වස්සං වසිස්සාමා”ති පුච්ඡිතා “ආමා”ති වත්වා පුන තාහි “තෙනහි අය්‍යා මයම්පි තුම්භාකං ඔවාදං අනුජීවන්තියො වසිස්සාමා”ති වුත්තා දුතියදිවසෙ ගාමෙ හික්ඛාවාරසම්පදං අපස්සන්තා “න සක්කා ඉධ වසිතු”න්ති පක්කමන්ති. අථ තා හික්ඛුනියො උපොසථදිවසෙ විහාරං ගන්ත්වා හික්ඛු න පස්සන්ති, එත්ථ කිං කාතබ්බන්ති? යත්ථ හික්ඛු වසන්ති, තත්ථ ගන්ත්වා පච්ඡිමිකාය වස්සං උපගන්තබ්බං. “පච්ඡිමිකාය වස්සං උපගන්තුං ආගම්ස්සන්ති”ති වා ආහොගං කත්වා ආගතානං සන්තිකෙ ඔවාදෙන වසිතබ්බං. සචෙ පන පච්ඡිමිකායපි න කෙච්ඡි ආගච්ඡන්ති, අන්තරාමග්ගෙ ව රාජහයං වා වොරහයං වා දුබ්බික්ඛං වා හොති, අහික්ඛුකාවාසෙ වසන්තියා ආපත්ති, වස්සච්ඡෙදං කත්වා ගච්ඡන්තියාපි ආපත්ති, සා රක්ඛිතබ්බා. ආපදාසු හි අහික්ඛුකෙ ආවාසෙ වසන්තියා අනාපත්ති වුත්තා. සචෙ ආගන්ත්වා වස්සං උපගතා හික්ඛු පුන කෙනච්ඡි කාරණෙන පක්කමන්ති, වසිතබ්බමෙව. වුත්තඤ්ඤෙන – “අනාපත්ති වස්සුපගතා හික්ඛු පක්කන්තා වා හොන්ති විබ්භන්තා වා කාලඬ්ඛකතා වා පක්ඛසඬ්ඛකන්තා වා ආපදාසු උම්මන්තිකාය ආදිකම්මිකායා”ති. පචාරෙන්තියා පන යත්ථ හික්ඛු අත්ථී, තත්ථ ගන්ත්වා පචාරෙතබ්බං.

අන්වද්ධමාසන්ති අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ. ද්වෙ ධම්මා පච්චාසිසිතබ්බාති ද්වෙ ධම්මා ඉච්ඡිතබ්බා. උපොසථපුච්ඡකන්ති උපොසථපුච්ඡනං, තත්ථ පන්තරසිකෙ උපොසථෙ පක්ඛස්ස වාතුද්දසියං වාතුද්දසිකෙ තෙරසියං ගන්ත්වා උපොසථො පුච්ඡිතබ්බො. මහාපච්චරියං පන “පක්ඛස්ස තෙරසියංයෙව ගන්ත්වා ‘අයං උපොසථො වාතුද්දසිකො පන්තරසිකො’ති පුච්ඡිතබ්බං”න්ති වුත්තං. උපොසථදිවසෙ ඔවාදත්ථාය උපසඬ්ඛිකම්මතබ්බං. පාටිපදදිවසතො පන පට්ඨාය ධම්මසචනත්ථාය ගන්තබ්බං. ඉති භගවා අඤ්ඤස්ස කම්මස්ස ඔකාසං අදත්වා නිරන්තරං හික්ඛුනීනං හික්ඛුනං සන්තිකෙ ගමනමෙව පඤ්ඤපෙසි. කස්මා?

මන්දපඤ්ඤත්තා මාතුගාමස්ස. මන්දපඤ්ඤො හි මාතුගාමො, තස්මා නිව්වං
 ධම්මසවනං බහුපකාරං. එවඤ්ච සති “යං මයං ජානාම, තමෙව අය්‍යා ජානන්ති” ති
 මානං අකත්වා භික්ඛුසඤ්ඤං පරිපජ්ජාමානා සාත්ථිකං පබ්බජ්ජං කර්මස්සන්ති, තස්මා
 භගවා එවමකාසි. භික්ඛුනියොපි “යථානුසිට්ඨං පටිපජ්ජස්සාමා” ති සබ්බායෙව
 නිරන්තරං විහාරං උපසඤ්ඤාමිංසු. චුත්තඤ්ඤෙනං –

“තෙන ඛො පන සමයෙන සබ්බො භික්ඛුනිසඤ්ඤො ඔවාදං ගච්ඡති.
 මනුස්සා උජ්ඣායන්ති බියාන්ති විපාවෙන්ති ‘ජායායො ඉමා ඉමෙසං,
 ජාරියො ඉමා ඉමෙසං, ඉදානිමෙ ඉමාහි සද්ධිං අභිරම්ඤ්ඤන්ති’ ති. භගවතො
 එතමත්ථං ආරොචෙසුං – ‘න, භික්ඛවෙ, සබ්බෙන භික්ඛුනිසඤ්ඤෙන ඔවාදො
 ගන්තබ්බො, ගච්ඡෙය්‍ය වෙ, ආපත්ති දුක්ඛට්ඨස්ස. අනුජානාමි භික්ඛවෙ චතුභි
 පඤ්චභි භික්ඛුනිහි ඔවාදං ගන්තු’න්ති. පුනපි තට්ඨ උජ්ඣායංසු. පුන භගවා
 ‘අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, ද්වෙ තිස්සො භික්ඛුනියො ඔවාදං ගන්තු’”න්ති ආහ.

තස්මා භික්ඛුනිසඤ්ඤෙන ද්වෙ තිස්සො භික්ඛුනියො යාවත්වා පෙසෙතබ්බො –
 “එථයො, භික්ඛුසඤ්ඤං ඔවාදුපසඤ්ඤාමනං යාවථ, භික්ඛුනිසඤ්ඤො අය්‍යා...පෙ....
 ඔවාදුපසඤ්ඤාමන”න්ති (චූළව. 413). තාහි භික්ඛුනිහි ආරාමං ගන්තබ්බං. තතො
 ඔවාදපටිග්ගාහකං එකං භික්ඛුං උපසඤ්ඤාමිත්වා වන්දිත්වා සො භික්ඛු එකාය
 භික්ඛුනියා එවමස්ස වචනියො “භික්ඛුනිසඤ්ඤො, අය්‍ය, භික්ඛුසඤ්ඤස්ස පාදෙ
 වන්දති, ඔවාදුපසඤ්ඤාමනඤ්ච යාවති, ලහතු කිර අය්‍ය භික්ඛුනිසඤ්ඤො
 ඔවාදුපසඤ්ඤාමන”න්ති. තෙන භික්ඛුනා පාතිමොක්ඛද්දෙසකො භික්ඛු
 උපසඤ්ඤාමිත්වා එවමස්ස වචනියො “භික්ඛුනිසඤ්ඤො හන්තෙ භික්ඛුසඤ්ඤස්ස පාදෙ
 වන්දති, ඔවාදුපසඤ්ඤාමනඤ්ච යාවති, ලහතු කිර හන්තෙ භික්ඛුනිසඤ්ඤො
 ඔවාදුපසඤ්ඤාමන”න්ති. පාතිමොක්ඛද්දෙසකෙන වත්තබ්බො “අත්ථි කොචි භික්ඛු
 භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො” ති. සචෙ හොති කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො
 සම්මතො, පාතිමොක්ඛද්දෙසකෙන වත්තබ්බො “ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු
 භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, තං භික්ඛුනිසඤ්ඤො උපසඤ්ඤාමතු” ති.

සචෙ න හොති කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො,
 පාතිමොක්ඛද්දෙසකෙන වත්තබ්බො – “කො ආයස්මා උස්සහති භික්ඛුනියො
 ඔවදිතු”න්ති. සචෙ කොචි භික්ඛු උස්සහති භික්ඛුනියො ඔවදිතුං, සො ච හොති
 අට්ඨහඤ්ඤාසම්මන්තාගතො, සම්මන්තිත්වා වත්තබ්බො – “ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු
 භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, තං භික්ඛුනිසඤ්ඤො උපසඤ්ඤාමතු” ති.

සචෙ පන කොචි න උස්සහති භික්ඛුනියො ඔවදිතුං, පාතිමොක්ඛද්දෙසකෙන
 වත්තබ්බො – “නත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, පාසාදිකෙන
 භික්ඛුනිසඤ්ඤො සම්පාදෙතු” ති. එත්තාවතා හි සකලං සික්ඛත්තයසඤ්ඤාං
 සාසනමාරොචිතං හොති. තෙන භික්ඛුනා “සාධු” ති සම්පට්ඨිත්වා පාටිපදෙ
 භික්ඛුනිනං ආරොචෙතබ්බං. භික්ඛුනිසඤ්ඤෙනපි තා භික්ඛුනියො පෙසෙතබ්බො
 “ගච්ඡට්ඨො, පුච්ඡට්ඨ ‘කිං අය්‍ය ලහති භික්ඛුනිසඤ්ඤො ඔවාදුපසඤ්ඤාමන’”න්ති.

තාහි “සාධු අයෝ” ති සම්පට්ඨිත්වා ආරාමං ගන්ත්වා තං භික්ඛුං උපසඩ්ධම්මිත්වා එවං වත්තබ්බං – “කිං අයා උහති භික්ඛුනිසඤ්ඤා ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති. තෙන වත්තබ්බං – “නත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, පාසාදිකෙන භික්ඛුනිසඤ්ඤා සම්පාදෙතු” ති. තාහි “සාධු අයෝ” ති සම්පට්ඨිත්තබ්බං. එකතො ආගතානං වසෙන වෙතං චුත්තං, තාසු පන එකාය භික්ඛුනියා වත්තබ්බඤ්ච සම්පට්ඨිත්තබ්බඤ්ච, ඉතරා තස්සා සභායිකා.

සචෙ පන භික්ඛුනිසඤ්ඤා වා භික්ඛුසඤ්ඤා වා න පුරති, උභයතොපි වා ගණමත්තමෙව පුග්ගලමත්තං වා හොති, එකා භික්ඛුනී වා බහුභි භික්ඛුනුපස්සයෙහි ඔවාදත්ථාය පෙසිතා හොති, තත්‍රායං වචනක්කමො – “භික්ඛුනියො අයා භික්ඛුසඤ්ඤා පාදෙ වන්දන්ති, ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවන්ති, උහන්තු කිර අයා භික්ඛුනියො ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති. “අහං අයා භික්ඛුසඤ්ඤා පාදෙ වන්දාමි; ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවාමි, උභාමහං අයා ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති.

“භික්ඛුනිසඤ්ඤා අයා අයානං පාදෙ වන්දති, ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවති, උහතු කිර අයා භික්ඛුනිසඤ්ඤා ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති. “භික්ඛුනියො අයා අයානං පාදෙ වන්දන්ති, ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවන්ති, උහන්තු කිර අයා භික්ඛුනියො ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති. “අහං අයා අයානං පාදෙ වන්දාමි, ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවාමි, උභාමහං අයා ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති.

“භික්ඛුනිසඤ්ඤා අයා අයාස්ස පාදෙ වන්දති, ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවති, උහතු කිර අයා භික්ඛුනිසඤ්ඤා ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති. “භික්ඛුනියො අයා අයාස්ස පාදෙ වන්දන්ති; ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවන්ති, උහන්තු කිර අයා භික්ඛුනියො ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති. “අහං අයා අයාස්ස පාදෙ වන්දාමි, ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවාමි, උභාමහං අයා ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති.

“භික්ඛුනිසඤ්ඤා ච අයා භික්ඛුනියො ච භික්ඛුනී ච භික්ඛුසඤ්ඤා අයානං අයාස්ස පාදෙ වන්දති වන්දන්ති වන්දති, ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවති යාවන්ති යාවති, උහතු කිර උහන්තු කිර උහතු කිර අයා භික්ඛුනිසඤ්ඤා ච භික්ඛුනියො ච භික්ඛුනී ච ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති.

තෙනපි භික්ඛුනා උපොසඨකාලෙ එවං වත්තබ්බං – “භික්ඛුනියො භන්තෙ භික්ඛුසඤ්ඤා පාදෙ වන්දන්ති, ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවන්ති, උහන්තු කිර භන්තෙ භික්ඛුනියො ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති. “භික්ඛුනී භන්තෙ භික්ඛුසඤ්ඤා පාදෙ වන්දති, ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවති, උහතු කිර භන්තෙ භික්ඛුනී ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති.

“භික්ඛුනිසඤ්ඤා භන්තෙ, භික්ඛුනියො භන්තෙ, භික්ඛුනී භන්තෙ ආයස්මන්තානං පාදෙ වන්දති, ඔවාදුපසඩ්ධකමනඤ්ච යාවති, උහතු කිර භන්තෙ භික්ඛුනී ඔවාදුපසඩ්ධකමන” ත්ති.

“භික්ඛුනිසඬිසො ච භන්තෙ, භික්ඛුනියො ච භික්ඛුනී ච භික්ඛුසඬිසස්ස ආයස්මන්තානං පාදෙ චන්දනී චන්දනී චන්දනී, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවති යාවතී යාවති, ලහතු කිර ලහන්තු කිර ලහතු කිර භන්තෙ භික්ඛුනිසඬිසො ච භික්ඛුනියො ච භික්ඛුනී ච ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති.

පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙනාපි සචෙ සම්මතො භික්ඛු අත්ථී, පුරිමනයෙනෙව තං භික්ඛුනියො, තං භික්ඛුනී, තං භික්ඛුනිසඬිසො ච භික්ඛුනියො ච භික්ඛුනී ච උපසඬිකමන්තු උපසඬිකමතු උපසඬිකමතුති චත්තඛිබ්බං. සචෙ නත්ථී, පාසාදිකෙන භික්ඛුනිසඬිසො ච භික්ඛුනියො ච භික්ඛුනී ච සම්පාදෙතු සම්පාදෙන්තු සම්පාදෙතුති චත්තඛිබ්බං.

ඔවාදුපටිග්ගාහකෙන පාටිපදෙ පච්චාහරිත්වා තථෙව චත්තඛිබ්බං. ඔවාදං පන බාලගිලානගමිකෙ යපෙත්වා අඤ්ඤො සචෙපි ආරඤ්ඤකො හොති, අප්පටිග්ගහෙතුං න ලහති. චුත්තඤ්ඤෙනං භගවතා –

“අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, යපෙත්වා බාලං යපෙත්වා ගිලානං යපෙත්වා ගමිකං අවසෙසෙහි ඔවාදං ගහෙතු”න්ති (චූළව. 414).

තත්ථ යො වාතුද්දසිකපන්තරසිකෙසු වා උපොසථෙසු පාටිපදෙ වා ගන්තුකාමො, යො ගමිකො දුතියපක්ඛදිවසෙ ගච්ඡන්තොපි අග්ගහෙතුං න ලහති, “න, භික්ඛවෙ, ඔවාදො න ගහෙතඛිබ්බො, යො න ගණ්හෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්ඛටස්සා”ති (චූළව. 414) චුත්තං ආපත්තිං ආපජ්ජතියෙව. ඔවාදං ගහෙත්වා ච උපොසථග්ගෙ අනාරොචෙතුං වා පාටිපදෙ භික්ඛුනීනං අපච්චාහරිතුං වා න චට්ටති. චුත්තඤ්ඤෙනං –

“න, භික්ඛවෙ, ඔවාදො න ආරොචෙතඛිබ්බො. යො න ආරොචෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්ඛටස්සා”ති (චූළව. 415).

අපරමපි චුත්තං –

“න, භික්ඛවෙ, ඔවාදො න පච්චාහරිතඛිබ්බො. යො න පච්චාහරෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්ඛටස්සා”ති (චූළව. 415).

තත්ථ ආරඤ්ඤකෙන පච්චාහරණත්ථං සඬිකෙනො කාතඛිබ්බො. චුත්තඤ්ඤෙනං – “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, ආරඤ්ඤකෙන භික්ඛුනා ඔවාදං ගහෙතුං, සඬිකෙනඤ්ච කාතුං, අත්‍ර පටිහරිස්සාමි”ති. තස්මා ආරඤ්ඤකො භික්ඛු සචෙ භික්ඛුනීනං වසනගාමෙ භික්ඛං ලහති, තත්ථෙව චරිත්වා භික්ඛුනියො දිස්වා ආරොචෙත්වා ගන්තඛිබ්බං. නො වස්ස තත්ථ භික්ඛා සුලභා හොති, සාමන්තගාමෙ චරිත්වා භික්ඛුනීනං ගාමං ආගමිම තථෙව කාතඛිබ්බං. සචෙ දුරං ගන්තඛිබ්බං හොති, සඬිකෙනො කාතඛිබ්බො – “අහං අමුකං නාම තුම්භාකං ගාමද්වාරෙ සහං වා මණ්ඩපං වා රුක්ඛමූලං වා උපසඬිකමිස්සාමි, තත්ථ ආගච්ඡෙය්‍යාපා”ති. භික්ඛුනීහි

තත්ථ ගන්තබ්බං, අගන්තුං න ලබ්භති. චුත්තඤ්ඤෙනං – “න, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනියා සඬකෙනං න ගන්තබ්බං. යා න ගච්ඡෙය්‍යා, ආපත්ති දුක්ඛට්ඨස්සා”ති (චූළව. 415).

උභතොසඬසෙ තීභි යානෙභි පචාරෙතබ්බන්ති එත්ථ භික්ඛුනීභි වාතුද්දසෙ අත්තනා පචාරෙත්වා උපොසටෙ භික්ඛුසඬසෙ පචාරෙතබ්බං. චුත්තඤ්ඤෙනං –

“අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, අජ්ජතනාය පචාරෙත්වා අපරජ්ජු භික්ඛුසඬසං පචාරෙතු”න්ති (චූළව. 427).

භික්ඛුනිබන්ධකෙ චුත්තනයෙනෙව චෙත්ථ චිතිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. චුත්තඤ්ඤෙනං –

“තෙන බො පන සමයෙන සබ්බො භික්ඛුනිසඬසො පචාරෙන්නො කොලාහලමකාසි. භගවතො එතමත්ථං ආරොවෙසුං. අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, එකං භික්ඛුනිං බ්‍යත්තං පටිබලං සම්මන්තිතුං භික්ඛුනිසඬසස්ස අත්ථාය භික්ඛුසඬසං පචාරෙතුං. එවඤ්ච පන, භික්ඛවෙ, සම්මන්තිතබ්බා. පඨමං භික්ඛුනී යාවිතබ්බා, යාවිත්වා බ්‍යත්තාය භික්ඛුනියා පටිබලාය සඬසො ඤාපෙතබ්බො –

“සුඤ්ඤා මෙ, අය්‍යා සඬසො, යදි සඬසස්ස පත්තකල්ලං, සඬසො ඉත්ථන්තාමං භික්ඛුනිං සම්මන්තෙය්‍යා භික්ඛුනිසඬසස්ස අත්ථාය භික්ඛුසඬසං පචාරෙතුං. එසා ඤත්ති.

“සුඤ්ඤා මෙ, අය්‍යා සඬසො, සඬසො ඉත්ථන්තාමං භික්ඛුනිං සම්මන්තෙය්‍යා භික්ඛුනිසඬසස්ස අත්ථාය භික්ඛුසඬසං පචාරෙතුං. යස්සා අය්‍යාය ඛමති ඉත්ථන්තාමාය භික්ඛුනියා සම්මුති භික්ඛුනිසඬසස්ස අත්ථාය භික්ඛුසඬසං පචාරෙතුං, සා තුණ්හස්ස; යස්සා නක්ඛමති, සා භාසෙය්‍යා.

“සම්මතා සඬසෙන ඉත්ථන්තාමා භික්ඛුනී භික්ඛුනිසඬසස්ස අත්ථාය භික්ඛුසඬසං පචාරෙතුං. ඛමති සඬසස්ස, තස්මා තුණ්හී, එවමෙනං ධාරයාමී”ති (චූළව. 427).

තාය සම්මතාය භික්ඛුනියා භික්ඛුනිසඬසං ආදාය භික්ඛුසඬසං උපසඬකමිත්වා එකංසං උත්තරාසඬගං කරිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්ස වචනියො – “භික්ඛුනිසඬසො අය්‍යා, භික්ඛුසඬසං පචාරෙති – දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඬකාය වා. වදනයා භික්ඛුසඬසො භික්ඛුනිසඬසං අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තො පටිකරිස්සති. දුතියම්පි අය්‍යා, තතියම්පි අය්‍යා, භික්ඛුනිසඬසො...පෙ.... පටිකරිස්සති”ති.

සචෙ භික්ඛුනිසඬසො න පූරති, “භික්ඛුනියො අය්‍යා භික්ඛුසඬසං පචාරෙත්ති – දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඬකාය වා, වදනයා භික්ඛුසඬසො භික්ඛුනියො

අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්ති” ති ව, “අභං අයා භික්ඛුසඤ්ඤාං පචාරෙමි – දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඤ්ඤාය වා, වදන්තු මං අයා භික්ඛුසඤ්ඤාං අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්ති පටිකරිස්සාමි” ති ව එවං තික්ඛන්තුං වත්තබ්බං.

සචෙ භික්ඛුසඤ්ඤා න පුරති, “භික්ඛුනිසඤ්ඤා අයා අයො පචාරෙති – දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඤ්ඤාය වා, වදන්තයා භික්ඛුනිසඤ්ඤාං අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තො පටිකරිස්සන්ති” ති ව, “භික්ඛුනිසඤ්ඤා අයා අයාං පචාරෙති – දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඤ්ඤාය වා, වදන්තයො භික්ඛුනිසඤ්ඤාං අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තො පටිකරිස්සන්ති” ති ව එවං තික්ඛන්තුං වත්තබ්බං.

උභින්නං අපාරිපුරියා “භික්ඛුනියො අයා අයො පචාරෙත්ති – දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඤ්ඤාය වා, වදන්තයා භික්ඛුනියො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්ති” ති ව, “භික්ඛුනියො අයා අයාං පචාරෙත්ති – දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඤ්ඤාය වා, වදන්තයො භික්ඛුනියො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්ති” ති ව, “අභං අයා අයො පචාරෙමි – දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඤ්ඤාය වා, වදන්තු මං අයා අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්ති පටිකරිස්සාමි” ති ව, “අභං අයා අයාං පචාරෙමි – දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඤ්ඤාය වා, වදන්තු මං අයො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්ති පටිකරිස්සාමි” ති ව එවං තික්ඛන්තුං වත්තබ්බං.

මානත්තවරණඤ්ච උපසම්පදාපරියෙසනා ව යථායානෙයෙව ආවි භවිස්සති.

න භික්ඛුනියා කෙනචි පරියායෙනාති දසභි වා අක්කොසවත්ථුභි අඤ්ඤාන වා කෙනචි පරියායෙන භික්ඛු නෙව අක්කොසිතබ්බො, න පරිභාසිතබ්බො, න භයෙන තජ්ජෙතබ්බො. ඔවටොති පිහිතො වාරිතො පටික්ඛිත්තො. වචනෙයෙව වචනපටො. අනොවටොති අපිහිතො අවාරිතො අජ්ජටික්ඛිත්තො. තස්මා භික්ඛුනියා ආධිපච්චට්ඨානෙ ජෙට්ඨකට්ඨානෙ යත්වා “එවං අභික්කම, එවං පටික්කම, එවං නිවාසෙහි, එවං පාරුපාහි” ති කෙනචි පරියායෙන නෙව භික්ඛු ඔවදිතබ්බො, න අනුසාසිතබ්බො. දොසං පන දිස්වා “පුබ්බෙ මහාථෙරා න එවං අභික්කමන්ති, න පටික්කමන්ති, න නිවාසෙත්ති, න පාරුපන්ති, ඊදිසං කාසාවම්පි න ධාරෙත්ති, න එවං අක්ඛිති අඤ්ඤන්ති” ති ආදිනා නයෙන විජ්ජමානදොසං දස්සෙතුං වට්ටති. භික්ඛුහි පන “අයං වුඩ්ඪසමණි එවං නිවාසෙහි, එවං පාරුපති, මා එවං නිවාසෙහි, මා එවං පාරුපාහි, මා තිලකම්මපණ්ණකම්මාදීනි කරොහි” ති යථාසුඛං භික්ඛුනිං ඔවදිතුං අනුසාසිතුං වට්ටති.

සමග්ගම්භයාති භණන්තන්ති “සමග්ගා අම්භ අයා” ඉති භණන්තං භික්ඛුනිසඤ්ඤාං. අඤ්ඤං ධම්මං භණන්ති අඤ්ඤං සුත්තන්තං වා අභිධම්මං වා. සමග්ගම්භයාති වචනෙන හි ඔවාදං පච්චාසිසන්ති, තස්මා යපෙත්වා ඔවාදං අඤ්ඤං ධම්මං භණන්තස්ස දුක්කටං. ඔවාදං අනියායාදෙත්වාති එසො භගිනියො ඔවාදොති අවත්වා.

150. අධම්මකම්මෙති ආදීසු භික්ඛුනොවාදකසම්මුතිකම්මං කම්මන්ති වෙදිතබ්බං. තත්ථ අධම්මකම්මෙ ද්විත්තං නවකානං වසෙන අට්ඨාරස පාවිත්තියාති. ධම්මකම්මෙ දුතියස්ස නවකස්ස අවසානපදෙ අනාපත්ති, සෙසෙසු සත්තරස දුක්කටාති.

152. උද්දෙසං දෙන්තොති අට්ඨන්තං ගරුධම්මානං පාළිං උද්දිසන්තො. පරිපුච්ඡං දෙන්තොති තස්සායෙව පගුණාය ගරුධම්මපාළියා අට්ඨකථං කථෙන්නොති අත්ථො. ඔසාරෙහි අයායාති වුව්වමානො ඔසාරෙතීති එවං වුව්වමානො අට්ඨගරුධම්මපාළිං ඔසාරෙතීති අත්ථො. එවං උද්දෙසං දෙන්තො, පරිපුච්ඡං දෙන්තො, යො ව ඔසාරෙහීති වුව්වමානො අට්ඨ ගරුධම්මෙ භණ්ති, තස්ස පාවිත්තියෙන අනාපත්ති. අඤ්ඤං ධම්මං භණන්තස්ස දුක්කටෙන අනාපත්ති. පඤ්භං පුච්ඡති, පඤ්භං පුට්ඨො කථෙතීති භික්ඛුනි ගරුධම්මනිස්සිතං වා ඛන්ධාදිනිස්සිතං වා පඤ්භං පුච්ඡති, තං යො භික්ඛු කථෙති, තස්සාපි අනාපත්ති. අඤ්ඤස්සත්ථාය භණන්තන්ති චතුපරිසතිං ධම්මං දෙසෙන්තං භික්ඛුං උපසඬකම්ත්වා භික්ඛුනියො සුණන්ති, තත්වාපි භික්ඛුස්ස අනාපත්ති. සික්ඛමානාය සාමණෙරියාති එතාසං දෙසෙන්තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව.

පදසොධම්මසමුට්ඨානං – වාවතො ව වාවාවිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, වචිකම්මං, තිවිත්තං තිවෙදනන්ති.

ඔවාදසික්ඛාපදං පයමං.

2. අත්ථඬගතසික්ඛාපදවණ්ණනා

153. දුතියසික්ඛාපදෙ – පරියායෙනාති වාරෙන, පටිපාටියාති අත්ථො. අධිවෙතසොති අධිචිත්තවතො, සබ්බචිත්තානං අධිකෙන අරහත්තඵලචිත්තෙන සමන්තාගතස්සාති අත්ථො. අප්පමජ්ජතොති නප්පමජ්ජතො, අප්පමාදෙන කුසලානං ධම්මානං සාතව්වකිරියාය සමන්තාගතස්සාති චුත්තං භොති. මුනිනොති “යො මුනාති උභො ලොකෙ, මුනි තෙන පවුච්චති” ති (ධ. ප. 269) එවං උභයලොකමුනනෙන වා, මොනං වුච්චති ඤාණං, තෙන ඤාණෙන සමන්තාගතත්තා වා ඛිණ්ණසවො මුනි නාම වුච්චති, තස්ස මුනිනො. මොනපථෙසු සික්ඛතොති අරහත්තඤාණසඬබ්බාතස්ස මොනස්ස පථෙසු සත්තතිංසබ්බොධිපක්ඛියධම්මෙසු තීසු වා සික්ඛාසු සික්ඛතො. ඉදඤ්ච පුබ්බභාගපටිපදං ගහෙත්වා චුත්තං, තස්මා එවං පුබ්බභාගෙ සික්ඛතො ඉමාය සික්ඛාය මුනිභාවං පත්තස්ස මුනිනොති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. සොකා න භවන්ති තාදිනොති තාදිසස්ස ඛිණ්ණසවමුනිනො අඛිහන්තරෙ ඉට්ඨවියොගාදිවත්ථුකා සොකා න සන්ති. අථ වා තාදිනොති තාදිලක්ඛණසමන්තාගතස්ස එවරූපස්ස මුනිනො සොකා න භවන්තීති අයමෙත්ථ අත්ථො. උපසන්තස්සාති රාගාදීනං උපසමෙන උපසන්තස්ස. සදා සතීමතොති

සතිවෙළුල්ලප්පත්තත්තා නිව්වකාලං සතියා අවිරහිතස්ස. ආකාසෙ අන්තලික්කේති
 අන්තලික්කසඬ්ඛාතෙ ආකාසෙ, න කසිණුග්ගාටිමෙ, න පන රූපපරිවෛශ්ඨෙ.
 වඬිකමතිපි තිට්ඨතිපිති තාසං භික්ඛුනීනං කථං සුත්වා “ඉමා භික්ඛුනියො මං
 ‘එත්තකමෙව අයං ජානාතී’ති අවමඤ්ඤන්ති, හන්ද දානි එතාසං අත්තනො
 ආනුභාවං දස්සෙමී”ති ධම්මබ්බමානං උප්පාදෙන්වා අභිඤ්ඤාපාදකං
 චතුත්ථජ්ඣානං සමාපජ්ජන්වා වුට්ඨාය එවරූපං ඉද්ධිපාටිභාරියං දස්සෙසි –
 “ආකාසෙ අන්තලික්කේ වඬිකමතිපි...පෙ.... අන්තරධායතිපි”ති. තත්ථ
 අන්තරධායතිපිති අන්තරධායතිපි අදස්සනම්පි ගච්ඡතීති අත්ථො. තඤ්චෙව උදානං
 භණ්ති අඤ්ඤඤ්ච බ්‍රහ්මං බුද්ධච්චනන්ති ථෙරො කිර අත්තනො භාතුථෙරස්ස
 සන්තිකෙ –

“පදුමං යථා කොකනුදං සුගන්ධං,
 පාතො සියා ඵුල්ලමචීතගන්ධං;
 අඬ්ඨිරසං පස්ස විරොචමානං,
 තපන්තමාදිච්චමීවන්තලික්කේ”ති. (සං. නි. 1.123);

ඉමං ගාථං උද්දිසාපෙන්වා වත්තාරො මාසෙ සජ්ඣායි. න ච පගුණං
 කත්තුමසක්ඛි. තතො නං ථෙරො “අභබ්බො ත්වං ඉමස්මිං සාසනෙ”ති විහාරා
 නික්කඩ්ඪාපෙසි, සො රොදමානො ද්වාරකොට්ඨකෙ අට්ඨාසි. අථ භගවා
 බුද්ධච්චක්ඛුනා වෙනෙයාසත්තෙ ඔලොකෙන්තො තං දිස්වා විහාරචාරිකං වරමානො
 විය තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා “චූළපන්ථක, කස්මා රොදසී”ති ආහ. සො තමත්ථං
 ආරොචෙසි. අථස්ස භගවා සුද්ධං පිලොතිකකණ්ඩං දත්වා “ඉදං ‘රජොහරණං
 රජොහරණ’න්ති පරිමජ්ජාහී”ති ආහ. සො “සාධු”ති සම්පට්ඨිත්වා අත්තනො
 නිවාසට්ඨානෙ නිසිදිත්වා තස්ස එකමන්තං පරිමජ්ජි, පරිමජ්ජිතට්ඨානං
 කාළකමහොසි. සො “එවං පරිසුද්ධම්පි නාම වත්ථං ඉමං අත්තභාවං නිස්සාය
 කාළකං ජාත”න්ති සංවෙගං පටිලහිත්වා විපස්සනං ආරභී. අථස්ස භගවා
 ආරද්ධවීරියභාවං ඤත්වා “අධිචෙතසො”ති ඉමං ඔභාසගාථං අභාසී. ථෙරො
 ගාථාපරියොසානෙ අරහත්තං පාපුණි. තස්මා ථෙරො පකතියාව ඉමං ගාථං මමායති,
 සො තං ඉමිස්සා ගාථාය මමායනභාවං ජානාපෙතුං තංයෙව භණ්ති. අඤ්ඤඤ්ච
 අන්තරන්තරා ආහරිත්වා බ්‍රහ්මං බුද්ධච්චනං. තෙන වුත්තං – “තඤ්චෙව උදානං
 භණ්ති, අඤ්ඤඤ්ච බ්‍රහ්මං බුද්ධච්චන”න්ති.

156. එකතො උපසම්පන්නායාති භික්ඛුනිසඬ්ඛෙ උපසම්පන්නාය, භික්ඛුසඬ්ඛෙ
 පන උපසම්පන්නං ඔවදන්තස්ස පාවිත්තියං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඉදම්පි ච
 පදසොධම්මසමුට්ඨානමෙව.

අත්ථඬ්ඨගතසික්ඛාපදං දුතියං.

3. භික්ඛුනුපස්සයසික්ඛාපදවණ්ණනා

162. තනියසික්බාපදෙ – අඤ්ඤානු සමයා ඔවදනි ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති ආදීසු අට්ඨහි ගරුධම්මෙහි ඔවදන්තස්සෙව පාවිත්තියං, අඤ්ඤාන ධම්මෙන දුක්ඛටන්ති වෙදිතබ්බං. එකතොඋපසම්පන්නායාති භික්ඛුනිසඤ්ඤා උපසම්පන්නාය, භික්ඛුසඤ්ඤා උපසම්පන්නාය පන ඔවදතො පාවිත්තියමෙව. ඉතො පරමි යත්ථ යත්ථ ‘එකතොඋපසම්පන්නා’ති වුවිවති, සබ්බත්ථ අයමෙව අත්ථො දට්ඨබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව.

කථිතසමුට්ඨානං – කායවාතො, කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති, කිරියං, නොසඤ්ඤාචිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

භික්ඛුනුපස්සයසික්බාපදං තනියං.

ඉදං පනෙත්ථ මහාපච්චරියං වුත්තං පකිණ්ණකං – අසම්මතො වෙ භික්ඛු අත්ථඤ්ඤානෙ සුරියෙ භික්ඛුනුපස්සයං උපසම්පන්නො අට්ඨහි ගරුධම්මෙහි ඔවදනි, තිණි පාවිත්තියාති. අඤ්ඤාන ධම්මෙන ඔවදතො ද්වෙ දුක්ඛටාති, එකං පාවිත්තියං. කථං? අසම්මතමූලකං දුක්ඛටං, උපස්සයං ගන්ත්වා අඤ්ඤාන ධම්මෙන ඔවදනමූලකං දුක්ඛටං, අත්ථඤ්ඤානෙ සුරියෙ ඔවදනමූලකං පාවිත්තියන්ති. සම්මතස්ස අත්ථඤ්ඤානෙ සුරියෙ තත්ථ ගන්ත්වා අට්ඨහි ගරුධම්මෙහි ඔවදන්තස්ස එකා අනාපත්ති, ද්වෙ පාවිත්තියාති. කථං? සම්මතත්තා අනාපත්ති, අත්ථඤ්ඤානෙ සුරියෙ ඔවදනමූලකං එකං, ගන්ත්වා ගරුධම්මෙහි ඔවදනමූලකං එකන්ති ද්වෙ පාවිත්තියාති. තස්සෙව අඤ්ඤාන ධම්මෙන ඔවදතො එකා අනාපත්ති, එකං දුක්ඛටං, එකං පාවිත්තියං. කථං? සම්මතත්තා අනාපත්ති, ගන්ත්වා අඤ්ඤාන ධම්මෙන ඔවදනමූලකං දුක්ඛටං, අත්ථඤ්ඤානෙ සුරියෙ ඔවදනමූලකං පාවිත්තියන්ති. දිවා පන ගන්ත්වා ඔවදතො සම්මතස්ස ච අසම්මතස්ස ච රත්තිං ඔවදනමූලකං එකං පාවිත්තියං අපනෙත්වා අවසෙසා ආපත්තානාපත්තියො වෙදිතබ්බාති.

පකිණ්ණකකථා නිට්ඨිතා.

4. ආමිසසික්බාපදවණ්ණනා

164. චතුත්ථසික්බාපදෙ – න බහුකතාති න කතබ්බමානා, න ධම්මෙ බහුමානං කත්වා ඔවදන්තිති අධිප්පායො. “භික්ඛුනොවාදකං අවණ්ණං කත්තුකාමො”ති ආදීනං උජ්ඣාපනකෙ වුත්තනයෙනෙවත්ථො වෙදිතබ්බො.

උපසම්පන්නං සඤ්ඤාන අසම්මතන්ති එත්ථ අසම්මතො නාම සම්මතෙන වා සඤ්ඤාන වා භාරං කත්වා යපිතො වෙදිතබ්බො. අනුපසම්පන්නං සම්මතං වා අසම්මතං වාති එත්ථ පන භික්ඛුකාලෙ සම්මුතිං ලභිත්වා සාමණෙරභූමියං යිතො සම්මතො, සම්මතෙන වා සඤ්ඤාන වා යපිතො බහුස්සුතො සාමණෙරො අසම්මතොති වෙදිතබ්බො. සෙසං වුත්තනයන්තා උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති,
කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

ආමිසසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

5. විවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා

169. පඤ්චමසික්ඛාපදෙ – විසිබායාති රථිකාය. පිණ්ඩාය වරතීති
නිබද්ධවාරවසෙන අභිණ්ණං වරති. සන්දිට්ඨාති සන්දිට්ඨමිත්තා අහෙසුං.
සෙසමෙත්ථ පදතො උත්තානත්ථං, විනිවිජයතො විවරපටිග්ගහණසික්ඛාපදෙ
චුත්තනයෙනෙව වෙදිතඛිං සද්ධිං සමුට්ඨානාදිහි. තත්‍ර හි භික්ඛු පටිග්ගාහකො, ඉධ
භික්ඛුනී, අයං විසෙසො. සෙසං තාදිසමෙවාති.

විවරදානසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

6. විවරසිඛිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා

175. ඡට්ඨසික්ඛාපදෙ – උදායිති ලාඨදායී. පටියොති පටිබලො, නිපුණො වෙව
සමත්ථො වාති චුත්තං හොති. අඤ්ඤතරා භික්ඛුනීති තස්සෙව පුරාණදුතියිකා.
පටිභානචිත්තන්ති අත්තතො පටිභානෙන කතචිත්තං, සො කිර විවරං රජිත්වා තස්ස
මජ්ඣෙ නානාවණ්ණෙහි විජ්ජකතමෙටුනං ඉත්ථිපුරිසරූපමකාසී. තෙන චුත්තං –
“මජ්ඣෙ පටිභානචිත්තං වුට්ඨාපෙත්වා”ති. යථාසංභටන්ති යථාසංභරිතමෙව.

176. විවරන්ති යං නිවාසිතුං වා පාරුපිතුං වා සක්කා හොති, එවඤ්ඤි
මහාපච්චරියාදීසු චුත්තං. සයං සිඛිබ්බතීති එත්ථ සිඛිබ්බස්සාමීති විචාරෙන්තස්සාපි
ජිත්ඤත්තස්සාපි දුක්ඛං, සිඛිබ්බත්තස්ස පන පාචිත්තියං. ආරාපථෙ ආරාපථෙති සුචිං
පචෙසෙත්වා පචෙසෙත්වා නීහරණෙ. සථෙ පන සකලසුචිං අනීහරන්තො
දීසසුත්තජ්ජවෙසනත්ථං සතක්ඛත්තුමිපි විජ්ඣිත්වා නීහරති, එකමෙව පාචිත්තියං.
සකිං ආණත්තොති සකිං “විවරං සිඛිබ්බා”ති චුත්තො. බහුකම්පි සිඛිබ්බතීති සථෙපි
සඛිබ්බං සුචිකම්මං පරියොසාපෙත්වා විවරං නිට්ඨාපෙති, එකමෙව පාචිත්තියං. අථ
පන “ඉමස්මිං විවරෙ කත්තඛිබ්බකම්මං තව භාරො”ති චුත්තො කරොති,
ආණත්තස්ස ආරාපථෙ ආරාපථෙ එකමෙකං පාචිත්තියං, ආණාපකස්ස එකවාචාය
සම්බහුලානිපි. පුනජ්ජුනං ආණත්තියං පන චත්තඛිබ්බමෙව නත්ථි.

යෙපි සථෙ ආචරියුපජ්ඣායෙසු අත්තතො ඤාතිකානං විවරං සිඛිබ්බන්තෙසු
තෙසං නිස්සිතකා “ආචරියුපජ්ඣායවත්තං වා කථිනවත්තං වා කරොමා”ති
සිඛිබ්බන්ති, තෙසමිපි ආරාපථගණනාය ආපත්තියො. ආචරියුපජ්ඣායා අත්තතො
ඤාතිකානං විවරං අන්තෙවාසිකෙහි සිඛිබ්බාපෙත්ති, ආචරියුපජ්ඣායානං දුක්ඛං,
අන්තෙවාසිකානං පාචිත්තියං. අන්තෙවාසිකා අත්තතො ඤාතිකානං
ආචරියුපජ්ඣායෙහි සිඛිබ්බාපෙත්ති, තත්‍රාපි එසෙව නයො. අන්තෙවාසිකානම්පි

ආවරිඤ්ඤාපඤ්ඤානම්පි ඤාතිකාය චීවරං හොති, ආවරිඤ්ඤාපඤ්ඤා පන අන්තෙවාසිකෙ වඤ්ඤෙත්වා සිඛිබාපෙත්ති, උභින්නම්පි දුක්කටං. කස්මා? අන්තෙවාසිකානං අඤ්ඤාතිකසඤ්ඤාය සිඛිබ්බත්තා, ඉතරෙසං අකප්පියෙ නියොජ්ඣත්තා. තස්මා “ඉදං තෙ මාතු චීවරං, ඉදං භගිනියා” ති ආවික්ඛිත්වා සිඛිබාපෙතබ්බං.

179. අඤ්ඤං පරික්ඛාරන්ති යංකිඤ්චි උපාහනත්ථවිකාදිං. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වජිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

චීවරසිඛිබ්බාසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

7. සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා

181. සත්තමසික්ඛාපදෙ – පච්ඡා ගච්ඡන්තිනං වොරා අවිජ්න්දිංසුති පච්ඡා ගච්ඡන්තිනං පත්තචීවරං වොරා හරිංසු. දුසෙසුන්ති තා භික්ඛුනියො වොරා දුසගිංසු, සිලවිනාසං පාපගිංසුති අත්ථො.

182-3. සංවිධායාති සංවිදහිත්වා, ගමනකාලෙ සඬකෙනං කත්වාති අත්ථො. කුක්කුටසම්පාදෙති එත්ථ යස්මා ගාමා නික්ඛමිත්වා කුක්කුටො පදසාව අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡති, අයං කුක්කුටසම්පාදොති වුච්චති. තත්ත්වං වචනත්ථො – සම්පදන්ති එත්ථාති සම්පාදො. කෙ සම්පදන්ති? කුක්කුටා. කුක්කුටානං සම්පාදො කුක්කුටසම්පාදො. අථ වා සම්පාදොති ගමනං, කුක්කුටානං සම්පාදො එත්ථ අත්ථිතිපි කුක්කුටසම්පාදො. කුක්කුටසම්පාතෙ ඉතිපි පායො, තත්ථ යස්ස ගාමස්ස ගෙභව්ජදනපිට්ඨිනො කුක්කුටො උජ්ජන්තිවා අඤ්ඤස්ස ගෙභව්ජදනපිට්ඨියං පතති, අයං කුක්කුටසම්පාතොති වුච්චති. වචනත්ථො පනෙත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. ද්විධා වුත්තජ්ජකාරොපි වෙස ගාමො අවිවාසන්තො හොති, උපවාරො න ලබ්භති. යස්මිං පන ගාමෙ පච්චුසෙ වස්සන්තස්ස කුක්කුටස්ස සද්දො අනන්තරෙ ගාමෙ සුයාති, තාදිසෙහි ගාමෙහි සම්පුණ්ණරට්ඨෙ ගාමන්තරෙ ගාමන්තරෙ පාවිත්තියන්ති අට්ඨකථායං වුත්තං. කිඤ්චාපි වුත්තං, “ගාමන්තරෙ ගාමන්තරෙ ආපත්ති පාවිත්තියස්සා” ති වචනතො පන සවෙපි රතනමත්තන්තරො ගාමො හොති, යො තස්ස මනුස්සෙහි ධර්මඋපවාරො, තං ඔක්කමන්තස්ස ආපත්තියෙව.

තත්ත්වං ආපත්තිවිනිව්ජයො – සංවිධානකාලෙ හි සවෙ උභොපි භික්ඛුනුපස්සයෙ වා අන්තරාරාමෙ වා ආසනසාලාය වා තිත්ථියසෙය්‍යාය වා යත්වා සංවිදහන්ති, අනාපත්ති කප්පියභූමි කිරායං. තස්මා එත්ථ සංවිදහනපච්චයා දුක්කටාපත්තිං න වදන්ති, ගච්ඡන්තස්ස යථාවත්ථුකමෙව. සවෙ පන අන්තොගාමෙ භික්ඛුනුපස්සයද්වාරෙ රථිකාය අඤ්ඤෙසු වා චතුක්කසිඬසාටකහත්ථිසාලාදිසු සංවිදහන්ති, භික්ඛුනො ආපත්ති දුක්කටස්ස. එවං සංවිදහිත්වා ගාමතො

නික්බමන්ති, නික්බමනෙ අනාපත්ති, අනන්තරගාමස්ස උපචාරොක්කමනෙ පන භික්ඛුනො පාවිත්තියං. තත්‍රාපි “පට්ඨපාදෙ දුක්ඛං, දුතියපාදෙ පාවිත්තිය”න්ති මහාපච්චරියං වුත්තං. ගාමනො නික්බමිත්වා පන යාව අනන්තරගාමස්ස උපචාරං න ඔක්කමන්ති, එත්ථන්තරෙ සංවිදහිතෙපි භික්ඛුනො දුක්ඛං, අනන්තරගාමස්ස උපචාරොක්කමනෙ පුරිමනයෙනෙව ආපත්ති. සචෙ දුරං ගන්තුකාමා භොන්ති, ගාමුපචාරගණනය ඔක්කමනෙ ඔක්කමනෙ ආපත්ති, තස්ස තස්ස පන ගාමස්ස අතික්කමනෙ අනාපත්ති. සචෙ පන භික්ඛුනී “අසුකං නාම ගාමං ගමිස්සාමි”ති උපස්සයතො නික්බමති, භික්ඛුපි තමෙව ගාමං සන්ධාය “අසුකං නාම ගාමං ගමිස්සාමි”ති විහාරතො නික්බමති. අථ ද්වෙපි ගාමද්වාරෙ සමාගන්ත්වා “තුම්හෙ කුහිං ගච්ඡං, අසුකං නාම ගාමං තුම්හෙ කුහින්ති, මයමිපි තත්ථෙව”ති වත්වා “එහි දානි, ගච්ඡාමා”ති සංවිධාය ගච්ඡන්ති, අනාපත්ති. කස්මා? පුබ්බමෙව ගමිස්සාමානි නික්බන්තත්තානි මහාපච්චරියං වුත්තං. තං නෙව පාළියා න සෙසඅට්ඨකථාය සමෙති.

අද්ධයොජනෙ අද්ධයොජනෙති එකමෙකං අද්ධයොජනං අතික්කමන්තස්ස ඉදානි අතික්කමිස්සතිති පට්ඨපාදෙ දුක්ඛං, දුතියපාදෙ පාවිත්තියං. ඉමස්මිඤ්ඤි නයෙ අතික්කමනෙ ආපත්ති, ඔක්කමනෙ අනාපත්ති.

184. භික්ඛු සංවිදහතීති නගරද්වාරෙ වා රථිකාය වා භික්ඛුනිං දිස්වා “අසුකං ගාමං නාම ගතපුබ්බත්ථා”ති වදති, “නාමහි අය්‍ය ගතපුබ්බා”ති “එහි ගච්ඡාමා”ති වා “ස්චෙ අහං ගමිස්සාමි, ත්වමිපි ආගච්ඡෙය්‍යාසි”ති වා වදති. **භික්ඛුනී සංවිදහතීති** ගාමන්තරෙ චෙතියවන්දනත්ථං ගාමනො නික්බමන්තං භික්ඛුං දිස්වා “අය්‍ය කුහිං ගච්ඡං”ති වදති. “අසුකං නාම ගාමං චෙතියවන්දනත්ථං”න්ති. “අහමිපි අය්‍ය ආගච්ඡාමි”ති එවං භික්ඛුනීයෙව සංවිදහති, න භික්ඛු.

185. විසඬකෙතෙනාති එත්ථ “පුරෙහත්තං ගච්ඡිස්සාමා”ති වත්වා පච්ඡාහත්තං ගච්ඡන්ති, “අජ්ජ වා ගමිස්සාමා”ති වත්වා ස්චෙ ගච්ඡන්ති. එවං කාලවිසඬකෙතෙයෙව අනාපත්ති, ද්වාරවිසඬකෙතෙ පන මග්ගවිසඬකෙතෙ වා සතිපි ආපත්තියෙව. ආපදාසුනි රට්ඨගෙදෙ චක්කසමාරුළ්භා ජනපදා පරියායන්ති එවරුපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති.

චතුසමුට්ඨානං – කායතො කායවාචතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨානි, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සංවිධානසික්ඛාපදං සත්තමං.

8. නාවාහිරුහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

188. අට්ඨමසික්ඛාපදෙ – සංවිධායාති ලොකස්සාදමිත්තසන්ථවචසෙන කීළාපුරෙක්ඛාරා සංවිදහිත්වා. උද්ධංගාමීනින්ති උද්ධං නදියා පටිසොතං ගච්ඡන්ති.

යස්මා පන යො උද්ධං ජවනතො උජ්ජවනිකාය නාවාය කීළති, සො “උද්ධංගාමීනිං අභිරුහතී” ති වුච්චති. තෙනස්ස පදභාජනෙ අත්ථමෙව දස්සෙතුං.
 “උජ්ජවනිකායා” ති වුත්තං. අධොගාමීනීන්ති අධො අනුසොතං ගච්ඡන්ති. යස්මා පන යො අධො ජවනතො ඔජවනිකාය නාවාය කීළති, සො “අධොගාමීනිං අභිරුහතී” ති වුච්චති. තෙනස්සාපි පදභාජනෙ අත්ථමෙව දස්සෙතුං.
 “ඔජවනිකායා” ති වුත්තං. තත්ථ යං තිත්ථසම්පට්ඨපාදනත්ථං උද්ධං වා අධො වා භරන්ති, එත්ථ අනාපත්ති. තිරියං තරණායාති උපයොගත්ථෙ නිස්සක්කවචනං.

189. ගාමන්තරෙ ගාමන්තරෙති එත්ථ යස්සා නදියා එකං තීරං
 කුක්කුට්ඨපාදගාමෙහි නිරන්තරං, එකං අගාමකං අරඤ්ඤං, තස්සා සගාමකතීරපස්සෙන ගමනකාලෙ ගාමන්තරගණනය පාවිත්තියානි,
 අගාමකතීරපස්සෙන ගමනකාලෙ අද්ධයොජනගණනය යා පන යොජනවිත්ථතා හොති, තස්සා මජ්ඣකෙ ගමනෙපි අද්ධයොජනගණනය පාවිත්තියානි වෙදිතබ්බානි. අනාපත්ති තිරියං තරණායාති එත්ථ න කෙවලං නදියා, යොපි මහාතිත්ථපට්ටනතො තාමලිත්තිං වා සුවණ්ණභූමිං වා ගච්ඡති, තස්සාපි අනාපත්ති. සබ්බඅට්ඨකථාසු හි නදියංයෙව ආපත්ති විචාරිතා, න සමුද්දෙ.

191. විසඬකෙතෙනාති ඉධාපි කාලවිසඬකෙතෙනෙව අනාපත්ති,
 තිත්ථවිසඬකෙතෙන පන නාවාවිසඬකෙතෙන වා ගච්ඡන්තස්ස ආපත්තියෙව. සෙසං පට්ඨකිකාපදසදිසමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදිහිති.

නාවාභිරුහනසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

9. පරිපාචිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

192. නවමසික්ඛාපදෙ – මහානාගෙ තිට්ඨමානෙති භූමිමත්ථෙ උපයොගවචනං,
 මහානාගෙසු තිට්ඨමානෙසුති අත්ථො. අථ වා මහානාගෙ තිට්ඨමානෙ “අදිස්වා” ති අයමෙත්ථ පට්ඨසෙසො දට්ඨබ්බො. ඉතරථා හි අත්ථො න යුජ්ජති. අන්තරාකථාති අවසානං අජ්ජත්වා ආරම්භස්ස ච අවසානස්ස ච වෙමජ්ඣට්ඨානං පත්තකථා. විජ්ජකතාති කයිරමානා හොති. සච්චං මහානාගා බො තයා ගහපතීති අද්ධවජ්ජකෙන ඔලොකයමානා ථෙරෙ පවිසන්තෙ දිස්වා තෙහි සුතභාවං ඤාත්වා එවමාහ.

194. භික්ඛුනිපරිපාචිතන්ති භික්ඛුනියා පරිපාචිතං, ගුණජ්ජකාසනෙන
 නිජ්ජාදිතං; ලද්ධබ්බං කතන්ති අත්ථො. පදභාජනෙ පනස්ස භික්ඛුනිඤ්ච තස්සා පරිපාචනාකාරඤ්ච දස්සෙතුං. “භික්ඛුනී නාම උභතොසඬසෙ උපසම්පන්නා, පරිපාචෙති නාම පුබ්බෙ අදාතුකාමාන” න්තිආදි වුත්තං. පුබ්බෙ ගිහිසමාරම්භාති එත්ථ පුබ්බෙති පට්ඨමං. සමාරම්භොති සමාරද්ධං වුච්චති, පටියාදිතස්සෙන අධිවචනං. ගිහීනං සමාරම්භො ගිහිසමාරම්භො. භික්ඛුනියා පරිපාචනතො පට්ඨමෙව යං ගිහීනං පටියාදිතං භත්තං, තතො අඤ්ඤාත්තං පිණ්ඩපාතං යපෙත්වා අඤ්ඤං භුඤ්ජන්තස්ස ආපත්ති, තං පන භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්තීති වුත්තං හොති.

පදනාපතෙ පන යස්මා ඤාතකපචාරිතෙහි භික්ඛුස්සත්ථාය අසමාරද්ධොපි පිණ්ඩපාතො අත්ථතො සමාරද්ධොව හොති, යථාසුඛං ආහරාපෙනබ්බතො, තස්මා බ්‍යාඤ්ජනං අනාදිශිත්වා අත්ථමෙව දස්සෙතුං “ගිහිසමාරම්භො නාම ඤාතකා වා හොන්ති පචාරිතා වා”ති වුත්තං.

195. පකතිපටියත්තන්ති පකතියා තස්සෙව භික්ඛුතො අත්ථාය පටියාදිතං හොති “ථෙරස්ස දස්සාමා”ති. මහාපච්චරියං පන “තස්ස අඤ්ඤස්සා”ති අවත්වා “භික්ඛුනං දස්සාමාති පටියත්තං හොති”ති අවිසෙසෙන වුත්තං.

197. පඤ්ච භොජනානි යපෙත්වා සබ්බත්ථ අනාපත්තීති යාගුබ්ජ්ජකඵලාඵලෙ සබ්බත්ථ භික්ඛුනිපරිපාචිතෙපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. පයම්පාරාජිකසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො සමුට්ඨාති, කිරියං, සඤ්ඤාචිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පරිපාචිතසික්ඛාපදං නවමං.

10. රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා

198. දසමසික්ඛාපදෙ – සබ්බො පාළිඅත්ථො ව චිනිච්ඡයො ව දුතියඅනියතෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. ඉදඤ්චි සික්ඛාපදං දුතියානියතෙන ව උපරි උපනන්ධස්ස චතුත්ථසික්ඛාපදෙන ව සද්ධිං ඵකපරිච්ඡෙදං, අට්ඨුප්පත්තිවසෙන පන විසුං පඤ්ඤත්තන්ති.

රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො වණ්ණනාක්කමෙන භික්ඛුනිවග්ගො තතියො.

4. භොජනවග්ගො

1. ආවසථපිණ්ඩසික්ඛාපදවණ්ණනා

203. භොජනවග්ගස්ස පයම්සික්ඛාපදෙ – ආවසථපිණ්ඩොති ආවසථෙ පිණ්ඩො. සමන්තා පරික්ඛිත්තං අද්ධිකගිලානගබ්භිනිපබ්බජිතානං යථානුරූපං පඤ්ඤත්තමඤ්චපීයං අනෙකගබ්භපමුඛපරිච්ඡෙදං ආවසථං කත්වා තත්ථ පුඤ්ඤකාමතාය පිණ්ඩො පඤ්ඤත්තො හොති, යාගුහත්තභෙසජ්ජාදි සබ්බං තෙසං තෙසං දානත්ථාය යපිතං හොතීති අත්ථො. භියොයාපිති ස්වෙපි. අපසක්කන්තීති අපගච්ඡන්ති. මනුස්සා උජ්ඣායන්තීති තිත්ථියෙ අපස්සන්තා “තිත්ථියා කුභිං ගතා” “ඉමෙ පස්සිත්වා පක්කන්තා”ති සුත්වා උජ්ඣායන්ති. කුක්කුච්චායන්තොති කුක්කුච්චං කරොන්තො, අකප්පියසඤ්ඤං උජ්ජාදෙන්තොති අත්ථො.

206. සක්කොති තම්භා ආවසථා පක්කම්මන්ති අද්ධයොජනං වා යොජනං වා ගන්තුං සක්කොති. න සක්කොතිති එත්තකමෙව න සක්කොති. අනොදිස්සාති ඉමෙසංයෙව වා එත්තකානංයෙව වාති එකං පාසණ්ඩං අනුද්දිසිත්වා සබ්බෙසං පඤ්ඤත්තො හොති. යාවදන්ථොති භොජනම්පි එත්තකන්ති අපරිච්ඡින්නදිත්වා යාවදන්ථො පඤ්ඤත්තො හොති. සකිං භුඤ්ජිතබ්බන්ති එකදිවසං භුඤ්ජිතබ්බං, දුතියදිවසතො පටියාය පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අප්ඤ්ඤාභාරෙ අප්ඤ්ඤාභාරෙ පාවිත්තියං.

අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – එකකුලෙන වා නානාකුලෙහි වා එකතො හුත්වා එකස්මිං යානෙ වා නානායානෙසු වා ‘අප්ප එකස්මිං; ස්වෙ එකස්මි’න්ති එවං අනියම්මට්ඨානෙ වා පඤ්ඤත්තං එකස්මිං යානෙ එකදිවසං භුඤ්ජිත්වා දුතියදිවසෙ තස්මිං යානෙ අඤ්ඤස්මිං වා භුඤ්ජිතුං න වට්ටති. නානාකුලෙහි පන නානායානෙසු පඤ්ඤත්තං එකස්මිං යානෙ එකදිවසං භුඤ්ජිත්වා දුතියදිවසෙ අඤ්ඤත්ථ භුඤ්ජිතුං වට්ටති. පටිපාටිං පන බෙපෙත්වා පුන ආදිතො පටියාය භුඤ්ජිතුං න වට්ටතිති මහාපච්චරියං වුත්තං. එකපුගනානාපුගඵකගාමනානාගාමෙසුපි එසෙව නයො. යොපි එකකුලස්ස වා නානාකුලානං වා එකතො පඤ්ඤත්තො තණ්ඩුලාදීනං අභාවෙන අන්තරන්තරා ඡිජ්ජති, සොපි න භුඤ්ජිතබ්බො. සවෙ පන ‘න සක්කොම දාතු’න්ති උපච්ඡින්නදිත්වා පුන කල්‍යාණචිත්තෙ උප්පන්නෙ දාතුං ආරහන්ති, එතං පුන එකදිවසං භුඤ්ජිතුං වට්ටතිති මහාපච්චරියං වුත්තං.

208. අනාපත්ති ගිලානස්සාති ගිලානස්ස අනුවසිත්වා භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. ගච්ඡන්තො වාති යො ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ එකදිවසං ගතට්ඨානෙ ව එකදිවසං භුඤ්ජති, තස්සාපි අනාපත්ති. ආගච්ඡන්තෙපි එසෙව නයො. ගන්ත්වා පච්චාගච්ඡන්තොපි අන්තරාමග්ගෙ එකදිවසං ආගතට්ඨානෙ ව එකදිවසං භුඤ්ජිතුං ලහති. ගච්ඡස්සාමිති භුඤ්ජිත්වා නික්ඛන්තස්ස නදී වා පූරති වොරාදිභයං වා හොති, සො නිවත්තිත්වා බෙමභාවං ඤත්වා ගච්ඡන්තො පුන එකදිවසං භුඤ්ජිතුං ලහතිති සබ්බමිදං මහාපච්චරියාදීසු වුත්තං. ඔදිස්ස පඤ්ඤත්තො හොතිති භික්ඛූනංයෙව අත්ථාය උද්දිසිත්වා පඤ්ඤත්තො හොති. න යාවදන්ථොති යාවදන්ථං පඤ්ඤත්තො න හොති, ථොකං ථොකං ලබ්භති, තාදිසං නිව්චම්පි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. පඤ්ච භොජනානි යපෙත්වා සබ්බත්ථාති යාගුබ්ජ්ජකඵලාඵලාදිභෙදෙ සබ්බත්ථ අනාපත්ති. යාගුආදීනි හි නිව්චම්පි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කායතො ව කායචිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ආවසථපිණ්ඩසික්ඛාපදං පයමං.

2. ගණභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

209. දුතියසික්ඛාපදෙ – පරිභීනලාභසක්කාරොති සො කිර අජාතසත්තුනා රාජානං මාරාපෙත්වාපි අභිමාරෙ යොජෙත්වාපි රුහිරුජ්ජාදං කත්වාපි

ගුණපටිච්ඡන්තො අහොසි. යදා පන දිවායෙව ධනපාලකං පයොජෙසි, තදා පාකටො ජාතො. “කථං දෙවදත්තො හත්ථිං පයොජෙසි”ති පරිකථාය උප්පන්නාය “න කෙවලං හත්ථිං පයොජෙසි, රාජානම්පි මාරාපෙසි, අභිමාරෙපි පෙසෙසි, සිලම්පි පවිජ්ඣා, පාපො දෙවදත්තො”ති පාකටො අහොසි. “කෙන සද්ධිං ඉදං කම්මමකාසි”ති ව චුත්තෙ “රඤ්ඤා අජාතසත්තුනා”ති ආහංසු. තතො නාගරා “කථංඤ්ඤි නාම රාජා ඵවරුපං වොරං සාසනකණ්ටකං ගහෙත්වා විවරිස්සති”ති උට්ඨහිංසු. රාජා නගරසඬ්ඛොහං ඤත්වා දෙවදත්තං නිහරි. තතො පට්ඨාය වස්ස පඤ්චථාලිපාකසතානි උපවිජින්දි, උපට්ඨානම්පිස්ස න අගමාසි, අඤ්ඤෙපිස්ස මනුස්සා න කිඤ්චි දාතබ්බං වා කාතබ්බං වා මඤ්ඤිංසු. තෙන චුත්තං – “පරිහිනලාහසක්කාරො”ති. කුලෙසු විඤ්ඤාපෙත්වා විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජතිති “මා මෙ ගණො භිජ්ජී”ති පරිසං පොසෙන්නො “ත්ථං ඵකස්ස භික්ඛුනො හත්තං දෙහි, ත්ථං ද්වින්ත”ති ඵං විඤ්ඤාපෙත්වා සපරියො කුලෙසු භුඤ්ජති.

211. විවරං පරිත්තං උප්පජ්ජතිති හත්තං අගණ්හන්තානං විවරං න දෙන්ති, තස්මා පරිත්තං උප්පජ්ජති.

212. විවරකාරකෙ භික්ඛු හත්තෙන නිමන්තෙන්නීති ගාමෙ පිණ්ඩාය වරින්වා විරෙන විවරං නිට්ඨාපෙන්නෙ දිස්වා “ඵවං ලහුං නිට්ඨාපෙත්වා විවරං පරිභුඤ්ජිස්සන්ති”ති පුඤ්ඤකාමතාය නිමන්තෙන්නී.

215. නානාවෙරජ්ජකෙති නානාවිධෙහි අඤ්ඤරජ්ජෙහි ආගතෙ. “නානාවිරජ්ජකෙ”තිපි පායො, අයමෙවත්ථො.

217-8. ගණභොජනෙති ගණස්ස භොජනෙ. ඉධ ව ගණො නාම චත්තාරො භික්ඛු ආදිං කත්වා තතුත්තරිං භික්ඛු අධිජ්ජෙතො, තෙනෙව සබ්බන්තිමං පරිච්ඡෙදං දස්සෙන්නො ආහ “යත්ථ චත්තාරො භික්ඛු...පෙ.... ඵතං ගණභොජනං නාමා”ති. තං පනෙතං ගණභොජනං ද්විභාකාරෙහි පසවති නිමන්තනතො වා විඤ්ඤත්තිතො වා. කථං නිමන්තනතො පසවති? චත්තාරො භික්ඛු උපසඬ්ඤාමිත්වා “තුම්හෙ, හත්තෙ, ඔදනෙන නිමන්තෙමි, ඔදනං මෙ ගණ්හථ ආකඬ්ඛථ ඔලොකෙථ අධිවාසෙථ පටිමානෙථා”ති ඵං යෙන කෙනචි වෙවචනෙන වා භාසන්තරෙන වා පඤ්චන්තං භොජනානං නාමං ගහෙත්වා නිමන්තෙති. ඵං ඵකතො නිමන්තිතා පරිච්ඡින්නකාලවසෙන අජ්ජනනාය වා ස්වාතනාය වා ඵකතො ගච්ඡන්ති, ඵකතො ගණ්හන්ති, ඵකතො භුඤ්ජන්ති, ගණභොජනං භොති, සබ්බෙසං ආපත්ති. ඵකතො නිමන්තිතා ඵකතො වා නානතො වා ගච්ඡන්ති, ඵකතො ගණ්හන්ති, නානතො භුඤ්ජන්ති, ආපත්තියෙව. පටිග්ගහණමෙව හි ඵත්ථ පමාණං. ඵකතො නිමන්තිතා ඵකතො වා නානතො වා ගච්ඡන්ති, නානතො ගණ්හන්ති, ඵකතො වා නානතො වා භුඤ්ජන්ති, අනාපත්ති. චත්තාරි පරිවෙණානි වා විහාරෙ වා ගන්ත්වා නානතො නිමන්තිතා ඵකට්ඨානෙ ධීතෙසුයෙව වා ඵකො පුත්තෙන ඵකො පිත්තරාති ඵවම්පි නානතො නිමන්තිතා ඵකතො වා නානතො වා ගච්ඡන්තු, ඵකතො වා නානතො වා

භුඤ්ජන්තු, සවෙ ඵකතො ගණ්හන්ති, ගණභොජනං හොති, සබ්බෙසං ආපත්ති. ඵවං තාව නිමන්තනතො පසවති.

කථං විඤ්ඤත්තිතො? චත්තාරො භික්ඛු ඵකතො යිතා වා නිසින්නා වා උපාසකං දිස්වා “අම්භාකං චතුන්නම්පි භත්තං දෙහී”ති වා විඤ්ඤාපෙය්‍යං, පාටෙක්කං වා පස්සිත්වා “මය්හං දෙහී, මය්හං දෙහී”ති ඵවං ඵකතො වා නානතො වා විඤ්ඤාපෙත්වා ඵකතො වා ගච්ඡන්තු නානතො වා, භත්තං ගහෙත්වාපි ඵකතො වා භුඤ්ජන්තු නානතො වා, සවෙ ඵකතො ගණ්හන්ති, ගණභොජනං හොති, සබ්බෙසං ආපත්ති. ඵවං විඤ්ඤත්තිතො පසවති.

පාදාපි ඵලිතාති යථා මහාවම්මස්ස පරතො මංසං දිස්සති; ඵවං ඵාලිතා, වාලිකාය වා සක්ඛරාය වා පහටමත්තෙ දුක්ඛං උප්පාදෙන්ති, න සක්කා හොති අන්තොගාමෙ පිණ්ඩාය වරිතුං. ඊදිසෙ ගෙලඤ්ඤෙ ගිලානසමයොති භුඤ්ජිතබ්බං, න ලෙසකප්පියං කාතබ්බං.

වීචරෙ කයිරමානෙති යදා සාටකඤ්ච සුත්තඤ්ච ලභිත්වා වීචරං කරොන්ති තදා; විසුඤ්භි වීචරකාරසමයො නාම නත්ථී. තස්මා යො තත්ථ වීචරෙ කත්තබ්බං යංකිඤ්චි කම්මං කරොති, මහාපච්චරියඤ්භි “අන්තමසො සුච්චෙධනකො”තිපි චුත්තං, තෙන වීචරකාරසමයොති භුඤ්ජිතබ්බං. කුරුන්දියං පන විත්ථාරෙතෙව චුත්තං. යො වීචරං විචාරෙති, ඡින්දති, මොඝසුත්තං යපෙති, ආගන්තුකපට්ටං යපෙති, පච්චාගතං සිබ්බති, ආගන්තුකපට්ටං බන්ධති, අනුචාතං ඡින්දති සට්ටෙති ආරොපෙති, තත්ථ පච්චාගතං සිබ්බති, සුත්තං කරොති වලෙති, පිප්ඵලිකං නිසෙති, පරිවත්තනං කරොති, සබ්බොපි වීචරං කරොතියෙවාති වුව්වති. යො පන සමීපෙ නිසින්නො ජාතකං වා ධම්මපදං වා කටෙති, අයං න වීචරකාරකො. ඵතං යපෙත්වා සෙසානං ගණභොජනෙ අනාපත්තිති.

අද්ධයොජනන්ති ඵත්තකම්පි අද්ධානං ගන්තුකාමෙන. යො පන දුරං ගන්තුකාමො, තත්ථ චත්තබ්බමෙව නත්ථී. ගච්ඡන්තෙනාති අද්ධානං ගච්ඡන්තෙන, අද්ධයොජනබ්හන්තරෙ ගාචුතෙපි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. ගතෙන භුඤ්ජිතබ්බන්ති ගතෙන ඵකදිවසං භුඤ්ජිතබ්බං. නාචාභිරුහනෙපි ඵසෙව නයො. අයං පන විසෙසො – අභිරුළුහෙන ඉච්ඡිතට්ඨානං ගන්ත්වාපි යාව න ඔරොහති තාව භුඤ්ජිතබ්බන්ති මහාපච්චරියං චුත්තං. චතුත්ථෙ ආගතෙති අයං අන්තිමපරිච්ඡෙදො, චතුත්ථෙපි ආගතෙ යත්ථ න යාපෙන්නි; සො මහාසමයො. යත්ථ පන සතං වා සහස්සං වා සන්නිපතන්ති, තත්ථ චත්තබ්බමෙව නත්ථී. තස්මා තාදිසෙ කාලෙ “මහාසමයො”ති අධිට්ඨන්තිවා භුඤ්ජිතබ්බං. යො කොච්ච පරිබ්බාජකසමාපන්නොති සහධම්මිකෙසු වා තිත්ථියෙසු වා අඤ්ඤතරො, ඵතෙසඤ්භි යෙන කෙනචි කතෙ භත්තෙ “සමණභත්තසමයො”ති භුඤ්ජිතබ්බං.

220. අනාපත්ති සමයෙහි සත්තස්ස සමයෙහි අඤ්ඤතරස්මිං අනාපත්ති. ද්වෙ තයො එකතොති යෙපි අකප්පියනිමන්තනං සාදිධිත්වා ද්වෙ වා තයො වා එකතො ගහෙත්වා භුඤ්ජන්ති, තෙසමිපි අනාපත්ති.

තත්ථ අනිමන්තිතවතුත්ථං, පිණ්ඩපාතිකවතුත්ථං, අනුපසම්පන්නවතුත්ථං, පත්තවතුත්ථං, ගිලානවතුත්ථන්ති පඤ්චන්තං චතුක්කානං චසෙන විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. කථං? ඉධෙකච්චො චත්තාරො භික්ඛු “හත්තං ගණ්හවා”ති නිමන්තෙති. තෙසු තයො ගතා, එකො න ගතො. උපාසකො “එකො හන්තෙ ථෙරො කුභි”න්ති පුච්ඡති. නාගතො උපාසකාති. සො අඤ්ඤං තඨ්ථිණ්ණප්පත්තං කඤ්චි “එහි හන්තෙ”ති පවෙසෙත්වා චතුන්නම්පි හත්තං දෙති, සබ්බෙසං අනාපත්ති. කස්මා? ගණපුරකස්ස අනිමන්තිතත්තා. තයො එව හි තත්ථ නිමන්තිතා ගණ්හිංසු, තෙහි ගණො න පුරති, ගණපුරකො ච අනිමන්තිතො, තෙන ගණො භිජ්ජති ඉදං අනිමන්තිතවතුත්ථං.

පිණ්ඩපාතිකවතුත්ථෙ – නිමන්තකාලෙ එකො පිණ්ඩපාතිකො භොති, සො නාධිවාසෙති. ගමනවෙලාය පන “එහි හන්තෙ”ති චුත්තෙ අනාධිවාසිතත්තා අනාගච්ඡන්තම්පි “එථ භික්ඛං ලච්ඡවා”ති ගහෙත්වා ගච්ඡන්ති, සො තං ගණං භින්දති. තස්මා සබ්බෙසං අනාපත්ති.

අනුපසම්පන්නවතුත්ථෙ – සාමණෙරෙන සද්ධිං නිමන්තිතා භොන්ති, සොපි ගණං භින්දති.

පත්තවතුත්ථෙ – එකො සයං අගන්ත්වා පත්තං පෙසෙති; එවම්පි ගණො භිජ්ජති. තස්මා සබ්බෙසං අනාපත්ති.

ගිලානවතුත්ථෙ – ගිලානෙන සද්ධිං නිමන්තිතා භොන්ති, තත්ථ ගිලානස්සෙව අනාපත්ති, ඉතරෙසං පන ගණපුරකො භොති. න හි ගිලානෙන ගණො භිජ්ජති. තස්මා තෙසං ආපත්තියෙව. මහාපච්චරියං පන අවිසෙසෙන චුත්තං.

සමයලද්ධකො සයමෙව මුච්චති, සෙසානං ගණපුරකත්තා ආපත්තිකරො භොති. තස්මා චීවරදානසමයලද්ධකාදීනම්පි චසෙන චතුක්කානි වෙදිතබ්බානි. සවෙ පන අධිවාසෙත්වා ගතෙසුපි චතුසු ජනෙසු එකො පණ්ඩිතො භික්ඛු “අහං තුම්හාකං ගණං භින්දිස්සාමි, නිමන්තනං සාදියවා”ති චත්වා යාගුබ්ජ්ජකාවසානෙ හත්තත්ථාය පත්තං ගණ්හන්තානං අදත්වා “ඉමෙ තාව භික්ඛු භොජෙත්වා විස්සජ්ජෙථ, අහං පච්ඡා අනුමොදනං කත්වා ගම්ස්සාමි”ති නිසින්තො. තෙසු භුත්වා ගතෙසු “දෙථ හන්තෙ පත්ත”න්ති උපාසකෙන පත්තං ගහෙත්වා හත්තෙ දිත්තෙ භුඤ්ජිත්වා අනුමොදනං කත්වා ගච්ඡති, සබ්බෙසං අනාපත්ති. පඤ්චන්තඤ්චි භොජනානංයෙව චසෙන ගණභොජනෙ විසඬිකෙතං නත්ථි. ඔදනෙන නිමන්තිතා කුම්මාසං ගණ්හන්තාපි ආපත්තිං ආපජ්ජන්ති. තානි ච තෙහි එකතො න ගහිතානි. යාගුආදීසු පන විසඬිකෙතං භොති, තානි තෙහි එකතො ගහිතානි. එවං එකො පණ්ඩිතො අඤ්ඤසම්පි අනාපත්තිං කරොති.

තස්මා සචෙ කොචි සඬිසහත්තං කත්තුකාමෙන නිමන්තනත්ථාය පෙසිතො විහාරං ආගම්ම “හත්තෙ, ස්වෙ අම්භාකං සරෙ භික්ඛං ගණ්හථා”ති අවත්වා “හත්තං ගණ්හථා”ති වා “සඬිසහත්තං ගණ්හථා”ති වා “සඬිසො හත්තං ගණ්හාතු”ති වා වදති, හත්තුද්දෙසකෙන පණ්ඩිතෙන හවිතඛිං, නෙමන්තනිකා ගණ්හොජනතො පිණ්ඩපාතිකා ව ධුතඬිගහෙදතො මොචෙතඛිං. කථං? එවං තාව වත්තඛිං – “ස්වෙ න සක්කා උපාසකා”ති. “පුනදිවසෙ, හත්තෙ”ති. “පුනදිවසෙපි න සක්කා”ති. එවං යාව අද්ධමාසම්පි හරිත්වා පුන වත්තඛිං – “ත්වං කිං අවචා”ති? සචෙ පුනපි “සඬිසහත්තං ගණ්හථා”ති වදති, තතො “ඉමං තාව උපාසක පුජ්ථං කජ්ජියං කරොහි, ඉමං තිණ”න්ති එවං වික්ඛෙපං කත්වා පුන “කිං කථස්සිත්ථා”ති පුච්ඡිතඛිං. සචෙ පුනපි තථෙව වදති, “ආචුසො, ත්වං පිණ්ඩපාතිකෙ වා මහාථෙරෙ වා න ලච්ඡසි, සාමණෙරෙ ලච්ඡසි”ති වත්තඛිං. “නනු, හත්තෙ අසුකස්මිඤ්ච අසුකස්මිඤ්ච ගාමෙ හදන්තෙ භොජෙසුං, අහං කස්මා න ලභාමි”ති ව චුත්තෙ “තෙ නිමන්තෙතුං ජානන්ති, ත්වං න ජානාසි”ති. තෙ කථං නිමන්තෙසුං හත්තෙති? තෙ එවමාහංසු – “අම්භාකං, හත්තෙ, භික්ඛං ගණ්හථා”ති. සචෙ සොපි තථෙව වදති, වට්ටති. අථ පුනපි “හත්තං ගණ්හථා”ති වදති, “න දානි ත්වං, ආචුසො, ඛහු භික්ඛු ලච්ඡසි, තයො එව ලච්ඡසි”ති වත්තඛිං. “නනු, හත්තෙ, අසුකස්මිඤ්ච අසුකස්මිඤ්ච ගාමෙ සකලං භික්ඛුසඬිසං භොජෙසුං, අහං කස්මා න ලභාමි”ති? “ත්වං නිමන්තෙතුං න ජානාසි”ති. “තෙ කථං නිමන්තෙසු”න්ති? තෙ “භික්ඛං ගණ්හථා”ති ආහංසුති. සචෙ සොපි “භික්ඛං ගණ්හථා”ති වදති, වට්ටති. අථ පුනපි “හත්තමෙවා”ති වදති, තතො වත්තඛිං – “ගච්ඡ ත්වං, නත්ථම්භාකං තව හත්තෙනත්ථො, නිබ්ද්ධගොචරො එස අම්භාකං, මයමෙත්ථ පිණ්ඩාය වරිස්සාමා”ති. තං “වරථ, හත්තෙ”ති වත්වා ආගතං පුච්ඡන්ති – “කිං භො ලද්ධා භික්ඛු”ති. “කිං එතෙන ඛහු එත්ථ වත්තඛිං, ථෙරා ස්වෙ පිණ්ඩාය වරිස්සාමා”ති ආහංසු. මා දානි තුම්භෙ පමජ්ජිත්ථා”ති. දුතියදිවසෙ චෙතියවත්තං කත්වා ධීතා භික්ඛු සඬිසත්ථෙරෙන වත්තඛිං – “ආචුසො, ධුරගාමෙ සඬිසහත්තං අපණ්ඩිතමනුස්සො පන අගමාසි, ගච්ඡාම ධුරගාමෙ පිණ්ඩාය වරිස්සාමා”ති. භික්ඛුහි ථෙරස්ස වචනං කාතඛිං, න දුඛිඛචෙහි හවිතඛිං, ගාමද්වාරෙ අට්ඨත්ථාව පිණ්ඩාය වරිතඛිං. තෙසු පත්තානි ගහෙත්වා නිසිදාපෙත්වා භොජෙත්තෙසු භුඤ්ජිතඛිං. සචෙ ආසනසාලාය හත්තං යථෙත්වා රථිකාසු ආභිණ්ඩන්තා ආරොචෙත්ති – “ආසනසාලාය, හත්තෙ, හත්තං ගණ්හථා”ති න වට්ටති.

අථ පන හත්තං ආදාය තත්ථ තත්ථ ගන්ත්වා “හත්තං ගණ්හථා”ති වදන්ති, පටිකච්චෙව වා විහාරං අභිහරිත්වා පතිරුපෙ යානෙ යථෙත්වා ආගතාගතානං දෙන්ති, අයං අභිහට්ඨික්ඛා නාම වට්ටති. සචෙ පන හත්තසාලාය දානං සජ්ජෙත්වා තං තං පරිවෙණං පහිණන්ති “හත්තසාලාය හත්තං ගණ්හථා”ති, න වට්ටති. යෙ පන මනුස්සා පිණ්ඩවාරිකෙ භික්ඛු දිස්වා ආසනසාලං සම්මජ්ජිත්වා තත්ථ නිසිදාපෙත්වා භොජෙත්ති, න තෙ පටික්ඛිපිතඛිං. යෙ පන ගාමෙ භික්ඛං අලභිත්වා ගාමතො නික්ඛමන්තෙ භික්ඛු දිස්වා “හත්තෙ හත්තං ගණ්හථා”ති වදන්ති, තෙ

පටික්ඛිපිතබ්බා, න වා නිවත්තිතබ්බං. සචෙ “නිවත්තථ, හන්තෙ, හත්තං ගණ්හථා”ති වදන්ති, “නිවත්තථා”ති චුත්තපදෙ නිවත්තිතුං වට්ටති. “නිවත්තථ හන්තෙ, සරෙ හත්තං කතං, ගාමෙ හත්තං කත”න්ති වදන්ති, ගෙහෙ ව ගාමෙ ව හත්තං නාම යස්ස කස්සචි හොතීති නිවත්තිතුං වට්ටති. “නිවත්තථ, හත්තං ගණ්හථා”ති සම්බන්ධං කත්වා වදන්ති, නිවත්තිතුං න වට්ටති. ආසනසාලතො පිණ්ඩාය වරිතුං නික්ඛමන්තෙ දිස්වා “නිසීදථ හන්තෙ හත්තං ගණ්හථා”ති චුත්තෙපි එසෙව නයො. නිව්වහත්තන්ති ධුවහත්තං වුව්වති. “නිව්වහත්තං ගණ්හථා”ති වදන්ති, බහුනම්පි එකතො ගහෙතුං වට්ටති. සලාකහත්තාදීසුපි එසෙව නයො. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ගණභොජනසික්ඛාපදං දුතියං.

3. පරම්පරභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

221. තතියසික්ඛාපදෙ – න බො ඉදං ඔරකං හවිස්සති, යථයිමෙ මනුස්සා සක්කච්චං හත්තං කරොන්තීති, යෙන නියාමෙන ඉමෙ මනුස්සා සක්කච්චං හත්තං කරොන්ති, තෙන ඤායති – “ඉදං සාසනං ඉදං වා බුද්ධජපමුඛෙ සඬ්ඝෙ දානං න බො ඔරකං හවිස්සති, පරිත්තං ලාමකං නෙව හවිස්සති”ති. කිරපතිකොති එත්ථ “කිරො”ති තස්ස කුලපුත්තස්ස නාමං; අධිපච්චිට්ඨෙන පන “කිරපතිකො”ති වුව්වති. සො කිර ඉස්සරො අධිපති මාසඋතුසංවච්ඡරනියාමෙන වෙතනං දත්වා කම්මකාරකෙ කම්මං කාරෙති. බෙදරා පටියත්තාති උපචාරවසෙන වදති. බෙදරමිස්සෙනාති බෙදරසාලවෙන.

222. උස්සුරෙ ආහරිසිත්ථාති අතිදිවා ආහරිසිත්ථ.

226. මය්හං හත්තපච්චාසං ඉත්ථන්තාමස්ස දම්මීති අයං හත්තවිකජ්ජනා නාම සම්මුඛාපි පරම්මුඛාපි වට්ටති. සම්මුඛා දිස්වා “තුය්හං විකජ්ජෙමී”ති වත්වා භුඤ්ජිතබ්බං, අදිස්වා පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු “ඉත්ථන්තාමස්ස විකජ්ජෙමී”ති වත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. මහාපච්චරියාදීසු පන පරම්මුඛාවිකජ්ජනාව චුත්තා. සා වායං යස්මා විනයකම්මෙන සඬ්ගහිතා, තස්මා භගවතො විකජ්ජෙතුං න වට්ටති. භගවති හි ගන්ධකුටියං නිසින්තෙපි සඬ්ඝමජ්ඣෙ නිසින්තෙපි සඬ්ඝෙන ගණජ්ජහොනකෙ හික්ඛු ගහෙත්වා තං තං කම්මං කතං සුකතමෙව හොති, භගවා නෙව කම්මං කොපෙති; න සම්පාදෙති. න කොපෙති ධම්මිස්සරත්තා, න සම්පාදෙති අගණපුරකත්තා.

229. ද්වෙ තයො නිමන්තෙන එකතො භුඤ්ජතීති ද්වෙ තීණි නිමන්තනාති එකපත්තෙ පක්ඛිපිත්වා මිස්සෙත්වා එකං කත්වා භුඤ්ජතීති අත්ථො. ද්වෙ තීණි කුලානි නිමන්තෙත්වා එකස්මිං යානෙ නිසීදාපෙත්වා ඉතො විතො ව ආහරිත්වා

හත්තං ආකිරන්ති, සුපබ්බාසද්දන්තං ආකිරන්ති, එකමිස්සකං හොති, එත්ථ අනාපත්තීති මහාපච්චරියං වුත්තං. සචෙ පන මුලනිමන්තනං හෙට්ඨා හොති, පච්ඡිමං පච්ඡිමං උපරි, තං උපරිතො පට්ඨාය භුඤ්ජන්තස්ස ආපත්ති. හත්ථං පන අන්තො පච්චෙසෙත්වා පයමනිමන්තනතො එකමිසි කබ්ඳං උද්ධරිත්වා භුත්තකාලතො පට්ඨාය යථා තථා වා භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. සචෙපි තත්ථ ඛිරං වා රසං වා ආකිරන්ති, යෙන අප්ප්කොත්ථනං හත්තං එකරසං හොති, කොට්තො පට්ඨාය භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්තීති මහාපච්චරියං වුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන වුත්තං – “ඛිරහත්තං වා රසහත්තං වා ලහිත්වා නිසින්තස්ස තත්ථෙව අඤ්ඤෙපි ඛිරහත්තං වා රසහත්තං වා ආකිරන්ති, ඛිරං වා රසං වා පිචතො අනාපත්ති. භුඤ්ජන්තෙන පන පයමං ලද්ධමංසබ්බංසං වා හත්තපිණ්ඩං වා මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා කොට්තො පට්ඨාය භුඤ්ජිතුං වට්ඨති. සප්පිපායාසෙපි එසෙව නයො”ති.

මහාඋපාසකො භික්ඛුං නිමන්තෙති, තස්ස කුලං උපගතස්ස උපාසකොපි තස්ස පුත්තදාරහානිකහගිනිආදයොපි අත්තනො අත්තනො කොට්ඨාසං ආහරිත්වා පත්තෙ පක්ඛිපන්ති, උපාසකෙන පයමං දින්නං අභුඤ්ජිත්වා පච්ඡා ලද්ධං භුඤ්ජන්තස්ස “අනාපත්ති”ති මහාඅට්ඨකථායං වුත්තං. කුරුන්දට්ඨකථායං පන වට්ඨතිති වුත්තං. මහාපච්චරියං “සචෙ පාටෙක්කං පවන්ති, අත්තනො අත්තනො පක්කහත්තතො ආහරිත්වා දෙන්ති, තත්ථ පච්ඡා ආහං පයමං භුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියං. යදි පන සබ්බෙසං එකොව පාකො හොති, පරම්පරහොජනං න හොති”ති වුත්තං. මහාඋපාසකො නිමන්තෙත්වා නිසීදාපෙති, අඤ්ඤො මනුස්සො පත්තං ගණ්හාති, න දාතබ්බං. කිං හත්තෙ න දෙථාති? නනු උපාසක තයා නිමන්තිතමිහාති! හොතු හත්තෙ, ලද්ධං ලද්ධං භුඤ්ජාති වදන්ති, භුඤ්ජිතුං වට්ඨති. අඤ්ඤෙන ආහරිත්වා හත්තෙ දින්නෙ ආපුච්ඡිත්වාපි භුඤ්ජිතුං වට්ඨතිති කුරුන්දියං වුත්තං.

අනුමොදනං කත්වා ගච්ඡන්තං ධම්මං සොතුකාමා “ස්චෙපි හත්තෙ ආගච්ඡෙය්‍යාමා”ති සබ්බෙ නිමන්තෙත්ති, පුනදිවසෙ ආගන්ත්වා ලද්ධං ලද්ධං භුඤ්ජිතුං වට්ඨති. කස්මා? සබ්බෙහි නිමන්තිතත්තා. එකො භික්ඛු පිණ්ඩාය වරන්තො හත්තං ලහති, තමඤ්ඤො උපාසකො නිමන්තෙත්වා සරෙ නිසීදාපෙති, න ව තාව හත්තං සම්පජ්ජති. සචෙ සො භික්ඛු පිණ්ඩාය වරිත්වා ලද්ධහත්තං භුඤ්ජති, ආපත්ති. අභුත්වා නිසින්තෙ “කිං හත්තෙ න භුඤ්ජසි”ති වුත්තෙ “තයා නිමන්තිතත්තා”ති වත්වා ලද්ධං ලද්ධං භුඤ්ජාති හත්තෙ”ති වුත්තො භුඤ්ජති, වට්ඨති.

සකලෙන ගාමෙනාති සකලෙන ගාමෙන එකතො භුත්වා නිමන්තිතස්සෙව යත්ථ කත්ථවි භුඤ්ජතො අනාපත්ති. පුගෙපි එසෙව නයො. නිමන්තියමානො භික්ඛං ගහෙස්සාමිති හණ්ඨිති “හත්තං ගණ්හා”ති නිමන්තියමානො “න මය්හං තව හත්තෙතත්ථො, භික්ඛං ගණ්භිස්සාමි”ති වදන්ති. එත්ථ පන මහාපදුමත්ථෙරො ආහ – “එවං වදන්තො ඉමස්මිං සික්ඛාපදෙ අනිමන්තනං කාතුං සක්කොති, භුඤ්ජනත්ථාය පන ඔකාසො කතො හොතිති නෙව ගණ්හොජනතො න වාරිත්තතො මුච්චති”ති.

මහාසුමත්ථෙරො ආහ - “යදග්ගෙන අනිමන්තනං කාතුං සක්කොති, තදග්ගෙන නෙව ගණභොජනං න වාරිත්තං භොති” ති. සෙසං උත්තානමෙව.

කලීනසමුට්ඨානං - කායවාචනො කායවාචාචිත්තනො ච සමුට්ඨාති,
කිරියාකිරියං එත්ථ හි භොජනං කිරියා, අවිකප්පනං අකිරියා,
නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පරම්පරභොජනසික්ඛාපදං තතියං.

4. කාණමාතාසික්ඛාපදවණ්ණනා

230. චතුත්ථසික්ඛාපදෙ - කාණමාතාති කාණාය මාතා. සා කිරස්සා ධිතා
අභිරුපා අභොසි, යෙ යෙ තං පස්සන්ති, තෙ තෙ රාගෙන කාණා භොන්ති, රාගන්ධා
භොන්තීති අත්ථො. තස්මා පරෙසං කාණභාවකරණනො “කාණා” ති විස්සුතා
අභොසි. තස්සා වසෙන මාතාපිස්සා “කාණමාතා” ති පාකටා ජාතා. ආගතන්ති
ආගමනං. කිස්මිං වියාති කිදිසං විය; ලජ්ජනකං විය භොතීති අධිප්පායො.
රිත්තහත්ථං ගන්තුන්ති රිත්තා හත්ථා අස්මිං ගමනෙ තදිදං රිත්තහත්ථං, තං
රිත්තහත්ථං ගමනං ගන්තුං ලජ්ජනකං විය භොතීති චුත්තං භොති. පරික්ඛයං
අගමාසීති උපාසිකා අරියසාවිකා භික්ඛු දිස්වා සන්තං අදාතුං න සක්කොති, තස්මා
තාව දාපෙසි, යාව සබ්බං පරික්ඛයං අගමාසි. ධම්මියා කථායාති එත්ථ කාණාපි මාතු
අත්ථාය දෙසියමානං ධම්මං සුණන්ති දෙසනාපරියොසානෙ සොනාපන්නා අභොසි.
උට්ඨායාසනා පක්කාමීති ආසනනො උට්ඨහිත්වා ගතො. සොපි පුරිසො “සත්ථා කිර
කාණමාතාය නිවෙසනං අගමාසි” ති සුත්වා කාණං ආනෙත්වා පකතිට්ඨානෙයෙව
යථෙසි.

231. ඉමස්මිං පන චත්ථස්මිං උප්පන්නමත්තෙ අප්පඤ්ඤත්තෙයෙව සික්ඛාපදෙ
පාථෙය්‍යවත්ථු උදපාදි, තස්මා අනන්තරමෙව චෙතං දස්සෙතුං “තෙන ඛො පන
සමයෙනා” තිආදි චුත්තං. සොපි ච උපාසකො අරියසාවකත්තා සබ්බමෙව දාපෙසි.
තෙන චුත්තං - “පරික්ඛයං අගමාසි” ති.

233. යංකිඤ්චි පහෙණකත්ථායාති පණ්ණාකාරත්ථාය පටියත්තං යංකිඤ්චි
අතිරසකමොදකසක්ඛලිකාදි සබ්බං ඉධ පුචොත්ථෙව සඬ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. යංකිඤ්චි
පාථෙය්‍යත්ථායාති මග්ගං ගච්ඡන්තානං අන්තරාමග්ගත්ථාය පටියත්තං යංකිඤ්චි
බද්ධසත්තුඅබද්ධසත්තුතිලනණ්ඩුලාදි සබ්බං ඉධ මත්ථොත්ථෙව සඬ්ඛ්‍යං ගච්ඡති.
තතො චෙ උත්තරිත්ති සථෙපි තතියං පත්තං ථුපිකතං ගණ්භාති, පුචගණනාය
පාචිත්තියං.

ද්වත්තිපත්තපුරෙ පටිග්ගහෙත්වාති මුඛවට්ටියා හෙට්ඨිමලෙඛාය සමපුරෙ
පත්තෙ ගහෙත්වා. අමුත්‍ර මයා ද්වත්තිපත්තපුරාති එත්ථ සථෙ ද්වෙ ගහිතා, “අත්‍ර
මයා ද්වෙ පත්තපුරා පටිග්ගහිතා, ත්වං එකං ගණ්භෙය්‍යාසී” ති චත්තබ්බං. තෙනාපි

අඤ්ඤං පස්සිත්වා “පයමං ආගතෙන ද්වෙ පත්තපුරා ගහිතා, මයා එකො, මා ත්වං ගණ්ඨි” ති වත්තබ්බං. යෙන පයමං එකො ගහිතො, තස්සාපි පරම්පරාරොවනෙ එසෙව නයො. යෙන පන සයමෙව තයො ගහිතා, තෙන අඤ්ඤං දිස්වා “මා බො එත්ථ පටිග්ගණ්ඨි” චචෙව වත්තබ්බං. පටික්කමනං නීහරිත්වාති ආසනසාලං හරිත්වා, ආසනසාලං ගච්ඡන්තෙන ව ඡඩ්ඛිතසාලා න ගන්තබ්බා. යත්ථ මහා භික්ඛුසඬ්ඨෙසො නිසීදති, තත්ථ ගන්තබ්බං. මහාපච්චරියං පන චුත්තං “යා ලද්ධට්ඨානතො ආසන්නා ආසනසාලා, තත්ථ ගන්තබ්බං. අත්තනො ‘සන්දිට්ඨානං වා සම්භත්තානං වා එකනිකායිකානං වා දස්සාමි’ ති අඤ්ඤත්ථ ගන්තුං න ලබ්භති. සචෙ පනස්ස නිදද්ධනිසීදනට්ඨානං හොති, දුරම්භි ගන්තුං වට්ඨති” ති.

සංවිහජ්ඣිතවත්ති සචෙ තයො පත්තපුරා ගහිතා, එකං අත්තනො යපෙත්වා ද්වෙ භික්ඛුසඬ්ඨෙසං දාතබ්බා. සචචෙ ද්වෙ ගහිතා, එකං අත්තනො යපෙත්වා එකො සඬ්ඨෙසං දාතබ්බො, යථාමිත්තං පන දාතුං න ලබ්භති. යෙන එකො ගහිතො, න තෙන කිඤ්චි අකාමා දාතබ්බං, යථාරුචි කාතබ්බං.

235. ගමනෙ පටිප්පස්සද්ධෙති අත්තරාමග්ගෙ උපද්දවං වා දිස්වා අනත්ථිකතාය වා “මයං ඉදානි න පෙසිස්සාම, න ගමිස්සාමා” ති එවං ගමනෙ පටිප්පස්සද්ධෙ උපච්ඡින්නෙ. ඤාතකානං පචාරිතානන්ති එතෙසං බහුමිපි දෙන්නානං පටිග්ගණ්ඨන්තස්ස අනාපත්ති. අට්ඨකථාසු පන “තෙසමිපි පාටෙය්‍යපභෙණකත්ථාය පටියත්තතො පමාණමෙව වට්ඨති” ති චුත්තං. සෙසං උත්තානමෙව.

ඡසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

කාණමාතාසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

5. පයමපචාරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

236. පඤ්චමසික්ඛාපදෙ – භික්ඛු භුත්තාවී පචාරිතාති බ්‍රාහ්මණෙන “ගණ්ඨථ, හන්තෙ, යාව ඉච්ඡථා” ති එවං යාවදත්ථපචාරණාය, සයඤ්ච “අලං, ආචුසො, ටොකං ටොකං දෙහි” ති එවං පටික්ඛෙපපචාරණාය පචාරිතා. පටිච්ඡිස්සකෙති සාමන්තසරවාසිකෙ.

237. කාකොරවසද්දන්ති කාකානං ඔරවසද්දං; සන්නිපතිත්වා විරවන්නානං සද්දං. අලමෙතං සබ්බන්ති එත්ථ තිකාරං අවත්වාච “අලමෙතං සබ්බං” එත්තකං වත්තුං වට්ඨති.

238-9. භුත්තාවීති භුත්තවා. තත්ථ ව යස්මා යෙන එකමිපි සිත්ථං සඬ්ඛාදිත්වා වා අසඬ්ඛාදිත්වා වා අජ්ඣොහරිතං හොති, සො “භුත්තාවී” ති සඬ්ඛං ගච්ඡති, තෙනස්ස පදභාජනෙ “භුත්තාවී නාම පඤ්චන්තං භොජනාන” න්තිආදි චුත්තං.

පවාරිතොති කතපවාරණො, කතපටික්ඛෙපො. සොපි ච යස්මා න පටික්ඛෙපමත්තෙන, අථ ඛො පඤ්චඩ්ගවසෙන, තෙනස්ස පදභාජනෙ “පවාරිතො නාම අසනං පඤ්ඤායතී” තිආදි වුත්තං. තත්ථ යස්මා “අසනං පඤ්ඤායතී” ති ඉමිනා විජ්ජකතභොජනො, “පවාරිතො” ති වුත්තො. යො ච විජ්ජකතභොජනො, තෙන කිඤ්චි භුත්තං, කිඤ්චි අභුත්තං, යඤ්ච භුත්තං; තං සන්ධාය “භුත්තාවී” තිපි සඬ්ඛායං ගච්ඡති, තස්මා භුත්තාවීචචනෙන විසුං කඤ්චි අත්ථසිද්ධිං න පස්සාම. “දිරත්තතිරත්තං, ඡප්පඤ්චවාචාහී” තිආදීසු (පාටි. 61-62) පන දිරත්තාදිචචනං විය පවාරිතපදස්ස පරිවාරකභාවෙන ඛාඤ්ජනසිලිට්ඨතාය චෙතං වුත්තන්ති වෙදිතඛ්ඛං.

අසනං පඤ්ඤායතීතිආදීසු විජ්ජකතභොජනං දිස්සති, භුඤ්ජමානො චෙසො පුග්ගලො භොතීති අත්ථො. භොජනං පඤ්ඤායතීති පවාරණජ්ජභොනකභොජනං දිස්සති. ඔදනාදීනං චෙ අඤ්ඤතරං පටික්ඛිපිතඛ්ඛං භොජනං භොතීති අත්ථො. හත්ථපාසෙ ඨිතොති පවාරණජ්ජභොනකං භොජනං ගණ්හිත්වා දායකො අඬ්ඬතෙය්‍යහත්ථජ්ජමාණෙ ඔකාසෙ භොතීති අත්ථො. අභිභරතීති සො චෙ දායකො තස්ස තං හත්තං කායෙන අභිභරතීති අත්ථො. පටික්ඛෙපො පඤ්ඤායතීති පටික්ඛෙපො දිස්සති; තඤ්චෙ අභිභටං සො හික්ඛු කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිපතීති අත්ථො. එවං පඤ්චන්තං අඬ්ඬානං චසෙන පවාරිතො නාම භොතීති. වුත්තමිපි චෙතං –

“පඤ්චහි උපාලි ආකාරෙහි පවාරණා පඤ්ඤායතී – අසනං පඤ්ඤායතී, භොජනං පඤ්ඤායතී, හත්ථපාසෙ ඨිතො, අභිභරති, පටික්ඛෙපො පඤ්ඤායතී” ති (පරි. 428).

තත්‍රායං විනිච්ඡයො – “අසන” තිආදීසු තාව යඤ්ච අස්නාති යඤ්ච භොජනං හත්ථපාසෙ ඨිතෙන අභිභටං පටික්ඛිපති, තං “ඔදනො, කුම්මාසො, සත්තු, මච්ඡො, මංස” ති ඉමෙසං අඤ්ඤතරමෙව වෙදිතඛ්ඛං. තත්ථ ඔදනො නාම – සාලි, වීහි, යවො, ගොඬුමො, කඬ්ඟු, වරකො, කුදුසකොති සත්තන්තං ධඤ්ඤානං තණ්ඩුලෙහි තිඛ්ඛත්තො. තත්ථ “සාලි” ති අන්තමසො නීචාරං උපාදාය සඬ්ඛාපි සාලිජාති. “වීහි” ති සඬ්ඛාපි විහිජාති. “යවගොඬුමෙසු” හෙදො නත්ථි. “කඬ්ඟු” ති සෙතරත්තකාලහෙදා සඬ්ඛාපි කඬ්ඟුජාති. “වරකො” ති අන්තමසො වරකචොරකං උපාදාය සඬ්ඛා සෙතචණ්ණො වරකජාති. “කුදුසකො” ති කාලකො දුට්ඨො චෙව සාමාකාදිහෙදා ච සඬ්ඛාපි තිණධඤ්ඤජාති.

නීචාරවරකචොරකා චෙත්ථ “ධඤ්ඤානුලොමා” ති වදන්ති. ධඤ්ඤානි වා භොන්තු ධඤ්ඤානුලොමානි වා, එතෙසං වුත්තජ්ජහෙදානං සත්තන්තං ධඤ්ඤානං තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා “හත්තං පටිස්සාමා” ති වා “යාගුං පටිස්සාමා” ති වා “අම්බිලපායාසාදීසු අඤ්ඤතරං පටිස්සාමා” ති වා යංකිඤ්චි සන්ධාය පචන්තු, සචෙ උණ්හං සීතලං වා භුඤ්ජන්තානං භොජනකාලෙ ගහිතගහිතට්ඨානෙ ඔධි පඤ්ඤායතී, ඔදනසඬ්ගහමෙව ගච්ඡති, පවාරණං ජනෙති. සචෙ ඔධි න පඤ්ඤායතී, යාගුසඬ්ගහං ගච්ඡති, පවාරණං න ජනෙති.

යොපි පායාසො වා පණ්ණඵලකළිරමිස්සකා අමිබ්ලයාගු වා උද්ධනතො ඔතාරිතමත්තා අබ්භුණ්හා හොති, ආවජ්ජිත්වා පිටිතුං සක්කා, හත්ථෙන ගහිතොකාසෙපි ඔධිං න දස්සෙති, පවාරණං න ජනෙති. සචෙ පන උසුමාය විගතාය සීතලිභූතා සනභාවං ගච්ඡති, ඔධිං දස්සෙති, පුන පවාරණං ජනෙති. පුබ්බෙ තනුභාවො න රක්ඛති. සචෙපි දධිතක්කාදීනි ආරොපෙත්වා බහුපණ්ණඵලකළිරෙ පක්ඛිපිත්වා මුට්ඨිමත්තාපි තණ්ඩුලා පක්ඛිත්තා හොන්ති, භොජනකාලෙ චෙ ඔධි පඤ්ඤායති, පවාරණං ජනෙති. අයාගුකෙ නිමන්තෙන “යාගුං දස්සාමා” ති හත්තෙ උදකකඤ්ජිකබ්බිරාදීනි ආකිරිත්වා “යාගුං ගණ්හං” ති දෙන්ති. කිඤ්චාපි තනුකා හොන්ති, පවාරණං ජනෙතියෙව. සචෙ පන පක්කුටීතෙසු උදකාදීසු පක්ඛිපිත්වා පටිත්වා දෙන්ති, යාගුසඬගහමෙව ගච්ඡති. යාගුසඬගහං ගතෙපි තස්මිං වා අඤ්ඤස්මිං වා යත්ථ මච්ඡමංසං පක්ඛිපන්ති, සචෙ සාසපමත්තමිපි මච්ඡමංසබණ්ඩං වා න්භාරු වා පඤ්ඤායති, පවාරණං ජනෙති.

සුද්ධරසකො පන රසකයාගු වා න ජනෙති. යපෙත්වා චුත්තධඤ්ඤානං තණ්ඩුලෙ අඤ්ඤෙහි චෙණුතණ්ඩුලාදීහි වා කන්දමුලඵලෙහි වා යෙහි කෙහිවි කතං හත්තමිපි පවාරණං න ජනෙති, පගෙව සනයාගු. සචෙ පනෙත්ථ මච්ඡමංසං පක්ඛිපන්ති, ජනෙති. මහාපච්චරියං “පුජ්ඵඅත්ථාය හත්තමිපි පවාරණං ජනෙති” ති චුත්තං. පුජ්ඵඅත්ථාය හත්තං නාම පුජ්ඵබ්ජ්ජකත්ථාය කුටීතතුදකෙ පක්ඛිපිත්වා සෙදිතතණ්ඩුලා චුච්චන්ති. සචෙ පන තෙ තණ්ඩුලෙ සුක්ඛාපෙත්වා බාදන්ති, වට්ටති; නෙව සත්තුසඬ්ඛං න හත්තසඬ්ඛං ගච්ඡන්ති. පුන තෙහි කතහත්තං පවාරෙතියෙව. තෙ තණ්ඩුලෙ සජ්ජිතෙලාදීසු වා පවන්ති, පුචං වා කරොන්ති, න පවාරෙන්ති. පුටුකා වා තාහි කතසත්තුහත්තාදීනි වා න පවාරෙන්ති.

කුම්මාසො නාම යචෙහි කතකුම්මාසො. අඤ්ඤෙහි පන මුග්ගාදීහි කතකුම්මාසො පවාරණං න ජනෙති. සත්තු නාම සාලිව්හියචෙහි කතසත්තු. කඬගුවරකකුදුසකසීසානිපි හජ්ජිත්වා ඊසකං කොට්ටෙත්වා ථුසෙ පලාපෙත්වා පුන දළ්භං කොට්ටෙත්වා චුණ්ණං කරොන්ති. සචෙපි තං අල්ලත්තා ඵකාබද්ධං හොති, සත්තුසඬ්ඛගමෙව ගච්ඡති. බරපාකහජ්ජිතානං වීහීනං තණ්ඩුලෙ කොට්ටෙත්වා දෙන්ති, තමිපි චුණ්ණං සත්තුසඬ්ඛගමෙව ගච්ඡති. සමපාකහජ්ජිතානං පන වීහීනං වා වීහිපලාපානං වා තණ්ඩුලා හජ්ජිතතණ්ඩුලා ඵව වා න පවාරෙන්ති. තෙසං පන තණ්ඩුලාදීනං චුණ්ණං පවාරෙති. බරපාකහජ්ජිතානං වීහීනං කුණ්ඩකමිපි පවාරෙති. සමපාකහජ්ජිතානං පන ආතපසුක්ඛානං වා කුණ්ඩකං න පවාරෙති. ලාජා වා තෙහි කතහත්තසත්තුආදීනි වා න පවාරෙන්ති. හජ්ජිතපිට්ඨං වා යංකිඤ්චි සුද්ධබ්ජ්ජකං වා න පවාරෙති. මච්ඡමංසපුරිතබ්ජ්ජකං පන සත්තුමොදකො වා පවාරෙති. මච්ඡො මංසඤ්චි පාකට්ටෙව. අයං පන විසෙසො – සචෙපි යාගුං පිටන්තස්ස යාගුසිත්ථමත්තානෙව ද්වෙ මච්ඡබණ්ඩානි වා මංසබණ්ඩානි වා ඵකභාජනෙ වා නානාභාජනෙ වා දෙන්ති, තානි චෙ අබාදන්තො අඤ්ඤං යංකිඤ්චි පවාරණජ්ජහොනකං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. තතො ඵකං බාදිතං, ඵකං හත්ථෙ වා පත්තෙ වා හොති, සො චෙ අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. ද්වෙපි බාදිතානි

හොන්නි, මුබෙ සාසපමත්තම්පි අවසිටියං නත්ථි, සවෙපි අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති.

කප්පියමංසං බාදන්තො කප්පියමංසං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කප්පියමංසං බාදන්තො අකප්පියමංසං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කස්මා? අවත්ථුතාය. යඤ්ඤි භික්ඛුනො බාදිතුං වට්ටති, තංයෙව පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. ඉදං පන ජානන්තො අකප්පියත්තා පටික්ඛිපති, අජානන්තොපි පටික්ඛිපිතබ්බට්ඨානෙ ධීතමෙව පටික්ඛිපති නාම, තස්මා න පවාරෙති. සවෙ පන අකප්පියමංසං බාදන්තො කප්පියමංසං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කස්මා? වත්ථුතාය. යඤ්ඤි තෙන පටික්ඛිත්තං, තං පවාරණාය වත්ථු. යං පන බාදති, තං කිඤ්චාපි පටික්ඛිපිතබ්බට්ඨානෙ ධීතං, බාදියමානං පන මංසභාවං න ජහති, තස්මා පවාරෙති. අකප්පියමංසං බාදන්තො අකප්පියමංසං පටික්ඛිපති, පුරිමනයෙනෙව න පවාරෙති. කප්පියමංසං වා අකප්පියමංසං වා බාදන්තො පඤ්චන්තං භොජනානං යංකිඤ්චි කප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, පවාරෙති.

කුලදුසකවෙජ්ජකම්මඋත්තරිමනුස්සධම්මාරොවනසාදිතරුපියාදීහි නිබ්බත්තං බුද්ධපටිකුටියං අනෙසනාය උජ්ජන්තං අකප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කප්පියභොජනං වා අකප්පියභොජනං වා භුඤ්ජන්තොපි කප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. අකප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, න පවාරෙතිති සබ්බත්ථ චුත්තනයෙනෙව කාරණං වෙදිතබ්බං.

එවං “අසන” න්ති ආදීසු යඤ්ච අස්නාති, යඤ්ච භොජනං භත්ථපාසෙ ධීතෙන අභිභටං පටික්ඛිපන්තො පවාරණං ආපජ්ජති, තං ඤත්වා ඉදානි යථා ආපජ්ජති, තස්ස ජානනත්ථං අයං විනිවිජයො – “අසනං භොජන” න්ති එත්ථ තාව යෙන එකසිත්ථම්පි අජ්ඣොහටං හොති, සො සවෙ පත්තමුබ්බන්ථානං යත්ථ කත්ථවි පඤ්චසු භොජනෙසු එකස්මිම්පි සති අඤ්ඤං පඤ්චසු භොජනෙසු එකම්පි පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කත්ථවි භොජනං නත්ථි, ආමිසගන්ධමත්තං පඤ්ඤායති, න පවාරෙති. මුබෙ ච භත්ථෙව ච භොජනං නත්ථි, පත්තෙ අත්ථි, තස්මිං පන ආසනෙ න භුඤ්ජිතුකාමො, විහාරං පවිසිත්වා භුඤ්ජිතුකාමො, අඤ්ඤස්ස වා දාතුකාමො, තස්මිං වෙ අන්තරෙ භොජනං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කස්මා? විජ්ජකතභොජනභාවස්ස උපවිජින්නත්තා. යොපි අඤ්ඤත්‍ර ගන්ත්වා භුඤ්ජිතුකාමො මුබෙ භත්තං ගිලිත්වා සෙසං ආදාය ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ අඤ්ඤං භොජනං පටික්ඛිපති, තස්සාපි පවාරණා න හොති” ති මහාපච්චරියං චුත්තං. යථා ච පත්තෙ; එවං භත්ථෙවපි. මුබෙපි වා විජ්ජමානභොජනං සවෙ අනජ්ඣොහරිතුකාමො හොති, තස්මිඤ්ච බණ්ණෙ අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. එකස්මිඤ්චි පදෙ චුත්තලක්ඛණං සබ්බත්ථ වෙදිතබ්බං හොති. අපිච කුරුන්දියං එස නයො දස්සිතොයෙව. චුත්තඤ්ඤි තත්ථ “මුබෙ භත්තං ගිලිතං, භත්ථෙව භත්තං විසාසාදස්ස දාතුකාමො, පත්තෙ භත්තං භික්ඛුස්ස දාතුකාමො, සවෙ තස්මිං බණ්ණෙ පටික්ඛිපති, න පවාරෙති” ති. භත්ථපාසෙ ධීතොති එත්ථ පන සවෙ භික්ඛු නිසින්තො හොති, ආසනස්ස පවිජිමන්තතො පට්ඨාය, සවෙ ධීතො, පණ්ඨිඅන්තතො පට්ඨාය, සවෙ නිපන්තො, යෙන පස්සෙන නිපන්තො, තස්ස පාරිමන්තතො පට්ඨාය, දායකස්ස නිසින්තස්ස වා ධීතස්ස වා

නිපන්තස්ස වා යපෙත්වා පසාරිතහත්ථං යං ආසන්නතරං අඬිගං, තස්ස ඔරිමන්තෙන පරිච්ඡින්නදිත්වා අඬිසිතෙය්‍යහත්ථො “හත්ථපාසො”ති වෙදිතබ්බො. තස්මිං යත්වා අභිභටං පටික්ඛිපන්තස්සෙව පවාරණා හොති, න තතො පරං.

අභිභරතීති හත්ථපාසබ්හන්තරෙ යීතො ගහණත්ථං උපනාමෙති. සචෙ පන අනන්තරනිසින්තොපි භික්ඛු හත්ථෙ වා උභරුසු වා ආධාරකෙ වා යීතපත්තං අනභිභරත්ථාව “හත්තං ගණ්භා”ති වදති, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථී. හත්තපච්ඡිං ආනෙත්වා පුරතො භූමියං යපෙත්වා “ගණ්භාහී”ති වුත්තෙපි එසෙව නයො. ඊසකං පන උද්ධරිත්වා වා අපනාමෙත්වා වා “ගණ්භා”ති වුත්තෙ පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. ථෙරාසනෙ නිසින්තො ථෙරො දුරෙ නිසින්තස්ස දහරභික්ඛුස්ස පත්තං පෙසෙත්වා “ඉතො ඔදනං ගණ්භාහී”ති වදති, ගණ්භිත්වා පන ගතො තුණ්හී තිට්ඨති, දහරො “අලං මය්භ”න්ති පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කස්මා? ථෙරස්ස දුරභාවතො දුතස්ස ව අනභිභරණතොති. සචෙ පන ගහෙත්වා ආගතො භික්ඛු “ඉදං හත්තං ගණ්භා”ති වදති, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති.

පරිවෙසනාය එකො එකෙන හත්ථෙත ඔදනපච්ඡිං එකෙන කටච්ඡුං ගහෙත්වා භික්ඛු පරිවිසති, තත්‍ර චෙ අඤ්ඤො ආගන්ත්වා “අභං පච්ඡිං ධාරෙස්සාමි, ත්ථං ඔදනං දෙහී”ති වත්වා ගහිතමත්තකමෙව කරොති, පරිවෙසකො එව පන තං ධාරෙති, තස්මා සා අභිභටාව හොති. තතො දාතුකාමතාය ගණ්භන්තං පටික්ඛිපන්තස්ස පවාරණා හොති. සචෙ පන පරිවිසකෙන ඵුට්ඨමත්තාව හොති, ඉතරොව නං ධාරෙති, තතො දාතුකාමතාය ගණ්භන්තං පටික්ඛිපන්තස්ස පවාරණා න හොති. කටච්ඡුනා උද්ධටහත්තෙ පන හොති. කටච්ඡුඅභිභාරොයෙව හි තස්ස අභිභාරො. ද්වින්තං සමභාරෙපි පටික්ඛිපන්තො පවාරෙතියෙවාති මහාපච්චරියං වුත්තං. අනන්තරස්ස භික්ඛුනො හත්තෙ දියාමානෙ ඉතරො පත්තං හත්ථෙහි පිදහති, පවාරණා නත්ථී. කස්මා? අඤ්ඤස්ස අභිභටෙ පටික්ඛිත්තත්තා.

පටික්ඛෙපො පඤ්ඤායතීති එත්ථ වාචාය අභිභටං පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථී. කායෙන අභිභටං පන කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිපන්තස්ස පවාරණා හොතීති වෙදිතබ්බො.

තත්ථ කායෙන පටික්ඛෙපො නාම අඬිගුලිං වා හත්ථං වා මච්ඡිකඛිප්පතිං වා වීචරකණ්ණං වා වාලෙති, හමුකාය වා ආකාරං කරොති, කුද්ධො වා ඔලොකෙති, වාචාය පටික්ඛෙපො නාම “අලං”න්ති වා, “න ගණ්භාමී”ති වා, “මා ආකිරා”ති වා, “අපගච්ඡා”ති වා වදති; එවං යෙන කෙනචි ආකාරෙන කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිත්තෙ පවාරණා හොති.

එකො අභිභටෙ හත්තෙ පවාරණාය හීතො හත්ථ අපනෙත්වා පුනස්පුනං පත්තෙ ඔදනං ආකිරන්තං “ආකිර ආකිර කොට්ටෙත්වා පුරෙහී”ති වදති, එත්ථ කථන්ති? මහාසුමත්ථෙරො තාව “අනාකිරණත්ථාය වුත්තත්තා පවාරණා හොතී”ති ආහ. මහාපදුමත්ථෙරො පන “ආකිර පුරෙහී”ති වදන්තස්ස නාම ‘කස්සචි පවාරණා

අත්ථි'නි වත්වා 'න පවාරෙති'නි ආහ. අපරො හත්තං අභිහරන්තං භික්ඛුං සල්ලක්ඛෙත්වා “කිං ආවුසො ඉතොපි කිඤ්චි ගණ්හිස්සසී, දම්මි තෙ කිඤ්චි”නි ආහ. තත්වාපි “එවං නාගමිස්සති”නි චුත්තත්තා ‘පවාරණා හොති’නි මහාසුමත්ථෙරො ආහ. මහාපදුමත්ථෙරො පන “ගණ්හිස්සසී”නි වදන්තස්ස නාම ‘කස්සචි පවාරණා අත්ථි’නි වත්වා ‘න පවාරෙති’නි ආහ.

එකො සමංසකං රසං අභිහරිත්වා “රසං ගණ්හං”නි වදති, තං සුත්වා පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථි. “මච්ඡරසං මංසරස”න්ති චුත්තෙ පටික්ඛිපතො හොති, “ඉදං ගණ්හං”නි චුත්තෙපි හොතියෙව. මංසං විසුං කත්වා “මංසරසං ගණ්හං”නි වදති, තත්ථ වෙ සාසපමත්තම්පි මංසඛණ්ඩං අත්ථි, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. සචෙ පන පරිස්සාවිතො හොති, “වට්ඨති”නි අභයත්ථෙරො ආහ.

මංසරසෙන ආපුච්ඡන්තං මහාථෙරො “මුහුත්තං ආගමෙහි”නි වත්වා “ථාලකං ආවුසො ආහරා”නි ආහ. එත්ථ කථන්ති? මහාසුමත්ථෙරො තාව “අභිහාරකස්ස ගමනං පඨමං උපච්ඡින්නං, තස්මා පවාරෙති”නි ආහ. මහාපදුමත්ථෙරො පන “අයං කුභිං ගච්ඡති, කීදිසං එතස්ස ගමනං, ගණ්හන්තස්සාපි නාම පවාරණා අත්ථි”නි වත්වා “න පවාරෙති”නි ආහ. කළීරපනසාදීහි මිස්සෙත්වා මංසං පවත්ති, තං ගහෙත්වා “කළීරසුපං ගණ්හං, පනසබ්බාඤ්ජනං ගණ්හං”නි වදන්ති, එවම්පි න පවාරෙති. කස්මා? අපවාරණාරහස්ස නාමෙන චුත්තත්තා. සචෙ පන “මච්ඡසුපං මංසසුප”න්ති වා “ඉමං ගණ්හං”නි වා වදන්ති, පවාරෙති. මංසකරම්ඛකො නාම හොති, තං දාතුකාමොපි “කරම්ඛකං ගණ්හං”නි වදති, වට්ඨති; න පවාරෙති. “මංසකරම්ඛක”න්ති වා “ඉද”න්ති වා චුත්තෙ පන පවාරෙති. එසෙව නයො සබ්බෙසු මච්ඡමංසමිස්සකෙසු.

යො පන නිමන්තෙන භුඤ්ජමානො මංසං අභිහටං “උද්දිස්ස කත”න්ති මඤ්ඤමානො පටික්ඛිපති, පවාරිතොව හොතීති මහාපච්චරියං චුත්තං. මිස්සකකථා පන කුරුන්දියං සුට්ඨ චුත්තා. එවඤ්ච තත්ථ චුත්තං – පිණ්ඩපාතචාරිකො භික්ඛු හත්තමිස්සකං යාගුං ආහරිත්වා “යාගුං ගණ්හං”නි වදති, න පවාරෙති. “හත්තං ගණ්හං”නි චුත්තෙ පවාරෙති. කස්මා? යෙනාපුච්ඡිතො, තස්ස අත්ථිතාය. අයමෙත්ථ අධිජ්ජායො – “යාගුමිස්සකං ගණ්හං”නි වදති, තත්ථ වෙ යාගු ඛහුතරා වා හොති සමසමා වා, න පවාරෙති. යාගු මන්දා, හත්තං ඛහුතරං, පවාරෙති. ඉදඤ්ච සබ්බඅට්ඨකථාසු චුත්තත්තා න සක්කා පටික්ඛිපිතුං, කාරණං පනෙත්ථ දුද්දසං. “හත්තමිස්සකං ගණ්හං”නි වදති, හත්තං ඛහුකං වා සමං වා අජ්ජතරං වා හොති, පවාරෙතියෙව. හත්තං වා යාගුං වා අනාමසිත්වා “මිස්සකං ගණ්හං”නි වදති, තත්ථ වෙ හත්තං ඛහුතරං වා සමකං වා හොති, පවාරෙති. අජ්ජතරං න පවාරෙති. ඉදඤ්ච කරම්ඛකෙන න සමානෙනබ්බං. කරම්ඛකො හි මංසමිස්සකොපි හොති අමංසමිස්සකොපි, තස්මා “කරම්ඛක”න්ති චුත්තෙ පවාරණා නත්ථි. ඉදං පන හත්තමිස්සකමෙව. එත්ථ චුත්තනායෙනෙව පවාරණා හොති. ඛහුරසෙ හත්තෙ රසං, ඛහුඛීරෙ ඛීරං ඛහුසජ්ජිමිහි ව පායාසෙ සජ්ජිං ගණ්හංතාති විසුං කත්වා දෙති, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථි.

යො පන ගව්ෂන්තො පවාරෙති, යො ගව්ෂන්තොව භුඤ්ජිතුං ලභති. කද්දමං වා උදකං වා පත්වා යිතෙන අතිරිත්තං කාරොතබ්බං. සචෙ අන්තරා නදී පුරා භොති, නදීතිරෙ ගුම්බං අනුපරියායන්තෙන භුඤ්ජිතබ්බං. අථ නාවා වා සෙතු වා අත්ථී, තං අභිරුහිත්වාපි වඩ්ඤමන්තෙනව භුඤ්ජිතබ්බං, ගමනං න උපච්ඡින්නදිතබ්බං. යානෙ වා හත්ථීඅස්සපිට්ඨෙ වා චන්දමණ්ඩලෙ වා සූරියමණ්ඩලෙ වා නිසිදිත්වා පවාරිතෙන යාව මජ්ඣන්තිකං, තාව තෙසු ගව්ෂන්තෙසුපි නිසින්නෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. යො යිතො පවාරෙති, යිතෙනෙව, යො නිසින්නො පවාරෙති, නිසින්නෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. තං තං ඉරියාපථං කොපෙන්නෙන අතිරිත්තං කාරොතබ්බං. යො උක්කුටිකො නිසිදිත්වා පවාරෙති, තෙන උක්කුටිකෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. තස්ස පන භෙට්ඨා පලාලපීඨං වා කිඤ්චි වා නිසිදනකං දාතබ්බං. පීඨකෙ නිසිදිත්වා පවාරිතෙන ආසනං අවාලෙන්වාච චතස්සො දිසා පරිවත්තන්තෙන භුඤ්ජිතුං ලබ්භති. මඤ්චෙ නිසිදිත්වා පවාරිතෙන ඉතො වා එත්තො වා සංසරිතුං න ලබ්භති. සචෙ පන නං සහ මඤ්චෙන උක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤත්තෙන්නි, වට්ටති. නිපජ්ජිත්වා පවාරිතෙන නිපන්නෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. පරිවත්තන්තෙන යෙන පස්සෙන නිපන්නො, තස්ස ඨානං නාතික්කමෙතබ්බං.

අනතිරිත්තන්ති න අතිරිත්තං; න අධිකන්ති අත්ථො. තං පන යස්මා කප්පියකතාදිහි සත්තහි විනයකම්මාකාරෙහි අකතං වා ගිලානස්ස අනධිකං වා භොති, තස්මා පදභාෂනෙ “අකප්පියකත”න්තිආදි වුත්තං. තත්ථ අකප්පියකතන්ති යං තත්ථ ඵලං වා කන්දමුලාදි වා පඤ්චහි සමණකප්පෙහි කප්පියං අකතං; යඤ්ච අකප්පියමංසං වා අකප්පියභොජනං වා, එතං අකප්පියං නාම. තං අකප්පියං “අලමෙතං සබ්බං”න්ති ඵලං අතිරිත්තං කතම්පි අකප්පියකතන්ති වෙදිතබ්බං. අප්පට්ඨගහිතකතන්ති භික්ඛුනා අප්පට්ඨගහිතංයෙව පුරිමනයෙනෙව අතිරිත්තං කතං. අනුච්චාරිතකතන්ති කප්පියං කාරාපෙතුං ආගතෙන භික්ඛුනා ඊසකම්පි අනුක්ඛිත්තං වා අනපනාමිතං වා කතං. අහත්ථපාසෙ කතන්ති කප්පියං කාරාපෙතුං ආගතස්ස හත්ථපාසතො බහි යිතෙන කතං. අභුත්තාවිනා කතන්ති යො “අලමෙතං සබ්බං”න්ති අතිරිත්තං කරොති, තෙන පවාරණප්පභොතකං භොජනං අභුත්තෙන කතං. භුත්තාවිනා පවාරිතෙන ආසනා වුට්ඨිතෙන කතන්ති ඉදං උත්තානමෙව. අලමෙතං සබ්බන්ති අවුත්තන්ති වච්චෙදං කත්වා ඵලං අවුත්තං භොති. ඉති ඉමෙහි සත්තහි විනයකම්මාකාරෙහි යං අතිරිත්තං කප්පියං අකතං, යඤ්ච න ගිලානාතිරිත්තං, තදුභයම්පි අනතිරිත්තන්ති වෙදිතබ්බං.

අතිරිත්තං පන තස්සෙව පටිපක්ඛනයෙන වෙදිතබ්බං. අපිචෙත්ථ භුත්තාවිනා කතං භොතිති අනන්තරෙ නිසින්නස්ස සභාගස්ස භික්ඛුනො පත්තතො එකම්පි සිත්ථං වා මංසහීරං වා බාදිත්වා කතම්පි භුත්තාවිනාව කතං භොතිති වෙදිතබ්බං. ආසනා අවුට්ඨිතෙනාති එත්ථ පන අසම්මොහත්ථං අයං විනිච්ඡයො – ද්වෙ භික්ඛු පාතොව භුඤ්ජමානා පවාරිතා භොන්ති – එකෙන තත්ථෙව නිසිදිතබ්බං, ඉතරෙන නිච්චහන්තං වා සලාකහන්තං වා ආනෙත්වා උපඩ්ඨං තස්ස භික්ඛුනො පත්තෙ ආකිරිත්වා හත්ථං ධොවිත්වා සෙසං තෙන භික්ඛුනා කප්පියං කාරාපෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. කස්මා? යඤ්ච තස්ස හත්ථෙ ලග්ගං, තං අකප්පියං භොති. සචෙ පන

පයමං නිසින්නො භික්ඛු සයමෙව තස්ස පත්තතො භත්ථෙන ගණ්භාති,
 භත්ථධොවනකිච්චං නත්ථී. සචෙ පන එවං කප්පියං කාරාපෙත්වා භුඤ්ජන්තස්ස
 පුන කිඤ්චි ඛාඤ්ජනං වා බාදනීයං වා පත්තෙ ආකිරන්ති, යෙන පයමං කප්පියං
 කතං, සො පුන කාතුං න ලභති. යෙන අකතං, තෙන කාතබ්බං. යඤ්ච අකතං, තං
 කාතබ්බං. “යෙන අකත”න්ති අඤ්ඤෙන භික්ඛුනා යෙන පයමං න කතං, තෙන
 කාතබ්බං. “යඤ්ච අකත”න්ති යෙන පයමං කප්පියං කතං, තෙනාපි යං අකතං තං
 කාතබ්බං. පයමභාජනෙ පන කාතුං න ලබ්භති. තත්ථ භි කරියමානං පයමං කතෙන
 සද්ධිං කතං භොති, තස්මා අඤ්ඤස්මිං භාජනෙ කාතුං වට්ටතිති අධිප්පායො. එවං
 කතං පන තෙන භික්ඛුනා පයමං කතෙන සද්ධිං භුඤ්ජිතුං වට්ටති.

කප්පියං කරොන්තෙන ව න කෙවලං පත්තෙයෙව, කුණ්ඨෙපි පච්ඡියම්පි යත්ථ
 කත්ථවි පුරතො යපෙත්වා ඔනාමිතභාජනෙ කාතබ්බං. තං සචෙපි භික්ඛුසතං
 පචාරිතං භොති, සබ්බෙසං භුඤ්ජිතුං වට්ටති, අප්පචාරිතානම්පි වට්ටති. යෙන පන
 කප්පියං කතං, තස්ස න වට්ටති. සචෙපි පචාරෙත්වා පිණ්ඩාය පච්චියං භික්ඛුං පත්තං
 ගහෙත්වා අවස්සං භුඤ්ජනකෙ මඬගලනිමන්තෙන නිසිදාපෙත්ති, අතිරිත්තං
 කාරෙත්වාච භුඤ්ජිතබ්බං. සචෙ තත්ථ අඤ්ඤො භික්ඛු නත්ථී, ආසනසාලං වා
 විහාරං වා පත්තං පෙසෙත්වා කාරෙතබ්බං. කප්පියං කරොන්තෙන පන
 අනුපසම්පන්නස්ස භත්ථෙ යිතං න කාතබ්බං. සචෙ ආසනසාලායං අඛ්‍යාත්තො
 භික්ඛු භොති, සයං ගන්ත්වා කප්පියං කාරාපෙත්වා ආනෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං.

ගිලානාතිරිත්තන්ති එත්ථ න කෙවලං යං ගිලානස්ස භුත්තාවසෙසං භොති, තං
 ගිලානාතිරිත්තං; අථ ඛො යංකිඤ්චි ගිලානං උද්දිස්ස අප්ප වා ස්වෙ වා යදා වා
 ඉච්ඡති, තදා බාදිස්සතීති ආහං, තං සබ්බං “ගිලානාතිරිත්ත”න්ති වෙදිතබ්බං. යං
 යාමකාලිකාදීසු අප්පකොභාරෙ අප්පකොභාරෙ දුක්ඛං, තං අසංසට්ඨවසෙන චුත්තං.
 සචෙ පන ආමිසසංසට්ඨාති භොන්ති, ආහාරත්ථායපි අනාහාරත්ථායපි
 පටිග්ගහෙත්වා අප්පකොභරන්තස්ස පාවිත්තියමෙව.

241. සති පච්චයෙති යාමකාලිකං පිපාසාය සති පිපාසච්ඡෙදනත්ථං,
 සත්තාහකාලිකං යාවජ්චිකඤ්ච තෙන තෙන උපසමෙතබ්බකෙ ආබාධෙ සති තස්ස
 උපසමනත්ථං පරිභුඤ්ජතො අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

කථිනසමුට්ඨානං – කායවාතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති,
 කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං,
 වච්ඡිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පයමපචාරණසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

6. දුතියපචාරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

242. ඡට්ඨසික්ඛාපදෙ – අනාචාරං ආචරතීති පණ්ණත්තිවිතික්ඛමං කරොති.
 උපනන්ධීති උපනාහං ජනෙත්තො තස්මිං පුග්ගලෙ අත්තතො කොධං බන්ධි;

පුනර්ජන්මය ආසාදන ජනෙයින් අත්පො. උපනද්ධො භික්ඛුනි සො ජනිතඋපනාහො භික්ඛු.

243. අභිභට්ඨං පචාරොයානි අභිභරිත්වා “හන්ද භික්ඛු බාද වා භුඤ්ජ වා”ති එවං පචාරොයා. පදභාජනෙ පන “හන්ද භික්ඛු”තිආදිං අනුද්ධරිත්වා සාධාරණමෙව අභිභට්ඨං පචාරණාය අත්ථං දස්සෙතුං “යාවතකං ඉච්ඡසි තාවතකං ගණ්භාහි”ති චුත්තං. ජානන්ති පචාරිතභාවං ජානන්තො. තං පනස්ස ජානනං යස්මා තිභාකාරෙහි හොති, තස්මා “ජානාති නාම සාමං වා ජානාති”තිආදිනා නයෙන පදභාජනං චුත්තං. ආසාදනාපෙක්ඛොති ආසාදනං වොදනං මඬිකුකරණභාවං අපෙක්ඛමානො.

පටිග්ගණ්භාති ආපත්ති දුක්ඛටස්සාති යස්ස අභිභටං තස්මිං පටිග්ගණ්භන්තෙ අභිභාරකස්ස භික්ඛුනො දුක්ඛටං. ඉතරස්ස පන සබ්බො ආපත්තිහෙදො පයමසික්ඛාපදෙ චුත්තො, ඉමස්මිං පන සික්ඛාපදෙ සබ්බො ආපත්තියො අභිභාරකස්සෙව වෙදිතබ්බො. සෙසං පයමසික්ඛාපදෙ චුත්තනයත්තා පාකටමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, සඤ්ඤාචිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුතියපචාරණසික්ඛාපදං ජට්ඨං.

7. විකාලභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

247. සත්තමසික්ඛාපදෙ – ගිරග්ගසමජ්ජොති ගිරිමිහි අග්ගසමජ්ජො, ගිරිස්ස වා අග්ගදෙසෙ සමජ්ජො. සො කිර සත්තමෙ දිවසෙ හවිස්සතීති නගරෙ සොසනා කරියති, නගරස්ස බහිද්ධා සමෙ භූමිභාගෙ පබ්බතවිජායාය මහාජනකායො සන්නිපතති, අනෙකප්පකාරානි නටනාටකානි පවත්තන්ති, තෙසං දස්සනත්ථං මඤ්චාතිමඤ්චෙ බන්ධන්ති. සත්තරසවග්ගියා අපඤ්ඤත්තෙ සික්ඛාපදෙ දහරාව උපසම්පන්නා, තෙ “නාටකානි ආවුසො පස්සිස්සාමා”ති තත්ථ අගමංසු. අථ තෙසං ඤාතකා “අම්භාකං අය්‍යා ආගතා”ති තුට්ඨවිත්තා න්භාපෙත්වා විලිම්පෙත්වා භොජෙත්වා අඤ්ඤම්පි පුච්චාදනීයාදිං හත්ථෙ අදංසු. තෙ සන්ධාය චුත්තං – “මනුස්සා සත්තරසවග්ගියෙ භික්ඛු පස්සිත්වා”තිආදි.

248-9. විකාලෙති විගතෙ කාලෙ. කාලොති භික්ඛුනං භොජනකාලො අධිප්පෙතො, සො ව සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන මජ්ඣන්තිකො, තස්මිං විනිවත්තෙති අධිප්පායො. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ “විකාලො නාම මජ්ඣන්තිකෙ විනිවත්තෙ යාව අරුණුග්ගමනා”ති චුත්තං, යිතමජ්ඣන්තිකොපි කාලසඬ්භං ගච්ඡති. තතො පට්ඨාය පන බාදිතුං වා භුඤ්ජිතුං වා න සක්කා, සහසා පිචිතුං සක්කා හවෙය්‍ය, කුක්කුචිවකෙන පන න කත්තබ්බං. කාලපරිච්ඡෙදජානනත්ථඤ්ච කාලත්ථම්භො යොජෙතබ්බො, කාලන්තරෙව හත්තකිච්චං කාතබ්බං.

අවසෙසං බාදනීයං නාමානි එත්ථ යං තාව

සක්ඛලිමොදකාදිපුබ්බණ්ණාපරණ්ණමයං, තත්ථ චත්තබ්බමෙව නත්ථී. යම්පි
චනමුලාදිජප්පහෙදං ආමිසගතිකං හොති, සෙය්‍යාපීදං - මූලබාදනීයං කන්දබාදනීයං
මූලාලබාදනීයං මත්ථකබාදනීයං ඛන්ධබාදනීයං තවබාදනීයං පත්තබාදනීයං
පුජ්ඵබාදනීයං ඵලබාදනීයං අට්ඨබාදනීයං පිට්ඨබාදනීයං නිය්‍යාසබාදනීයන්ති, ඉදම්පි
බාදනීයසඬ්ඛ්‍යමෙව ගච්ඡති.

තත්ථ පන ආමිසගතිකසල්ලක්ඛණත්ථං ඉදං මුඛමත්තනිදස්සනං -
මූලබාදනීයෙ තාව මූලකමූලං බාරකමූලං වච්චුමූලං තම්බකමූලං
තණ්ඩුලෙය්‍යකමූලං වත්ථුලෙය්‍යකමූලං වජ්ජකමූලං ජජ්ඣාරිමූලන්ති එවමාදීනි
සුපෙය්‍යපණ්ණමූලානි ආමිසගතිකානි. එත්ථ ච වජ්ජකමූලෙ ජරට්ඨං ඡන්දිත්වා
ජඩ්ඛෙන්ති, තං යාවජීවිකං හොති. අඤ්ඤම්පි එවරූපං එතෙනෙව නයෙන
වෙදිතබ්බං. මූලකබාරකජජ්ඣාරිමූලානං පන ජරට්ඨානිපි ආමිසගතිකානෙවාති
චුත්තං. යානි පන පාළියං -

“අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, මූලානි හෙසජ්ජානි හලිද්දිං සිඬ්ඨිවෙරං වචං
චචත්තං අතිවිසං කට්ඨකරොහිණං උසිරං හද්දමුත්තකං, යානි වා පනඤ්ඤානිපි
අත්ථී මූලානි හෙසජ්ජානි නෙව බාදනීයෙ බාදනීයත්ථං ඵරන්ති, න
හොජනීයෙ හොජනීයත්ථං ඵරන්ති”ති (මහාව. 263) -

චුත්තානි, තානි යාවජීවිකානි. තෙසං චූළපඤ්චමූලං මහාපඤ්චමූලන්තිආදිනා
නයෙන ගණියමානානං ගණනාය අත්තො නත්ථී. බාදනීයත්ථං හොජනීයත්ථංඤ්ච
ඵරණාභාවොයෙව පන තෙසං ලක්ඛණං. තස්මා යංකිඤ්චි මූලං තෙසු තෙසු
ජනපදෙසු පකතිආභාරවසෙන මනුස්සානං බාදනීයත්ථං හොජනීයත්ථංඤ්ච ඵරති, තං
යාවකාලිකං; ඉතරං යාවජීවිකන්ති වෙදිතබ්බං. තෙසු බහුං චත්වාපි හි ඉමස්මිංයෙව
ලක්ඛණෙ යාතබ්බං. නාමසඤ්ඤාසු පන වුවිචමානාසු තං තං නාමං අජානන්තානං
සම්මොහොයෙව හොති, තස්මා නාමසඤ්ඤාය ආදරං අකත්වා ලක්ඛණමෙව
දස්සිතං.

යථා ච මූලෙ; එවං කන්දාදීසුපි යං ලක්ඛණං දස්සිතං, තස්සෙව වසෙන
විනිවිජයො වෙදිතබ්බො. යඤ්ච තං පාළියං හලිද්දාදි අට්ඨවිධං චුත්තං, තස්ස
ඛන්ධතවපුජ්ඵඵලම්පි සබ්බං යාවජීවිකන්ති චුත්තං.

කන්දබාදනීයෙ දුට්ඨො කන්දො - දීඝො ච රස්සො ච භිසකිංසුකකන්දාදි
වට්ටො උජ්ජලකසෙරුකකන්දාදි, යං “ගණ්ඨී”තිපි වදන්ති. තත්ථ සබ්බෙසං
කන්දානං ජිණ්ණජරට්ඨානඤ්ච ඡල්ලි ව සුබ්බමූලානි ව යාවජීවිකානි. තරුණො පන
සුබ්බබාදනීයො, සාලකල්‍යාණිපොතකකන්දො කිංසුකපොතකකන්දො
අම්බාටකකන්දො කෙතකකන්දො මාලුවකන්දො භිසසඬ්ඛාතො
පදුමපුණ්ඩරිකකන්දො පිණ්ඩාලුමසාලුආදයො ච බීරවල්ලිකන්දො ආලුවකන්දො
සිග්ගුකන්දො තාලකන්දො නීලුජ්ජලරත්තුජ්ජලකුමුදසාගන්ධිකානං කන්දා
කදලිකන්දො වෙළුකන්දො කසෙරුකකන්දොති එවමාදයො තෙසු තෙසු ජනපදෙසු

පකතිආභාරවසෙන මනුස්සානං බාදනීයත්ථඤ්ඤව භොජනීයත්ථඤ්ඤව ඵරණකකන්දා යාවකාලිකා.

බීරවල්ලිකන්දො අධොතො යාවජීවිකො, ධොතො යාවකාලිකො.
බීරකාකොලීජීවිකඋසහකලසුණාදිකන්දා පන යාවජීවිකා. තෙ පාළියං – “යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි මූලානි භෙසජ්ජානී” ති එවං මූලභෙසජ්ජසංඛගහෙනෙව සංඛගහිතා.

මූලාලබාදනීයෙ පන පදුමමූලාලං පුණ්ඩරීකමූලාලසදිසමෙව. ඵරකමූලං කන්දුලමූලන්ති එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආභාරවසෙන මනුස්සානං බාදනීයත්ථඤ්ඤව භොජනීයත්ථඤ්ඤව ඵරණකමූලාලං යාවකාලිකං.
හලිද්දිසිංඛගිවෙරමකච්චතුරස්සවල්ලිකෙතකතාලහින්තාලකුන්තාලනාළිකෙරපුගරු ක්බාදිමූලාලං පන යාවජීවිකං, තං සබ්බමපි පාළියං – “යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි මූලානි භෙසජ්ජානී” ති (මහාව. 263) එවං මූලභෙසජ්ජසංඛගහෙනෙව සංඛගහිතං.

මත්ථකබාදනීයෙ
තාලහින්තාලකුන්තාලකෙතකනාළිකෙරපුගරුක්බච්ඡුරිවෙත්තඵරකකදලීනං කළීරසංඛාතා මත්ථකා වෙණුකළීරො නළකළීරො උච්ඡුකළීරො මූලකකළීරො සාසපකළීරො සතාවරිකළීරො සත්තන්තං ධඤ්ඤානං කළීරාති එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආභාරවසෙන මනුස්සානං බාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථඤ්ඤව ඵරණකො රුක්ඛවල්ලිආදීනං මත්ථකො යාවකාලිකො.
හලිද්දිසිංඛගිවෙරවමකච්චලසුණානංකළීරා
තාලහින්තාලකුන්තාලනාළිකෙරකළීරානඤ්ඤව ඡින්දිත්වා පාතීතො ජරට්ඨබුන්දො යාවජීවිකො.

බන්ධබාදනීයෙ අත්තොපථවීගතො සාලකලායාණීබන්ධො උච්ඡුබන්ධො නීලුප්පලරත්තුප්පලකුමුදසොගන්ධිකානං බන්ධකාති එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආභාරවසෙන මනුස්සානං බාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථඤ්ඤව ඵරණකො බන්ධො යාවකාලිකො. උප්පලජාතීනං පණ්ණදණ්ඩකො පදුමජාතීනං සබ්බොපි දණ්ඩකො කාරචින්දකදණ්ඩාදයො ව අවසෙසසබ්බබන්ධා යාවජීවිකා.

තවබාදනීයෙ උච්ඡුතවොව එකො යාවකාලිකො, සොපි සරසො. සෙසො සබ්බො යාවජීවිකො. තෙසං පන මත්ථකබන්ධතවානං තිණ්ණං පාළියං කසාවභෙසජ්ජෙන සංඛගහො වෙදිතබ්බො. චුත්තඤ්ඤෙනං –

“අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, කසාවානි භෙසජ්ජානි නිම්බකසාවං,
කුට්ඨකසාවං, පටොලකසාවං, එග්ගවකසාවං නත්තමාලකසාවං, යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි කසාවානි භෙසජ්ජානි නෙව බාදනීයෙ බාදනීයත්ථං ඵරන්ති, න භොජනීයෙ භොජනීයත්ථං ඵරන්ති” ති (මහාව. 263).

එත්ථ හි එතෙසමිපි සඬගහො සිජ්ඤති. චුත්තකසාවානි ව සබ්බානි කප්පියානීති වෙදිතබ්බානි.

පත්තබ්බදනීයෙ මූලකං බාරකො වච්චු තම්බකො තණ්ඩුලෙයාකො පපුන්තාගො වත්ථුලෙයාකො වජකලි ජජ්ඤරී සෙල්ලු සිග්ගු කාසමද්දකො උම්මා චීනමුග්ගො මාසො රාජමාසො යපෙත්වා මහානිජ්ජාවං අවසෙසනිජ්ජාවො අග්ගිමන්ථො සුනිසන්තකො සෙතවරණො නාලිකා භූමියං ජාතලොණීති එතෙසං පත්තානි අඤ්ඤානි ව එවරුපානි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආභාරවසෙන මනුස්සානං බාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථඤ්ච එරණකානි පත්තානි එකංසෙන යාවකාලිකානි. යා පනඤ්ඤා මහානබ්බිට්ඨිමත්තා පණ්ණලොණි රුක්ඛෙ ව ගච්ඡෙ ව ආරොහති, තස්සා පත්තං යාවජීවිකං. බ්‍රහ්මීපත්තඤ්ච යාවකාලිකන්ති දීපවාසිනො වදන්ති. අම්බපල්ලවං යාවකාලිකං, අසොකපල්ලවං පන යාවජීවිකං.

යානි වා පනඤ්ඤානි පාළියං -

“අනුජානාමි, හික්ඛවෙ, පණ්ණානි හෙසජ්ජානි නිම්බපණ්ණං කුට්ඨපණ්ණං පටොලපණ්ණං සුලසිපණ්ණං කප්පාසකපණ්ණං යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි පණ්ණානි හෙසජ්ජානි නෙව බාදනීයෙ බාදනීයත්ථං එරන්ති න භොජනීයෙ භොජනීයත්ථං එරන්ති” ති (මහාව. 263) -

චුත්තානි, තානි යාවජීවිකානි. න කෙවලඤ්ච පණ්ණානියෙව තෙසං පුජ්ථථලාදීනිපි යාවජීවිකානි. පණ්ණානං එග්ගවපණ්ණං අජ්ජුකපණ්ණං එණිජ්ජකපණ්ණං පටොලපණ්ණං තම්බුලපණ්ණං පදුමිනිපණ්ණන්ති එවං ගණනවසෙන අන්තො නත්ථි.

පුජ්ථබාදනීයෙ මූලකපුජ්ථං බාරකපුජ්ථං වච්චුපුජ්ථං තම්බකපුජ්ථං වජකලිපුජ්ථං ජජ්ඤරීපුජ්ථං චූලනිජ්ජාවපුජ්ථං මහානිජ්ජාවපුජ්ථං කසෙරුකපුජ්ථං නාලිකෙරතාලකෙතකානං තරුණපුජ්ජාවානි සෙතවරණපුජ්ථං සිග්ගුපුජ්ථං උජ්ජලපදුමජාතිකානං පුජ්ජාවානි කණ්ණිකමත්තං අගන්ධිකපුජ්ථං කළිරපුජ්ථං ජීවන්තිපුජ්ජවන්ති එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආභාරවසෙන මනුස්සානං බාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථඤ්ච එරණකපුජ්ථං යාවකාලිකං. අසොකබකුලකුයාකපුන්තාගවම්පකජාතිකණ්ණිකාරකුන්දනවමාලිකමල්ලි කාදීනං පන පුජ්ථං යාවජීවිකං තස්ස ගණනය අන්තො නත්ථි. පාළියං පනස්ස කසාවහෙසජ්ජෙනෙව සඬගහො වෙදිතබ්බො.

එලබාදනීයෙ

පනසලබුජ්ජාලනාලිකෙරඅම්බජම්බුඅම්බාටකනින්තිණිකමාතුලුඬගකපිත්ථලාබ්බකුම්භණ්ඩපුස්සථලතිම්බරුසකතිපුසවාතිඬගණවොවමොවමධුකාදීනං එලානි යානි ලොකෙ තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආභාරවසෙන මනුස්සානං බාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථඤ්ච එරන්ති, සබ්බානි තානි යාවකාලිකානි. නාමගණනවසෙන තෙසං න සක්කා පරියන්තං දස්සෙතුං. යානි පන පාළියං -

“අනුජානාමි, හික්ඛවෙ, ඵලානි හෙසජ්ජානි – බිලඬගං, පිප්ඵලිං, මර්වං, හරිතකං, විහිතකං, ආමලකං, ගොට්ඨඵලං, යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි ඵලානි හෙසජ්ජානි නෙව ඛදනීයෙ ඛදනීයත්ථං ඵරන්ති න භොජනීයෙ භොජනීයත්ථං ඵරන්ති” ති (මහාව. 263) –

චුත්තානි, තානි යාවජීවිකානි. තෙසම්පි අපරිපක්කානි අවිජ්ච බිම්බවරණකෙතකකාස්මරිආදීනං ඵලානි ජාතිඵලං කටුකඵලං ඵළා තක්කොලන්ති ඵවං නාමවසෙන න සක්කා පරියන්තං දස්සෙතුං.

අට්ඨිඛදනීයෙ ලබුජට්ඨි පනසට්ඨි අම්බාටකට්ඨි සාලට්ඨි ඛජ්ජුරිකෙතකතිම්බරුසකානං තරුණඵලට්ඨි තින්තිණ්ණකට්ඨි බිම්බඵලට්ඨි උජ්ජල පදුමජානීනං පොක්ඛරට්ඨිති ඵවමාදීනි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු මනුස්සානං පකතිආහාරවසෙන ඛදනීයත්ථං භොජනීයත්ථස්ථ ඵරණකානි අට්ඨිති යාවකාලිකානි. මධුකට්ඨි පුන්නාගට්ඨි හරිතකාදීනං අට්ඨිති සිද්ධත්ථකට්ඨි රාජිකට්ඨිති ඵවමාදීනි අට්ඨිති යාවජීවිකානි. තෙසං පාළියං ඵලහෙසජ්ජෙනෙව සඬගහො වෙදිතබ්බො.

පිට්ඨිඛදනීයෙ සත්තන්තං තාව ධඤ්ඤානං ධඤ්ඤානුලෝමානං අපරණ්ණානස්ථ පිට්ඨං පනසපිට්ඨං ලබුජපිට්ඨං අම්බාටකපිට්ඨං සාලපිට්ඨං ධොතකතාලපිට්ඨස්ථ ඛිරවල්ලිපිට්ඨස්ථානි ඵවමාදීනි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛදනීයත්ථං භොජනීයත්ථස්ථ ඵරණකානි පිට්ඨානි යාවකාලිකානි. අධොතකං තාලපිට්ඨං ඛිරවල්ලිපිට්ඨං අස්සගන්ධාදිපිට්ඨානි ව යාවජීවිකානි. තෙසං පාළියං කසාවෙහි ව මූලඵලෙහි ව සඬ්ඝහො වෙදිතබ්බො.

නියාසඛදනීයෙ ඵකො උච්ඡුනියාසොව සත්තාහකාලිකො. සෙසා “අනුජානාමි, හික්ඛවෙ, ජතුනි හෙසජ්ජානි – හිඬගං හිඬගුජතුං හිඬගුසිපාටිකං තකං තකපත්තිං තකපණ්ණිං සජ්ජුලසං යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි ජතුනි හෙසජ්ජානි” ති (මහාව. 263) ඵවං පාළියං චුත්තනියාසා යාවජීවිකා. තත්ථ යෙවාපනකවසෙන සඬගහිතානං අම්බනියාසො කණ්කාරනියාසොති ඵවං නාමවසෙන න සක්කා පරියන්තං දස්සෙතුං. ඵවං ඉමෙසු මූලඛදනීයාදීසු යංකිඤ්චි යාවකාලිකං, සබ්බම්පි ඉමස්මිං අත්ථෙ “අවසෙසං ඛදනීයං නාමා” ති සඬගහිතං.

භොජනීයං නාම පඤ්ච භොජනානීතිආදිමිහි යං වත්තබ්බං තං චුත්තමෙව. ඛදිස්සාමි භුඤ්ජිස්සාමිති, පටිග්ගණ්හාතීති යො හික්ඛු විකාලෙ ඵතං ඛදනීයං භොජනීයස්ථ පටිග්ගණ්හාති, තස්ස පටිග්ගහණෙ තාව ආපත්ති දුක්කටස්ස. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

ඵළකලොමසමුට්ඨානං – කායතො ව කායචිත්තතො ව සමුට්ඨානි, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

විකාලභෞජනසික්ඛාපදං සත්තමං.

8. සන්නිධිකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

252. අට්ඨමසික්ඛාපදෙ – බෙලට්ඨසීසො නාම ජට්ඨසහස්සඛන්තරො මහාටෙරො. අරඤ්ඤෙ විහරතීති ජෙනවනස්ස අවිදුරෙ පධානසරෙ එකස්මිං ආවාසෙ වසති. සුක්ඛකුරන්ති අසුප්පාඤ්ඡනං ඔදනං. සො කිර අන්තොගාමෙ භුඤ්ජිත්වා පච්ඡා පිණ්ඩාය වරින්වා තාදිසං ඔදනං ආහරති, තඤ්ච ඛො අප්පිච්ඡතාය, න පච්චයගිද්ධතාය. ටෙරො කිර සත්තාහං නිරොධසමාපත්තියා විනිනාමෙත්වා සමාපත්තිතො වුට්ඨාය තං පිණ්ඩපාතං උදකෙන තෙමෙත්වා භුඤ්ජති, තතො පුන සත්තාහං සමාපත්තියා නිසීදති. එවං ද්වෙපි තීණිපි චත්තාරිපි සත්තාහානි විනිනාමෙත්වා ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති. තෙන වුත්තං – “විරෙන ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති”ති.

253. කාරො කරණං කිරියාති අත්ථතො එකං, සන්නිධිකාරො අස්සාති සන්නිධිකාරං; සන්නිධිකාරමෙව සන්නිධිකාරකං. පටිග්ගහෙත්වා එකරත්තං විනිනාමිතස්සෙතං අධිවචනං. තෙනෙවස්ස පදහාජනෙ වුත්තං – “සන්නිධිකාරකං නාම අප්ප පටිග්ගහිතං අපරජ්ජු”ති.

පටිග්ගණ්හාති ආපත්ති දුක්ඛටස්සාති එවං සන්නිධිකතං යංකිඤ්ච යාවකාලිකං වා යාමකාලිකං වා අප්ප්කොභරතුකාමතාය ගණ්හන්තස්ස පටිග්ගහණෙ තාව ආපත්ති දුක්ඛටස්ස. අප්ප්කොභරතො පන එකමෙකස්මිං අප්ප්කොභාරෙ පාවිත්තියං. සවෙපි පත්තො දුද්ධොතො හොති, යං අභිගුලියා සංසන්තස්ස ලෙඛා පඤ්ඤායති, ගණ්ඨිකපත්තස්ස වා ගණ්ඨිකන්තරෙ ස්නෙහො පවිට්ඨො හොති, සො උණ්භෙ ඔතාපෙන්තස්ස පග්ගරති, උණ්භයාගුයා වා ගහිතාය සන්දිස්සති, තාදිසෙ පත්තෙපි පුනදිවසෙ භුඤ්ජන්තස්ස පාවිත්තියං. තස්මා පත්තං ධොවිත්වා පුන තත්ථ අවිභොදකං වා ආසිඤ්චිත්වා අභිගුලියා වා සංසිත්වා නිස්නෙහභාවො ජානිතඛිබ්බො. සවෙ හි උදකෙ වා ස්නෙහභාවො පත්තෙ වා අභිගුලිලෙඛා පඤ්ඤායති, දුද්ධොතො හොති. තෙලවණ්ණපත්තෙ පන අභිගුලිලෙඛා පඤ්ඤායති, සා අඛිබ්බොහාරිකා. යං හික්ඛු නිරපෙක්ඛා සාමණෙරානං පරිච්චජන්ති, තඤ්චෙව සාමණෙරා නිදහින්වා දෙනති, සඛ්ඛං වට්ටති. සයං පටිග්ගහෙත්වා අපරිච්චත්තමෙව හි දුතියදිවසෙ න වට්ටති. තතො හි එකසිත්ථමිපි අප්ප්කොභරතො පාවිත්තියමෙව.

අකප්පියමංසෙසු මනුස්සමංසෙ ථුල්ලච්චයෙන සද්ධිං පාවිත්තියං, අවසෙසෙසු දුක්ඛටෙන සද්ධිං. යාමකාලිකං සති පච්චයෙ අප්ප්කොභරතො පාවිත්තියං. ආහාරත්ථාය අප්ප්කොභරතො දුක්ඛටෙන සද්ධිං පාවිත්තියං. සවෙ පචාරිතො භුත්වා අනතිරිත්තකතං අප්ප්කොභරති, පකතිආමිසෙ ද්වෙ පාවිත්තියානි, මනුස්සමංසෙ ථුල්ලච්චයෙන සද්ධිං ද්වෙ, සෙසඅකප්පියමංසෙ දුක්ඛටෙන සද්ධිං, යාමකාලිකං සති පච්චයෙ සාමිසෙන මුඛෙන අප්ප්කොභරතො ද්වෙ, නිරාමිසෙන එකමෙව. ආහාරත්ථාය අප්ප්කොභරතො විකප්පද්වයෙපි දුක්ඛටං වඩ්ඪති. සවෙ විකාලෙ

අප්‍රේක්ෂාහරන, පකතිභොජනෙ සන්තිධිපච්චයා ච විකාලභොජනපච්චයා ච ද්වේ පාවිත්තියානි, අකප්පියමංසෙසු පුල්ලච්චයඤ්ච දුක්ඛටඤ්ච වඩ්ඪති. යාමකාලිකෙසු විකාලපච්චයා අනාපත්ති, අනතිරිත්තපච්චයා පන විකාලෙ සබ්බවිකප්පෙසු අනාපත්ති.

255. සත්තාහකාලිකං යාවජීවිකං ආභාරත්ථායාති ආභාරත්ථාය පටිග්ගණ්හතො පටිග්ගණපච්චයා තාව දුක්ඛටං, අප්‍රේක්ෂාහරතො පන සවෙ නිරාමිසං හොති, අප්‍රේක්ෂාහරෙ අප්‍රේක්ෂාහරෙ දුක්ඛටං. අථ ආමිසසංසට්ඨං පටිග්ගහෙත්වා යපිතං හොති, යථාවත්ථුකං පාවිත්තියමෙව.

256. අනාපත්ති යාවකාලිකන්තිආදිමිහි විකාලභොජනසික්ඛාපදෙ නිද්දිට්ඨං බාදනීයභොජනීයං යාව මජ්ඣන්තිකසඬ්ඛාතො කාලො, තාව භුඤ්ජිතබ්බතො යාවකාලිකං. සද්ධිං අනුලොමපානෙහි අට්ඨවිධං පානං යාව රත්තියා පච්ඡිමයාමසඬ්ඛාතො යාමො, තාව පරිභුඤ්ජිතබ්බතො යාමො කාලො අස්සාති යාමකාලිකං. සප්පිආදි පඤ්චවිධං හෙසප්පං සත්තාහං නිධෙතබ්බතො සත්තාහො කාලො අස්සාති සත්තාහකාලිකං. යපෙත්වා උදකං අවසෙසං සබ්බමිපි යාවජීවං පරිහරිත්වා සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජිතබ්බතො යාවජීවකන්ති වුච්චති.

තත්ථ අරුණොදයෙව පටිග්ගහිතං යාවකාලිකං සතක්ඛන්තූමිපි නිදහිත්වා යාවකාලො නාතික්කමති තාව, යාමකාලිකං එකං අභොරත්තං, සත්තාහකාලිකං සත්තරත්තං, ඉතරං සති පච්චයෙ, යාවජීවමිපි පරිභුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. අට්ඨකථාසු පන ඉමස්මිං යානෙ පානකථා කප්පියානුලොමකථා ‘කප්පති නු බො යාවකාලිකෙන යාමකාලික’න්තිආදිකථා ච කප්පියභූමිකථා ච විත්ථාරිතා, තං මයං ආගතට්ඨානෙයෙව කථයිස්සාම.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සන්තිධිකාරකසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

9. පණ්ණිකභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

257. නවමසික්ඛාපදෙ – පණ්ණිකභොජනානීති උත්තමභොජනානි. කස්ස සම්පන්නං න මනාපන්නි සම්පන්නියුත්තං කස්ස න පියං. සාදුන්ති සුරසං.

259. යො පන භික්ඛු එවරුපානි පණ්ණිකභොජනානි අගිලානො අත්තතො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍යාති එත්ථ සුද්ධාති සප්පිආදීනි විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්තො පාවිත්තියං නාපජ්ජති, සෙබ්බෙසු සුපොදනවිඤ්ඤත්තිදුක්ඛටං ආපජ්ජති, ඔදනසංසට්ඨානි පන විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්තො පාවිත්තියං ආපජ්ජතිනි වෙදිතබ්බො, අයං කිරෙත්ථ අධිප්පායො. තෙනෙව ච ‘පණ්ණිකානී’ති අවත්වා

“පණිතභොජනානී” ති සුත්තෙ වුත්තං. “පණිතානී” ති හි වුත්තෙ සප්පිආදීනංයෙව ගහණං හොති, “පණිතභොජනානී” ති වුත්තෙ පන පණිතසංසට්ඨානි සත්තධස්සද්දනිබ්බත්තානි භොජනානි පණිතභොජනානීති අයමත්ථො පස්සද්දායති.

ඉදානි විස්සද්දාපෙති පයොගෙ දුක්ඛටත්තිආදීසු අයං චිතිච්ඡයො – “සප්පිනා භත්තං දෙහි, සප්පිං ආකිරිත්වා දෙහි, සප්පිමිස්සකං කත්වා දෙහි, සහසප්පිනා දෙහි, සප්පිස්සද්ද භත්තස්සද්ද දෙහි” ති විස්සද්දාපෙත්තස්ස විස්සද්දත්තියා දුක්ඛං, පටිග්ගහණෙ දුක්ඛං, අජ්ඣොභාරෙ පාවිත්තියං. “සප්පිභත්තං දෙහි” ති වුත්තෙ පන යස්මා සාලිභත්තං විය සප්පිභත්තං නාම නත්ථි; තස්මා සුපොදනවිස්සද්දත්තිදුක්ඛංමෙව වෙදිතබ්බං.

සචෙ පන “සප්පිනා භත්තං දෙහි” ති වුත්තෙ භත්තං දත්වා “සප්පිං කත්වා භුස්සද්දා” ති නවනීතං වා බීරං වා දධිං වා දෙති, මූලං වා පන දෙති, “ඉමිනා සප්පිං ගහෙත්වා භුස්සද්දා” ති යථාවත්ථුකමෙව. “ගොසප්පිනා භත්තං දෙහි” ති වුත්තෙ පන ගොසප්පිනා වා දෙතු, ගොසප්පිමිති අසති, පුරිමනායෙනෙව ගොනවනීතාදීනි වා ගාවිංයෙව වා දෙතු “ඉතො සප්පිනා භුස්සද්දා” ති යථාවත්ථුකමෙව. සචෙ පන ගොසප්පිනා යාවිතො අජියා සප්පිආදීහි දෙති, විසඬිකෙතං. එවස්සද්දි සති අස්සද්දං යාවිතෙන අස්සද්දං දින්නං නාම හොති, තස්මා අනාපත්ති. එස නයො අජියා සප්පිනා දෙහිති ආදීසුපි.

“කප්පියසප්පිනා දෙහි” ති වුත්තෙ අකප්පියසප්පිනා දෙති, විසඬිකෙතමෙව. “අකප්පියසප්පිනානි වුත්තෙ අකප්පියසප්පිනා දෙති, පටිග්ගහණෙපි පරිභොගෙපි දුක්ඛංමෙව. අකප්පියසප්පිමිති අසති පුරිමනායෙනෙව අකප්පියනවනීතාදීනි දෙති “සප්පිං කත්වා භුස්සද්දා” ති අකප්පියසප්පිනාව දින්නං හොති. “අකප්පියසප්පිනා” ති වුත්තෙ කප්පියෙන දෙති, විසඬිකෙතං. “සප්පිනා” ති වුත්තෙ සෙසෙසු නවනීතාදීසු අස්සද්දනරෙන දෙති, විසඬිකෙතමෙව. එස නයො නවනීතෙන දෙහිතිආදීසුපි. යෙන යෙන හි විස්සද්දත්ති හොති, තස්මිං වා තස්ස මූලෙ වා ලද්ධෙ, තං තං ලද්ධමෙව හොති.

සචෙ පන අස්සද්දං පාළියා ආගතං වා අනාගතං වා දෙත්ති, විසඬිකෙතං. පාළියං ආගතනවනීතාදීනි යපෙත්වා අස්සද්දෙහි නවනීතාදීහි විස්සද්දාපෙත්තස්ස දුක්ඛං. යථා ව “සප්පිභත්තං දෙහි” ති වුත්තෙ සාලිභත්තස්ස විය සප්පිභත්තස්ස අභාවා සුපොදනවිස්සද්දත්තිදුක්ඛංමෙව හොතීති වුත්තං. එවං නවනීතභත්තං දෙහිතිආදීසුපි. පටිපාටියා එකමෙකං විත්ථාරෙත්වා වුවිච්චානෙපි හි අයමෙවත්ථො වත්තබ්බො සියා, සො ව සඬිබ්බෙපෙනපි සක්කා ඤාතුං, කිං තත්ථ විත්ථාරෙන? තෙන වුත්තං – “එස නයො නවනීතෙන දෙහිතිආදීසුපි” ති.

සචෙ පන සබ්බෙහිපි සප්පිආදීහි එකට්ඨානෙ වා නානාට්ඨානෙ වා විස්සද්දාපෙත්වා පටිලද්ධං එකභාජනෙ ආකිරිත්වා එකරසං කත්වා තතො

කුසග්ගෙනාපි ජිවිතග්ගෙ බිත්දුං යපෙත්වා අජ්ඣොගරති, නව පාවිත්තියානි
ආපජ්ජති. චුත්තම්පි චෙතං පරිවාරෙ –

“කායිකානි න වාවසිකානි,
සබ්බානි නානාවත්ථුකානි;
අපුබ්බං අවරිමං ආපජ්ජෙය්‍ය එකතො,
පඤ්භාමෙසා කුසලෙහි විත්තිතා”ති. (පරි. 481);

261. අගිලානො ගිලානසඤ්ඤීති එත්ථ සචෙ ගිලානසඤ්ඤීපි හුත්වා
හෙසජ්ජත්ථාය පඤ්ච හෙසජ්ජානි විඤ්ඤාපෙති, මහානාමසික්ඛාපදෙන
කාරෙතබ්බො. නව පණිතභොජනානි විඤ්ඤාපෙත්තො පන ඉමිනා සික්ඛාපදෙන
කාරෙතබ්බො. භික්ඛුනීනං පන එතානි පාටිදෙසනීයවත්ථුනි භොන්ති,
සුපොදනවිඤ්ඤත්තියං උභයෙසම්පි සෙඛපණ්ණත්තිදුක්ඛට්ඨමෙව. සෙසමෙත්ථ
උත්තානමෙව.

චතුසමුට්ඨානං – කායතො කායවාචතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච
සමුට්ඨානි,

කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණතිවජ්ජං, කායකම්මං,
චට්ඨිකම්මං, තිට්ඨත්තං, තිවෙදනන්ති.

පණිතභොජනසික්ඛාපදං නවමං.

10. දන්තපොනසික්ඛාපදවණ්ණනා

263. දසමසික්ඛාපදෙ – චතුසු පච්චයෙසු දන්තමයො දන්තකට්ඨම්පි සබ්බං
පංසුකුලමෙව අස්සාති සබ්බපංසුකුලිකො. සො කිර සුසානෙ ඡඩ්ඛිතභාජනමෙව
පත්තං කත්වා තත්ථ ඡඩ්ඛිතවොළකෙහෙව චීවරං කත්වා තත්ථ
ඡඩ්ඛිතමඤ්චපීඨකානියෙව ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජති. අය්‍යවොසාටිතකානීති එත්ථ
අය්‍යා වුච්චන්ති කාලඬකතා පිතිපිතාමහා. වොසාටිතකානි වුච්චන්ති තෙසං අත්ථාය
සුසානාදීසු ඡඩ්ඛිතකානි බාදනීයභොජනීයානි; මනුස්සා කිර කාලඬකතෙ ඤාතකෙ
උද්දිස්ස යං තෙසං සජීවකාලෙ පියං හොති, තං එතෙසු සුසානාදීසු පිණ්ඩං පිණ්ඩං
කත්වා “ඤාතකා නො පරිභුඤ්ජන්තුති යපෙන්නි. සො භික්ඛු තං ගහෙත්වා භුඤ්ජති,
අඤ්ඤං පණිතම්පි දිය්‍යමානං න ඉච්ඡති. තෙන චුත්තං – “සුසානෙපි රුක්ඛමුලෙපි
උම්මාරෙපි අය්‍යවොසාටිතකානි සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජති”ති. ථෙරොති ථීරො
සනබ්ද්ධො. වයරොති පුලො; පුලො ච සනසරීරො වායං භික්ඛුති චුත්තං හොති.
මනුස්සමංසං මඤ්ඤෙ බාදනීති මනුස්සමංසං බාදනීති නං සල්ලක්ඛෙමි;
මනුස්සමංසං බාදන්තා හි ඊදිසා හවන්තිති අයං තෙසං අධිප්පායො.

264. උදකදන්තපොනෙ කුක්කුච්චායන්තීති එත්ථ තෙ භික්ඛු “අදින්තං
මුඛද්වාරං ආහාරං ආහරෙය්‍යා”ති පදස්ස සම්මා අත්ථං අසල්ලක්ඛෙත්වා

කුක්කුච්චායිසුං, භගවා පන යථාඋප්පන්නස්ස චන්ද්‍රස්ස වසෙන පිතා විය දාරකෙ
තෙ භික්ඛු සඤ්ඤාපෙන්නො අනුපඤ්ඤන්තිං යපෙසි.

265. අදින්නන්ති කායෙන වා කායපට්ඨද්ධෙන වා ගණ්හන්තස්ස
කායකායපට්ඨද්ධනිස්සග්ගියානං අඤ්ඤතරවසෙන න දින්නං. එතදෙව හි සන්ධාය
පදභාජනෙ “අදින්නං නාම අප්පට්ග්ගහිතකං වුව්චති” ති වුත්තං. දුතියපාරාජිකෙ පන
“අදින්නං නාම පරපට්ග්ගහිතකං වුව්චති” ති වුත්තං. දින්නන්ති ඉදං පන තස්සෙව
අදින්නස්ස පටිපක්ඛවසෙන ලක්ඛණදස්සනත්ථං උද්ධටං. නිද්දෙසෙ වස්ස
“කායෙන වා කායපට්ඨද්ධෙන වා නිස්සග්ගියෙන වා දෙන්තෙ” ති එවං අඤ්ඤස්මි.
දදමානෙ “හත්ථපාසෙ යීතො කායෙන වා කායපට්ඨද්ධෙන වා පටිග්ගණ්හාතීති තං
එවං දියාමානං අන්තමසො රථරෙණුමපි සවෙ පුබ්බෙ වුත්තලක්ඛණෙ හත්ථපාසෙ
යීතො කායෙන වා කායපට්ඨද්ධෙන වා පටිග්ගණ්හාතී, එතං එවං පටිග්ගහිතං
දින්නං නාම වුව්චති. න “ඉදං ගණ්හ, ඉදං තව භොතු” තිආදිවචනෙන නිස්සට්ඨං.

තත්ථ කායෙනාති හත්ථාදීසු යෙන කෙනචි සරීරාවයවෙන; අන්තමසො
පාදභිගුලියාපි දියාමානං කායෙන දින්නං නාම භොති, පටිග්ගහණෙපි එසෙව
නයො. යෙන කෙනචි හි සරීරාවයවෙන ගහිතං කායෙන ගහිතමෙව භොති. සවෙපි
නත්ථකරණියා දියාමානං නාසාපුටෙන අකල්ලකො වා මුඛෙන පටිග්ගණ්හාති.
ආභොගමත්තමෙව හි එත්ථ පමාණන්ති අයං නයො මහාපච්චරියං වුත්තො.
කායපට්ඨද්ධෙනාති කට්ඨජුආදීසු යෙන කෙනචි උපකරණෙන දින්නං
කායපට්ඨද්ධෙන දින්නං නාම භොති. පටිග්ගහණෙපි එසෙව නයො. යෙන කෙනචි
සරීරපට්ඨද්ධෙන පත්තථාලකාදිනා ගහිතං කායපට්ඨද්ධෙන ගහිතමෙව භොති.
නිස්සග්ගියෙනාති කායතො ව කායපට්ඨද්ධතො ව මොවෙන්වා හත්ථපාසෙ යීතස්ස
කායෙන වා කායපට්ඨද්ධෙන වා පාතියමානමපි නිස්සග්ගියෙන පයොගෙන දින්නං
නාම භොති. අයං තාව පාළිවණ්ණනා.

අයං පනෙත්ථ පාළිමුත්තකච්චිතිච්ඡයො – පඤ්චඨගෙහි පටිග්ගහණං රුහති –
ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස උච්චාරණමත්තං භොති, හත්ථපාසො පඤ්ඤායති,
අභිභාරො පඤ්ඤායති, දෙවො වා මනුස්සො වා තිරච්ඡානගතො වා කායෙන වා
කායපට්ඨද්ධෙන වා නිස්සග්ගියෙන වා දෙති, තං වෙ භික්ඛු කායෙන වා
කායපට්ඨද්ධෙන වා පටිග්ගණ්හාති. එවං පඤ්චඨගෙහි පටිග්ගහණං රුහති.

තත්ථ යීතනිසින්නනිපන්නානං පචාරණසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව
හත්ථපාසො වෙදිතබ්බො. සවෙ පන දායකපටිග්ගාහකෙසු එකො ආකාසෙ භොති,
එකො භූමියං, භූමට්ඨස්ස ව සීසෙන ආකාසට්ඨස්ස ව යපෙන්වා දාතුං වා ගහෙතුං වා
පසාරිතහත්ථං, යං ආසන්නතරං අභිගං, තස්ස ඔරිමන්තෙන හත්ථපාසජ්ජමාණං
පරිච්ඡින්නිදිතබ්බං. සවෙපි එකො කූපෙ භොති, එකො කූපතට්ඨ, එකො වා පන
රුක්ඛෙ, එකො පථවියං, වුත්තනයෙනෙව හත්ථපාසජ්ජමාණං පරිච්ඡින්නිදිතබ්බං.
එවරූපෙ හත්ථපාසෙ යත්වා සවෙපි පක්ඛි මුඛතුණ්ඩකෙන වා හත්ථි වා සොණ්ඩාය
ගහෙන්වා පුප්ඵං වා එලං වා දෙති, පටිග්ගහණං රුහති. සවෙ පන

අද්ධට්ඨමරතනස්සාපි හත්ථිනො ඛන්ධෙ නිසින්නො, තෙන සොණ්ඩාය දියාමානං ගණ්හාති, වට්ටතියෙව.

එකො බහුනි හත්තබ්බාඤ්ජනභාජනානි සීසෙ කත්වා භික්ඛුස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා ධීතකොව ගණ්හොති වදති, න තාව අභිභාරො පඤ්ඤායති, තස්මා න ගහෙතබ්බං. සචෙ පන ඊසකම්පි ඔනමති, භික්ඛුනා හත්ථං පසාරෙත්වා හෙට්ඨිමභාජනං එකදෙසෙනාපි සම්පට්ඨිතබ්බං. එත්තාවතා සබ්බභාජනානි පටිග්ගහිතානි භොන්ති, තතො පට්ඨාය ඔරොපෙත්වා වා උග්ගාටෙත්වා වා යං ඉච්ඡති, තං ගහෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති. සහත්තපච්ඡිඤ්ඤාදිමිහි පන එකභාජනෙ වත්තබ්බමෙව නත්ථි, කාපෙන හත්තං හරන්තොපි සචෙ කාජං ඔනාමෙත්වා දෙති, වට්ටති. තිංසහත්ථො වෙණු භොති, එකස්මිං අත්තෙ ගුලකුම්භො බද්ධො, එකස්මිං සජ්ජිකුම්භො, තඤ්චෙ පටිග්ගණ්හාති, සබ්බං පටිග්ගහිතමෙව. උච්ඡ්‍රයන්තදොණිකො පග්ගරන්තමෙව රසං ගණ්හොති වදති, අභිභාරො න පඤ්ඤායතීති න ගහෙතබ්බො. සචෙ පන කසටං ඡඩ්ඛෙත්වා හත්ථෙත උස්සිඤ්චිත්වා උස්සිඤ්චිත්වා දෙති, වට්ටති.

බහු පත්තා මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා කට්ඨාරකෙ වා දොණියං වා එලකෙ වා යපිතා භොන්ති, යත්ථ ධීතස්ස දායකො හත්ථපාසෙ භොති, තත්ථ යත්වා පටිග්ගහණසඤ්ඤාය මඤ්චාදීනි අභිගුලියාපි ඵ්ඨිත්වා ධීතෙන වා නිසින්නෙන වා නිපන්තෙන වා යං තෙසු පත්තෙසු දියාති, තං සබ්බං පටිග්ගහිතං භොති. සචෙපි පටිග්ගහෙස්සාමීති මඤ්චාදීනි ආරුහිත්වා නිසීදති, වට්ටතියෙව. සචෙ පන මඤ්චාදීනි හත්ථෙත ගහෙත්වා මඤ්චෙ නිසීදති, වත්තබ්බමෙව නත්ථි.

පට්ඨියං පන සචෙපි කුච්ඡියා කුච්ඡිං ආහච්ච ධීතා භොන්ති, යං යං අභිගුලියා වා සුචියා වා ඵ්ඨිත්වා නිසින්නො භොති, තත්ථ තත්ථ දියාමානමෙව පටිග්ගහිතං භොති. “යත්ථ කත්ථවි මහාකට්ඨාරහත්ථත්ථරණාදිසු යපිතපත්තෙ පටිග්ගහණං න රුහති” ති චුත්තං, තං හත්ථපාසාතික්කමං සන්ධාය චුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. හත්ථපාසෙ පන සති යත්ථ කත්ථවි වට්ටති අඤ්ඤාත්ත තත්ථජාතකා.

තත්ථජාතකෙ පන පදුමිනිපණ්ණෙ වා කිංසුකපණ්ණාදිමිහි වා න වට්ටති. න භි තං කායපට්ඨිඤ්ඤායං ගච්ඡති. යථා ච තත්ථජාතකෙ; එවං බාණුකෙ ඛන්ධිත්වා යපිතමඤ්චාදිමිහි අසංභාරිමෙ එලකෙ වා පාසාණෙ වා න රුහතියෙව, තෙපි භි තත්ථජාතකසඩ්ඛෙපුපගා භොන්ති. භූමියං අත්ථතෙසු සුඛුමෙසු තිත්තිණ්ණාදිපණ්ණෙසුපි පටිග්ගහණං න රුහති, න භි තානි සන්ධාරෙතුං සමත්ථානීති. මහත්තෙසු පන පදුමිනිපණ්ණාදිසු රුහති. සචෙ හත්ථපාසං අතික්කම්ම ධීතො දීඝදණ්ඩකෙන උච්චිකෙන දෙති, ආගන්ත්වා දෙහිති වත්තබ්බො. වචනං අසුත්වා වා අනාදිසිත්වා වා පත්තෙ ආකිරතියෙව, පුන පටිග්ගහෙතබ්බං. දුරෙ යත්වා හත්තපිණ්ඩං ඛිපන්තෙපි එසෙව නයො.

සෛව පත්තත්ථවිකතො නීහරියමානෙ පත්තෙ රජනවුණ්ණානි හොන්ති, සති උදකෙ ධොවිතබ්බො, අසති රජනවුණ්ණං පුච්ඡිත්වා පටිග්ගහෙත්වා වා පිණ්ඩාය වරිතබ්බං. සෛව පිණ්ඩාය වරන්තස්ස රජං පතති, පටිග්ගහෙත්වා භික්ඛා ගණ්හිතබ්බා. අප්පටිග්ගහෙත්වා ගණ්හතො විනයදුක්කටං. තං පන පුන පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජතො අනාපත්ති. සෛව පන “පටිග්ගහෙත්වා දෙථා” ති වුත්තෙ වචනං අසුත්වා වා අනාදිසිත්වා වා භික්ඛං දෙන්ති යෙව, විනයදුක්කටං නත්ථි, පුන පටිග්ගහෙත්වා අඤ්ඤා භික්ඛා ගහෙතබ්බා.

සෛව මහාවාතො තතො තතො රජං පාතෙති, න සක්කා හොති භික්ඛං ගහෙතුං, “අනුපසම්පන්නස්ස දස්සාමි” ති සුද්ධචිත්තෙන ආභොගං කත්වා ගණ්හිතුං වට්ටති. එවං පිණ්ඩාය වරිත්වා විහාරං වා ආසනසාලං වා ගන්ත්වා තං අනුපසම්පන්නස්ස දත්වා පුන තෙන දින්නං වා තස්ස විස්සාසෙන වා පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති.

සෛව භික්ඛාචාරෙ සරජං පත්තං භික්ඛුස්ස දෙති, සො වත්තබ්බො – “ඉමං පටිග්ගහෙත්වා භික්ඛං වා ගණ්හෙය්‍යාසි, පරිභුඤ්ජෙය්‍යාසි වා” ති තෙන තථා කාතබ්බං. සෛව රජං උපරි උප්පිලවති, කඤ්ජිකං පවාහෙත්වා සෙසං භුඤ්ජිතබ්බං. සෛව අන්තො පට්ඨං හොති, පටිග්ගහෙතබ්බං. අනුපසම්පන්නෙ අසති හත්ථතො අමොචෙත්තෙන, යත්ථ අනුපසම්පන්නො අත්ථි තත්ථ තෙත්වා පටිග්ගහෙතබ්බං. සුක්ඛහත්තෙ පතිතරජං අපනෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති. සෛව අතිසුබ්බමං හොති, උපරිහත්තෙන සද්ධිං අපනෙතබ්බං, පටිග්ගහෙත්වා වා භුඤ්ජිතබ්බං. යාගුං වා සුපං වා පුරතො යපෙත්වා ආලුලෙන්තානං භාජනතො ඵ්ඨිතානි උග්ගන්ත්වා පත්තෙ පතන්ති, පත්තො පටිග්ගහෙතබ්බො.

උඵඨිකෙන ආහරිත්වා දෙන්තානං පයමතරං උඵඨිකතො ථෙවා පත්තෙ පතන්ති, සුපතිතා, අභිභට්ඨතා දොසො නත්ථි. සෛවෙපි වරුකෙන හත්තෙ ආකිරියමානෙ වරුකතො මසි වා ඡාරිකා වා පතති, අභිභට්ඨතා තෙවත්ථි දොසො. අනන්තරස්ස භික්ඛුනො දියාමානං පත්තතො උප්පතිත්වා ඉතරස්ස පත්තෙ පතති, සුපතිතං. පටිග්ගහිතමෙව හි තං හොති.

සෛව ජජ්ඣරිසාඛාදිං ථාලෙන්වා එකස්ස භික්ඛුනො දෙන්තානං සාධතො ඵ්ඨිතානි අඤ්ඤස්ස පත්තෙ පතන්ති, පත්තො පටිග්ගහෙතබ්බො. යස්ස පත්තස්ස උපරි ථාලෙන්ති, තස්ස පත්තෙ පතිතෙසු දාතුකාමතාය අභිභට්ඨතා දොසො නත්ථි. පායාසස්ස පුරෙත්වා පත්තං දෙන්ති, උණ්හත්තා හෙට්ඨා ගහෙතුං න සක්කොති, මුඛවට්ටියාපි ගහෙතුං වට්ටති. සෛව තථාපි න සක්කොති, ආධාරකෙන ගණ්හිතබ්බො.

ආසනසාලාය පත්තං ගහෙත්වා නිසින්තො භික්ඛු නිද්දං ඔක්කන්තො හොති, නෙව ආහරියමානං න දියාමානං ඡානාති, අප්පටිග්ගහිතං හොති. සෛව පන ආභොගං කත්වා නිසින්තො හොති, වට්ටති. සෛවෙපි සො හත්ථෙත ආධාරකං මුඤ්චිත්වා පාදෙන පෙල්ලෙන්වා නිද්දායති, වට්ටති යෙව. පාදෙන ආධාරකං

අක්කමිත්වා පටිග්ගණ්හන්තස්ස පන ජාගරන්තස්සපි අනාදරපටිග්ගණං හොති,
තස්මා න කාතබ්බං. කෙවි එවං ආධාරකෙන පටිග්ගණං කායපට්ඨද්ධපට්ඨද්ධෙන
පටිග්ගණං නාම හොති, තස්මා න වට්ටනීති වදන්ති. තං තෙසං වචනමත්තමෙව.
අත්ථතො පන සබ්බම්පෙතං කායපට්ඨද්ධමෙව හොති. කායසංසග්ගෙපි වෙස
නයො දස්සිතොව. යම්පි භික්ඛුස්ස දියාමානං පතති, තම්පි සාමං ගහෙත්වා
පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. තත්ත්වං සුත්තං –

“අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, යං දියාමානං පතති, තං සාමං ගහෙත්වා
පරිභුඤ්ජිතුං පරිච්චත්තං තං, භික්ඛවෙ, දායකෙහි” ති (චූළව. 273).

ඉදඤ්ච පන සුත්තං නෙය්‍යත්ථං. තස්මා එවමෙත්ථ අධිජ්ජායො වෙදිතබ්බො –
යං දියාමානං දායකස්ස හත්ථතො පරිගලිත්වා සුද්ධාය වා භූමියා
පදුමිනිපණ්ණවත්ථකට්ඨාරකාදීසු වා පතති, තං සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති.
යං පන සරජාය භූමියා පතති, තං රජං පුඤ්ජිත්වා වා ධොවිත්වා වා පටිග්ගහෙත්වා
වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. සචෙ පන පවට්ටන්තං අඤ්ඤස්ස භික්ඛුතො සන්තිකං ගච්ඡති,
තෙන ආහරාපෙතුම්පි වට්ටති. සචෙ තං භික්ඛුං වදති “ත්වංයෙව බාදා” ති තස්සාපි
බාදිතුං වට්ටති. අනාණත්තෙන පන තෙන න ගහෙතබ්බං. අනාණත්තෙනාපි
“ඉතරස්ස දස්සාමි” ති ගහෙතුං වට්ටනීති කුරුන්දියං වුත්තං. කස්මා පනෙතං
ඉතරස්ස භික්ඛුතො ගහෙතුං න වට්ටනීති? හගචතා අනනුඤ්ඤාතත්තා. හගචතා හි
“සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතු” ති වදන්තෙන යස්සෙව තං දියාමානං පතති, තස්ස
අජ්ජපටිග්ගහිතකම්පි තං ගහෙත්වා පරිභොගො අනුඤ්ඤාතො. “පරිච්චත්තං තං
භික්ඛවෙ දායකෙහි” ති වචනෙන පනෙත්ථ පරසන්තකාභාවො දීපිතො. තස්මා
අඤ්ඤස්ස සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති, තස්ස පන ආණත්තියා වට්ටනීති
අයං කිරෙත්ථ අධිජ්ජායො.

යස්මා ච තං අජ්ජපටිග්ගහිතකත්තා අනුඤ්ඤාතං, තස්මා යථායීතංයෙව
අනාමසිත්වා කෙනචි පිදහිත්වා ය්පිතං දුතියදිවසෙපි පරිභුඤ්චිතුං වට්ටති,
සන්තිධිපච්චයා අනාපත්ති. පටිග්ගහෙත්වා පන පරිභුඤ්ජිතබ්බං. තංදිවසංයෙව හි
තස්ස සාමං ගහෙත්වා පරිභොගො අනුඤ්ඤාතො, න තතො පරන්ති අයම්පි
කිරෙත්ථ අධිජ්ජායො.

ඉදානි අබ්බොහාරිකනායො වුච්චති – භුඤ්ජන්තානාඤ්චි දන්තා බිය්‍යන්ති, නබා
බිය්‍යන්ති, පත්තස්ස වණ්ණො බිය්‍යති, සබ්බං අබ්බොහාරිකං. යම්පි සත්ථකෙන
උච්ඡුආදීසු ඵාලිතෙසු මලං පඤ්ඤායති, එතං නවසමුට්ඨිතං නාම පටිග්ගහෙත්වා
පරිභුඤ්ජිතබ්බං. සත්ථකං ධොවිත්වා ඵාලිතෙසු මලං න පඤ්ඤායති,
ලොභගන්ධමත්තං හොති, තං අබ්බොහාරිකං. යම්පි සත්ථකං ගහෙත්වා පරිහරන්ති,
තෙන ඵාලිතෙපි එසෙව නයො. න හි තං පරිභොගත්ථාය පරිහරන්ති.
මූලභෙසජ්ජාදීනි පිසන්තානං වා කොට්ටෙන්තානං වා
නිසද්ධිසද්ධොපාකකඋදුක්ඛලමුසලාදීනි බිය්‍යන්ති, පරිහරණකවාසිං තාපෙත්වා
භෙසජ්ජත්ථාය තක්කෙ වා බිරො වා පක්ඛිපන්ති, තත්ථ නීලිකා පඤ්ඤායති.

සත්ථකෙ වුත්තසදිසොව විනිවිජයො. ආමකතක්කාදීසු පන සයං න පක්ඛිපිතබ්බා. පක්ඛිපති වෙ, සාමපාකතො න මුච්චති.

දෙවෙ වස්සන්තෙ පිණ්ඩාය වරන්තස්ස සරීරතො වා චීවරතො වා කිලිට්ඨඋදකං පත්තෙ පතති, තං පටිග්ගහෙතබ්බං. රුක්ඛමූලාදීසු භුඤ්ජන්තස්ස පතිතෙපි එසෙව නයො. සවෙ පන සත්තාහං වස්සන්තෙ දෙවෙ සුද්ධං උදකං හොති, අබ්භොකාසතො වා පතති, වට්ටති. සාමණෙරස්ස ඔදනං දෙන්තෙන තස්ස පත්තගතං අවිජුපන්තෙනෙව දාතබ්බො. පත්තො වාස්ස පටිග්ගහෙතබ්බො. අප්පටිග්ගහිතෙ ඔදනං ඡුපිත්වා පුන අත්තනො පත්තෙ ඔදනං ගණ්හන්තස්ස උග්ගහිතකො හොති.

සවෙ පන දාතුකාමො හුත්වා “ආහර සාමණෙර පත්තං, ඔදනං ගණ්හා”ති වදති, ඉතරො ව “අලං මය්හ”න්ති පටික්ඛිපති, පුන තවෙවෙනං මයා පරිච්චත්ත”න්ති ව වුත්තෙපි “න මය්හං එතෙනත්ථො”ති වදති. සතක්ඛත්තුම්පි පරිච්චජතු, යාව අත්තනො හත්ථගතං පටිග්ගහිතමෙව හොති.

සවෙ පන ආධාරකෙ යීතං නිරපෙක්ඛො “ගණ්හා”ති වදති, පුන පටිග්ගහෙතබ්බං. සාපෙක්ඛො ආධාරකෙ පත්තං යපෙත්වා “එත්තො පුචං වා හත්තං වා ගණ්හා”ති සාමණෙරං වදති, සාමණෙරො හත්ථං ධොවිත්වා සවෙපි සතක්ඛත්තුං ගහෙත්වා අත්තනො පත්තගතං අචුසන්තොව අත්තනො පත්තෙ පක්ඛිපති, පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථී. යදි පන අත්තනො පත්තගතං චුසිත්වා තතො ගණ්හාති, සාමණෙරසන්තකෙන සංසට්ඨං හොති, පුන පටිග්ගහෙතබ්බං. කෙච් පන “සවෙපි ගය්හමානං ඡීජ්ජිත්වා තත්ථ පතති, පුන පටිග්ගහෙතබ්බ”න්ති වදන්ති. තං “එකං හත්තපිණ්ඩං ගණ්හ, එකං පුචං ගණ්හ, ඉමස්ස ගුලපිණ්ඩස්ස එත්තකං පදෙසං ගණ්හා”ති එවං පරිච්ඡින්නදිත්වා වුත්තෙ වෙදිතබ්බං. ඉධ පන පරිච්ඡෙදො නත්ථී. තස්මා යං සාමණෙරස්ස පත්තෙ පතති, තදෙව පටිග්ගහණං විජහති. හත්ථගතං පන යාව සාමණෙරො වා “අලං”න්ති න ඔරමති, හික්ඛු වා න වාරෙති, තාව හික්ඛුස්සෙව සන්තකං, තස්මා පටිග්ගහණං න විජහති.

සවෙ අත්තනො වා හික්ඛුනං වා යාගුපචනකභාජනෙ කෙසඤ්චි අත්ථාය ඔදනං පක්ඛිපති, “සාමණෙර, භාජනස්ස උපරි හත්ථං කරොහී”ති වත්වා තස්ස හත්ථෙ පක්ඛිපිතබ්බං, තස්ස හත්ථතො භාජනෙ පතිතඤ්චි දුතියදිවසෙ භාජනස්ස අකප්පියභාවං න කරොති, පරිච්චත්තත්තා. සවෙ එවං අකත්වා පක්ඛිපති, පත්තම්ච භාජනං නිරාමිසං කත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. දායකා යාගුකුටං යපෙත්වා ගතා, තං දහරසාමණෙරො පටිග්ගණ්හාපෙතුං න සක්කොති, හික්ඛු පත්තං උපනාමෙති, සාමණෙරො කුටස්ස ගීචං පත්තස්ස මුඛවට්ටියං යපෙත්වා ආවජ්ජෙති, පත්තගතා යාගු පටිග්ගහිතාව හොති. අථ වා හික්ඛු භූමියං හත්ථං යපෙති, සාමණෙරො පච්චටෙත්වා තත්ථ ආරොපෙති, වට්ටති. පුච්චජිහත්තපච්ඡිඋචුඡාරාදීසුපි එසෙව නයො.

සවෙ පටිග්ගහණුපගං භාරං ද්වෙ තයො සාමණෙරා දෙන්ති, එකෙන වා බලවතා උක්ඛිත්තං ද්වෙ තයො භික්ඛු ගණ්හන්ති, වට්ටති. මඤ්චස්ස වා පීඨස්ස වා පාදෙ තෙලසං වා ඵාණිතසං වා නවනීතසං වා ලග්ගෙන්ති, භික්ඛුස්ස මඤ්චෙපි පීඨෙපි නිසීදිතුං වට්ටති. උග්ගහිතකං නාම න හොති.

නාගදන්තකෙ වා අඬිකුසකෙ වා ද්වෙ තෙලසං ලග්ගිතා හොන්ති, උපරි පටිග්ගහිතකො හෙට්ඨා අප්පටිග්ගහිතකො, උපරිමං ගහෙතුං වට්ටති. හෙට්ඨා පටිග්ගහිතකො උපරි අප්පටිග්ගහිතකො, උපරිමං ගහෙත්වා ඉතරං ගණ්හතො උපරිමො උග්ගහිතකො හොති. හෙට්ඨාමඤ්චෙ අප්පටිග්ගහිතකං තෙලපාලකං හොති, තං වෙ සම්මජ්ජන්තො සම්මුඤ්ජනියා සට්ඨෙති, උග්ගහිතකං න හොති. පටිග්ගහිතකං ගණ්හිස්සාමිති අප්පටිග්ගහිතකං ගහෙත්වා ඤත්වා පුන යපෙති, උග්ගහිතකං න හොති. බහි නිහරිත්වා සඤ්ජානාති, බහි අට්ඨපෙත්වා හරිත්වා තත්ථෙව යපෙතබ්බං, තත්ථී දොසො. සවෙ පන පුබ්බෙ විවරිත්වා යපිතං න පිදහිතබ්බං; යථා පුබ්බෙ යීතං තථෙව යපෙතබ්බං. සවෙ බහි යපෙති, පුන න ජුපිතබ්බං.

හෙට්ඨාපාසාදං ඔරොහන්තො නිස්සෙණිමජ්ඣෙ සඤ්ජානාති, අනොකාසත්තා උද්ධං වා අධො වා හරිත්වා යපෙතබ්බං. පටිග්ගහිතකෙ තෙලාදිමිහි කණ්ණකං උට්ඨෙති, සිඬිගිවෙරාදිමිහි සනවුණ්ණං, තංසමුට්ඨානමෙව නාමෙතං, පුන පටිග්ගහණකිව්චං නත්ථී.

තාලං වා නාළිකෙරං වා ආරුල්හො යොත්තෙන ඵලපිණ්ඩිං ඔතාරෙත්වා උපරි යීතොව ගණ්හ්වාති වදති, න ගහෙතබ්බං. සවෙ අඤ්ඤො භූමියං යීතො යොත්තපාසකෙ ගහෙත්වා උක්ඛිපිත්වා දෙති, වට්ටති. සඵලං මහාසාඛං කප්පියං කාරෙත්වා පටිග්ගණ්හාති, ඵලානි පටිග්ගහිතානෙව හොන්ති, යථාසුඛං පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති.

අන්තොවතියං යත්වා වතිං ඡින්දිත්වා උච්ඡුං වා තිම්බරුසකං වා දෙන්ති, හත්ථපාසෙ සති වට්ටති. වතිදණ්ඩකෙසු අප්පහරිත්වා නිග්ගතං ගණ්හන්තස්ස වට්ටති. පහරිත්වා නිග්ගතෙ අට්ඨකථාසු දොසො න දස්සිතො. මයං පන යං යානං පහං, තතො සයංපතිතමෙව හොතීති තක්කයාම. තස්මිම්පි අට්ඨත්වා ගච්ඡන්තෙ යුජ්ජති, සුඬිකසාතතො පවට්ඨෙත්වා බහිපතිතහණ්ඩං විය. වතිං වා පාකාරං වා ලඬිසාපෙත්වා දෙන්ති, සවෙ පන න පුටුලො පාකාරො, අන්තොපාකාරෙ ව බහිපාකාරෙ ව යීතස්ස හත්ථපාසො පහොති, හත්ථසතම්පි උද්ධං ගන්ත්වා සම්පත්තං ගහෙතුං වට්ටති.

භික්ඛු ගිලානං සාමණෙරං බන්ධෙන වහති, සො ඵලාඵලං දිස්වා ගහෙත්වා බන්ධෙ නිසින්තොව දෙති, වට්ටති. අපරො භික්ඛුං වහන්තො බන්ධෙ නිසින්තස්ස භික්ඛුනො දෙති, වට්ටති යෙව.

හික්බු එලිනිං සාබං ඡායත්ථාය ගහෙත්වා ගච්ඡති, එලානි බාදිතුං චිත්තෙ උප්පන්නෙ පටිග්ගහාපෙත්වා බාදිතුං වට්ටති. මච්ඡිකචාරණත්ථං කප්පියං කාරෙත්වා පටිග්ගණ්හානි, බාදිතුකාමො වෙ හොති, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති, බාදන්තස්ස නත්ථි දොසො.

හික්බු පටිග්ගහණාරහං හණ්ඩං මනුස්සානං යානෙ යපෙත්වා මග්ගං ගච්ඡති, යානං කද්දමෙ ලග්ගති, දහරො චක්කං ගහෙත්වා උක්ඛිපති, වට්ටති, උග්ගහිතකං නාම න හොති. නාවාය යපෙත්වා නාවං අරිත්තෙන වා පාපෙති, හත්ථෙන වා කඩ්ඪති, වට්ටති. උඵම්පෙපි එසෙව නයො. වාටියං කුණ්ඩකෙ වා යපෙත්වාපි තං අනුපසම්පන්නෙ ගාහාපෙත්වා අනුපසම්පන්නං බාහායං ගහෙත්වා තරිතුං වට්ටති. තස්මිම්පි අසති අනුපසම්පන්නං ගාහාපෙත්වා තං බාහායං ගහෙත්වා තරිතුං වට්ටති.

උපාසකා ගමිකහික්බුනං පාඨෙයාතණ්ඩුලෙ දෙන්ති. සාමණෙරො හික්බුනං තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා අත්තනො තණ්ඩුලෙ ගහෙතුං න සක්කොන්ති, හික්බු තෙසං තණ්ඩුලෙ ගණ්හන්ති. සාමණෙරො අත්තනා ගහිතතණ්ඩුලෙසු ඛිණෙසු ඉතරෙහි තණ්ඩුලෙහි යාගුං පචිත්වා සබ්බෙසං පත්තානි පටිපාටියා යපෙත්වා යාගුං ආකිරන්ති. පණ්ඩිතො සාමණෙරො අත්තනො පත්තං ගහෙත්වා ථෙරස්ස දෙති, ථෙරස්ස පත්තං අනුථෙරස්සාති එවං සබ්බානි පරිවත්තෙති, සබ්බෙහි සාමණෙරස්ස සන්තකං භුත්තං හොති, වට්ටති.

සවෙපි සාමණෙරො අපණ්ඩිතො හොති, අත්තනො පත්තෙ යාගුං සයමෙව පාතුං ආරහති, ‘‘ආවුසො තුය්හං යාගුං මය්හං දෙහී’’ති එවං ථෙරෙහි පටිපාටියා යාචිත්වාපි පිචිතුං වට්ටති, සබ්බෙහි සාමණෙරස්ස සන්තකමෙව භුත්තං හොති, නෙව උග්ගහිතපච්චයා න සන්තිධිපච්චයා චජ්ජං ඵුසන්ති. එත්ථ පන මාතාපිතුනං තෙලාදිනි ඡායාදිනං අත්ථාය සාබාදිනි ව හරන්තානං ඉමෙසඤ්ච විසෙසො න දිස්සති. තස්මා කාරණං උපපරික්ඛිතබ්බං.

සාමණෙරො හත්තං පචිතුකාමො තණ්ඩුලෙ ධොවිත්වා නිච්චාලෙතුං න සක්කොති. හික්බුනා තණ්ඩුලෙ ව භාජනඤ්ච පටිග්ගහෙත්වා තණ්ඩුලෙ ධොවිත්වා නිච්චාලෙත්වා භාජනං උද්ධනං ආරොපෙතබ්බං, අග්ගි න කාතබ්බො, පක්කකාලෙ විවරිත්වා පක්කභාවො ජානිතබ්බො. සවෙ දුප්පක්කං හොති, පාකත්ථාය පිදහිතුං න වට්ටති. රජස්ස වා ඡාරිකාය වා අපතනත්ථාය වට්ටති, පක්කකාලෙ ආරොපෙතුම්පි භුඤ්ජිතුම්පි වට්ටති, පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි.

සාමණෙරො පටිබලො පචිතුං, බණො පනස්ස නත්ථි, කත්ථවි ගන්තුකාමො. හික්බුනා සතණ්ඩුලොදකභාජනං පටිග්ගහෙත්වා උද්ධනං ආරොපෙත්වා අග්ගි ජාලෙත්වා ගච්ඡාහිති වත්තබ්බො. තතො පරං පුරිමනයෙනෙව සබ්බං කාතුං වට්ටති.

හික්බු යාගුඅත්ථාය සුද්ධං භාජනං ආරොපෙත්වා උදකං තාපෙති, වට්ටති. තත්තෙ උදකෙ සාමණෙරො තණ්ඩුලෙ පක්ඛිපති, තතො පට්ඨාය හික්බුනා අග්ගි න කාතබ්බො. පක්කයාගුං පටිග්ගහෙත්වා පාතුං වට්ටති.

සාමනෙරො යාගුං පවති, හත්ථකුක්කුච්චකො භික්ඛු කීළන්තො භාජනං
ආමසති, පිධානං ආමසති, උග්ගතං ඵෙණං ඡින්දිත්වා හරති, තස්සෙව පාතුං න
වට්ටති, දුරුපචිණ්ණං නාම හොති. සචෙ පන දබ්බිං වා උච්ඪිකං වා ගහෙත්වා
අනුක්ඛිපන්තො ආලුලෙති, සබ්බෙසං න වට්ටති, සාමපාකඤ්චෙව හොති
දුරුපචිණ්ණඤ්ච. සචෙ උක්ඛිපති, උග්ගහිතකම්පි හොති.

භික්ඛුනා පිණ්ඩාය වරින්වා ආධාරකෙ පත්තො යපිතො හොති, තත්‍ර චෙ
අඤ්ඤො ලොලභික්ඛු කීළන්තො පත්තං ආමසති, පත්තපිධානං ආමසති, තස්සෙව
තතො ලද්ධං හත්තං න වට්ටති. සචෙ පන පත්තං උක්ඛිපිත්වා යපෙති, සබ්බෙසං න
වට්ටති. තත්ථජාතකඵලානි සාබ්බාය වා වල්ලියා වා ගහෙත්වා වාලෙති, තස්සෙව
තතො ලද්ධං ඵලං න වට්ටති, දුරුපචිණ්ණදුක්කටඤ්ච ආපජ්ජති. ඵලරුක්ඛං පන
අපස්සයිතුං වා තත්ථ කණ්ඩකෙ වා බන්ධිතුං වට්ටති, දුරුපචිණ්ණං න හොතිති
මහාපච්චරියං වුත්තං.

අරඤ්ඤෙ පතිතං පන අම්බඵලාදිං දිස්වා සාමනෙරස්ස දස්සාමීති ආහරින්වා
දාතුං වට්ටති. සිහවිසාසාදිං දිස්වාපි සාමනෙරස්ස දස්සාමීති පටිග්ගහෙත්වා වා
අප්පටිග්ගහෙත්වා වා ආහරින්වා දාතුං වට්ටති. සචෙ පන සක්කොති විතක්කං
සොධෙතුං, තතො ලද්ධං බාදිතුම්පි වට්ටති, නෙව ආමකමංසපටිග්ගහණපච්චයා න
උග්ගහිතකපච්චයා වජ්ජං ඵුසති.

මාතාපිතුනං අත්ථාය තෙලාදීනි ගහෙත්වා ගච්ඡතො අන්තරාමග්ගෙ බ්‍යාධි
උප්පජ්ජති, තතො යං ඉච්ඡති, තං පටිග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සචෙ පන
මූලෙපි පටිග්ගහිතං හොති, පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. මාතාපිතුනං තණ්ඩුලෙ
ආහරින්වා දෙති, තෙ තතොයෙව යාගුආදීනි සම්පාදෙත්වා තස්ස දෙන්ති, වට්ටති
සන්තිධිපච්චයා වා උග්ගහිතකපච්චයා වා දොසො නත්ථි.

භික්ඛු පිදහින්වා උදකං තාපෙති, යාව පරික්ඛයා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සචෙ
පනෙත්ථ ඡාරිකා පතති, පටිග්ගහෙතබ්බං. දීඝසණ්ඩාසෙන ථාලකං ගහෙත්වා
තෙලං පවන්තස්ස ඡාරිකා පතති, හත්ථෙන අමුඤ්චන්තෙනෙව පචින්වා ඕතාරෙත්වා
පටිග්ගහෙතබ්බං. සචෙ අඬගාරාපි දාරුනි වා පටිග්ගහෙත්වා යපිතානි,
මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති.

භික්ඛු උච්ඡුං බාදති, සාමනෙරො “මය්හම්පි දෙථා” ති වදති. “ඉතො ඡින්දිත්වා
ගණ්භා” ති වුත්තො ගණ්භාති, අවසෙසෙ පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි.
ගුලපිණ්ඩකං බාදන්තස්සාපි ඵසෙව නයො. වුත්තොකාසතො ඡින්දිත්වා
ගහිතාවසෙසඤ්ඤි අපහිතපටිග්ගහණමෙව හොති.

භික්ඛු ගුලං භාජන්තො පටිග්ගහෙත්වා කොට්ඨාසෙ කරොති, භික්ඛුපි
සාමනෙරාපි ආගන්ත්වා එකගහණෙනෙව එකමෙකං කොට්ඨාසං ගණ්භන්ති,
ගහිතාවසෙසං පටිග්ගහිතමෙව හොති. සචෙ ලොලසාමනෙරො ගණ්භින්වා
ගණ්භින්වා පුන යපෙති, තස්ස ගහිතාවසෙසං අප්පටිග්ගහිතකං හොති.

හික්බු දුමවට්ටිං පටිග්ගහෙත්වා දුමං පිවති, මුඛඤ්ච කණ්ඨො ව මනොසිලාය ලිත්තො විය හොති, යාවකාලිකං භුඤ්ජිතුං වට්ටති, යාවකාලිකෙන යාවජීවිකසංසග්ගෙ දොසො නත්ථී.

පත්තං වා රජතං වා පවත්තස්ස කණ්ණනාසමුඛච්ඡිද්දෙහි දුමො පවිසති, බ්‍යාධිපච්චයා පුජ්ඵං වා ඵලං වා උපසිඬ්ඝති, අබ්බොහාරිකත්තා වට්ටති. හත්තුග්ගාරො තාලුං ආභච්ච අන්තොයෙව පවිසති, අවිසයත්තා වට්ටති. මුඛං පට්ඨං පන අජ්ඣොභරතො විකාලෙ ආපත්ති. දන්තන්තරෙ ලග්ගස්ස ආමිසස්ස රසො පවිසති, ආපත්තියෙව. සචෙ සුබ්බමං ආමිසං හොති, රසො න පඤ්ඤායති, අබ්බොහාරිකපක්ඛං හජති.

උපකට්ඨෙ කාලෙ නිරුද්ධකට්ඨානෙ හත්තං භුඤ්ජිත්වා කක්ඛාරෙත්වා ද්වෙ තයො ඛෙළපිණ්ඨෙ පාතෙත්වා උදකට්ඨානං ගන්ත්වා මුඛං වික්ඛාලෙතබ්බං. පටිග්ගහෙත්වා යපිතසිඬ්ගිවෙරාදීනං අඬ්ඝුරා නික්ඛමන්ති, පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථී. ලොණෙ අසති සමුද්දොදකෙන ලොණකිච්චං කාතුං වට්ටති. පටිග්ගහෙත්වා යපිතං ලොණොදකං ලොණං හොති, ලොණං වා උදකං හොති, රසො වා ආණිතං හොති, ආණිතං වා රසො හොති, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති. හිමකරකා උදකගතිකා ඵව. පරිහාරිකෙන කතකට්ඨිනා උදකං පසාදෙත්ති, තං අබ්බොහාරිකං, ආමිසෙන සද්ධිං වට්ටති. ආමිසගතිකෙහි කපිත්ථඵලාදීහි පසාදිතං පුරෙහත්තමෙව වට්ටති.

පොක්ඛරණිආදීසු උදකං බහලං හොති, වට්ටති. සචෙ පන මුඛෙ ව හත්ථෙ ව ලග්ගති, න වට්ටති, පටිග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. ඛෙත්තෙසු කසිතට්ඨානෙ බහලං උදකං හොති, පටිග්ගහෙතබ්බං. සචෙ සන්දිත්වා කන්දරාදීහි පවිසිත්වා නදිං පුරෙති, වට්ටති. කකුධසොබ්භාදයො හොන්ති, රුක්ඛතො පතිතෙහි පුජ්ඵෙහි සඤ්ජන්තොදකා, සචෙ පුජ්ඵරසො න පඤ්ඤායති, පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථී. පරිත්තං උදකං හොති, රසො පඤ්ඤායති, පටිග්ගහෙතබ්බං. පබ්බතකන්දරාදීසු කාලවණ්ණපණ්ණසඤ්ජන්තඋදකෙපි ඵසෙව නයො.

පානීයසංථෙ සරෙණුකානි වා සවණ්ටබ්බරානි වා පුජ්ඵානි පක්ඛිත්තානි හොන්ති, පටිග්ගහෙතබ්බං. පුජ්ඵානි වා පටිග්ගහෙත්වා පක්ඛිපිතබ්බානි. පාටලිවම්පකමල්ලිකා පක්ඛිත්තා හොන්ති, වාසමත්තං තිට්ඨති තං අබ්බොහාරිකං, දුතියදිවසෙපි ආමිසෙන සද්ධිං වට්ටති. හික්බුනා යපිතපුජ්ඵවාසිතකපානීයතො සාමණෙරො පානීයං ගහෙත්වා පිතාවසෙසං තත්ථෙව ආකිරති, පටිග්ගහෙතබ්බං. පදුමසරාදීසු උදකං සන්ථරිත්වා යිතං පුජ්ඵරෙණුං සංථෙ වික්ඛම්හෙත්වා උදකං ගහෙතුං වට්ටති. කජ්ජියං කාරාපෙත්වා පටිග්ගහෙත්වා යපිතං දන්තකට්ඨං හොති, සචෙ තස්ස රසං පිච්ඡුකාමො, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති. අජ්ජපටිග්ගහෙත්වා යපිතං පටිග්ගහෙතබ්බං. අජානන්තස්ස රසෙ පට්ඨෙය්පි ආපත්තියෙව. අවිත්තකඤ්ඤි ඉදං සික්ඛාපදං.

මහාභූතෙසු කිං වට්ටති, කිං න වට්ටති? බීරං තාව වට්ටති, කප්පියමංසබීරං වා අකප්පියමංසබීරං වා හොතු, පිවත්තස්ස අනාපත්ති. අස්සු ඛෙළො සිඬ්ඝාණිකා මුත්තං කරිසං සෙම්භං දන්තමලං අක්ඛිගුථකො කණ්ණගුථකො සරීරෙ උට්ඨිතලොණන්ති ඉදං සබ්බං වට්ටති. යං පනෙත්ථ යානතො වචිත්වා පත්තෙ වා හත්ථෙ වා පතති, තං පටිග්ගහෙතබ්බං. අඬ්ගලග්ගං පටිග්ගහිතකමෙව. උණ්භංජායාසං භුඤ්ජන්තස්ස සෙදො අඬ්ගලිඅනුසාරෙන එකාබද්ධොව හුත්වා පායාසෙ සන්තිට්ඨති, පිණ්ඩාය වා වරන්තස්ස හත්ථතො පත්තස්ස මුඛවට්ටිංතො වා පත්තතලං ඔරොහති, එත්ථ පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. ඤාමමහාභූතෙසු ඉදං නාම න වට්ටති නත්ථි, දුප්ඤාපිතං පන න වට්ටති. සුප්ඤාපිතං මනුස්සට්ඨිමිපි චුණ්ණං කත්වා ලෙහෙ උපනෙතුං වට්ටති.

චත්තාරි මහාවිකටානි අසති කප්පියකාරකෙ සාමම්පි ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. එත්ථ ව දුබ්බවොපි අසමත්ථොපි කප්පියකාරකො අසන්තපක්ඛෙයෙව තිට්ඨති. ඡාරිකාය අසති සුක්ඛදාරුං ඤාපෙත්වා ඡාරිකා ගහෙතබ්බා. සුක්ඛදාරුමිහි අසති අල්ලදාරුං රුක්ඛතො ඡින්දිත්වාපි කාතුං වට්ටති. ඉදං පන චතුබ්බිධම්පි මහාවිකටං කාලොදිස්සං නාම සප්පදට්ඨක්ඛණෙයෙව වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කායතො ව කායචිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දන්තපොනසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො චණ්ණනාක්කමෙන භොජනවග්ගො චතුත්ථො.

5. අවෙලකවග්ගො

1. අවෙලකසික්ඛාපදචණ්ණනා

269. අවෙලකවග්ගස්ස 9 පට්ඨසික්ඛාපදෙ – පරිවෙසනන්ති පරිවිසනට්ඨානං. පරිබ්බාජකසමාපන්නොති පබ්බජ්ජං සමාපන්නො. දෙති ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති සමතිත්තිකං යාගුපත්තං එකපයොගෙන දෙති, එකං පාවිත්තියං. අවච්ඡින්නදිත්වා අවච්ඡින්නදිත්වා දෙති, පයොගෙ පයොගෙ පාවිත්තියං. එසෙව නයො පුච්ඡන්තාදීසු. තිත්ථියෙ අතිත්ථියසඤ්ඤීති මාතා වා පිතා වා තිත්ථියෙසු පබ්බජති, තෙසං මාතාපිතුසඤ්ඤාය දෙන්තස්සාපි පාවිත්තියමෙව හොති. දාපෙතීති අනුපසම්පන්නෙන දාපෙති.

273. උපනික්ඛිපිත්වා දෙතීති තථාරූපෙ භාජනෙ යපෙත්වා තං භාජනං තෙසං සන්තිකෙ භූමියං නික්ඛිපිත්වා දෙති, තෙසං වා භාජනං නික්ඛිපාපෙත්වා තත්ථ දෙති, පත්තං ආධාරකෙ වා භූමියං වා යපෙත්වාපි “ඉතො ගණ්භථා”ති චත්තුං වට්ටති.

සචෙ තිත්ථියො වදති “මය්හං නාම ඉදං සන්තකං, ඉධ න ආකිරථා” ති ආකිරිතබ්බං. තස්ස සන්තකත්තා සහත්ථා දානං නාම න හොති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

අචෙලකසික්ඛාපදං පඨමං.

2. උයොපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

274. දුතියසික්ඛාපදෙ – පටික්කමනෙපිති ආසනසාලායම්පි. භත්තවිස්සග්ගන්ති භත්තකිව්වං. න සම්භාවෙසිති න පාපුණ්.

276. අනාචාරන්ති චුත්තාවසෙසං කායවච්ඡ්චාරවිතික්කමං. දස්සනුපචාරං වා සවනුපචාරං වා විජහන්තස්සාති එත්ථ යදි ධීතො වා නිසින්තො වා උයොපෙනි; යො උයොපිතො, යො විජහති, තස්ස ව ආපත්ති නාම නත්ථි. තස්මිං පන විජහන්තෙපි අත්ථතො ඉතරෙන විජහිතමෙව හොති. තස්මා යො උයොපෙනි, තස්සෙවායං ආපත්ති. තත්ථ සචෙ උපචාරබ්භන්තරෙ එතො පාදො හොති, දුක්කටං. සීමාතික්කමෙ පාවිත්තියං. එත්ථ ව දස්සනුපචාරස්ස අබ්භොකාසෙ ද්වාදසහත්ථජ්ජමාණං, තථා සවනුපචාරස්ස. සචෙ පන අන්තරා කුට්ඨද්චාරපාකාරාදයො හොන්ති, තෙහි අන්තරිතභාවො දස්සනුපචාරාතික්කමො, තස්ස වසෙන ආපත්ති වෙදිතබ්බා. න අඤ්ඤො කොච්චි පච්චයො හොතීති යපෙත්ථා චුත්තජ්ජකාරමනාචාරං අඤ්ඤං කිඤ්චි කාරණං න හොති.

277. කලිසාසනං ආරොපෙතීති “කලී”ති කොධො; තස්ස සාසනං ආරොපෙති; කොධස්ස ආණං ආරොපෙති; කොධවසෙන යානනිසජ්ජාදීසු දොසං දස්සෙත්ථා “පස්සථ හො ඉමස්ස යානං, නිසජ්ජං ආලොකිතං විලොකිතං බාණුකො විය තිට්ඨති, සුනබො විය නිසීදති, මක්කටො විය ඉතො විතො ව විලොකෙති”ති එවං අමනාපවචනං වදති “අජ්ජෙව නාම ඉමිනාපි උබ්බාළ්භො පක්කමෙය්‍යා”ති. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

උයොපනසික්ඛාපදං දුතියං.

3. සභොපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

279. තනියසික්බාපදෙ – සයනිසරෙති සයනියසරෙ. යතො අයාස්ස භික්ඛා දින්නාති යස්මා භික්ඛා දින්නා, යං ආගතෙන ලද්ධබ්බං තං වො ලද්ධං; ගච්ඡාති අධිප්පායො. පරිවුට්ඨිතොති රාගපරිවුට්ඨිතො; මෙට්ඨනාධිප්පායොති අත්ථො.

280. සහ උභොහි ජනෙහිති සභොජනං; තස්මිං සභොජනෙ. අථ වා සභොජනෙති සභොගෙ. රාගපරිවුට්ඨිතස්ස හි පුරිසස්ස ඉත්ථි භොගො ඉත්ථියා ච පුරිසො. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ – “ඉත්ථි වෙච භොති පුරිසො වා” තිආදි චුත්තං. මහල්ලකෙ සරෙති මහල්ලකෙ සයනිසරෙ. පිට්ඨසඬ්ඝාටස්ස භත්ථපාසං විජහිත්වාති තස්ස සයනිසරෙ ගබ්භස්ස යො පිට්ඨසඬ්ඝාටො, තස්ස භත්ථපාසං විජහිත්වා; අන්තොසයනස්ස ආසන්නෙ යානෙ නිසීදතිති අත්ථො. ඊදිසඤ්ච සයනිසරං මභාවතුස්සාලාදිසු භොති. පිට්ඨිවංසං අතික්කමිත්වාති ඉමිනා මජ්ඣාතික්කමං දස්සෙති. තස්මා යථා වා තථා වා කතස්ස බුද්දකස්ස සයනිසරස්ස මජ්ඣාතික්කමෙ ආපත්ති වෙදිතබ්බා. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

පයමපාරාජිකසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

සභොජනසික්බාපදං තතියං.

284. චතුත්ථපඤ්චමසික්බාපදෙසු යං චත්තබ්බං සියා, තං සබ්බං අනියතද්වයෙ චුත්තනයමෙව. යථා ච සභොජනසික්බාපදං, එවමෙතානිපි පයමපාරාජිකසමුට්ඨානානෙවාති.

රහොපට්ඨිජන්තසික්බාපදං චතුත්ථං, රහොනිසජ්ජසික්බාපදං පඤ්චමං.

6. වාරිත්තසික්බාපදවණ්ණනා

294. ඡට්ඨසික්බාපදෙ – දෙථාචුසො භත්තන්ති එත්ථ තං කිර භත්තං අභිභටං අභොසි, තස්මා එවමාභංසු. අනභිභටෙ පන එවං චත්තුං න ලබ්භති, පයුත්තවාචා භොති.

295. තෙන හි භික්ඛවෙ පටිග්ගහෙත්වා නික්ඛිපාති ඉදං පන භගවා කුලස්ස සද්ධානුරක්ඛණත්ථාය ආභ. යදි “භාජෙත්වා බාදා” ති වදෙයා, මනුස්සානං පසාදඤ්ඤාත්තං සියා. උස්සාරිසිත්ථාති පටිහරිසිත්ථ; සරංයෙව නං ගහෙත්වා අගමංසුති චුත්තං භොති.

298. සත්තං භික්ඛුන්ති එත්ථ කිත්තාවතා සන්නො භොති, කිත්තාවතා අසන්නොති? අන්තොවිභාරෙ යත්ථ ධීතස්ස කුලාති පයිරුපාසනචිත්තං උප්පන්නං, තතො පට්ඨාය යං පස්සෙ වා අභිමුඛෙ වා පස්සති, යස්ස සක්කා භොති පකතිවචනෙන ආරොචෙතුං, අයං සන්නො නාම. ඉතො විතො ච පරියෙසිත්වා ආරොචනකිච්චං නාම නත්ථි. යො හි එවං පරියෙසිතබ්බො, සො අසන්නොයෙව.

අපිව අන්තොඋපචාරසීමාය හික්බුං දිස්වා ආප්චිජ්ජසාමීති ගන්ත්වා තත්ථ යං පස්සති, සො ආප්චිජ්ජබ්බො. නො වෙ පස්සති, අසන්තං හික්බුං අනාප්චිජා පට්ටියො නාම හොති.

302. අන්තරාරාමන්ති අන්තොගාමෙ විහාරො හොති, තං ගච්ඡති. හත්තියසරන්ති නිමන්තිතසරං වා සලාකහත්තාදිදායකානං වා සරං. ආපදාසුති ජීවිතබ්බමවරියන්තරායෙසු සති ගන්තුං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

කථිතසමුට්ඨානං – කායවාචනො කායවාචාචිත්තනො ච සමුට්ඨාති, කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

චාරිත්තසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

7. මහානාමසික්ඛාපදවණ්ණනා

303. සත්තමසික්ඛාපදෙ – මහානාමො නාම භගවතො චූළපිතුපුත්තො මාසමත්තෙන මහල්ලකතරො ද්වීසු ඵලෙසු පතිට්ඨිතො අරියසාවකො. හෙසජ්ජං උස්සන්තං හොතීති වජනො ආහරිත්වා යපිතසජ්ජි බහු හොති.

306. සාදිතබ්බාති තස්මිං සමයෙ රොගො නත්ථීති න පටික්ඛිපිතබ්බා; රොගෙ සති විඤ්ඤාපෙස්සාමීති අධිවාසෙනබ්බා. එත්තකෙහි හෙසජ්ජෙහි පචාරෙමීති නාමවසෙන සජ්ජිතෙලාදීසු ද්වීහි තීහි වා පරිමාණවසෙන පත්ථෙන නාළියා ආල්භකෙනාති වා. අඤ්ඤං හෙසජ්ජං විඤ්ඤාපෙතීති සජ්ජිනා පචාරිතො තෙලං විඤ්ඤාපෙති, ආල්භකෙන පචාරිතො දොණං. න හෙසජ්ජෙන කරණීයෙනාති මිස්සකහත්තෙනපි වෙ යාපෙනුං සක්කොති, න හෙසජ්ජකරණීයං නාම හොති.

310. පචාරිතානන්ති යෙ අත්තනො පුග්ගලිකාය පචාරණාය පචාරිතා; තෙසං පචාරිතානුරූපෙන විඤ්ඤත්තියා අනාපත්ති. සසිසවසෙන පචාරිතෙසු පන පමාණං සල්ලක්ඛෙනබ්බමෙවාති. සෙසං උත්තානමෙව.

ජසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

මහානාමසික්ඛාපදං සත්තමං.

8. උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදවණ්ණනා

311. අට්ඨමෙ – අබ්භුය්‍යාතොති අභිඋය්‍යාතො; පරසෙනං අභිමුඛො ගමිස්සාමීති නගරතො නිග්ගතොති අත්ථො. උය්‍යුත්තන්ති කතඋය්‍යාගං; ගාමතො නික්ඛන්තන්ති අත්ථො.

314. ද්වාදසපුරිසො හත්ථිති වත්තාරො ආරොහකා එකෙකපාදරක්ඛකා ද්වෙ ද්වෙති එවං ද්වාදසපුරිසො හොති. තිපුරිසො අස්සොති එකො ආරොහකො ද්වෙ පාදරක්ඛකාති එවං තිපුරිසො හොති. චතුපුරිසො රථොති එකො සාරථී එකො යොධො ද්වෙ ආණ්ඩරක්ඛකාති එවං චතුපුරිසො හොති. වත්තාරො පුරිසා සරහත්ථාති ආවුධහත්ථා වත්තාරො පුරිසාති අයං පච්ඡිමකොට්ඨො චතුරඛිගසමන්තාගතා සෙනා නාම. ඊදිසං සෙනං දස්සනාය ගච්ඡතො පදෙ පදෙ දුක්කටං. දස්සනුපචාරං විජ්ඣත්ථාති කෙනචි අන්තරිතා වා නින්තං ඔරුල්භා වා න දිස්සති; ඉධ යත්ථා න සක්කා දට්ඨුන්ති අඤ්ඤං යානං ගන්ත්වා පස්සතො පයොගෙ පයොගෙ පාවිත්තියන්ති අත්ථො.

315. එකමෙකන්ති හත්ථිආදිසු චතුසු අභිගෙසු එකමෙකං; අන්තමසො එකපුරිසාරුල්භකහත්ථිමපි එකමපි සරහත්ථං පුරිසං. අනුයුක්තා නාම රාජා උය්‍යානං වා නදිං වා ගච්ඡති; එවං අනුයුක්තා හොති.

316. ආපදාසුති ජීවිතබ්‍රහ්මවරියන්තරායෙසු සති එත්ථ ගතො මුඤ්චිස්සාමීති ගච්ඡතො අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

උයුක්තසෙනාසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

9. සෙනාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා

319. නවමෙ – අත්ථඛිගතෙ සුරියෙ සෙනාය වසතීති තිට්ඨතු වා නිසීදතු වා සයතු වා සවෙපි ආකාසෙ ඉද්ධියා කඤ්චි ඉරියාපථං කප්පෙති, පාවිත්තියමෙව. සෙනා වා පටිසෙනාය රුද්ධා හොතීති යථා සඤ්චාරො ඡිජ්ජති; එවං රුද්ධා හොති. පලිබුද්ධොති වෙරිකෙන වා ඉස්සරෙන වා රුද්ධො. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිචජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සෙනාවාසසික්ඛාපදං නවමං.

10. උය්‍යාධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

322. දසමෙ – උග්ගන්ත්වා උග්ගන්ත්වා එත්ථ යුජ්ඣන්තීති උය්‍යාධිකං; සම්පහාරට්ඨානස්සෙනං අධිවචනං. බලස්ස අග්ගං ජානන්ති එත්ථාති බලග්ගං; බලගණනට්ඨානන්ති අත්ථො. සෙනාය වියුහං සෙනාබ්‍යුහං; සෙනානිවෙසස්සෙනං අධිවචනං. තයො හත්ථි පච්ඡිමං හත්ථානීකන්ති යො පුබ්බෙ චුත්තො ද්වාදසපුරිසො හත්ථිති තෙන හත්ථිනා තයො හත්ථි. සෙසෙසුපි එසෙව තයො. සෙසං උයුක්තසෙනාසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතඛිබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදිහීති.

උයොධිකසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො චණ්ණනාක්කමෙන අවෙලකචග්ගො පඤ්චමො.

6. සුරාපානවග්ගො

1. සුරාපානසික්ඛාපදවණ්ණනා

326. සුරාපානවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ – හද්දවතිකාති එකො ගාමො, සො හද්දිකාය වතියා සමන්තාගතත්තා එතං නාම ලභි. පථාවිනොති අද්ධිකා. තෙජසා තෙජන්ති අත්තනො තෙජසා ආනුභාවෙන නාගස්ස තෙජං. කාපොතිකාති කපොතපාදසමවණ්ණරත්තොභාසා. පසන්තාති සුරාමණ්ඩස්සෙනං අධිවචනං. අනනුවඡවියං භික්ඛවෙ සාගතස්සාති පඤ්චාභිඤ්ඤස්ස සතො මජ්ජපානං නාම න අනුවඡවියන්ති වුත්තං හොති.

328. පුප්ඵාසවො නාම මධුකපුප්ඵාදීනං රසෙන කතො. ඵලාසවො නාම මුද්දිකඵලාදීනි මද්දිත්වා තෙසං රසෙන කතො. මධ්වාසවො නාම මුද්දිකානං ජාතිරසෙන කතො; මක්ඛිකමධුනාපි කරියතීති වදන්ති. ගුළාසවො නාම උච්ඡුරසාදීහි කරියති. සුරා නාම පිට්ඨකිණ්ණපක්ඛිත්තා; නාළිකෙරාදීනම්පි රසෙන කතා සුරාත්වෙව සඬ්ඛං ගච්ඡති, තස්සායෙව කිණ්ණපක්ඛිත්තාය මණ්ඩෙ ගහිතෙ මෙරයොත්වෙව සඬ්ඛං ගච්ඡතීති වදන්ති. අන්තමසො කුසග්ගෙනපි පිවතීති එතං සුරං වා මෙරයං වා ඛිජතො පට්ඨාය කුසග්ගෙන පිවතොපි පාවිත්තියන්ති අත්ථො. එකෙන පන පයොගෙන බහුම්පි පිවන්තස්ස එකා ආපත්ති. විච්ඡින්නදිත්වා විච්ඡින්නදිත්වා පිවතො පයොගගණනාය ආපත්තියො.

329. අමජ්ජඤ්ච හොති මජ්ජවණ්ණං මජ්ජගන්ධං මජ්ජරසන්ති ලොණසොචිරකං වා සුත්තං වා හොති. සුපසම්පාකෙති වාසගාභාපනත්ථං ඊසකං මජ්ජං පක්ඛිපිත්වා සුපං පචන්ති, තස්මිං අනාපත්ති. මංසසම්පාකෙපි එසෙව නයො. තෙලං පන වාතභෙසජ්ජත්ථං මජ්ජෙන සද්ධිං පචන්ති, තස්මිම්පි අනතික්ඛිත්තමජ්ජෙයෙව අනාපත්ති, යං පන අතික්ඛිත්තමජ්ජං හොති, එත්ථ මජ්ජස්ස චණ්ණගන්ධරසා පඤ්ඤායන්ති, තස්මිං ආපත්තියෙව. අමජ්ජං අරිට්ඨන්ති යො අරිට්ඨො මජ්ජං න හොති, තස්මිං අනාපත්ති. ආමලකාදීනංයෙව කිර රසෙන අරිට්ඨං කරොන්ති, සො මජ්ජවණ්ණගන්ධරසොයෙව හොති, න ච මජ්ජං; තං සන්ධායෙනං වුත්තං. යො පන සම්භාරපක්ඛිත්තො, සො මජ්ජං හොති, ඛිජතො පට්ඨාය න වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඵලකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං අකුසලෙවිත්තං, තිවෙදනන්ති. වත්ථුඅජානනාය වෙත්ථ අවිත්තකතා වෙදිතඛිඛා, අකුසලෙනෙව පාතඛිඛතාය ලොකචජ්ජතාති.

සුරාපානසික්ඛාපදං පඨමං.

2. අඩගුලිපතොදකසික්ඛාපදවණ්ණනා

330. දුතියෙ – අඩගුලිපතොදකෙනාති අඩගුලිහි උපකච්ඡකාදිසට්ඨනං වුවිච්ඡි. උත්තසන්තොති අතිභාසෙන කිලමන්තො. අනස්සාසකොති උපච්ඡින්නඅස්සාසපස්සාසසඤ්චාරො හුත්වා. අනුපසම්පන්නං කායෙන කායන්ති එත්ථ භික්ඛුනීපි අනුපසම්පන්නට්ඨානෙ යිතා, තම්පි බිඬ්ඛාධිජ්ජායෙන චුසන්තස්ස දුක්ඛං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

පට්ඨපාරාජිකසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

අඩගුලිපතොදකසික්ඛාපදං දුතියං.

3. හසධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා

335. තතියෙ – අප්පකතඤ්ඤුනොති යං භගවතා පකතං පඤ්ඤත්තං, තං න ජානන්තීති අත්ථො.

336. උදකෙ හසධම්මෙති උදකකිළිකා වුවිච්ඡි. උපරිගොප්ඵකෙති ගොප්ඵකානං උපරිභාගප්පමාණෙ. හසාධිජ්ජායොති කිළාධිජ්ජායො. නිමුජ්ජති වාතිආදීසු නිමුජ්ජනත්ථාය ඔරොහන්තස්ස පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්ඛං. නිමුජ්ජනුමුජ්ජනෙසු පයොගෙ පයොගෙ පාවිත්තියං. නිමුජ්ජිත්වා අත්තොඋදකෙයෙව ගච්ඡන්තස්ස හත්ථවාරපදවාරෙසු සබ්බත්ථ පාවිත්තියං. පලවතීති තරති. හත්ථෙහි තරන්තස්ස හත්ථවාරෙ හත්ථවාරෙ පාවිත්තියං. පාදෙසුපි එසෙව නයො. යෙන යෙන අඬිගෙන තරති, තස්ස තස්ස පයොගෙ පයොගෙ පාවිත්තියං. තීරතො වා රුක්ඛතො වා උදකෙ පතති, පාවිත්තියමෙව. නාවාය කිළිතීති ඵියාරිත්තාදීහි නාවං පාෂෙන්නො වා තීරෙ උස්සාරෙන්නො වා නාවාය කිළිති, දුක්ඛං.

හත්ථෙන වාතිආදීසුපි පයොගෙ පයොගෙ දුක්ඛං. කෙච්ඡි හත්ථෙන උදකෙ බිත්තාය කථලාය පතනුප්පතනවාරෙසු දුක්ඛං වදන්ති, තං න ගහෙතබ්බං. තත්ථ හි එකපයොගත්තා එකමෙව දුක්ඛං, අපිච උපරිගොප්ඵකෙ චුත්තාති උමුමුජ්ජනාදීනි යපෙත්වා අඤ්ඤෙන යෙන කෙනච්ඡි ආකාරෙන උදකං ඔතරිත්වා වා අනොතරිත්වා වා යත්ථ කත්ථවි යිතං උදකං අත්තමසො බිත්දුං ගහෙත්වා බිපනකිළායපි කිළින්තස්ස දුක්ඛංමෙව, අත්ථජොතකං පන අක්ඛරං ලිඛිතුං වට්ඨති, අයමෙත්ථ විනිච්ඡයො. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

පට්ඨපාරාජිකසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

හසධම්මසික්ඛාපදං තතියං.

4. අනාදරියසික්ඛාපදවණ්ණනා

342. චතුත්ථෙ – කථායං නස්සෙය්‍යාති කථං අයං ධම්මො තත්ති පචෙණි නස්සෙය්‍යා. තං වා න සික්ඛිතුකාමොති යෙන පඤ්ඤත්තෙන වුව්චති, තං පඤ්ඤත්තං න සික්ඛිතුකාමො. අපඤ්ඤත්තෙනාති සුත්තෙ වා අභිධම්මෙ වා ආගතෙන.

344. එවං අම්භාකං ආචරියානං උග්ගහොති එත්ථ ගාරය්‍යො ආචරියුග්ගහො න ගහෙනබ්බො; පචෙණියා ආගතො ආචරියුග්ගහොව ගහෙනබ්බො. කුරුන්දියං පන “ලොකචජ්ජෙ ආචරියුග්ගහො න වට්ඨති, පණ්ණත්තිචජ්ජෙ පන වට්ඨති” ති වුත්තං. මහාපච්චරියං “සුත්තං සුත්තානුලොමඤ්ච උග්ගහිතකානංයෙව ආචරියානං උග්ගහො පමාණං, අජානන්තානං කථා අප්පමාණන්ති වුත්තං. තං සබ්බං පචෙණියා ආගතෙසමොධානං ගච්ඡති. සෙසං උත්තානමෙවාති.

තිසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

අනාදරියසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

5. භිංසාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

345. පඤ්චමෙ – රුප්පභාරාදයො මනුස්සවිග්ගහෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදිති අනාදරියසදිසානෙවාති.

භිංසාපනසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

6. ජොතිසික්ඛාපදවණ්ණනා

350. ඡට්ඨෙ – භග්ගාති ජනපදස්ස නාමං. සංසුමාරගිරන්ති නගරස්ස. හෙසකළාවනන්ති තන්තිස්සිතවනස්ස. තං පන මිගානං ඵාසුචිභාරත්ථාය දින්නත්තා මිගදායොති වුව්චති. සමාදහිත්වාති ජාලෙත්වා. පරිපාතෙසිති අනුබන්ධි.

352. පදිපෙපිති පදිපුජ්ජලනෙපි. ජොතිකෙපිති පත්තපචනසෙදකම්මාදිසු ජොතිකරණෙ. තථාරූපපච්චයාති පදිපාදිපච්චයා.

354-5. සයං සමාදහතීති එත්ථ ජොතිං සමාදහිතුකාමතාය අරණිසණ්ඨපනතො පට්ඨාය යාව ජාලා න උට්ඨහති, තාව සබ්බපයොගෙසු දුක්කටං. පටිලාතං උක්ඛිපතීති දය්හමානං අලාතං පතිතං උක්ඛිපති, පුන යථායානෙ යපෙතීති අත්ථො. එවං අවිජ්ඣාතං උක්ඛිපිත්වා පක්ඛිපන්තස්සෙව දුක්කටං, විජ්ඣාතං පුන ජාලාපෙන්නස්ස පාවිත්තියමෙව.

356. තථාරූපපච්චයාති යපෙත්වා පදීපාදීනි අඤ්ඤානපි තථාරූපෙන පච්චයෙන සමාදහන්තස්ස අනාපත්ති. ආපදාසුති දුට්ඨවාලමිගඅමනුස්සෙහි උපද්දවො හොති, තත්ථ සමාදහන්තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති. ඡසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ජොතිසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

7. නභානසික්ඛාපදවණ්ණනා

364. සත්තමෙ – වුණ්ණෙන වා මත්තිකාය වාති එත්ථ වුණ්ණමත්තිකානං අභිසඬ්ඛරණකාලතො පට්ඨාය සබ්බපයොගෙසු දුක්කටං.

366. පාරං ගච්ඡන්තො න්භායතීති එත්ථ සුක්ඛාය නදියා වාලිකං උක්කිරිත්වා කතආවාටකෙසුපි න්භායිතුං වට්ටති. ආපදාසුති හමරාදීහි අනුබද්ධස්ස උදකෙ නිමුජ්ජිතුං වට්ටතීති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

නභානසික්ඛාපදං සත්තමං.

8. දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

368-9. අට්ඨමෙ – නවං පන භික්ඛුනා වීවරලාභෙනාති එත්ථ අලභීති ලභො; ලභොයෙව ලාභො. කිං අලභී? වීවරං. කීදිසං? නවං. ඉති “නවවීවරලාභෙනා”ති වත්තබ්බෙ අනුනාසිකලොපං අකත්වා “නවවීවරලාභෙනා”ති චුත්තං; පටිලද්ධනවවීවරෙනාති අත්ථො. මජ්ඣිමනිකායෙ පනාති නිපාතො. භික්ඛුනාති යෙන ලද්ධං තස්ස නිදස්සනං. පදභාජනෙ පන බාඤ්ජනං අනාදිශිත්වා යං ලද්ධං තං දස්සෙතුං “වීවරං නාම ඡන්තං වීවරාන”න්තිආදි චුත්තං. වීවරන්ති එත්ථ යං නිවාසෙතුං වා පාරුපිතුං වා සක්කා හොති, තදෙව වෙදිතබ්බං. තෙනෙව “විකප්පනුපගපච්ඡිම”න්ති න චුත්තං. කංසනීලන්ති වම්මකාරනීලං. මහාපච්චරියං පන “අයොමලං ලොහමලං එතං කංසනීලං නාමා”ති චුත්තං. පලාසනීලන්ති යො කොචි නීලවණ්ණො පණ්ණරසො. දුබ්බණ්ණකරණං ආදාතබ්බන්ති එතං කප්පබ්බන්දුං සන්ධාය චුත්තං; න නීලාදීහි සකලවීවරස්ස දුබ්බණ්ණකරණං. තඤ්ච පන කප්පං ආදියන්තෙන වීවරං රජිත්වා වතුසු වා කොණෙසු තිසු වා ද්වීසු වා එකස්මිං වා කොණෙ මොරස්ස අක්ඛිමණ්ඩලමත්තං වා මඬකුලපිට්ඨිමත්තං වා ආදාතබ්බං. මහාපච්චරියං “පත්තෙ වා ගණ්ඨියං වා න වට්ටති”ති චුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන “වට්ටතියෙවා”ති චුත්තං. පාලිකප්පකණ්ණිකකප්පාදයො පන සබ්බත්ථ පටිසිද්ධා, තස්මා යපෙත්වා එකං වට්ටබ්බන්දුං අඤ්ඤාන කෙනවිපි විකාරෙන කප්පො න කාතබ්බො.

371. අග්ගලෙතිආදීසු එතානි අග්ගලාදීනි කප්පකතච්චරෙ පච්ඡා ආරොපෙත්වා කප්පකරණකිච්චං නත්ථි. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං; කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුඛිඛණ්ණකරණසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

9. විකප්පනසික්ඛාපදවණ්ණනා

374. නවමෙ – තස්ස වා අදින්නන්ති විවරසාමිකස්ස “පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී”ති එවං වත්වා අදින්නං. තස්ස වා අවිස්සසන්නොති යෙන විනයකම්මං කතං, තස්ස අවිස්සාසෙන වා. තෙන පන දින්නං වා තස්ස විස්සාසෙන වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ තිංසකවණ්ණනායං චුත්තනයත්තා උත්තානමෙවාති. කථිතසමුට්ඨානං – කායවාචනො කායවාචාවිත්තනො ච සමුට්ඨාති, කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

විකප්පනසික්ඛාපදං නවමං.

10. විවරාපනිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා

377-81. දසමෙ – අපනිධෙන්තීති අපනෙත්වා නිධෙන්ති. භසාපෙක්ඛොති භසාධිජ්ජායො. අඤ්ඤං පරික්ඛාරන්ති පාළියා අනාගතං පත්තත්ථවිකාදිං. ධම්මිං කථං කත්වාති “සමණෙන නාම අනිභිතපරික්ඛාරෙන භවිතුං න වට්ටතී”ති එවං ධම්මකථං කථෙත්වා දස්සාමීති නික්ඛිපතො අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

විවරාපනිධානසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො වණ්ණනාක්කමෙන සුරාපානවග්ගො ඡට්ඨො.

7. සප්පාණකවග්ගො

1. සඤ්චිච්චපාණසික්ඛාපදවණ්ණනා

382. සප්පාණකවග්ගස්ස පට්ඨසික්ඛාපදෙ – ඉස්සාසො හොතීති ගිහිකාලෙ ධනුග්ගභාවරියො හොති. ජීවිතා වොරොපිතාති ජීවිතා වියොජිතා.

සික්ඛාපදෙපි වොරොපෙය්‍යාති වියොජෙය්‍ය. යස්මා පන වොහාරමත්තමෙවෙනං; න හෙත්ථ කිඤ්චි වියොජිතෙ සීසාලඬිකාරෙ සීසං විය ජීවිතා වොරොපිතෙ පාණෙපි ජීවිතං නාම විසුං තිට්ඨති, අඤ්ඤදන්ථු

අන්තර්ධානමෙව ගවිෂ්ඨි, තස්මා තමත්ථං දස්සෙතුං පදභාජනෙ “ජීවිතින්ද්‍රියං උපවිජින්නති” තිආදි වුත්තං. ඉමස්මිඤ්ච සික්ඛාපදෙ තිරවිජානගතොයෙව “පාණො” ති වෙදිතබ්බො. තං බුද්දකම්පි මහන්තම්පි මාරෙන්තස්ස ආපත්තිනානාකරණං නත්ථි. මහන්තෙ පන උපක්කමමහන්තත්තා අකුසලමහන්තං හොති. පාණෙ පාණසඤ්ඤිති අන්තමසො මඤ්චපීඨං සොධෙන්තො මඬගුලබ්ජකෙපි පාණසඤ්ඤි නික්කාරුණිකතාය තං හින්දන්තො අපනෙති, පාවිත්තියං. තස්මා ඵවරුපෙසු යානෙසු කාරුඤ්ඤං උපට්ඨපෙත්වා අප්පමත්තෙන වත්තං කාතබ්බං. සෙසං මනුස්සවිග්ගහෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදිහීති.

සඤ්චිච්චපාණසික්ඛාපදං පඨමං.

2. සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා

387. දුතියෙ – සප්පාණකන්ති යෙ පාණකා පරිභොගෙන මරන්ති, තෙහි පාණකෙහි සප්පාණකං, තාදිසඤ්ඤි ජානං පරිභුඤ්ජනො පයොගෙ පයොගෙ පාවිත්තියං. පත්තපුරම්පි අවිච්ඡින්නදිත්වා එකපයොගෙන පිවතො එකා ආපත්ති. තාදිසෙන උදකෙන සාම්පං පත්තං ආවිඤ්ජිත්වා ධොවතොපි තාදිසෙ උදකෙ උණ්හයාගුපත්තං නිබ්බාපයතොපි තං උදකං හත්ථෙන වා උඵඬකෙන වා ගහෙත්වා න්භායතොපි පයොගෙ පයොගෙ පාවිත්තියං. උදකසොණ්ඩිං වා පොක්ඛරණිං වා පවිසිත්වා බහිනික්ඛමනත්ථාය වීථිං උට්ඨාපයතොපි. සොණ්ඩිං වා පොක්ඛරණිං වා සොධෙන්තෙහි තතො ගහිතඋදකං උදකෙයෙව ආසිඤ්චිතබ්බං. සමීපමිහි උදකෙ අසති කප්පියඋදකස්ස අට්ඨ වා දස වා සට්ඨ උදකසණ්ඨානකප්පදෙසෙ ආසිඤ්චිත්වා තත්ථ ආසිඤ්චිතබ්බං. “පවට්ඨිත්වා උදකෙ පතිස්සති” ති උණ්හපාසාණෙ උදකං නාසිඤ්චිතබ්බං. කප්පියඋදකෙන පන පාසාණං නිබ්බාපෙත්වා ආසිඤ්චිතුං වට්ඨති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං,

වච්ඡිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති. එත්ථ ව පට්ඨගපාණකානං පතනං ඤත්වාපි සුද්ධවිත්තතාය දීපජාලනෙ විය සප්පාණකභාවං ඤත්වාපි උදකසඤ්ඤාය පරිභුඤ්ජිතබ්බතො පණ්ණත්තිවජ්ජනා වෙදිතබ්බාති.

සප්පාණකසික්ඛාපදං දුතියං.

3. උක්කොට්ඨාසසික්ඛාපදවණ්ණනා

392. තතියසික්ඛාපදෙ – උක්කොට්ඨන්ති තස්ස තස්ස හික්ඛුතො සන්තිකං ගන්ත්වා “අකතං කම්ම” න්තිආදිති වදන්තා උච්චාලෙන්ති; යථාපතිට්ඨිතභාවෙන පතිට්ඨාතුං න දෙන්නි.

393. යථාධම්මන්ති යො යස්ස අධිකරණස්ස වූපසමනාය ධම්මො චුත්තො, තෙනෙව ධම්මෙනාති අත්ථො. නිහතාධිකරණන්ති නිහතං අධිකරණං; සත්ථාරා චුත්තධම්මෙනෙව වූපසමිතං අධිකරණන්ති අත්ථො.

395. ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤීති යෙන කම්මෙන තං අධිකරණං වූපසමිතං, තඤ්ඤෙව ධම්මකම්මං හොති, තස්මිං ධම්මකම්මෙ අයම්පි ධම්මකම්මසඤ්ඤී හුත්වා යදි උක්කොටති, පාවිත්තියං ආපජ්ජතීති අත්ථො. එතෙන නයෙන සෙසපදානිපි වෙදිතබ්බානි. අයමෙත්ථ සඬ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන “ඉමෙසං චතුත්තං අධිකරණානං කති උක්කොටනා” තිආදිනා නයෙන පරිවාරෙ චුත්තො. අට්ඨකථාසු තං සබ්බං ආහරිත්වා තස්සෙවත්ථො වණ්ණිතො. මයං පන තං තත්ථෙව වණ්ණයිස්සාම. ඉධ ආහරිත්වා වණ්ණියමානෙ හි සුට්ඨතරං සම්මොහො භවෙය්‍යාති න වණ්ණයිමිහ. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

උක්කොටනසික්ඛාපදං තතියං.

4. දුට්ඨල්ලසික්ඛාපදවණ්ණනා

399. චතුත්ථෙ – දුට්ඨල්ලා නාම ආපත්තීති එත්ථ චත්තාරි පාරාජිකානි අත්ථුද්ධාරවසෙන දස්සිතාති, සඬ්ඝාදිසෙසාපත්ති පන අධිජ්ජෙතා, තං ඡාදෙන්තස්ස පාවිත්තියං. ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙති ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ. සවෙපි ධුරං නික්ඛිපිත්වා පච්ඡා ආරොවෙති, න රක්ඛති; ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙයෙව පාවිත්තියන්ති චුත්තං හොති. සවෙ පන එවං ධුරං නික්ඛිපිත්වා පටිච්ඡාදනත්ථමෙව අඤ්ඤස්ස ආරොවෙති, සොපි අඤ්ඤස්සාති එතෙනුපායෙන සමණසතම්පි සමණසහස්සම්පි ආපත්තිං ආපජ්ජතියෙව තාව, යාව කොටි න ඡිජ්ජති. කදා පන කොටි ඡිජ්ජතීති? මහාසුමත්ථෙරො තාව වදති – “ආපත්තිං ආපන්නො එකස්ස ආරොවෙති, සො පටිනිවත්තිත්වා තස්සෙව ආරොවෙති; එවං කොටි ඡිජ්ජති” ති. මහාපදුමත්ථෙරො පනාහ – “අයඤ්චි වත්ථුපුග්ගලොයෙව. ආපත්තිං ආපන්නො පන එකස්ස හික්ඛුනො ආරොවෙති, අයං අඤ්ඤස්ස ආරොවෙති, සො පටිනිවත්තිත්වා යෙනස්ස ආරොචිතං, තස්සෙව ආරොවෙති; එවං තතියෙන පුග්ගලෙන දුතියස්ස ආරොචිතෙ කොටි ඡින්නා හොති” ති.

400. අදුට්ඨල්ලං ආපත්තින්ති අවසෙසෙ පඤ්චාපත්තික්ඛන්ධෙ. අනුපසම්පන්නස්ස දුට්ඨල්ලං වා අදුට්ඨල්ලං වා අජ්ඣාචාරන්ති එත්ථ අනුපසම්පන්නස්ස සුක්කච්ඡස්සට්ඨි ව කායසංසග්ගො වාති අයං දුට්ඨල්ලඅජ්ඣාචාරො නාම. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – කායවාචාවිත්තතො සමුට්ඨාති, අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුටුල්ලසික්කපදං චතුත්ථං.

5. ඌනවිසතිවස්සසික්කපදවණ්ණනා

402. පඤ්චමසික්කපදෙ – අඬගුලියො දුක්ඛා භවිස්සන්තීති අක්ඛරානි ලිඛන්තස්ස අඬගුලියො දුක්ඛා භවිස්සන්තීති චිත්තෙසුං. උරස්ස දුක්ඛොති ගණනං සික්ඛන්තෙන බහුං චිත්තෙතඛිං හොති, තෙනස්ස උරො දුක්ඛො භවිස්සන්තී මඤ්ඤිංසු. අක්ඛිති දුක්ඛා භවිස්සන්තීති රූපසුත්තං සික්ඛන්තෙන කභාපණා පරිවත්තෙත්වා පරිවත්තෙත්වා පස්සිතඛිං හොන්ති, තෙනස්ස අක්ඛිති දුක්ඛානි භවිස්සන්තීති මඤ්ඤිංසු. ඩංසාදිසු ඩංසානි පිඨගලමක්ඛිකායො. දුක්ඛානන්ති දුක්ඛමානං. තිඛිඛානන්ති බහලානං. ඛරානන්ති තිඛිණානං. කටුකානන්ති ඵරුසානං; අමනාපතාය වා කටුකරසසදිසානං. අසාතානන්ති අමධුරානං. පාණහරානන්ති ජීවිතහරානං.

404. සීමං සම්මන්තීති නවං සීමං බන්ධති. කුරුන්දියං පන උදකුක්ඛෙපපරිච්ඡින්නෙපි දුක්කටං වුත්තං. පරිපුණ්ණවිසතිවස්සොති පටිසන්ධිග්ගහණතො පට්ඨාය පරිපුණ්ණවිසතිවස්සො; ගඛිභවිසොපි හි පරිපුණ්ණවිසතිවස්සොත්ථෙව සඬ්ඛො ගච්ඡති. යථාහ –

“තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා කුමාරකස්සපො ගඛිභවිසො උපසම්පන්නො හොති. අථ ඛො ආයස්මතො කුමාරකස්සපස්ස එතදහොසි – ‘හගවතා පඤ්ඤත්තං, න ඌනවිසතිවස්සො පුග්ගලො උපසම්පාදෙතඛිංඛොති. අහඤ්චම්හි ගඛිභවිසො උපසම්පන්නො. උපසම්පන්නො නුඛොම්හි, නනු ඛො උපසම්පන්නො’ති. හගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං. යං හික්ඛචෙ මාතුකුච්ඡිම්හි පට්ඨං චිත්තං උප්පන්නං, පට්ඨං විඤ්ඤාණං පාතුභූතං තදුපාදාය සාවස්ස ජාති. අනුජානාමි, හික්ඛචෙ, ගඛිභවිසං උපසම්පාදෙතු’න්ති (මහාව. 124).

තත්ථ යො ද්වාදසමාසෙ මාතුකුච්ඡිස්මිං වසිත්වා මහාපචාරණාය ජාතො, සො තතො පට්ඨාය යාව එකුනවිසතිමෙ වස්සෙ මහාපචාරණා, තං අතික්කම්ත්වා පාටිපදෙ උපසම්පාදෙතඛිංඛො. එතෙනුපායෙන භායනවඩ්ඪනං චෙදිතඛිං.

පොරාණකත්ථෙරා පන එකුනවිසතිවස්සං සාමණෙරං නික්ඛමනියපුණ්ණමාසිං අතික්කම්ම පාටිපදදිවසෙ උපසම්පාදෙත්ති, තං කස්මාති? වුවචතෙ – එකස්මිං වස්සෙ ඡ වාතුද්දසිකඋපොසථා හොන්ති. ඉති විසතියා වස්සෙසු වත්තාරො මාසා පරිභායන්ති. රාජානො තතියෙ තතියෙ වස්සෙ වස්සං උක්කඩ්ඪන්ති. ඉති අට්ඨාරසසු වස්සෙසු ඡ මාසා වඩ්ඪන්ති, තතො උපොසථවසෙන පරිභීතෙ වත්තාරො මාසෙ අපනෙත්වා ද්වෙ මාසා අවසෙසා හොන්ති, තෙ ද්වෙ මාසෙ ගහෙත්වා විසතිවස්සානි පරිපුණ්ණානි හොන්තීති නික්කඩ්ඛා හුත්වා නික්ඛමනියපුණ්ණමාසිං අතික්කම්ම පාටිපදෙ උපසම්පාදෙත්ති. එත්ථ පන යො පචාරෙත්වා විසතිවස්සො භවිස්සති, තං

සන්ධාය “එකුනවිසතිවස්ස” න්ති වුත්තං. තස්මා යො මාතුකුච්ඡස්මිං ද්වාදසමාසෙ වසි, සො එකවිසතිවස්සො හොති. යො සත්තමාසෙ වසි, සො සත්තමාසාධිකවිසතිවස්සො. ඡමාසජාතො පන න ජීවති.

406. අනාපත්ති උනවිසතිවස්සං පරිපුණ්ණවිසතිවස්සසඤ්ඤීති එත්ථ කිඤ්චාපි උපසම්පාදෙන්තස්ස අනාපත්ති, පුග්ගලො පන අනුපසම්පන්නොව හොති. සචෙ පන සො දසවස්සව්වයෙන අඤ්ඤං උපසම්පාදෙති, තඤ්චෙ මුඤ්චිත්වා ගණො පුරති, සුපසම්පන්නො. සොපි ව යාව න ජානාති, තාවස්ස නෙව සග්ගන්තරායො න මොක්ඛන්තරායො, ඤත්වා පන පුන උපසම්පජ්ජිතබ්බං. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං,
කායකම්මං,

චචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

උනවිසතිවස්සසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

6. ටෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා

407. ඡට්ඨෙ – පටියාලොකන්ති සුරියාලොකස්ස පටිමුඛං; පච්ඡිමදිසන්ති අත්ථො. කම්මියාති සුඬිකට්ඨානෙ කම්මිකා.

409. රාජානං වා ටෙය්‍යං ගච්ඡන්තීති රාජානං වා ටෙනෙත්වා වඤ්චෙන්වා රඤ්ඤො සන්තකං කිඤ්චි ගහෙත්වා ඉදානි න තස්ස දස්සාමාති ගච්ඡන්ති.

411. විසඬකෙතෙනාති කාලවිසඬකෙතෙන දිවසවිසඬකෙතෙන ව ගච්ඡතො අනාපත්ති. මග්ගවිසඬකෙතෙන පන අට්ඨවිසඬකෙතෙන වා ආපත්තියෙව. සෙසමෙත්ථ භික්ඛුනිවග්ගෙ වුත්තනයත්තා උත්තානත්ථමෙව.

ටෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, චචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ටෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

7. සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා

412. සත්තමෙ – පඬුපෙන්නො නිසීදිති පජ්ඣායන්තො අත්තානංයෙව පරිභාසන්තො නිසීදි. නායොසා සො භික්ඛු මං නිජ්ජාතෙසීති අයොසා අයං භික්ඛු මං න නික්ඛාමෙසි; න මං ගහෙත්වා අගමාසීති අත්ථො. සෙසමෙත්ථ භික්ඛුනියා සද්ධිං සංවිධානසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදිහීති.

සංවිධානසික්ඛාපදං සත්තමං.

8. අර්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා

417. අර්ථමෙ – ගද්ධෙ බාධයිංසුති ගද්ධබාධිනො; ගද්ධබාධිනො පුබ්බපුරිසා අස්සාති ගද්ධබාධිපුබ්බො, තස්ස ගද්ධබාධිපුබ්බස්ස ගිජ්ඣසාතකකුලප්පසුතස්සාති අත්ථො.

සග්ගමොක්ඛානං අන්තරායං කරොන්තිති අන්තරායිකා. තෙ කම්මකිලෙසවිපාකඋපවාදආණාචිතික්කමවසෙන පඤ්චවිධා. තත්ථ පඤ්චානන්තරියකම්මා කම්මන්තරායිකා නාම. තථා භික්ඛුනීද්දසකකම්මං, තං පන මොක්ඛස්සෙව අන්තරායං කරොති, න සග්ගස්ස. නියතමිච්ඡාදිට්ඨිමම්මා කිලෙසන්තරායිකා නාම. පණ්ඩකතිරව්ඡානගතඋභතොබ්‍යඤ්ජනකානං පටිසන්ධිමම්මා විපාකන්තරායිකා නාම. අරියුපවාදා උපවාදන්තරායිකා නාම, තෙ පන යාව අරියෙ න බ්‍රමාපෙන්නි තාවදෙව, න තතො පරං. සඤ්චිච්ච ආපන්නා ආපන්නියො ආණාචිතික්කමන්තරායිකා නාම, තාපි යාව භික්ඛුභාවං වා පටිජානාති, න වුට්ඨාති වා න දෙසෙති වා තාවදෙව, න තතො පරං.

තත්‍රායං භික්ඛු බහුස්සුතො ධම්මකථිකො සෙසන්තරායිකෙ ජානාති, විනයෙ පන අකොවිදත්තා පණ්ණත්තිචිතික්කමන්තරායිකෙ න ජානාති, තස්මා රහොගතො එවං වින්තෙසි – “ඉමෙ ආගාරිකා පඤ්ච කාමගුණෙ පරිභුඤ්ජන්තා සොතාපන්නාපි සකදාගාමිනොපි අනාගාමිනොපි භොන්ති, භික්ඛුපි මනාපිකානි චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යානි රූපානි පස්සන්ති...පෙ.... කායවිඤ්ඤෙය්‍යො ඵොට්ඨබ්බෙ ඵුසන්ති, මුදුකානි අත්ථරණපාචුරණාදීනි පරිභුඤ්ජන්ති, එතං සබ්බං වට්ටති. කස්මා ඉත්ථිරූපා...පෙ.... ඉත්ථිඵොට්ඨබ්බා එව න වට්ටන්ති, එතෙපි වට්ටන්ති” ති. එවං රසෙන රසං සංසන්දිත්වා සච්ඡන්දරාගපරිභොගඤ්ච නිච්ඡන්දරාගපරිභොගඤ්ච එකං කත්වා ථුලවාකෙහි සද්ධිං අතිසුඛමසුත්තං සට්ඨන්තො විය සාසපෙන සද්ධිං සිනෙරුං උපසංහරන්තො විය පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පාදෙත්වා “කිං භගවතා මහාසමුද්දං බන්ධන්තෙන විය මහතා උස්සාහෙන පයමපාරාජිකං පඤ්ඤත්තං, නත්ථි එත්ථ දොසො” ති සබ්බඤ්ඤාතඤ්ඤාණෙන සද්ධිං පටිවිරුජ්ඣන්තො භබ්බපුග්ගලානං ආසං ඡින්දන්තො ඡිනස්ස ආණාවක්කෙ පහාරමදාසි. තෙනාහ – “තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි” තිආදි.

අට්ඨිකඨිකලුපමාතිආදිමිහි අට්ඨිකඨිකලුපමා අප්පස්සාදට්ඨෙත. මංසපෙසුපමා බහුසාධාරණට්ඨෙත. තිණුක්කුපමා අනුදහනට්ඨෙත. අභිගාරකාසුපමා මහාභිතාපනට්ඨෙත. සුපිනකුපමා ඉත්තරපච්චුපට්ඨානට්ඨෙත. යාවිතකුපමා තාවකාලිකට්ඨෙත. රුක්ඛඵලුපමා සබ්බඨිගපච්චඨිගපලිභඤ්ජනට්ඨෙත. අසිසුනුපමා අධිකුට්ටනට්ඨෙත. සත්තිසුලුපමා විනිවිජ්ඣනට්ඨෙත. සප්පසිරුපමා සාසඨිකසප්පභයට්ඨෙතාති අයමෙත්ථ සඨිබ්බෙපො. විත්ථාරො පන පපඤ්චසුදනියං මජ්ඣිමට්ඨකථායං (ම. නි. 1.234 ආදයො; 2.42 ආදයො) ගහෙනබ්බො. එවං බ්‍යාබොති එවං විය බො. සෙසමෙත්ථ පුබ්බෙ වුත්තනයත්තා උත්තානමෙව.

සමනුභාසනසමුට්ඨානං – කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨානි, අකිරියං,
සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

අරිට්ඨසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

9. උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදවණ්ණනා

424-5. නවමෙ – අකටානුධම්මෙනාති අනුධම්මො වුව්වති ආපත්තියා අදස්සනෙ
වා අප්පටිකම්මෙ වා පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිනිස්සග්ගෙ වා ධම්මෙන චිත්තයෙන
සත්ථුසාසනෙන උක්ඛිත්තකස්ස අනුලොමවත්තං දිස්වා කතා ඔසාරණා; සො
ඔසාරණසඬ්ඛාතො අනුධම්මො යස්ස න කතො, අයං අකටානුධම්මො නාම,
තාදිසෙන සද්ධිත්ති අත්ථො. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ “අකටානුධම්මො නාම
උක්ඛිත්තො අනොසාරිතො”ති වුත්තං.

දෙති වා පටිග්ගණ්හාති වාති එකපයොගෙන බහුමිපි දදතො වා ගණ්හතො වා
එකං පාචිත්තියං. විච්ඡින්නදිත්වා විච්ඡින්නදිත්වා දෙන්තස්ස ව ගණ්හන්තස්ස ව
පයොගගණ්හාය පාචිත්තියානි. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං – කිරියං,
සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං,
තිවෙදනන්ති.

උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදං නවමං.

10. කණ්ටකසික්ඛාපදවණ්ණනා

428. දසමෙ – දිට්ඨිගතං උප්පන්නන්ති අරිට්ඨස්ස විය එතස්සාපි අයොනිසො
උම්මුජ්ජන්තස්ස උප්පන්නං. නාසෙතූති එත්ථ තිව්ධා නාසනා – සංවාසනාසනා,
ලිඬිගනාසනා, දණ්ඩකම්මනාසනානි. තත්ථ ආපත්තියා අදස්සනාදීසු උක්ඛෙපනා
සංවාසනාසනා නාම. “දුසකො නාසෙතඛිබ්බො (පාරා. 66) මෙත්තියං හික්ඛුනිං
නාසෙථා”ති (පාරා. 384) අයං ලිඬිගනාසනා නාම. “අප්පන්නග්ගෙ තෙ ආවුසො
සමණුද්දෙස න වෙව සො භගවා සත්ථා අපදිසිතඛිබ්බො”ති අයං දණ්ඩකම්මනාසනා
නාම. අයං ඉධ අධිජ්ජෙතා. තෙනාහ – “එවඤ්ච පන හික්ඛවෙ
නාසෙතඛිබ්බො...පෙ.... විනස්සා”ති. තත්ථ වරාති ගච්ඡ. පිරෙති පර අමාමක.
විනස්සාති තස්ස; යත්ථ තෙ න පස්සාම, තත්ථ ගච්ඡාති.

429. උපලාපෙය්‍යාති සඬිගණ්හෙය්‍ය. උපට්ඨාපෙය්‍යාති තෙන අත්තතො
උපට්ඨානං කාරාපෙය්‍ය. සෙසං අරිට්ඨසික්ඛාපදෙ වුත්තනායෙනෙව වෙදිතඛිබ්බං
සද්ධිං සමුට්ඨානාදිහිති.

කණ්ටකසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො වණ්ණනාක්කමෙන සප්පාණකවග්ගො සත්තමො.

8. සහධම්මිකවග්ගො

1. සහධම්මිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

434. සහධම්මිකවග්ගස්ස පයමසික්ඛාපදෙ – එතස්මිං සික්ඛාපදෙති එතස්මිං සික්ඛාපදෙ යං චුත්තං, තං න තාව සික්ඛිස්සාමි. ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති එත්ථ පන වාචාය වාචාය ආපත්ති වෙදිතබ්බා. සික්ඛමානෙන භික්ඛවෙ භික්ඛුනාති ඔවාදං සිරසා සම්පට්ඨිත්වා සික්ඛිතුකාමෙනෙව හුත්වා ආජානිතබ්බඤ්චෙව පුච්ඡිතබ්බඤ්ච උපපරික්ඛිතබ්බඤ්ච. සෙසමෙත්ථ දුබ්බවසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව පදත්ථතො වෙදිතබ්බං. විනිච්ඡයතො උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

සහධම්මිකසික්ඛාපදං පයමං.

2. විලෙඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා

438. දුතියෙ – විනයකථං කථෙතීති විනයකථා නාම කප්පියාකප්පියආපත්තානාපත්තිසංවරපහානපටිසංයුත්තකථා, තං කථෙති. විනයස්ස වණ්ණං භාසතීති විනයස්ස වණ්ණො නාම පඤ්චන්තම්පි සත්තන්තම්පි ආපත්තික්ඛන්ධානං වසෙන මාතිකං නික්ඛිපිත්වා පදභාජනෙන වණ්ණනා, තං භාසති. විනයපරියත්තියා වණ්ණං භාසතීති විනයං පරියාපුණන්තානං විනයපරියත්තිමූලකං වණ්ණං ගුණං ආනිසංසං භාසති. විනයධරො හි විනයපරියත්තිමූලකෙ පඤ්චානිසංසෙ ඡානිසංසෙ සත්තානිසංසෙ අට්ඨානිසංසෙ නවානිසංසෙ දසානිසංසෙ එකාදසානිසංසෙ ව ලහති තෙ සබ්බෙ භාසතීති අත්ථො. කතමෙ පඤ්චානිසංසෙ ලහතීති? අත්තතො සීලක්ඛන්ධසුගුත්තිආදිකෙ. චුත්තඤ්ඤෙනං –

“පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා විනයධරෙ පුග්ගලෙ – අත්තතො සීලක්ඛන්ධො සුගුත්තො හොති සුරක්ඛිතො, කුක්කුච්චපකතානං පටිසරණං හොති, විසාරදො සඬ්ඝමජ්ඣෙකො වොහරති, පච්චත්ථිකෙ සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගණ්හාති, සද්ධම්මට්ඨිතියා පටිපන්නො හොති” ති (පරි. 325).

කථමස්ස අත්තතො සීලක්ඛන්ධො සුගුත්තො හොති සුරක්ඛිතො? ඉධෙකච්චො භික්ඛු ආපත්තිං ආපජ්ජන්තො ජහාකාරෙහි ආපජ්ජති – අලජ්ජිතා, අඤ්ඤාණනා, කුක්කුච්චපකතතා, අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතා, කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතා, සතිසම්මොසාති.

කථං අලජ්ජිතාය ආපත්තිං ආපජ්ජති? අකප්පියභාවං ජානන්තොයෙව මද්දිත්වා විතික්කමං කරොති. වුත්තම්පි චෙතං –

“සඤ්චිච්ච ආපත්තිං ආපජ්ජති, ආපත්තිං පරිගූහති;
අගතිගමනඤ්ච ගච්ඡති, එදිසො වුච්චති අලජ්ජිපුග්ගලො”ති. (පරි. 359);

කථං අඤ්ඤාණතාය ආපජ්ජති? අඤ්ඤාණපුග්ගලො හි මන්දො මොමුහො කත්තඛ්ඛාකත්තඛ්ඛං අජානන්තො අකත්තඛ්ඛං කරොති, කත්තඛ්ඛං විරාධෙති; එවං අඤ්ඤාණතාය ආපජ්ජති.

කථං කුක්කුච්චපකතතාය ආපජ්ජති? කප්පියාකප්පියං නිස්සාය කුක්කුච්චෙ උප්පන්නෙ විනයධරං පුච්ඡිත්වා කප්පියඤ්චෙ කත්තඛ්ඛං සියා, අකප්පියඤ්චෙ න කත්තඛ්ඛං, අයං පන “චට්ටති”ති මද්දිත්වා විතික්කමනියෙව; එවං කුක්කුච්චපකතතාය ආපජ්ජති.

කථං අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති? අච්ඡමංසං සුකරමංසන්ති බාදති, දීපිමංසං මිගමංසන්ති බාදති, අකප්පියභොජනං කප්පියභොජනන්ති භුඤ්ජති, විකාලෙ කාලසඤ්ඤාය භුඤ්ජති, අකප්පියපානකං කප්පියපානකන්ති පිචති; එවං අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති.

කථං කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති? සුකරමංසං අච්ඡමංසන්ති බාදති, මිගමංසං දීපිමංසන්ති බාදති, කප්පියභොජනං අකප්පියභොජනන්ති භුඤ්ජති, කාලෙ විකාලසඤ්ඤාය භුඤ්ජති, කප්පියපානකං අකප්පියපානකන්ති පිචති; එවං කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති.

කථං සතිසම්මොසාය ආපජ්ජති?
සහසෙය්‍යාවිචරවිජ්ජවාසභෙසජ්ජවිචරකාලාතික්කමනපච්චයා ආපත්තිඤ්ච සතිසම්මොසාය ආපජ්ජති; එවම්ධෙකච්චො හික්ඛු ඉමෙහි ඡහාකාරෙහි ආපත්තිං ආපජ්ජති.

විනයධරො පන ඉමෙහි ඡහාකාරෙහි ආපත්තිං නාපජ්ජති. කථං ලජ්ජිතාය නාපජ්ජති? සො හි “පස්සථ හො, අයං කප්පියාකප්පියං ජානන්තොයෙව පණ්ණත්තිවිතික්කමං කරොති”ති ඉමං පරුපවාදං රක්ඛන්තොපි නාපජ්ජති; එවං ලජ්ජිතාය නාපජ්ජති. සහසා ආපන්නම්පි දෙසනාගාමිනිං දෙසෙත්වා වුට්ඨානගාමිනියා වුට්ඨහිත්වා සුද්ධන්තෙ පතිට්ඨාති. තතො –

“සඤ්චිච්ච ආපත්තිං න ආපජ්ජති, ආපත්තිං න පරිගූහති;
අගතිගමනඤ්ච න ගච්ඡති, එදිසො වුච්චති ලජ්ජිපුග්ගලො”ති. (පරි. 359)

ඉමස්මිං ලජ්ජිභාවෙ පතිට්ඨිතොව හොති.

කථාං ඤාණතාය නාපජ්ජති? සො හි කප්පියාකප්පියං ජානාති, තස්මා කප්පියමෙව කරොති, අකප්පියං න කරොති; එවං ඤාණතාය නාපජ්ජති.

කථාං අකුක්කුච්චපකතතාය නාපජ්ජති? සො හි කප්පියාකප්පියං නිස්සාය කුක්කුච්චෙ උප්පන්නෙ වත්ථුං ඔලොකෙත්වා මාතිකං පදභාජනං අන්තරාපත්තිං ආපත්තිං අනාපත්තිඤ්ච ඔලොකෙත්වා කප්පියඤ්චෙ හොති කරොති, අකප්පියඤ්චෙ න කරොති; එවං අකුක්කුච්චපකතතාය නාපජ්ජති.

කථාං අකප්පියාදිසඤ්ඤිතාය නාපජ්ජති? සො හි කප්පියාකප්පියං ජානාති, තස්මා අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤී න හොති, කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤී න හොති; සුප්පතිට්ඨිතා වස්ස සති හොති, අධිට්ඨාතබ්බං අධිට්ඨෙති, විකප්පෙතබ්බං විකප්පෙති. ඉති ඉමෙහි ඡභාකාරෙහි ආපත්තිං නාපජ්ජති. ආපත්තිං අනාපජ්ජන්තො අඛණ්ඩසීලො හොති පරිසුද්ධසීලො; එවමස්ස අත්තනො සීලක්ඛන්ධො සුගුත්තො හොති සුරක්ඛිතො.

කථාං කුක්කුච්චපකතානං පටිසරණං හොති? තිරොරට්ඨෙසු තිරොජනපදෙසු ච උප්පන්නකුක්කුච්චා භික්ඛු “අසුකස්මිං කිර විහාරෙ විනයධරො වසති” ති දුරතොපි තස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා කුක්කුච්චං පුච්ඡන්ති, සො තෙහි කතස්ස කම්මස්ස වත්ථුං ඔලොකෙත්වා ආපත්තානාපත්තිගරුකලහුකාදිභෙදං සල්ලක්ඛෙත්වා දෙසනාගාමීනිං දෙසාපෙත්වා වුට්ඨානගාමීනියා වුට්ඨාපෙත්වා සුද්ධන්තෙ පතිට්ඨාපෙති; එවං කුක්කුච්චපකතානං පටිසරණං හොති.

විසාරදො සඬ්ඝමජ්ඣෙකෙ වොහරතීති අවිනයධරස්ස හි සඬ්ඝමජ්ඣෙකෙ කට්ඨන්තස්ස භයං සාරජ්ජං ඔක්කමති, විනයධරස්ස තං න හොති. කස්මා? “එවං කට්ඨන්තස්ස දොසො හොති; එවං න දොසො” ති ඤාත්වා කථනතො.

පච්චත්ථිකෙ සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගණ්හාතීති එත්ථ ද්විධා පච්චත්ථිකා නාම – අත්තපච්චත්ථිකා ච සාසනපච්චත්ථිකා ච. තත්ථ මෙත්තියභූමිමජ්ජා ච භික්ඛු වඩ්ඨො ච ලිච්ඡවි අමුලකෙන අන්තිමවත්ථුනා වොදෙසුං, ඉමෙ අත්තපච්චත්ථිකා නාම. යෙ චා පනඤ්ඤපි දුස්සීලා පාපධම්මා, සබ්බෙ තෙ අත්තපච්චත්ථිකා. විපරිතදස්සනා පන අරිට්ඨභික්ඛුකණ්ටකසාමණෙරවෙසාලිකවජ්ජිපුත්තකා පරුපහාරඅඤ්ඤාණකඬ්ඛාපරවිතරණාදිවාදා මහාසඬ්ඝිකාදයො ච අබුද්ධසාසනං “බුද්ධසාසන” ත්ති වත්වා කතපග්ගහා සාසනපච්චත්ථිකා නාම. තෙ සබ්බෙපි සහධම්මෙන සකාරණෙන වචනෙන යථා තං අසද්ධම්මං පතිට්ඨාපෙතුං න සක්කොන්ති, එවං සුනිග්ගහිතං ඤාත්වා නිග්ගණ්හාති.

සද්ධම්මට්ඨිතියා පටිපන්නො හොතීති එත්ථ පන තිව්ධො සද්ධම්මො පරියත්තිපටිපත්තිඅධිගමවසෙන. තත්ථ තෙපිටකං බුද්ධවචනං පරියත්තිසද්ධම්මො නාම. තෙරස ධූතඬ්ගගුණා වුද්දස ඛන්ධකවත්තානි ද්වෙඅසීති මහාවත්තානීති අයං පටිපත්තිසද්ධම්මො නාම. වත්තාරො මග්ගා ච ඵලානි චාති අයං අධිගමසද්ධම්මො නාම.

තත්ථ කෙවි ථෙරා “යො වො, ආනන්ද, මයා ධම්මො ව චිනයො ව දෙසිතො පඤ්ඤත්තො, සො වො මමච්චයෙන සත්ථා”ති (දී. නි. 2.216) ඉමිනා සුත්තෙන “සාසනස්ස පරියත්ති මූල”න්ති වදන්ති. කෙවි ථෙරා “ඉමෙ ව සුභද්ද භික්ඛු සම්මා විහරෙය්‍යං, අසුඤ්ඤො ලොකො අරහත්තෙහි අස්සා”ති (දී. නි. 2.214) ඉමිනා සුත්තෙන “සාසනස්ස පටිපත්තිමූල”න්ති වත්වා “යාව පඤ්ච භික්ඛු සම්මා පටිපන්නා සංවිජ්ජන්ති, තාව සාසනං ධීතං භොති”ති ආභංසු. ඉතරෙ පන ථෙරා පරියත්තියා අන්තරහිතාය සුප්පටිපන්නස්සපි ධම්මාභිසමයො නත්ථී”ති ආභංසු. සචෙ පඤ්ච භික්ඛු වත්තාරි පාරාජිකානි රක්ඛණකා භොන්ති, තෙ සද්ධෙ කුලපුත්තෙ පබ්බාපේත්වා පච්චන්තිමෙ ජනපදෙ උපසම්පාදෙත්වා දසවග්ගං ගණං පුරෙත්වා මජ්ඣිමෙ ජනපදෙපි උපසම්පදං කරිස්සන්ති, එතෙනුපායෙන විසතිවග්ගගණං සඬ්ඝං පුරෙත්වා අත්තනොපි අබ්භානකම්මං කත්වා සාසනං වුඩ්ඪිං විරුළුභිං වෙපුල්ලං ගමයිස්සන්ති. එවමයං විනයධරො තිව්ධස්සාපි සද්ධම්මස්ස විරට්ඨිතියා පටිපන්නො භොතිති එවමයං විනයධරො ඉමෙ තාව පඤ්චානිසංසෙ පටිලහතිති වෙදිතබ්බො.

කතමෙ ඡ ආනිසංසෙ ලහතිති? තස්සාධෙය්‍යො උපොසථො, පචාරණා, සඬ්ඝකම්මං, පබ්බජ්ජා, උපසම්පදා, නිස්සයං දෙති සාමණෙරං උපට්ඨාපෙති.

යෙ ඉමෙ වාතුද්දසිකො, පන්තරසිකො, සාමග්ගිඋපොසථො, සඬ්ඝෙ උපොසථො, ගණෙ පුග්ගලෙ උපොසථො, සුත්තුද්දෙසො, පාරිසුද්ධි, අධිට්ඨානඋපොසථොති නව උපොසථා, සබ්බෙ තෙ විනයධරායත්තා.

යාපි ව ඉමා වාතුද්දසිකා පන්තරසිකා, සාමග්ගිපචාරණා, සඬ්ඝෙ පචාරණා ගණෙ පුග්ගලෙ පචාරණා, තෙවාචිකා, ද්වෙවාචිකා, සමානවස්සිකා පචාරණාති නව පචාරණායො, තාපි විනයධරායත්තා එව, තස්ස සන්තකා, සො තාසං සාමී.

යානිපි ඉමානි අපලොකනකම්මං ඤත්තිකම්මං ඤත්තිදුතියකම්මං ඤත්තිවතුත්ථකම්මන්ති වත්තාරි සඬ්ඝකම්මානි, තානි විනයධරායත්තානි.

යාපි වායං උපජ්ඣායෙන හුත්වා කුලපුත්තානං පබ්බජ්ජා ව උපසම්පදා ව කාතබ්බා, අයම්පි විනයධරායත්තාව. න හි අඤ්ඤො ද්විපිටකධරොපි එතං කාතුං ලහති. සො එව නිස්සයං දෙති, සාමණෙරං උපට්ඨාපෙති. අඤ්ඤො නෙව නිස්සයං දාතුං ලහති, න සාමණෙරං උපට්ඨාපෙතුං. සාමණෙරුපට්ඨානං පච්චාසිසන්තො පන විනයධරස්ස සන්තිකෙ උපජ්ඣං ගාභාපෙත්වා වත්තපටිපත්තිං සාදිතුං ලහති. එත්ථ ව නිස්සයදානඤ්චෙව සාමණෙරුපට්ඨානඤ්ච එකමඬ්ඟං.

ඉති ඉමෙසු ඡසු ආනිසංසෙසු එකෙන සද්ධිං පුරිමා පඤ්ච ඡ භොන්ති, ද්විහි සද්ධිං සත්ත, තිහි සද්ධිං අට්ඨ, වතුහි සද්ධිං නව, පඤ්චහි සද්ධිං දස, සබ්බෙහි පෙතෙහි සද්ධිං එකාදසාති එවං විනයධරො පුග්ගලො පඤ්ච ඡ සත්ත අට්ඨ නව දස එකාදස ව ආනිසංසෙ ලහතිති වෙදිතබ්බො. එවං භගවා ඉමෙ ආනිසංසෙ දස්සෙන්නො විනයපරියත්තියා වණ්ණං භාසතිති වෙදිතබ්බො.

ආදිස්ස ආදිස්සානි පුනඡ්ඡුනං වචන්ථපෙත්වා විසුං විසුං කත්වා. ආයස්මතො උපාලිස්ස වණ්ණං භාසතීති විනයපරියත්තිං නිස්සාය උපාලිත්ථෙරස්ස ගුණං භාසති ථොමෙති පසංසති. කස්මා? අප්පෙව නාම මම වණ්ණනං සුත්වාපි භික්ඛු උපාලිස්ස සන්තිකෙ විනයං උග්ගහෙතඛ්ඛං පරියාපුණ්තඛ්ඛං මඤ්ඤෙය්‍යං, එවමිදං සාසනං අද්ධනියං භවිස්සති, පඤ්චවස්සසහස්සානි පවත්තිස්සතීති.

තෙඛ ඛහු භික්ඛුති තෙ ඉමං භගවතො වණ්ණනං සුත්වා “ඉමෙ කිරානිසංසෙ නෙව සුත්තන්තිකා න ආභිධම්මිකා උහන්ති”ති යථාපරිකිත්තිතානිසංසාධිගමෙ උස්සාහජාතා ඛහු භික්ඛු ථෙරා ව නවා ව මජ්ඣිමා ව ආයස්මතො උපාලිස්ස සන්තිකෙ විනයං පරියාපුණ්තීති අයමෙත්ථ අත්ථො. ඉධාති නිපාතමත්තමෙව.

439-40. උද්දිස්සමානෙති ආචරියෙන අන්තෙවාසිකස්ස උද්දිස්සමානෙ, සො පන යස්මා ආචරියෙ අත්තනො රුටියා උද්දිසන්තෙ වා ආචරියං යාවිත්වා අන්තෙවාසිකෙන උද්දිසාපෙන්නෙ වා යො නං ධාරෙති, තස්මිං සජ්ඣායං කරොන්නෙ වා උද්දිස්සමානො නාම හොති, තස්මා “උද්දිසන්තෙ වා උද්දිසාපෙන්නෙ වා සජ්ඣායං වා කරොන්නෙ”ති පදභාජනං වුත්තං. බුද්දානුබුද්දකෙහිති බුද්දකෙහි ව අනුබුද්දකෙහි ව. යාවදෙවාති තෙසං සංවත්තනමරියාදපරිච්ඡෙදවචනං. ඉදං වුත්තං හොති – එතානි හි යෙ උද්දිසන්ති, උද්දිසාපෙන්නි සජ්ඣායන්ති වා, තෙසං තාව සංවත්තන්ති යාව “කප්පති නු ඛො, න කප්පති නු ඛො”ති කුක්කුච්චසඬ්ඛාතො විජ්ජට්ඨාරො විහෙසා විචිකිච්ඡාසඬ්ඛාතො මනොවිලෙඛො ව උජ්ජප්පතියෙව. අථ වා යාවදෙවාති අතිසයවචන්ථාපනං; තස්ස සංවත්තන්ති ඉමිනා සම්බන්ධො, කුක්කුච්චාය විහෙසාය විලෙඛාය අතිවිය සංවත්තන්තියෙවාති වුත්තං හොති. උපසම්පන්නස්ස විනයං විවණ්ණෙතීති උපසම්පන්නස්ස සන්තිකෙ තස්ස තස්මිං විමතිං උජ්ජාදෙතුකාමො විනයං විවණ්ණෙති නින්දති ගරහති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වජිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

විලෙඛනසික්ඛාපදං දුතියං.

3. මොහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

444. තතියෙ – අන්වද්ධමාසන්ති අනුපට්ඨාටියා අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ; යස්මා පන සො උපොසඨදිවසෙ උද්දිසියති, තස්මා “අනුපොසඨික”න්ති පදභාජනෙ වුත්තං. උද්දිස්සමානෙති උද්දිසියමානෙ. යස්මා පන සො පාතිමොක්ඛබුද්දෙසකෙ උද්දිසන්තෙ උද්දිසියමානො නාම හොති, තස්මා “උද්දිසන්තෙ”ති පදභාජනෙ වුත්තං. යඤ්ච තත්ථ ආපත්තිං ආපන්නොති තස්මිං අනාවාරෙ විණ්ණෙ යං ආපත්තිං ආපන්නො. යථාධම්මො කාරෙතඛ්ඛොති අඤ්ඤාණෙන ආපන්නන්තා තස්සා ආපත්තියා මොක්ඛො නත්ථි, යථා පන ධම්මො ව විනයො ව ධීතො, තථා

කාරෙතබ්බො. දෙසනාගාමිනිඤ්ඤෙ ආපත්තො හොති, දෙසාපෙතබ්බො,
 වුට්ඨානගාමිනිඤ්ඤෙ, වුට්ඨාපෙතබ්බොති අත්ථො. සාධුකන්ති සුට්ඨු. අට්ඨිංකත්වාති
 අත්ථිකභාවං කත්වා; අත්ථිකො භුත්වාති වුත්තං හොති.

447. ධම්මකම්මෙතිආදීසු මොහාරොපනකම්මං අධිජ්ජෙතං. සෙසමෙත්ථ
 උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං,
 කායකම්මං, වච්ඡිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

මොහනසික්ඛාපදං තතියං.

4. පහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

449. චතුත්ථො – පහාරං දෙනති “ආවුසො පීඨකං පඤ්ඤපෙඨ, පාදොධානං
 ආහරථා” තිආදීති චත්ථා තථා අකරොත්තානං පහාරං දෙනති.

451. පහාරං දෙති ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති එත්ථ පහරිතුකාමත්තාය පහාරෙ
 දිත්තෙ සචෙපි මරති පාචිත්තියමෙව. පහාරෙන හත්ථො වා පාදො වා හිජ්ජති, සීසං
 වා හින්තං හොති, පාචිත්තියමෙව. “යථායං සඤ්ඤමජ්ඣෙ න විරොචති, තථා නං
 කරොමි” ති එවං විරූපකරණාධිජ්ජායෙන කණ්ණං වා නාසං වා ඡිත්තදති, දුක්ඛං.

452. අනුපසම්පන්නස්සාති ගහට්ඨස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා ඉත්ථියා වා පුරිසස්ස
 වා අත්තමසො තිරච්ඡානගතස්සාපි පහාරං දෙති, දුක්ඛං. සචෙ පන රත්තචිත්තො
 ඉත්ථිං පහරති, සඤ්ඤාදිසෙසො.

453. කෙනචි විහෙයියමානොති මනුස්සෙන වා තිරච්ඡානගතෙන වා
 විහෙයියමානො. මොක්ඛාධිජ්ජායොති තතො අත්තනො මොක්ඛං පත්ථයමානො.
 පහාරං දෙතිති කායකායපට්ඨාදිධනිස්සග්ගියානං අඤ්ඤතරෙන පහාරං දෙති,
 අනාපත්ති. සචෙපි අත්තරාමග්ගෙ චොරං වා පච්චත්ථිකං වා විහෙයෙතුකාමං දිස්වා
 “උපාසක, එත්ථෙව තිට්ඨ, මා ආගමි” ති චත්ථා චචනං අනාදිශිත්වා ආගච්ඡන්තං
 “ගච්ඡ රෙ” ති මුග්ගරෙන වා සත්ථකෙන වා පහරිත්වා යාති, සො චෙ තෙන
 පහාරෙන මරති, අනාපත්තියෙව. වාළුමිගෙසුපි එසෙව නයො. සෙසමෙත්ථ
 උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි පනස්ස පඨමපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන
 දුක්ඛවෙදනන්ති.

පහාරසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

5. තලසත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

454. පඤ්චමෙ – තලසත්තිකං උග්ගිරන්තිති පහාරදානාකාරං දස්සෙත්වා
 කායමිපි කායපට්ඨාදිධමිපි උච්චාරෙත්ති. තෙ පහාරසමුච්චිතා රොදන්තිති තෙ
 පහාරපට්චිතා පුබ්බෙපි ලද්ධපහාරත්තා ඉදානි ච පහාරං දස්සන්තිති මඤ්ඤමානා

රොදන්තීති අත්ථො. “පහාරස්ස මුව්චිතා” තිපි සජ්ඣායන්ති, තත්ථ “පහාරස්ස භීතා” ති අත්ථො.

457. උග්ගිරති ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති එත්ථ සචෙ උග්ගිරිත්වා විරද්ධො පහාරං දෙනි, අවස්සං ධාරොතුං අසක්කොන්තස්ස පහාරො සහසා පතති, න පහරිතුකාමතාය දින්නත්තා දුක්කටං. තෙන පහාරොන හත්ථාදීසු යංකිඤ්චි භිජ්ජති, දුක්කටමෙව.

458. මොක්ඛාධිප්පායො තලසත්තිකං උග්ගිරතීති එත්ථ පුබ්බෙ චුත්තෙසු චත්ථුසු පුරිමනයෙනෙව තලසත්තිකං උග්ගිරන්තස්ස අනාපත්ති. සචෙපි විරජ්ඣිත්වා පහාරං දෙනි, අනාපත්තියෙව. සෙසං පුරිමසදිසමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

තලසත්තිකසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

6. අමුලකසික්ඛාපදවණ්ණනා

459. ඡට්ඨෙ – අනුද්ධංසෙන්තීති තෙ කිර සයං ආකිණ්ණදොසත්තා “එවං භික්ඛු අම්භෙ නෙව වොදෙස්සන්ති, න සාරෙස්සන්ති” ති අත්තපරිත්තාණං කරොන්තා පටිකච්චෙව භික්ඛු අමුලකෙන සඬ්ඝාදිසෙසෙන වොදෙන්ති. සෙසමෙත්ථ තෙරසකම්භි අමුලකසික්ඛාපදෙ චුත්තනයත්තා උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

අමුලකසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

7. සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා

464. සත්තමෙ – උපදහන්තීති උප්පාදෙන්ති. කුක්කුච්චං උපදහති ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති වාචාය වාචාය ආපත්ති. අනුපසම්පන්නස්සාති සාමණෙරස්ස. මාතුගාමෙන සද්ධිං රහො මඤ්ඤෙ තයා නිසින්තං නිපන්නං භුත්තං පීතං, සඬ්ඝමජ්ඣෙ ඉදඤ්චිදඤ්ච කතන්තිආදිනා නයෙන කුක්කුච්චං උපදහති, වාචාය වාචාය දුක්කටං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි අමුලකසදිසානෙවාති.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදං සත්තමං.

8. උපස්සුතිසික්ඛාපදවණ්ණනා

471. අට්ඨමෙ – අධිකරණජාතානන්ති එතෙහි හණ්ඩනාදීහි උප්පන්නවිවාදාධිකරණානං. උපස්සුතින්ති සුතිසමීපං; යත්ථ යත්වා සක්කා හොති තෙසං වචනං සොතුං, තත්ථාති අත්ථො. ගච්ජති ආපත්ති දුක්කටස්සාති එත්ථ

පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං. මන්තෙන්තන්ති අඤ්ඤාන සද්ධිං අඤ්ඤස්මි.
මන්තයමානෙ; “මන්තෙන්තෙ” ති වා පාඨො, අයමෙවත්ථො.

473. වූපසමිස්සාමිති උපසමං ගමිස්සාමි, කලහං න කරිස්සාමි. අත්තානං
පරිමොචෙස්සාමිති මම අකාරකභාවං කථෙත්වා අත්තානං මොචෙස්සාමි.
සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං – කායචිත්තනො කායවාචාචිත්තනො ච සමුට්ඨාති, සීයා
කිරියං සොතුකාමතාය ගමනවසෙන, සීයා අකිරියං ධීතට්ඨානං ආගන්ත්වා
මන්තයමානානං අජානාපනවසෙන, රූපියං අඤ්ඤවාදකං උපස්සුතිති ඉමානි හි තිණි
සික්ඛාපදානි එකපරිච්ඡෙදානි, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං,
කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

උපස්සුතිසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

9. කම්මපට්ඨාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

474. නවමෙ – සචෙ ව මයං ජානෙය්‍යාමාති සචෙ මයං ජානෙය්‍යාම; වකාරො
පන නිපාතමත්තමෙව. ධම්මිකානන්ති ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන
කතත්තා ධම්මා එතෙසු අත්ථිති ධම්මිකානි; තෙසං ධම්මිකානං චතුත්තං
සඬ්ඝකම්මානං. බීයාති ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති එත්ථ වාචාය වාචාය පාවිත්තියං.
සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං,
ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

කම්මපට්ඨාහනසික්ඛාපදං නවමං.

10. ඡන්දංඅදන්වාගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

481. දසමෙ – වත්ථු වා ආරොචිතන්ති වොදකෙන ච චුදිතකෙන ච අත්තනො
කථා කථිතා, අනුච්ජ්ජකො සම්මතො, එත්තාවතාපි වත්ථුමෙව ආරොචිතං හොති.
සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – කායවාචාචිත්තනො සමුට්ඨාති, කිරියාකිරියං,
සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඡන්දං අදන්වා ගමනසික්ඛාපදං දසමං.

11. දුඛඛලසික්ඛාපදවණ්ණනා

484. එකාදසමෙ – යථාමිත්තතානි යථාමිත්තතාය; යො යො මිත්තො, තස්ස තස්ස දෙතීති චුත්තං භොති. එස නයො සබ්බපදෙසු. සෙසං උජ්ඣාපනකාදීසු චුත්තනයත්තා උත්තානත්ථමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුබ්බලසික්ඛාපදං එකාදසමං.

12. පරිණාමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

489. ද්වාදසමෙ – යං චත්තබ්බං සියා, තං සබ්බං තිංසකෙ පරිණාමනසික්ඛාපදෙ චුත්තනයමෙව. අයමෙව හි විසෙසො – තත්ථ අත්තනො පරිණාමිතත්තා නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං, ඉධ පුග්ගලස්ස පරිණාමිතත්තා සුද්ධිකපාවිත්තියන්ති.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පරිණාමනසික්ඛාපදං ද්වාදසමං.

සමත්තො වණ්ණනාක්කමෙන සහධම්මිකවග්ගො අට්ඨමො.

9. රතනවග්ගො

1. අන්තෙපුරසික්ඛාපදවණ්ණනා

494. රාජවග්ගස්ස පට්ඨසික්ඛාපදෙ – ඔරකොති පරිත්තකො. උපරිපාසාදවරගතොති පාසාදවරස්ස උපරිගතො. අය්‍යානං වාහසාති අය්‍යානං කාරණා; තෙහි ජානාපිතත්තා ජානාමිති චුත්තං භොති.

497. පිතරං පත්ථෙතීති අන්තරං පස්සිත්වා සාතෙතුං ඉච්ඡති. රාජන්තෙපුරං හත්ථිසම්මද්දන්තිආදීසු හත්ථිහි සම්මද්දො එත්ථාති හත්ථිසම්මද්දං; හත්ථිසම්බාධන්ති අත්ථො. අස්සරථසම්මද්දපදෙපි එසෙව නයො. ‘‘සම්මත්ත’’න්ති කෙවි පටන්ති, තං න ගහෙතබ්බං. ‘‘රඤ්ඤො අන්තෙපුරෙ හත්ථිසම්මද්ද’’න්තිපි පායො, තත්ථ හත්ථිනං සම්මද්දං හත්ථිසම්මද්දන්ති අත්ථො, රඤ්ඤො අන්තෙපුරෙ හත්ථිසම්මද්දො අත්ථිති චුත්තං භොති. එස නයො සෙසපදෙසුපි. රජනීයානීති තස්මිං අන්තෙපුරෙ එදිසාති රූපාදීනි.

498. මුද්ධාවසිත්තස්සාති මුද්ධනි අවසිත්තස්ස. අනික්ඛන්තො රාජා ඉතොති අනික්ඛන්තරාජකං, තස්මිං අනික්ඛන්තරාජකෙ; සයනිසරෙති අත්ථො. රතනං චුච්චති මහෙසී, නිග්ගතන්ති නික්ඛන්තං, අනිග්ගතං රතනං ඉතොති

අනිග්ගතරතනකං, තස්මිං අනිග්ගතරතනකෙ; සයනිසරෙති අත්ථො. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

කලීනසමුට්ඨානං – කායවාචනො කායවාචාචිත්තනො ච සමුට්ඨාති,
කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං,
වචිකම්මං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

අත්තෙපුරස්සික්ඛාපදං පඨමං.

2. රතනසික්ඛාපදවණ්ණනා

502-3. දුතියෙ – විස්සරිත්වාති පමුස්සිත්වා. පුණ්ණපත්තං නාම සතතො පඤ්ච කභාපණා. කායාහං කරිස්සාමිති කිං අහං කරිස්සාමි. ආහරණං ඔමුඤ්චිත්වාති මහාලතං නාම නවකොට්ඨාසනකං අලඬිකාරං අපනෙත්වා.

504. අත්තෙවාසීති පරිවාරකො.

506. අපරික්ඛිත්තස්ස උපවාරොති එත්ථ උපවාරො නාම ආරාමස්ස ද්වෙ ලෙඩ්චුපාතා – “ආවසථස්ස පන සුප්පපාතො වා මුසලපාතො වා”ති මහාපච්චරියං වුත්තං. උග්ගණ්හාති ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති එත්ථ ජාතරූපරජතං අත්තනො අත්ථාය උග්ගණ්හන්තස්ස වා උග්ගණ්හාපෙත්තස්ස වා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, සඬ්ඝගණපුග්ගලචෙතියනවකම්මානං අත්ථාය දුක්කටං, අවසෙසං මුත්තාදිරතනං අත්තනො වා සඬ්ඝාදීනං වා අත්ථාය උග්ගණ්හන්තස්ස වා උග්ගණ්හාපෙත්තස්ස වා දුක්කටං. කප්පියවත්ථු වා අකප්පියවත්ථු වා හොතු, අත්තමසො මාතු කණ්ණපිළන්ධනතාලපණ්ණමපි ගිහිසත්තකං හණ්ඩාගාරිකසීසෙන පටිසාමෙත්තස්ස පාචිත්තියමෙව.

සචෙ පන මාතාපිතුනං සත්තකං අවස්සං පටිසාමෙතඛිං කප්පියහණ්ඩං හොති, අත්තනො අත්ථාය ගහෙත්වා පටිසාමෙතඛිං. “ඉදං පටිසාමෙත්වා දෙහි”ති වුත්තෙ පන “න වට්ටති”ති පටික්ඛිපිතඛිං. සචෙ “පටිසාමෙහි”ති පාතෙත්වා ගච්ඡන්ති, පලිබොධො නාම හොති, පටිසාමෙතුං වට්ටති. විහාරෙ කම්මං කරොන්තා වඩ්ඪකීආදයො වා රාජවල්ලහා වා අත්තනො උපකරණහණ්ඩං වා සයනහණ්ඩං වා “පටිසාමෙත්වා දෙථා”ති වදන්ති, ඡන්දෙනපි හයෙනපි න කාතඛිංමෙව, ගුත්තට්ඨානං පන දස්සෙතුං වට්ටති. බලක්කාරෙන පාතෙත්වා ගතෙසු ව පටිසාමෙතුං වට්ටති.

අජ්ඣාරාමෙ වා අජ්ඣාවසථෙ වාති එත්ථ සචෙ මහාවිහාරසද්දියො මහාරාමො හොති, තත්ථ පාකාරපරික්ඛිත්තෙ පරිවෙණෙ යත්ථ භික්ඛුහි වා සාමණෙරෙහි වා ගහිතං හවිස්සතීති සඬ්ඝා උප්පජ්ජති, තාදියෙ එව යානෙ උග්ගණ්හිත්වා වා උග්ගණ්හාපෙත්වා වා යපෙතඛිං. මහාබොධිද්වාරකොට්ඨකඅම්බඩගණසද්දියෙසු පන මහාජනසඤ්චරණට්ඨානෙසු න ගහෙතඛිං, පලිබොධො න හොති. කුරුන්දියං

පන වුත්තං ‘‘එකො මග්ගං ගච්ඡන්තො නිමනුස්සට්ඨානෙ කිඤ්චි භණ්ඩං පස්සති,
ආකිණ්ණමනුස්සෙපි ජාතෙ මනුස්සා තමෙව භික්ඛුං ආසඩ්ඤන්ති, තස්මා මග්ගා
ඔක්කම්ම නිසිදිතබ්බං. සාමිකෙසු ආගතෙසු තං ආචික්ඛිතබ්බං. සචෙ සාමිකෙ න
පස්සති පතිරූපං කරිස්සති’’ති.

රූපෙන වා නිමිත්තෙන වා සඤ්ඤාණං කත්වාති එත්ථ රූපං නාම
අත්තොභණ්ඩිකාය භණ්ඩං; තස්මා භණ්ඩිකං මුඤ්චිත්වා ගණෙත්වා එත්තකා
කභාපණා වා ජාතරූපරජතං වාති සල්ලක්ඛෙනබ්බං. නිමිත්තන්ති ලඤ්ඡනාදි; තස්මා
ලඤ්ඡනය භණ්ඩිකාය මත්තිකාලඤ්ඡනන්ති වා ලාබාලඤ්ඡනන්ති වා
නිලපිලොතිකාය භණ්ඩිකා කතාති වා සෙනපිලොතිකාය කතාති වා එවමාදි සබ්බං
සල්ලක්ඛෙනබ්බං.

භික්ඛු පතිරූපාති ලජ්ජිතො කුක්කුච්චකා. ලොලජාතිකානඤ්චි භත්ථෙ යපෙතුං
න ලහති. යො පන නෙව තම්භා ආවාසා පක්කමති, න සාමිකෙ පස්සති, තෙනාපි
අත්තනො චීවරාදිමුලං න කාතබ්බං; ථාවරං පන සෙනාසනං වා චෙතියං වා
පොක්ඛරණී වා කාරෙතබ්බා. සචෙ දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන සාමිකො ආගච්ඡති,
‘‘උපාසක තච සන්තකෙන ඉදං නාම කතං, අනුමොදාහී’’ති වත්තබ්බො. සචෙ
අනුමොදති, ඉච්චෙනං කුසලං; නො චෙ අනුමොදති, ‘‘මම ධනං දෙථා’’ති
වොදෙතියෙව, අඤ්ඤං සමාදායෙත්වා දාතබ්බං.

507. රතනසම්මතං විස්සාසං ගණ්භාතීතිආදීසු ආමාසමෙව සන්ධාය වුත්තං.
අනාමාසං න වට්ටතියෙව. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං – කිරියං,
නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

රතනසික්ඛාපදං දුතියං.

3. විකාලගාමජ්ජපවිසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

508. තතියෙ – තිරච්ඡානකථන්ති අරියමග්ගස්ස තිරච්ඡානභූතං කථං.
රාජකථන්ති රාජපටිසංයුත්ත කථං. වොරකථාදීසුපි එසෙව නයො.

512. සත්තං භික්ඛුන්ති එත්ථ යං වත්තබ්බං, තං වාරිත්තසික්ඛාපදෙ වුත්තමෙව.
සචෙ සම්බහුලා කෙනචි කම්මෙන ගාමං පටිසන්ති, ‘‘විකාලෙ ගාමජ්ජපවෙසනං
ආපුච්ඡාමි’’ති සබ්බෙහි අඤ්ඤමඤ්ඤං ආපුච්ඡිතබ්බං. තස්මිං ගාමෙ තං කම්මං න
සම්පජ්ජන්ති අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡන්ති, ගාමසතම්පි හොතු, පුන ආපුච්ඡනකිච්චං
නත්ථි. සචෙ පන උස්සාහං පටිජ්ජස්සම්භෙත්වා විහාරං ගච්ඡන්තා අත්තරා අඤ්ඤං
ගාමං පටිසිතුකාමා හොන්ති, පුන ආපුච්ඡිතබ්බමෙව.

කුලසරෙ වා ආසනසාලාය වා භත්තකිච්චං කත්වා තෙලභික්ඛාය වා
සජ්ජිහික්ඛාය වා වරිතුකාමො හොති, සචෙ පස්සෙ භික්ඛු අත්ථි, ආපුච්ඡිත්වා

ගන්තබ්බං. අසන්තෙ නත්ථිති ගන්තබ්බං. ටීථිං ඔතරිත්වා භික්ඛුං පස්සති,
ආපුච්ඡනකිව්වං නත්ථි, අනාපුච්ඡිත්වාපි වරිතබ්බමෙව. ගාමමජ්ඣෙකා මග්ගො
හොති, තෙන ගච්ඡන්තස්ස තෙලාදිභික්ඛාය වරිස්සාමීති චිත්තෙ උප්පන්නෙ සවෙ
පස්සෙ භික්ඛු අත්ථි, ආපුච්ඡිත්වා වරිතබ්බං. මග්ගා අනොක්කම්ම භික්ඛාය
වරන්තස්ස පන ආපුච්ඡනකිව්වං නත්ථි, අපරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස උපවාරො
අදින්නාදානෙ චුත්තනයෙතෙව වෙදිතබ්බො.

515. අන්තරාරාමන්තිආදීසු න කෙවලං අනාපුච්ඡා කායබන්ධනං අබන්ධිත්වා
සඬ්ඝාටිං අපාරුපිත්වා ගච්ඡන්තස්සපි අනාපත්ති. ආපදාසුති සීහො වා බ්‍යග්ඝො වා
ආගච්ඡති, මෙඝො වා උට්ඨෙති, අඤ්ඤො වා කොචි උපද්දෙවො උප්පජ්ජති,
අනාපත්ති. එවරුපාසු ආපදාසු බහිගාමතො අන්තොගාමං පවිසිතුං වට්ටති.
සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

කථිතසමුට්ඨානං – කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති,
කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං,
චචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

විකාලගාමජ්ජපවිසන්තස්සික්ඛාපදං තතියං.

4. සුච්ඡරසික්ඛාපදවණ්ණනා

517-20. චතුත්ථෙ – හෙදනමෙව හෙදනකං; තං අස්ස අත්ථිති හෙදනකමෙව.
අරණිකෙති අරණිධනුකෙ. විධෙති වෙධකෙ. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.
ජසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං,
කායකම්මං, චචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සුච්ඡරසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

5. මඤ්චසික්ඛාපදවණ්ණනා

522. පඤ්චමෙ – ඡෙදනකං චුත්තනයමෙව.

525. ඡන්දිත්වා පරිභුඤ්ජතිති එත්ථ සවෙ න ඡන්දිතුකාමො හොති, භූමියං
නිබ්ණිත්වා පමාණං උපරි දස්සෙති, උත්තානං වා කත්වා පරිභුඤ්ජති, උක්ඛිපිත්වා
වා තුලාසඬ්ඝාටෙ යපෙත්වා අට්ටං කත්වා පරිභුඤ්ජති, සබ්බං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ
උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

මඤ්චසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

6. තුලොනද්ධසික්ඛාපදවණ්ණනා

526. ඡට්ඨෙයං – තුලං ඔනද්ධමෙත්ථානි තුලොනද්ධං; තුලං පක්ඛිපිත්ථා උපරි විමිලිකාය ඔනද්ධන්ති චුත්තං හොති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

තුලොනද්ධසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

7. නිසිදනසික්ඛාපදවණ්ණනා

531-4. සත්තමෙ – නිසිදනං අනුඤ්ඤානං හොතීති කත්ථ අනුඤ්ඤානං? විවරක්ඛන්ධකෙ පණ්ණිනිගොජනවත්ථුස්මිං. චුත්තඤ්ඤි තත්ථ – “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, කායගුත්තියා විවරගුත්තියා සෙනාසනගුත්තියා නිසිදන”න්ති (මහාව. 353). සෙය්‍යථාපි පුරාණාසිකොට්ඨොති යථා නාම පුරාණවම්මකාරොති අත්ථො. යථා හි වම්මකාරො වම්මං විත්ථනං කරිස්සාමීති ඉතො විතො ව සමඤ්ජති, කඩ්ඞති; එවං සොපි තං නිසිදනං. තෙන තං භගවා එවමාහ – “නිසිදනං නාම සදසං වුව්චති”ති සන්ථතසදිසං සන්ථරිත්ථා එකස්මිං අන්තෙ සුගතවිදත්ථියා විදත්ථිමත්තෙ පදෙසෙ ද්විසු යානෙසු ථාලෙත්ථා තිස්සො දසා කරියන්ති, තාහි දසාහි සදසං නාම වුව්චති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

නිසිදනසික්ඛාපදං සත්තමං.

8. කණ්ඩුපට්ඨජාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

537. අට්ඨමෙ – කණ්ඩුපට්ඨජාදි අනුඤ්ඤානා හොතීති කත්ථ අනුඤ්ඤානා? විවරක්ඛන්ධකෙ ඛෙලට්ඨසිසවත්ථුස්මිං. චුත්තඤ්ඤි තත්ථ – “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, යස්ස කණ්ඩු වා පිළකා වා අස්සාවො වා ථුල්ලකච්ඡු වා ආබාධො තස්ස කණ්ඩුපට්ඨජාදි”න්ති (මහාව. 354).

539. යස්ස අධොනාහි උබ්භජාණුමණ්ඩලන්ති යස්ස භික්ඛුනො නාහියා හෙට්ඨා ජාණුමණ්ඩලානං උපරි. කණ්ඩුති කච්ඡු. පිළකාති ලොහිතතුණ්ඩිකා සුබ්බමපිළකා. අස්සාවොති අරිසභගන්දරමධුමෙහාදිනං වසෙන අසුච්චග්ගරණකං. ථුල්ලකච්ඡු වා ආබාධොති මහාපිළකාබාධො වුව්චති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

කණ්ඩුපට්ඨජාදිසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

9. වස්සිකසාට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

542. නවමෙ – වස්සිකසාට්ඨකා අනුඤ්ඤානා හොතීති කත්ථ අනුඤ්ඤානා? විවරක්ඛන්ධකෙ විසාබාවත්ථුස්මිං. චුත්තඤ්ඤි තත්ථ – “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, වස්සිකසාට්ඨක”න්ති (මහාව. 352). සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

වස්සිකසාට්ඨසික්ඛාපදං නවමං.

10. නන්දත්ථෙරසික්ඛාපදවණ්ණනා

547. දසමෙ – චතුරඤ්ඤාලොමකොති චතුරි අඤ්ඤාලෙහි උනකප්පමාණො. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

නන්දන්ථෙරසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො චණ්ණනාක්කමෙන රතනවග්ගො නවමො.

උද්දිට්ඨා බොතිආදි චුත්තනයමෙවාති.

සමත්තපාසාදිකාය විනයසංචණ්ණනාය

බුද්දකචණ්ණනා සමත්තා.

පාවිත්තියකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

6. පාටිදෙසනීයකණ්ඩං

1. පයමපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදචණ්ණනා

පාටිදෙසනීයා ධම්මා, බුද්දකානං අනන්තරා;
යපිතා යෙ අයං දානි, තෙසං භවති චණ්ණනා.

552. පයමපාටිදෙසනීයෙ තාව පටික්කමනකාලෙහි පිණ්ඩාය වරින්වා පටිආගමනකාලෙ. සබ්බෙව අග්ගහෙසිති සබ්බමෙව අග්ගහෙසි. පවෙධෙන්තිති කම්පමානා. අපෙහිති අපගච්ඡ.

553-5. ගාරය්හං ආචුසොතිආදි පටිදෙසෙතබ්බාකාරදස්සනං. රථිකානි රච්ඡා. බ්බුහන්ති අනිබ්බිජ්ඣන්වා යිතා ගතපච්චාගතරච්ඡා. සිඬ්ඝාටකන්ති චතුක්කොණං වා තිකොණං වා මග්ගසමොධානට්ඨානං. සරන්ති කුලසරං. එතෙසු යත්ථ කත්ථවි යත්වා ගණ්හන්තස්ස ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරගණ්ණාය පාටිදෙසනීයං. හත්ථිසාලාදීසු ගණ්හන්තස්සාපි එසෙව නයො. භික්ඛුනී රථිකාය යත්වා දෙති, භික්ඛු සවෙපි අන්තරාරාමාදීසු යත්වා ගණ්හාති, ආපත්තියෙව. “අන්තරසරං පට්ටියායා”ති හි වචනතො භික්ඛුනියා අන්තරසරෙ යත්වා දදමානාය වසෙනෙත්ථ ආපත්ති වෙදිතබ්බා, භික්ඛුස්ස යිතට්ඨානං පන අප්පමාණං. තස්මා සවෙපි වීථිආදීසු යිතො භික්ඛු අන්තරාරාමාදීසු යත්වා දදමානාය භික්ඛුනියා ගණ්හාති, අනාපත්තියෙව.

යාමකාලිකං සත්තාහකාලිකං යාවජ්චිකං ආහාරත්ථාය පටිග්ගණ්හාති, ආපත්ති දුක්කටස්ස. අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙ ආපත්ති දුක්කටස්සාති ඉදං ආමිසෙන අසම්භින්නං සන්ධාය චුත්තං, සම්භින්නෙ පන එකරසෙ පාටිදෙසනීයමෙව. එකතො

උපසම්පන්නායාති භික්ඛුනීනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය. භික්ඛුනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය පන යථාවත්ථුකමෙව.

556. දාපෙති න දෙනීති අඤ්ඤාතිකා අඤ්ඤෙන කෙනවි දාපෙති තං ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. උපනික්ඛිපිත්වා දෙනීති භූමියං යපෙත්වා “ඉදං අය්‍ය තුම්භාකං දම්මී”ති දෙනි, එවං දින්නං “සාධු භගිනී”ති සම්පට්ඨිත්වා තාය එව වා භික්ඛුනියා අඤ්ඤෙන වා කෙනවි පටිග්ගහාපෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති. සික්ඛමානාය සාමණෙරියාති එතාසං දදමානානං ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පයමපාට්ඨෙසනීයං.

2. දුතියපාට්ඨෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

558. දුතියෙ – අපසක්ක තාව භගිනීතිආදි අපසාදෙනබ්බාකාරදස්සනං.

561. අත්තනො භත්තං දාපෙති න දෙනීති එත්ථ සවෙපි අත්තනො භත්තං දෙනි, ඉමිනා සික්ඛාපදෙන අනාපත්තියෙව, පුරිමසික්ඛාපදෙන ආපත්ති. අඤ්ඤසං භත්තං දෙනි න දාපෙතිති එත්ථ සවෙපි දාපෙය්‍ය, ඉමිනා සික්ඛාපදෙන ආපත්ති භවෙය්‍ය. දෙන්තියා පන නෙව ඉමිනා න පුරිමෙන ආපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කථිනසමුට්ඨානං – කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වජ්ඣකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුතියපාට්ඨෙසනීයං.

3. තතියපාට්ඨෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

562. තතියෙ – උභතොපසන්නන්ති ද්විති පසන්නං උපාසකෙනපි උපාසිකායපි. තස්මිං කිර කුලෙ උභොපි තෙ සොනාපන්නායෙව. භොගෙන භායනීති එදිසඤ්චි කුලං සවෙපි අසිතිකොට්ඨනං භොති, භොගෙහි භායනියෙව. කස්මා? යස්මා තත්ථ නෙව උපාසිකා න උපාසකො භොගෙ රක්ඛති.

569. සරතො නිහරිත්වා දෙන්තීති ආසනසාලං වා විහාරං වා ආනෙත්වා දෙන්ති. සවෙපි අනාගතෙ භික්ඛුම්භි පයමංයෙව නිහරිත්වා ද්වාරෙ යපෙත්වා පච්ඡා සම්පත්තස්ස දෙන්ති, වට්ටති. භික්ඛුං පන දිස්වා අන්තොගෙහතො නිහරිත්වා දියාමානං න වට්ටතිති මහාපච්චරියං වුත්තං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වජ්ඣකම්මං තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

තනියපාට්දෙසනියං.

4. චතුත්ථපාට්දෙසනියසික්ඛාපදවණ්ණනා

570. චතුත්ථෙ – අවරුද්ධා භොන්තිති පට්ඨරුද්ධා භොන්ති.

573. පඤ්චන්තං පට්ඨංවිදිතන්ති පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු යංකිඤ්චි පෙසෙත්වා බාදනියං භොජනියං ආහරිස්සාමාති පට්ඨංවිදිතං කතම්පි අප්පට්ඨංවිදිතමෙවාති අත්ථො. ආරාමං ආරාමුපචාරං යිපෙත්වාති ආරඤ්ඤකසෙනාසනාරාමඤ්ච තස්ස උපචාරඤ්ච යිපෙත්වා; උපචාරතො නික්ඛන්තං අන්තරාමග්ගෙ භික්ඛුං දිස්වා වා ගාමං ආගතස්ස වා පට්ඨංවිදිතං කතම්පි අප්පට්ඨංවිදිතමෙව භොතිති වෙදිතබ්බං. සචෙ සාසඬකං භොති සාසඬකන්ති ආචික්ඛිතබ්බන්ති කස්මා ආචික්ඛිතබ්බං? ආරාමෙ චොරෙ වසන්තෙ අම්භාකං නාරොචෙන්තිති වචනපට්මොචනත්ථං. චොරා වත්තබ්බා මනුස්සා ඉධුපචරන්තිති කස්මා වත්තබ්බං? අත්තතො උපට්ඨාකෙහි අම්භෙ ගණ්භාපෙන්තිති වචනපට්මොචනත්ථං.

යාගුයා පට්ඨංවිදිතෙ තස්සා පරිවාරො ආහරියාතිති යාගුයා පට්ඨංවිදිතං කත්වා “කිං සුද්ධයාගුයා දින්නාය පුච්ඡන්තාදීනිපි එතිස්සා යාගුයා පරිවාරං කත්වා දස්සාමා”ති එවං යං කිඤ්චි ආහරන්ති, සබ්බං පට්ඨංවිදිතමෙව භොති. භත්තෙන පට්ඨංවිදිතෙතිආදීසුපි එසෙව නයො. අසුකං නාම කුලං පට්ඨංවිදිතං කත්වා බාදනියාදීනි ගහෙත්වා ගච්ඡන්ති සුත්වා අඤ්ඤානිපි තෙන සද්ධිං අත්තතො දෙය්‍යධම්මං ආහරන්ති, වට්ටති. යාගුයා පට්ඨංවිදිතං කත්වා පුච්චං වා භත්තං වා ආහරන්ති, එතම්පි වට්ටතිති කුරුන්දියං වුත්තං.

575. ගිලානස්සාති අප්පට්ඨංවිදිතෙපි ගිලානස්ස අනාපත්ති. පට්ඨංවිදිතෙ වා ගිලානස්ස වා සෙසකන්ති එකස්සත්ථාය පට්ඨංවිදිතං කත්වා ආහං, තස්ස සෙසකං අඤ්ඤස්සාපි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. චතුත්තං පඤ්චන්තං වා පට්ඨංවිදිතං කත්වා බහුං ආහං භොති, අඤ්ඤෙසම්පි දාතුං ඉච්ඡන්ති, එතම්පි පට්ඨංවිදිතසෙසකමෙව, සබ්බෙසම්පි වට්ටති. අථ අධිකමෙව භොති, සන්තිධිං මොචෙන්වා යිපිතං දුතියදිවසෙපි වට්ටති. ගිලානස්ස ආහංචාචසෙසෙපි එසෙව නයො. යං පන අප්පට්ඨංවිදිතමෙව කත්වා ආහනං, තං බහිආරාමං පෙසෙත්වා පට්ඨංවිදිතං කාරෙත්වා ආහරාපෙතබ්බං, භික්ඛුහි වා ගන්ත්වා අන්තරාමග්ගෙ ගහෙතබ්බං. යම්පි විහාරමජ්ඣෙක ගච්ඡන්තා වා වනචරකාදයො වා වනතො ආහරිත්වා දෙන්ති, පුරිමනයෙනෙව පට්ඨංවිදිතං කාරෙතබ්බං. තත්ථජාතකන්ති ආරාමෙ ජාතකමෙව; මූලබාදනියාදිං අඤ්ඤෙන කප්පියං කත්වා දින්නං පරිභුඤ්ජතො අනාපත්ති. සචෙ පන තං ගාමං හරිත්වා පචිත්වා ආහරන්ති, න වට්ටති. පට්ඨංවිදිතං කාරෙතබ්බං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

කථිනසමුට්ඨානං – කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

චතුත්ථපාටිදෙසනීයං.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

පාටිදෙසනීයවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාටිදෙසනීයකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

7. සෙබ්බියකණ්ඩං

1. පරිමණ්ඩලවග්ගවණ්ණනා

යානි සික්ඛිතසික්ඛෙන, සෙබ්බියානීති තාදිනා;
භාසිතානි අයං දානි, තෙසම්පි වණ්ණනාක්කමො.

576. තත්ථ පරිමණ්ඩලන්ති සමන්තතො මණ්ඩලං. නාහිමණ්ඩලං

ජාණුමණ්ඩලන්ති උද්ධං නාහිමණ්ඩලං අධො ජාණුමණ්ඩලං පටිච්ඡාදෙන්තෙන ජාණුමණ්ඩලස්ස හෙට්ඨා ජඬ්ඝට්ඨිකතො පට්ඨාය අට්ඨඬ්ඟුලමත්තං නිවාසනං ඔතාරෙන්වා නිවාසෙතඛ්ඛං, තතො පරං ඔතාරෙන්තස්ස දුක්ඛටන්ති වුත්තං. යථා නිසින්තස්ස ජාණුමණ්ඩලතො හෙට්ඨා චතුරඬ්ඟුලමත්තං පටිච්ඡන්තං හොතීති මහාපච්චරියං වුත්තං; එවං නිවාසෙන්තස්ස පන නිවාසනං පමාණිකං වට්ටති. තත්ත්වං පමාණං – දීඝතො මුට්ඨිපඤ්චකං, තිරියං අඬ්ඬතෙය්‍යහත්ථං. තාදිසස්ස පන අලාභෙ තිරියං ද්විහත්ථපමාණම්පි වට්ටති ජාණුමණ්ඩලපටිච්ඡාදනත්ථං, නාහිමණ්ඩලං පන විවරෙනාපි සක්කා පටිච්ඡාදෙතුන්ති. තත්ථ එකපට්ටච්චරං එවං නිවත්ථම්පි නිවත්ථට්ඨානෙන න තිට්ඨති, දුපට්ටං පන තිට්ඨති.

ඔලම්බෙන්තො නිවාසෙති ආපත්ති දුක්ඛටස්සාති එත්ථ න කෙවලං පුරතො ව පච්ඡතො ව ඔලම්බෙන්වා නිවාසෙන්තස්සෙව දුක්ඛටං, යෙ පනඤ්ඤෙ “තෙන ඛො පන සමයෙන ඡබ්බග්ගියා භික්ඛු ගිහිනිවත්ථං නිවාසෙන්ති හත්ථිසොණ්ඩකං මච්ඡවාලකං චතුක්කණ්ණකං තාලවණ්ටකං සතවලිකං නිවාසෙන්ති” තිආදිනා (වුළුව. 280) නයෙන ඛන්ධකෙ නිවාසනදොසා වුත්තා, තථා නිවාසෙන්තස්සාපි දුක්ඛටමෙව. තෙ සබ්බෙ වුත්තනායෙන පරිමණ්ඩලං නිවාසෙන්තස්ස න හොන්ති. අයමෙන්ථ සඬ්ඛෙපො, විත්ථාරතො පන තත්ථෙව ආවි හවිස්සති.

අසඤ්චිච්චාති පුරතො වා පච්ඡතො වා ඔලම්බෙන්වා නිවාසෙස්සාමීති එවං අසඤ්චිච්ච; අථ ඛො පරිමණ්ඩලංයෙව නිවාසෙස්සාමීති විරජ්ඣන්වා අපරිමණ්ඩලං නිවාසෙන්තස්ස අනාපත්ති. අස්සනියාති අඤ්ඤවිහිතස්සාපි තථා නිවාසෙන්තස්ස අනාපත්ති. අජානන්තස්සාති එත්ථ නිවාසනවත්තං අජානන්තස්ස මොක්ඛො නත්ථි. නිවාසනවත්තඤ්ඤි සාධුකං උග්ගහෙතඛ්ඛං, තස්ස අනුග්ගහණමෙවස්ස අනාදරියං. තං පන සඤ්චිච්ච අනුග්ගහණන්තස්ස යුජ්ජති, තස්මා උග්ගහිතවත්තොපි යො ආරුළුභභාවං වා ඔරුළුභභාවං වා න ජානාති, තස්ස අනාපත්ති. කුරුන්දියං පන

“පරිමණ්ඩලං නිවාසෙනුං අජානන්තස්ස අනාපත්ති” ති වුත්තං. යො පන සුක්ඛජඨිසො වා මහාපිණ්ඩිකමංසො වා හොති, තස්ස සාරුප්පත්ථාය ජාණුමණ්ඩලතො අට්ඨංඨිගුලාධිකම්පි ඔතාරෙත්වා නිවාසෙනුං වට්ටති.

ගිලානස්සාති ජඨිසාය වා පාදෙ වා වණො හොති, උක්ඛිපිත්වා වා ඔතාරෙත්වා වා නිවාසෙනුං වට්ටති. ආපදාසුති වාළමිගා වා වොරා වා අනුබන්ධන්ති, එවරුපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

පයමපාරාජිකසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති. පුස්සදෙවත්ථෙරො “අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිවෙදන” න්ති ආහ. උපතිස්සත්ථෙරො පන “අනාදරියං පටිච්චා” ති වුත්තත්තා “ලොකවජ්ජං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදන” න්ති ආහ.

577. පරිමණ්ඩලං පාරුපිතබ්බන්ති “තෙන බො පන සමයෙන ඡබ්බග්ගියා භික්ඛු ගිහිපාරුතං පාරුපන්ති” ති (වුළුව. 280) එවං වුත්තං අනෙකප්පකාරං ගිහිපාරුපනං අපාරුපිත්වා ඉධ වුත්තනායෙනෙව උභො කණ්ණෙ සමං කත්වා පාරුපනවත්තං පුරෙන්නෙන පරිමණ්ඩලං පාරුපිතබ්බං. ඉමානි ච ද්වෙ සික්ඛාපදානි අවිසෙසෙන වුත්තානි. තස්මා විහාරෙපි අන්තරසරෙපි පරිමණ්ඩලමෙව නිවාසෙනබ්බඤ්ච පාරුපිතබ්බඤ්චාති. සමුට්ඨානාදීනි පයමසික්ඛාපදෙ වුත්තනායෙනෙව වෙදිතබ්බානි සද්ධිං ථෙරවාදෙන.

578. කායං විවරිත්වාති ජත්තුම්පි උරම්පි විවරිත්වා. සුප්පට්ඨිජන්තෙනාති න සසිසං පාරුතෙන; අථ බො ගණ්ඨිකං පටිමුඤ්චිත්වා අනුවාතන්තෙන ගීවං පටිච්ඡාදෙත්වා උභො කණ්ණෙ සමං කත්වා පටිසංහරිත්වා යාව මණ්ඩන්ධං පටිච්ඡාදෙත්වා අන්තරසරෙ ගන්තබ්බං. දුතියසික්ඛාපදෙ – ගලවාටකතො පට්ඨාය සිසං මණ්ඩන්ධතො පට්ඨාය හත්ථෙ පිණ්ඩිකමංසතො ච පට්ඨාය පාදෙ විවරිත්වා නිසිදිතබ්බං.

579. වාසුපගතස්සාති වාසත්ථාය උපගතස්ස රත්තිභාගෙ වා දිවසභාගෙ වා කායං විවරිත්වාපි නිසිදිතො අනාපත්ති.

580. සුසංවුතොති හත්ථං වා පාදං වා අකිළාපෙන්නො; සුවිනිතොති අත්ථො.

582. ඔක්ඛිත්තවක්ඛුති හෙට්ඨා බිත්තවක්ඛු හුත්වා. යුගමත්තං පෙක්ඛමානොති යුගයුත්තකො හි දන්නො ආජානෙයොයා යුගමත්තං පෙක්ඛති, පුරතො චතුහත්ථප්පමාණං භූමිභාගං; ඉමිනාපි එත්තකං පෙක්ඛන්තෙන ගන්තබ්බං. යො අනාදරියං පටිච්ච තහං තහං ඔලොකෙන්නොති යො තංතංදිසාභාගං පාසාදං කුටාගාරං වීථිං ඔලොකෙන්නො ගච්ඡති, ආපත්ති දුක්කටස්ස. එකස්මිං පන යානෙ යත්වා හත්ථිඅස්සාදිපරිස්සයාභාවං ඔලොකෙතුං වට්ටති. නිසිදන්තෙනාපි ඔක්ඛිත්තවක්ඛුනාව නිසිදිතබ්බං.

584. උක්ඛිත්තකායාති උක්ඛෙපෙන; ඉත්ථම්භුතලක්ඛණෙ කරණවචනං එකතො වා උභතො වා උක්ඛිත්තවීවරො හුත්වාති අත්ථො. අන්තොඉන්ද්‍රිලතො පටියාය න එවං ගන්තබ්බං. නිසින්තකාලෙ පන ධමකරණං නීහරන්තෙනාපි වීවරං අනුක්ඛිපිත්වාච නීහරිතබ්බන්ති.

පයමො වග්ගො.

2. උප්පග්ගිකවග්ගවණ්ණනා

586. උප්පග්ගිකායාති මහාභසිතං භසන්තො. චුත්තනයෙනෙවත්ථ කරණවචනං.

588. අප්පසද්දො අන්තරසරෙති එත්ථ කිත්තාවතා අප්පසද්දො හොති? ද්වාදසහත්ථෙ ගෙහෙ ආදිම්භි සඬ්ඝත්ථෙරො, මජ්ඣෙ දුතියත්ථෙරො, අන්තෙ තතියත්ථෙරොති එවං නිසින්තෙසු සඬ්ඝත්ථෙරො දුතියෙන සද්ධිං මන්තෙති, දුතියත්ථෙරො තස්ස සද්දඤ්චෙව සුඤ්ඤාති, කථඤ්ච වචත්ථපෙති. තතියත්ථෙරො පන සද්දමෙව සුඤ්ඤාති, කථං න වචත්ථපෙති. එත්තාවතා අප්පසද්දො හොති. සචෙ පන තතියත්ථෙරො කථං වචත්ථපෙති, මහාසද්දො නාම හොති.

590. කායං පග්ගහෙත්වාති නිච්චලං කත්වා උජුකෙන කායෙන සමෙන ඉරියාපථෙන ගන්තබ්බඤ්චෙව නිසිදිතබ්බඤ්ච.

592. බාහුං පග්ගහෙත්වාති නිච්චලං කත්වා.

594. සීසං පග්ගහෙත්වාති නිච්චලං උජුං යපයිත්වා.

දුතියො වග්ගො.

3. බම්භකතවග්ගවණ්ණනා

596-8. බම්භකතො නාම කට්ඨං හත්ථං යපෙත්වා කතබ්බිහො. ඔගුණ්ඨිතොති සසීසං පාරුතො.

600. උක්කුට්ඨකායාති එත්ථ උක්කුට්ඨකා චුච්චති පණ්ඨිතො උක්ඛිපිත්වා අග්ගපාදෙහි වා, අග්ගපාදෙ වා උක්ඛිපිත්වා පණ්ඨිතියෙව වා භූමිං චුසන්තස්ස ගමනං. කරණවචනං පනෙත්ථ චුත්තලක්ඛණමෙව.

601. දුස්සපල්ලත්ථිකායාති එත්ථ ආයොගපල්ලත්ථිකාපි දුස්සපල්ලත්ථිකා එව.

602. සක්කච්චන්ති සතිං උපට්ඨපෙත්වා.

603. ආකිරන්තෙපිති පිණ්ඩපාතං දෙන්තෙපි. පත්තසඤ්ඤීති පත්තෙ සඤ්ඤං කත්වා.

604. සමසුපකො නාම යත්ථ භත්තස්ස චතුත්ථභාගස්පමාණො සුපො හොති. මුග්ගසුපො මාසසුපොති එත්ථ කුලත්ථාදීහි කතසුපාපි සඬ්ගහං ගච්ඡන්ති යෙවාති මහාපච්චරියං වුත්තං. රසරසෙති එත්ථ යපෙත්වා ද්වෙ සුපෙ අවසෙසානි ඔලොණ්ඨාකසුපෙයාමච්ඡරසමංසරසාදීනි රසරසානි වෙදිතබ්බානි. තං රසරසං බහුමිපි ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති.

605. සමතිත්තිකන්ති සමපුණ්ණං සමහරිතං. ථූපිකතං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගණ්හාති, ආපත්ති දුක්කට්ඨසානි එත්ථ ථූපිකතො නාම පත්තස්ස අන්තොමුඛවට්ටිලෙඛං අතික්කමිත්වා කතො; පත්තෙ පක්ඛිත්තො රචිතො සුරිතොති අත්ථො. එවං කතං අගහෙත්වා අන්තොමුඛවට්ටිලෙඛාසමස්පමාණො ගහෙතබ්බො.

තත්ථ ථූපිකතං නාම “පඤ්චහි හොජනෙහි කත”න්ති අභයත්ථෙරො ආහ. තිපිටකවුළුනාගත්ථෙරො පන “පිණ්ඩපාතො නාම යාගුපි භත්තමිපි බාදනීයමිපි වුණ්ණපිණ්ඩොපි දන්තකට්ඨමිපි දසිකසුත්තමිපි”ති ඉදං සුත්තං වත්වා දසිකසුත්තමිපි ථූපිකතං න වට්ටනීති ආහ. තෙසං වාදං සුත්වා හික්ඛු රොහණං ගන්ත්වා වුළුසුමනත්ථෙරං පුච්ඡංසු – “භත්තෙ ථූපිකතපිණ්ඩපාතො කෙන පරිච්ඡින්නො”ති? තෙසඤ්ච ථෙරානං වාදං ආරොචෙසුං. ථෙරො සුත්වා ආහ – “අහො, වුළුනාගො සාසනතො භට්ඨො, අහං එතස්ස සත්තක්ඛත්තුං විනයං වාචෙන්නො න කදාපි එවං අවචං, අයං කුතො ලහිත්වා එවං වදසී”ති. හික්ඛු ථෙරං යාචිංසු – “කථෙථ දානි, භත්තෙ, කෙන පරිච්ඡින්නො”ති? “යාවකාලිකෙනාවුසො”ති ථෙරො ආහ. තස්මා යංකිඤ්චි යාගුහත්තං වා එලාඵලං වා ආමිසජාතිකං සමතිත්තිකමෙව ගහෙතබ්බං. තඤ්ච බො අධිට්ඨානුපගෙන පත්තෙන, ඉතරෙන පන ථූපිකතමිපි වට්ටති. යාමකාලිකසත්තාහකාලිකයාවජීවිකානි පන අධිට්ඨානුපගපත්තෙපි ථූපිකතානි වට්ටන්ති. ද්විසු පත්තෙසු භත්තං ගහෙත්වා එකස්මිං පුරෙත්වා විහාරං පෙසෙතුං වට්ටනීති මහාපච්චරියං පන වුත්තං. යං පත්තෙ පක්ඛිපියමානං සුවච්ඡුඛණ්ඩඵලාඵලාදි හෙට්ඨා ඔරොහති, තං ථූපිකතං නාම න හොති. සුවච්චංසකං යපෙත්වා පිණ්ඩපාතං දෙන්ති, ථූපිකතමෙව හොති. පුජ්ඵච්චංසකතක්කොලකථුකඵලාදිවච්චංසකෙ පන යපෙත්වා දින්තං ථූපිකතං න හොති. භත්තස්ස උපරි ථාලකං වා පත්තං වා යපෙත්වා පුරෙත්වා ගණ්හාති, ථූපිකතං නාම න හොති. කුරුන්දියමිපි වුත්තං – “ථාලකෙ වා පණ්ණෙ වා පක්ඛිපිත්වා තං පත්තමත්ථකෙ යපෙත්වා දෙන්ති, පාටෙක්කභාජනං වට්ටති”ති.

ඉධ අනාපත්තියං ගිලානො න ආගතො, තස්මා ගිලානස්සපි ථූපිකතං න වට්ටති. සබ්බත්ථ පන පටිග්ගහෙතමෙව න වට්ටති. පටිග්ගහිතං පන සුපටිග්ගහිතමෙව හොති, පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටනීති.

තනියො වග්ගො.

4. සක්කච්චවග්ගවණ්ණනා

606. සක්කච්චන්ති එත්ථාපි අසක්කච්චං පටිග්ගහණෙයෙව ආපත්ති,
පටිග්ගහිතං පන සුපටිග්ගහිතමෙව. සක්කච්චන්ති ව පත්තසඤ්ඤීති වාති උභයං
චුත්තනයමෙව.

608. සපදානන්ති තත්ථ තත්ථ ඔධිං අකත්වා අනුපටිපාටියා. සමසුපකෙ
වත්තබ්බං චුත්තමෙව.

610. පුපකතොති මත්ථකතො; වෙමජ්ඣකතොති අත්ථො.

611. පටිච්ඡාදෙන්වා දෙන්තීති මාසාතසමයාදීසු පටිච්ඡන්තං බාඤ්ජනං කත්වා
දෙන්ති. විඤ්ඤත්තියං වත්තබ්බං නත්ථි.

614. උජ්ඣානසඤ්ඤීසික්ඛාපදෙපි ගිලානො න මුවචති.

615. නාතිමහත්තො කබ්ලොති මයුරණ්ඩං අතිමහත්තං, කුක්කුටණ්ඩං
අතිබුද්දකං, තෙසං වෙමජ්ඣජපමාණො. ඛජ්ජකෙති එත්ථ මූලබාදනීයාදි සබ්බං
ගහෙතබ්බං.

චතුත්ථො වග්ගො.

5. කබ්ලවග්ගවණ්ණනා

617. අනාහටෙති අනාහරිතෙ; මුඛද්වාරං අසම්පාපිතෙති අත්ථො.

618. සබ්බං භත්ථන්ති සකලභත්ථං.

619. සකබ්ලෙනාති එත්ථ ධම්මං කටේන්තො හරිතකං වා ලට්ඨිමධුකං වා මුඛෙ
පක්ඛිපිත්වා කටෙති. යත්තකෙන වචනං අපරිපුණ්ණං න හොති, තත්තකෙ මුඛමිහි
සන්තෙ කටේතුං වට්ටති.

620. පිණ්ඩුක්ඛෙපකන්ති පිණ්ඩං උක්ඛිපිත්වා උක්ඛිපිත්වා.

621. කබ්ලාවච්ඡේදකන්ති කබ්ලං අවච්ඡින්නදිත්වා අවච්ඡින්නදිත්වා.

622. අවගණ්ඩකාරකන්ති මක්කටො විය ගණ්ඨෙ කත්වා කත්වා.

623. භත්ථනිද්ධුනකන්ති භත්ථං නිද්ධුනිත්වා නිද්ධුනිත්වා.

624. සිත්ථාවකාරකන්ති සිත්ථානි අවකිරිත්වා අවකිරිත්වා.

625. ජීවිතානිවිඡාරකන්ති ජීවිතං නිවිඡාරෙත්වා නිවිඡාරෙත්වා.

626. චප්පචප්පකාරකන්ති චප්ප චප්පති එවං සද්දං කත්වා කත්වා.

පඤ්චමො වග්ගො.

6. සුරුසුරුවග්ගවණ්ණනා

627. සුරුසුරුකාරකන්ති සුරුසුරුති එවං සද්දං කත්වා කත්වා. දවොති පරිභාසවචනං; තං යෙන කෙනචි පරියායෙන “කිං බුද්ධො, සීලකබුද්ධො, පටිබුද්ධො; කිං ධම්මො, ගොධම්මො, අජධම්මො; කිං සඬ්ඝො, මිගසඬ්ඝො, පසුසඬ්ඝො” තිආදිනා නයෙන තීණි රතනානි ආරබ්භ න කාතබ්බන්ති අත්ථො.

628. හත්ථනිල්ලෙහකන්ති හත්ථං නිල්ලෙහිත්වා නිල්ලෙහිත්වා. භුඤ්ජන්තෙන හි අඬ්ගුලිමත්තම්පි නිල්ලෙහිතුං න වට්ටති. සනායාගුථාණිතපායාසාදිකෙ පන අඬ්ගුලිහි ගහෙත්වා අඬ්ගුලියො මුඛෙ පවෙසෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති. පත්තනිල්ලෙහකඔට්ඨනිල්ලෙහකෙසුපි එසෙව නයො. තස්මා එකඬ්ගුලියාපි පත්තො න නිල්ලෙහිතබ්බො, එකඔට්ඨොපි ජීවිතාය න නිල්ලෙහිතබ්බො, ඔට්ඨමංසෙහි එව පන ගහෙත්වා අත්තො පවෙසෙතුං වට්ටති.

631. කොකනදෙති එවංනාමකෙ. කොකනදන්ති පදුමං චුච්චති, සො ච පාසාදො පදුමසණ්ඨානො, තෙනස්ස කොකනදොත්ථෙව නාමං අකංසු. න සාමීසෙන හත්ථෙන පානීයථාලකන්ති එතං පටික්කුලවසෙන පටික්ඛිත්තං, තස්මා සඬ්ඝිකම්පි පුග්ගලිකම්පි ගිහිසත්තකම්පි අත්තනො සත්තකම්පි සඬ්ඛම්පි සරාවම්පි ථාලකම්පි න ගහෙතබ්බමෙව, ගණ්හන්තස්ස දුක්කටං. සචෙ පන හත්ථස්ස එකදෙසො ආමිසමක්ඛිතො න හොති, තෙන පදෙසෙන ගහෙතුං වට්ටති.

632. උද්ධරිත්වා වාති සිත්ථානි උදකතො උද්ධරිත්වා එකස්මිං යානෙ රාසිං කත්වා උදකං ඡඩ්ඛෙති. භින්දිත්වා වාති සිත්ථානි භින්දිත්වා උදකගතිකානි කත්වා ඡඩ්ඛෙති. පටිග්ගහෙ වාති පටිග්ගහෙන පටිච්ඡන්තො නං පටිග්ගහෙ ඡඩ්ඛෙති. නීහරිත්වාති බහි නීහරිත්වා ඡඩ්ඛෙති; එවං ඡඩ්ඛෙන්තස්ස අනාපත්ති.

634. සෙතච්ඡත්තන්ති වත්ථපලිගුණධීතං පණ්ඩරච්ඡත්තං. කිලඤ්ජච්ඡත්තන්ති විලිච්ඡත්තං. පණ්ණච්ඡත්තන්ති තාලපණ්ණාදීහි යෙහි කෙහිවි කතං. මණ්ඩලබද්ධං සලාකබද්ධන්ති ඉදං පන තිණ්ණම්පි ඡත්තානං පඤ්ජරදස්සනත්ථං චුත්තං. තානි හි මණ්ඩලබද්ධානි වෙව හොන්ති සලාකබද්ධානි ව. යම්පි තත්ථජාතකදණ්ඩකෙන කතං එකපණ්ණච්ඡත්තං හොති, තම්පි ඡත්තමෙව. එතෙසු යංකිඤ්චි ඡත්තං පාණිමහි අස්සානි ඡත්තපාණි. සො තං ඡත්තං ධාරයමානො වා අංසෙ වා කත්වා ඌරුමහි වා යිපෙත්වා යාව හත්ථෙන න මුච්චති, තාවස්ස ධම්මං දෙසෙතුං න වට්ටති, දෙසෙන්තස්ස චුත්තනායෙන දුක්කටං. සචෙ පනස්ස අඤ්ඤො ඡත්තං ධාරෙති, ඡත්තපාදුකාය වා ධීතං හොති, හත්ථතො අපගතමත්තෙ ඡත්තපාණි

නාම න හොති. තස්ස ධම්මං දෙසෙතුං වට්ටති. ධම්මපරිච්ඡේදො පනෙත්ථ පදසොධම්මෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

635. දණ්ඩපාණිස්සාති එත්ථ දණ්ඩො නාම මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස චතුහත්ථප්පමාණො දණ්ඩපාණිභාවො පනස්ස ඡත්තපාණිමිහි චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

636. සත්ථපාණිමිහිපි එසෙව නයො. අසිං සන්තහිත්වා යිතොපි හි සත්ථපාණිසඬ්ඛං න ගච්ඡති.

637. ආවුධපාණිස්සාති එත්ථ කිඤ්චාපි චුත්තං – “ආවුධං නාම වාපො කොදණ්ඩො”ති, අථ බො සබ්බාපි ධනුචිකති සද්ධිං සරචිකති යා ආවුධන්ති වෙදිතබ්බං. තස්මා සද්ධිං වා සරෙන ධනුං ගහෙත්වා සුද්ධධනුං වා සුද්ධසරං වා සජියධනුං වා නිජ්ජියධනුං වා ගහෙත්වා යිතස්ස වා නිසින්තස්ස වා ධම්මො දෙසෙතුං න වට්ටති. සචෙ පනස්ස ධනුං කණ්ඨෙපි පටිමුක්කං හොති, යාව හත්ථෙන න ගණ්භාති, තාව ධම්මං දෙසෙතුං වට්ටතියෙවාති.

ජට්ඨො වග්ගො.

7. පාදුකවග්ගවණ්ණනා

638. අක්කන්තස්සාති ඡත්තදණ්ඩකෙ අඬුලන්තරං අප්පච්ඡෙසත්වා කෙවලං පාදුකං අක්කමිත්වා යිතස්ස. පටිමුක්කස්සාති පටිමුඤ්චිත්වා යිතස්ස. උපාහනායපි එසෙව නයො. ඔමුක්කොති පනෙත්ථ පණ්හිකඛද්ධං ඔමුඤ්චිත්වා යිතො චුච්චති.

640. යානගතස්සාති එත්ථ සචෙපි ද්විහි ජනෙහි හත්ථසඬ්ඛාටෙන ගහිතො, සාටකෙ වා යපෙත්වා වංසෙන වය්හති, අයුත්තෙ වා වය්හාදිකෙ යානෙ, විසඬ්ඛරිත්වා වා යපිතෙ චක්කමත්තෙපි නිසින්තො යානගතොත්ථෙව සඬ්ඛං ගච්ඡති. සචෙ පන ද්වෙපි එකයානෙ නිසින්තා හොන්ති, වට්ටති. විසුං නිසින්තෙසුපි උච්චෙ යානෙ නිසින්තෙන නීචෙ නිසින්තස්ස දෙසෙතුං වට්ටති, සමප්පමාණෙපි වට්ටති. පුරිමෙ යානෙ නිසින්තෙන පච්ඡිමෙ නිසින්තස්ස වට්ටති. පච්ඡිමෙ පන උච්චතරෙපි නිසින්තෙන දෙසෙතුං න වට්ටති.

641. සයනගතස්සාති අන්තමසො කට්ඨාරකෙපි පකතිභූමියමිපි නිපන්තස්ස උච්චෙපි මඤ්චපීඨෙ වා භූමිපදෙසෙ වා යිතෙන නිසින්තෙන වා දෙසෙතුං න වට්ටති. සයනගතෙන පන සයනගතස්ස උච්චතරෙ වා සමප්පමාණෙ වා නිපන්තෙන දෙසෙතුං වට්ටති. නිපන්තෙන ව යිතස්ස වා නිසින්තස්ස වා දෙසෙතුං වට්ටති, නිසින්තෙනාපි යිතස්ස වා නිසින්තස්ස වා වට්ටති. යිතෙන යිතස්සෙව වට්ටති.

642. පල්ලත්ථිකායාති ආයොගපල්ලත්ථිකාය වා හත්ථපල්ලත්ථිකාය වා දුස්සපල්ලත්ථිකාය වා යාය කායවි පල්ලත්ථිකාය නිසින්නස්ස අභිලානස්ස දෙසෙනුං න වට්ටති.

643. වෙධිතසිසස්සාති දුස්සවෙය්නෙන වා මොළිආදීහි වා යථා කෙසන්නො න දිස්සති; එවං වෙධිතසිසස්ස.

644. ඔගුණ්ඨිතසිසස්සාති සසිසං පාරුතස්ස.

645. ජමායං නිසින්නෙනාති භූමියං නිසින්නෙන. ආසනෙ නිසින්නස්සාති අන්තමසො වත්ථමපි තිණානිපි සන්ථරිත්වා නිසින්නස්ස.

647. ජපකස්සාති වණ්ඩාලස්ස. ජපකීති වණ්ඩාලි. නිලිනොති පටිච්ඡන්තො භුත්වා. යත්‍ර හි නාමාති යො හි නාම. සබ්බමිදං වරිමං කතන්ති තත්ථෙව පරිපතීති “සබ්බො අයං ලොකො සඬකරං ගතො නිම්මරියාදො”ති ඉමං වචනං වත්වා තත්ථෙව තෙසං ද්වින්නමපි අන්තරා රුක්ඛතො පතීතො. පතීත්වා ච පන උභින්නමපි පුරතො යත්වා ඉමං ගාථං අභාසි –

“උහො අත්ථං න ජානන්ති...පෙ.... අස්මා කුම්භමිවාහිදා”ති.

තත්ථ උහො අත්ථං න ජානන්තීති ද්වෙපි ජනා පාළියා අත්ථං න ජානන්ති. ධම්මං න පස්සරෙති පාළිං න පස්සන්ති. කතමෙ තෙ උහොති? “යො වායං මන්තං වාවෙති, යො වාධම්මෙනධියතී”ති. එවං බ්‍රාහ්මණඤ්ච රාජානඤ්ච උහොපි අධම්මිකභාවෙ යිපෙසි.

තතො බ්‍රාහ්මණො සාලීනන්ති ගාථමාහ. තස්සත්ථො – ජානාමහං හො “අයං අධම්මො”ති; අපි ච බො මයා දීඝරත්තං සපුත්තදාරපරිජනෙන රඤ්ඤො සන්තකො සාලීනං ඔදනො භුත්තො. සුවිමංසුපසෙවනොති නානප්පකාරවිකතිසම්පාදිතං සුවිමංසුපසෙවනං මිස්සිකරණමස්සාති සුවිමංසුපසෙවනො. තස්මා ධම්මෙ න වත්තාමීති යස්මා එවං මයා රඤ්ඤො ඔදනො භුත්තො, අඤ්ඤෙ ච බහු ලාභා ලද්ධා, තස්මා ධම්මෙ අහං න වත්තාමී උදරෙ බද්ධො භුත්වා, න ධම්මං අජානන්තො. අයඤ්ඤි ධම්මො අරියෙහි වණ්ණිතො පසත්ථො ථොමිතොති ජානාමි.

අථ නං ජපකො “ධිරත්ථු”තිආදිනා ගාථාද්වයෙන අප්ඤ්ඤාසි. තස්සත්ථො – යො තයා ධනලාභො ච යසලාභො ච ලද්ධො, ධිරත්ථු තං ධනලාභං යසලාභඤ්ච බ්‍රාහ්මණ. කස්මා? යස්මා අයං තයා ලද්ධො ලාභො ආයතිං අපායෙසු විනිපාතනහෙනුනා සම්පති ච අධම්මවරණෙන චුත්ති නාම හොති. එවරූපා යා චුත්ති ආයතිං විනිපාතෙන ඉධ අධම්මවරණෙන වා නිප්පජ්ජති, කිං තාය චුත්තියා? තෙන චුත්තං –

“ධිරත්ථු තං ධනලාභං, යසලාභඤ්ච බ්‍රාහ්මණ;

යා වුත්ති විනිපාතෙන, අධම්මවරණෙන වා''ති.

පරිබ්බජ මහාබ්‍රහ්මෙති මහාබ්‍රාහ්මණ ඉතො දිසා සිසං පලායස්සු.
පචන්තඤ්ඤෙපි පාණිනොති අඤ්ඤෙපි සත්තා පචන්ති වෙව භුඤ්ජන්ති ච; න
කෙවලං ත්වඤ්ඤෙව රාජා ච. මා ත්වං අධම්මො ආචරිතො අස්මා කුම්භමිවාහිදාති
සචෙ හි ත්වං ඉතො අපරිබ්බජිත්වා ඉමං අධම්මං ආචරිස්සසි, තතො ත්වං යො
අධම්මො එවං ආචරිතො යථා උදකකුම්භං පාසාණො හින්දෙය්‍ය; එවං භෙවිජති,
තෙන මයං තං වදාම -

“පරිබ්බජ මහාබ්‍රහ්මෙ, පචන්තඤ්ඤෙපි පාණිනො;
මා ත්වං අධම්මො ආචරිතො, අස්මා කුම්භමිවාහිදා” ති.

උච්චෙ ආසනෙති අන්තමසො භූමිපදෙසෙපි උන්නතට්ඨානෙ නිසින්තස්ස
දෙසෙතූං න වට්ටති.

648. න යීතො නිසින්තස්සාති සචෙපි ථෙරුපට්ඨානං ගන්ත්වා යීතං දහරහික්ඛුං
ආසනෙ නිසින්තො මහාථෙරො පඤ්ඤං පුච්ඡති, න කථෙතබ්බං. ගාරවෙන පන
ථෙරං උට්ඨහිත්වා පුච්ඡාති වත්තූං න සක්කා, පස්සෙ යීතහික්ඛුස්ස කථෙමීති
කථෙතූං වට්ටති.

649. න පච්ඡතො ගච්ඡන්තනාති එත්ථ සචෙ පුරතො ගච්ඡන්තො පච්ඡතො
ගච්ඡන්තං පඤ්ඤං පුච්ඡති, න කථෙතබ්බං. පච්ඡමස්ස හික්ඛුනො කථෙමීති කථෙතූං
වට්ටති. සද්ධිං උග්ගහිතධම්මං පන සජ්ඣායිතූං වට්ටති. සමධුරෙන ගච්ඡන්තස්ස
කථෙතූං වට්ටති.

650. න උප්පථෙතාති එත්ථාපි සචෙ ද්වෙපි සකට්ඨෙ ඵකෙකචක්කපථෙන වා
උප්පථෙන වා සමධුරං ගච්ඡන්ති, වට්ටති.

651. අසඤ්චිච්චාති පටිච්ඡන්තට්ඨානං ගච්ඡන්තස්ස සහසා උච්චාරො වා
පස්සාචො වා නික්ඛමති, අසඤ්චිච්ච කතො නාම අනාපත්ති.

652. න හරිතෙති එත්ථ යමිපි ජීවරුක්ඛස්ස මූලං පථවියං දිස්සමානං ගච්ඡති,
සාබා වා භූමිලග්ගා ගච්ඡති, සබ්බං හරිතසඬ්ඛාතමෙව. ඛන්ධෙ නිසීදිත්වා
අප්පහරිතට්ඨානෙ පාතෙතූං වට්ටති. අප්පහරිතට්ඨානං ඔලොකෙන්තස්සෙව සහසා
නික්ඛමති, ගිලානට්ඨානෙ යීතො හොති, වට්ටති. අප්පහරිතෙ කතොති අප්පහරිතං
අලහන්තෙන තිණණ්ඩුපකං වා පලාලණ්ඩුපකං වා යපෙත්වා කතොපි පච්ඡා හරිතං
ඔත්ථරති, වට්ටතියෙව. බෙළෙන චෙත්ථ සිඬ්ඝාණිකාපි සඬ්ගහිතාති මහාපච්චරියං
වුත්තං.

653. න උදකෙති එතං පරිභොගඋදකමෙව සන්ධාය වුත්තං,
වච්චකුට්ඨසමුද්දාදිඋදකෙසු පන අපරිභොගෙසු අනාපත්ති. දෙවෙ වස්සන්තෙ

සමන්තතො උදකොසො හොති, අනුදකට්ඨානං ඔලොකෙන්තස්සෙව නික්ඛමති,
වට්ඨති. මහාපච්චරියං චුත්තං – “එතාදිසෙ කාලෙ අනුදකට්ඨානං අලහන්තෙන
කාතුං වට්ඨති” ති. සෙසං සබ්බසික්ඛාපදෙසු උත්තානත්ථමෙව.

සත්තමො වග්ගො.

සමුට්ඨානාදිපිපනත්ථාය පනෙත්ථ ඉදං පකිණ්ණකං –
උප්පග්ගිකඋච්චාසද්දපට්ඨසංයුත්තානි චත්තාරි, සකබ්ලෙන මුඛෙන ඛ්‍යාහරණං එකං,
ජමානීවාසනායානපච්ඡතොගමනඋප්පට්ඨගමනපට්ඨසංයුත්තානි පඤ්චාති ඉමානි දස
සික්ඛාපදානි සමනුභාසනසමුට්ඨානානි කායවාචාවිත්තතො සමුට්ඨහන්ති, කිරියානි,
සඤ්ඤාවිමොක්ඛානි, සචිත්තකානි, ලොකවජ්ජානි, කායකම්මවචීකම්මානි,
අකුසලචිත්තානි, දුක්ඛවෙදනානිති.

සුපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං කායචිත්තතො
කායවාචාවිත්තතො ච සමුට්ඨානි, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං,
ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

ජත්තපාණිදණ්ඩපාණිසත්ථපාණිආවුධපාණිපාදුකඋපාහනායානසයනපල්ලත්ථික
වෙධිතඔගුණ්ඨිතනාමකානි එකාදස සික්ඛාපදානි ධම්මදෙසනසමුට්ඨානානි
වාචාවිත්තතො සමුට්ඨහන්ති, කිරියාකිරියානි, සඤ්ඤාවිමොක්ඛානි, සචිත්තකානි,
ලොකවජ්ජානි, වචීකම්මානි, අකුසලචිත්තානි, දුක්ඛවෙදනානිති.

අවසෙසානි තෙපණ්ණාස සික්ඛාපදානි පයම්පාරාජිකසමුට්ඨානානිති.

සබ්බසෙබ්බෙසු ආබාධපච්චයා අනාපත්ති, පුපිකතපිණ්ඩපාතෙ
සුපබ්බාඤ්ජනෙන පටිච්ඡාදනෙ උප්ඤානසඤ්ඤිමිහිති තීසු සික්ඛාපදෙසු ගිලානො
නත්ථිති.

සෙබ්බවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සෙබ්බකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

8. සත්තාධිකරණසමථා

655. අධිකරණසමථෙසු – සත්තානි තෙසං ධම්මානං සඬ්ඛ්‍යාපරිච්ඡෙදො.
චතුබ්බිධං අධිකරණං සමෙත්ති චූපසමෙත්තිති අධිකරණසමථා. තෙසං විත්ථාරො
බන්ධකෙ ච පරිචාරෙ ච චුත්තො, තස්සත්ථං තත්ථෙව වණ්ණයිස්සාම. සෙසං
සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

හික්බුච්චගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අනන්තරායෙන යථා, නිට්ඨිතා වණ්ණනා අයං;
අනන්තරායෙන තථා, සන්තිං පථපොන්තු පාණිනො.

චිරං තිට්ඨතු සද්ධම්මො, කාලෙ වස්සං චිරං පජං;
තජ්ජෙතු දෙවො ධම්මෙන, රාජා රක්ඛතු මෙදනින්ති.

මහාවිහඬගො නිට්ඨිතො.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

හික්බුච්චගවණ්ණනා

1. පාරාජිකකණ්ඩං (හික්බුච්චගවණ්ණනා)

යො හික්බුනං විහඬගස්ස, සඬගහිතො අනන්තරං;
හික්බුනිනං විහඬගස්ස, තස්ස සංවණ්ණනාක්කමො.

පත්තො යතො තතො තස්ස, අපුබ්බපදවණ්ණනං;
කාතුං පාරාජිකෙ තාව, හොති සංවණ්ණනා අයං.

1. පයමපාරාජිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

656. තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවා සාවත්ථියං විහරති...පෙ.... සාළ්භො
මිගාරනත්තාති එත්ථ සාළ්භොති තස්ස නාමං; මිගාරමාතුයා පන නත්තා හොති,
තෙන චුත්තං – “මිගාරනත්තා” ති. නවකම්මිකන්ති නවකම්මාධිට්ඨායිකං.
පණ්ඩිතාති පණ්ඩිච්චෙන සමන්තාගතා. බ්‍යත්තාති වෙය්‍යත්තිකෙන සමන්තාගතා.
මෙධාවිනීති පාළිග්ගහණෙ සතිපුබ්බඬගමාය පඤ්ඤාය අත්ථග්ගහණෙ
පඤ්ඤාපුබ්බඬගමාය සතියා සමන්තාගතා. දක්ඛාති ඡෙකා; අවිරජ්ඣිත්වා සීසං
කත්තබ්බකාරිනීති අත්ථො. අනලසාති ආලසියවිරහිතා. තනුපායායාති තෙසු තෙසු
කම්මෙසු උපායභූතාය. වීමංසායාති කත්තබ්බකම්මුපපරික්ඛාය. සමන්තාගතාති
සම්පපුත්තා. අලං කාතුන්ති සමත්ථා තං තං කම්මං කාතුං. අලං සංවිධාතුන්ති
එවඤ්ච එවඤ්ච ඉදං හොතුති එවං සංවිදහිතුම්පි සමත්ථා. කතාකතං ජානිතුන්ති
කතඤ්ච අකතඤ්ච ජානිතුං. තෙති තෙ උභො; සා ව සුන්දරීනන්දා සො ව සාළ්භොති
අත්ථො. භත්තග්ගෙති පරිවෙසනට්ඨානෙන. නිකුටෙති කොණසදිසං කත්වා දස්සිතෙ
ගම්හිරෙ. විස්සරො මෙ භවිස්සතීති විරූපො මෙ සරො භවිස්සති; විජ්ජකාරසද්දො
භවිස්සතීති අත්ථො. පතිමානෙත්තීති අපෙක්ඛමානා. ක්‍යාහන්ති කිං අහං.
ජරාදුබ්බලාති ජරාය දුබ්බලා. වරණගිලානාති පාදරොගෙන සමන්තාගතා.

657-8. අවස්ථානාති කායසංසග්ගරාගෙන අවස්ථානාති; තිත්තා කිලිත්තාති අත්ථො. පදභාජනෙ පනස්ස තමෙව රාගං ගහෙත්වා “සාරත්තා” තිඤ්ඤි වුත්තං. තත්ථ සාරත්තාති වත්ථං විය රඬගජාතෙන කායසංසග්ගරාගෙන සුට්ඨු රත්තා. අපෙක්ඛවතීති තස්සෙව රාගස්ස වසෙන තස්මිං පුරිසෙ පවත්තාය අපෙක්ඛාය සමන්තාගතා. පටිබද්ධවිත්තාති තෙන රාගෙන තස්මිං පුරිසෙ බන්ධිත්වා යපිතවිත්තා විය. එස නයො දුතියපදවිහඬගෙපි. පුරිසපුග්ගලස්සාති පුරිසසඬබ්බාතස්ස පුග්ගලස්ස. අඤ්ඤානති අඤ්ඤානං අධො. උබ්භජාණුමණ්ඩලන්ති ජාණුමණ්ඩලානං උපරි. පදභාජනෙ පන පදපට්ඨාටියා එව “හෙට්ඨක්ඛකං උපරිජාණුමණ්ඩල” තිත්තං. එත්ථ ච උබ්භකප්පරමපි උබ්භජාණුමණ්ඩලෙනෙව සඬගහිතං. සෙසං මහාවිහඬගෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. පුරිමායො උපාදායාති සාධාරණපාරාජිකෙහි පාරාජිකායො චතස්සො උපාදායාති අත්ථො. උබ්භජාණුමණ්ඩලිකාති ඉදං පන ඉමස්සා පාරාජිකාය නාමමත්තං, තස්මා පදභාජනෙ න විචාරිතං.

659. එවං උද්දිට්ඨසික්ඛාපදං පදානුක්කමෙන විහජිත්වා ඉදාති අවස්ථානාදිහෙදෙන ආපත්තිහෙදං දස්සෙතුං “උභතොඅවස්ථානෙ” තිඤ්ඤිමාහ. තත්ථ උභතොඅවස්ථානෙති උභතොඅවස්සවෙ; භික්ඛුනියා වෙව පුරිසස්ස ච කායසංසග්ගරාගෙන අවස්ථානභාවෙ සතීති අත්ථො. කායෙන කායං ආමසතීති භික්ඛුනී යථාපරිච්ඡින්නෙන කායෙන පුරිසස්ස යංකිඤ්ඤි කායං පුරිසො වා යෙන කෙනවි කායෙන භික්ඛුනියා යථාපරිච්ඡින්නං කායං ආමසති, උභයථාපි භික්ඛුනියා පාරාජිකං. කායෙන කායපටිබද්ධන්ති වුත්තප්පකාරෙනෙව අත්තනො කායෙන පුරිසස්ස කායපටිබද්ධං. ආමසතීති එත්ථ සයං වා ආමසතු, තස්ස වා ආමසනං සාදියතු, පුල්ලච්චයමෙව. කායපටිබද්ධෙන කායන්ති අත්තනො වුත්තප්පකාරකායපටිබද්ධෙන පුරිසස්ස කායං. ආමසතීති ඉධාපි සයං වා ආමසතු, තස්ස වා ආමසනං සාදියතු, පුල්ලච්චයමෙව. අවසෙසපදෙසුපි ඉමිනාව නයෙන විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

සවෙ පන භික්ඛු වෙව භික්ඛුනී ච හොති, තත්ථ වෙ භික්ඛුනී ආමසති, භික්ඛු නිච්චලො හුත්වා චිත්තෙන සාදියති, භික්ඛු ආපත්තියා න කාරෙතබ්බො. සවෙ භික්ඛු ආමසති, භික්ඛුනී නිච්චලො හුත්වා චිත්තෙනෙව අධිවාසෙති, කායඬගං අවොපයමානාපි පාරාජිකක්ඛෙත්තෙ පාරාජිකෙන, පුල්ලච්චයක්ඛෙත්තෙ පුල්ලච්චයෙන, දුක්ඛට්ඨක්ඛෙත්තෙ දුක්ඛට්ඨෙන කාරෙතබ්බො. කස්මා? “කායසංසග්ගං සාදියෙය්‍යා” ති වුත්තත්තා. අයං අට්ඨකථාසු විනිච්ඡයො. එවං පන සති කිරියාසමුට්ඨානතා න දිස්සති, තස්මා තබ්බහුලනයෙන සා වුත්තාති වෙදිතබ්බො.

660. උබ්භක්ඛකන්ති අඤ්ඤානං උපරි. අධොජාණුමණ්ඩලන්ති ජාණුමණ්ඩලානං හෙට්ඨා. එත්ථ ච අධොකප්පරමපි අධොජාණුමණ්ඩලෙනෙව සඬගහිතං.

662. එකතොඅවස්සුනෙති එත්ථ කිඤ්චාපි එකතොති අවිසෙසෙන වුත්තං,
තථාපි භික්ඛුනියා එව අවස්සුනෙ සති අයං ආපත්තිහෙදො වුත්තොති වෙදිතබ්බො.

තත්‍රායං ආදිතො පට්ඨාය විනිච්ඡයො – භික්ඛුනී කායසංසග්ගරාගෙන අවස්සුතා,
පුරිසොපි තථෙව. අධක්ඛකෙ උබ්භජාණුමණ්ඩලෙ කායජපදෙසෙ
කායසංසග්ගසාදියනෙ සති භික්ඛුනියා පාරාජිකං. භික්ඛුනියා කායසංසග්ගරාගො,
පුරිසස්ස මෙටුතරාගො වා ගෙහස්සිතපෙමං වා සුද්ධචිත්තං වා හොතු,
ථුල්ලච්චයමෙව. භික්ඛුනියා මෙටුතරාගො, පුරිසස්ස කායසංසග්ගරාගො වා
මෙටුතරාගො වා ගෙහස්සිතපෙමං වා සුද්ධචිත්තං වා හොතු, දුක්කටං. භික්ඛුනියා
ගෙහස්සිතපෙමං, පුරිසස්ස වුත්තෙසු චතුසු යං වා තං වා හොතු, දුක්කටමෙව.
භික්ඛුනියා සුද්ධචිත්තං, පුරිසස්ස වුත්තෙසු චතුසු යං වා තං වා හොතු, අනාපත්ති.

සචෙ පන භික්ඛු චෙව හොති භික්ඛුනී ච උභින්නං කායසංසග්ගරාගො,
භික්ඛුස්ස සඨ්ඨාදිසෙසො, භික්ඛුනියා පාරාජිකං. භික්ඛුනියා කායසංසග්ගරාගො,
භික්ඛුස්ස මෙටුතරාගො වා ගෙහස්සිතපෙමං වා, භික්ඛුනියා ථුල්ලච්චයං, භික්ඛුස්ස
දුක්කටං. උභින්නං මෙටුතරාගො වා ගෙහස්සිතපෙමං වා, උභින්නම්පි දුක්කටමෙව.
යස්ස යත්ථ සුද්ධචිත්තං, තස්ස තත්ථ අනාපත්ති. උභින්නම්පි සුද්ධචිත්තං,
උභින්නම්පි අනාපත්ති.

663. අනාපත්ති අසඤ්චිච්චාතිආදීසු විරජ්ඣත්වා වා ආමසන්නියා
අඤ්ඤචිහිතාය වා “අයං පුරිසො වා ඉත්ථී වා”ති අජානන්තියා වා තෙන ථුට්ඨායපි
තං එස්සං අසාදියන්තියා වා ආමසනෙපි සති අනාපත්ති. සෙසං සබ්බත්ථ
උත්තානමෙව.

පට්ඨපාරාජිකසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාචිමොක්ඛං, සචිත්තකං,
ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

පට්ඨපාරාජිකං.

2. දුතියපාරාජිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

664. දුතියෙ පාරාජිකෙ – කච්චි නො සාති කච්චි නු සා. අවණ්ණොති අගුණො.
අකිත්තීති නින්දා. අයසොති පරිවාරවිපත්ති; පරම්මුඛගරහා වා.

665. වජ්ජපට්ඨජාදිකාති ඉදම්පි ඉමිස්සා පාරාජිකාය නාමමත්තමෙව, තස්මා
පදභාජනෙ න විචාරිතං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

666. සා වා ආරොචෙතීති යා පාරාජිකං ආපන්නා, සා සයං ආරොචෙති.
අට්ඨන්තං පාරාජිකානං අඤ්ඤතරන්ති භික්ඛුහි සාධාරණානං චතුන්නං
අසාධාරණානඤ්ච චතුන්නමෙව අඤ්ඤතරං. ඉදඤ්ච පාරාජිකං පච්ඡා පඤ්ඤත්තං,
තස්මා “අට්ඨන්ත”න්ති විභඩ්ගෙ වුත්තං. පුරිමෙන පන සද්ධිං යුගලත්තා ඉමස්මි.

ඔකාසෙ යථිතන්ති වෙදිතබ්බං. ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙනි ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ.
 විත්ථාරකථා පනෙත්ථ සප්පාණකවග්ගමිහි දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව
 වෙදිතබ්බා. තත්ත්ව පාවිත්තියං, ඉධ පාරාජිකන්ති අයමෙව විසෙසො. සෙසං
 තාදිසමෙව. වජ්ජපට්ඨිඡාදිකාති ඉදම්පිඉම්ප්පා පාරාජිකාය නාමමත්ථාමෙව, තස්මා
 පදභාජනෙ න විචාරිතං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – කායවාචාවිත්තතො සමුට්ඨාති, අකිරියං,
 සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
 අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුතියපාරාජිකං.

3. තතියපාරාජිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

669. තතියෙ – ධම්මෙනාති භූතෙන වත්ථුනා. විනයෙනාති වොදෙත්වා
 සාරෙත්වා. පදභාජනං පනස්ස “යෙන ධම්මෙන යෙන විනයෙන උක්ඛිත්තො
 සුඋක්ඛිත්තො හොති” ති ඉමං අධිප්පායමත්තං දස්සෙතුං චුත්තං. සත්ථුසාසනෙනාති
 ඤාත්තිසම්පදාය වෙව අනුසාවනසම්පදාය ව. පදභාජනෙ පනස්ස “ඡිනසාසනෙන
 බුද්ධසාසනෙනා” ති වෙවචනමත්තමෙව චුත්තං. සඬ්ඝං වා ගණං වාතිආදීසු යෙන
 සඬ්ඝෙන කම්මං කතං, තං සඬ්ඝං වා තත්ථ සම්බහුලපුග්ගලසඬ්ඛාතං ගණං වා,
 එකපුග්ගලං වා තං කම්මං වා න ආදියති, න අනුවත්තති, න තත්ථ ආදරං ඡනෙතිති
 අත්ථො. සමානසංවාසකා භික්ඛු චුච්චන්ති සභායා, සො තෙහි සද්ධිං නත්ථීති එත්ථ
 “එකකම්මං එකුද්දෙසො සමසික්ඛතා” ති අයං තාව සංවාසො; සමානො සංවාසො
 එතෙසන්ති සමානසංවාසකා. එවරුපා භික්ඛු භික්ඛුස්ස තස්මිං සංවාසෙ සහ
 අයනභාවෙන සභායාති චුච්චන්ති. ඉදානි යෙන සංවාසෙන තෙ සමානසංවාසකාති
 චුත්තා, සො සංවාසො තස්ස උක්ඛිත්තකස්ස තෙහි සද්ධිං නත්ථී. යෙහි ව සද්ධිං
 තස්ස සො සංවාසො නත්ථී, න තෙන තෙ භික්ඛු අත්තනො සභායා කතා හොන්ති.
 තස්මා චුත්තං “සමානසංවාසකා භික්ඛු චුච්චන්ති සභායා, සො තෙහි සද්ධිං නත්ථී,
 තෙන චුච්චති අකතසභායො” ති. සෙසං සඬ්ඝහෙදසික්ඛාපදාදීසු චුත්තනයත්තා
 උත්තානත්ථමෙව.

සමනුභාසනසමුට්ඨානං – කායවාචාවිත්තතො සමුට්ඨාති, අකිරියං,
 සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
 අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියපාරාජිකං.

4. චතුත්ථපාරාජිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

675. චතුත්ථෙ – අවස්සුතාති ලොකස්සාදමිත්තසන්ථවවසෙන
 කායසංසග්ගරාගෙන අවස්සුතා. දුතියපදෙපි එසෙව නයො. පුරිසපුග්ගලස්ස

හත්ථග්ගහණං වාතිආදීසු පන යං පුරිසපුග්ගලෙන හත්ථෙ ගහණං කතං, තං පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථග්ගහණන්ති චුත්තං. එසෙව නයො සඬ්ඝාටිකණ්ණග්ගහණෙපි. හත්ථග්ගහණන්ති එත්ථ ව හත්ථග්ගහණඤ්ච අඤ්ඤම්පි අපාරාජිකක්ඛෙන්තෙ ගහණඤ්ච එකජ්ඣං කත්වා හත්ථග්ගහණන්ති චුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. තෙනෙවස්ස පදහාජනෙ “හත්ථග්ගහණං වා සාදියෙය්‍යාති හත්ථො නාම කප්පරං උපාදාය යාව අග්ගනබ්බා, එතස්ස අසද්ධම්මස්ස පටිසෙවනත්ථාය උබ්භක්ඛකං අධොජාණුමණ්ඩලං ගහණං සාදියති, ආපත්ති ථුල්ලච්චයස්සා”ති චුත්තං. එත්ථ ව අසද්ධම්මොති කායසංසග්ගො වෙදිතබ්බො, න මෙථුනධම්මො. න හි මෙථුනස්ස සාමන්තා ථුල්ලච්චයං හොති. “විඤ්ඤ පටිබලො කායසංසග්ගං සමාපජ්ජිතුන්ති වචනම්පි චෙත්ථ සාධකං.

“තිස්සිත්ථියො මෙථුනං තං න සෙවෙ,
තයො පුරිසෙ තයො ව අනරියපණ්ඩකෙ;
න වාවරෙ මෙථුනං බ්‍යඤ්ජනස්මිං,
ෂෙජ්ජා සියා මෙථුනධම්මපච්චයා;
පඤ්භා මෙසා කුසලෙහි වින්තිතා”ති. (පරි. 481);

ඉමාය පරිවාරෙ චුත්තාය සෙදමොවකගාථාය විරුජ්ඣතිති වෙ? න;
මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බහගත්තා. පරිවාරෙයෙව හි “මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බහගො ජාතිතබ්බො”ති “වණ්ණාවණ්ණො කායසංසග්ගො දුට්ඨුල්ලවාචා අත්තකාමපාරිවරියාගමනුජ්ජාදන”න්ති එවං සුක්කවිස්සට්ඨිආදීති පඤ්ච සික්ඛාපදාති මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බහගොති චුත්තාති. තස්මා කායසංසග්ගො මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බහගත්තා පච්චයො හොති. ඉති ෂෙජ්ජා සියා මෙථුනධම්මපච්චයාති එත්ථ ඉමිනා පරියායෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. එතෙනුපායෙන සබ්බපදෙසු විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. අපිච “සඬ්ඝෙතං වා ගච්ඡෙය්‍යා”ති එතස්ස පදහාජනෙ “ඉත්ථන්තාමං ආගච්ඡා”ති. එවංනාමකං යානං ආගච්ඡාති අත්ථො.

676. අට්ඨමං වත්ථුං පරිපූරෙන්ති අස්සමණී හොතිති අනුලොමතො වා පටිලොමතො වා එකන්තරිකාය වා යෙන තෙන නයෙන අට්ඨමං වත්ථුං පරිපූරෙන්තියෙව අස්සමණී හොති. යා පන එකං වා වත්ථුං සත්ත වා වත්ථුනි සතක්ඛන්තුම්පි පූරෙති, නෙව අස්සමණී හොති. ආපන්නා ආපත්තියො දෙසෙත්වා මුච්චති. අපිචෙත්ථ ගණනුපිකා ආපත්ති වෙදිතබ්බො. චුත්තඤ්ඤෙන “අත්ථාපත්ති දෙසිතා ගණනුපිකා, අත්ථාපත්ති දෙසිතා න ගණනුපිකා”ති. තත්‍රායං විනිච්ඡයො – ඉදානි නාපජ්ජිස්සාමිති ධුරනික්ඛෙපං කත්වා දෙසිතා ගණනුපිකා දෙසිතගණනං උපෙති පාරාජිකස්ස අඬ්ගං න හොති. තස්මා යා එකං ආපන්නා ධුරනික්ඛෙපං කත්වා දෙසෙත්වා පුන කිලෙසවසෙන ආපජ්ජති, පුන දෙසෙති, එවං අට්ඨ වත්ථුනි පූරෙන්තිපි පාරාජිකා න හොති. යා පන ආපජ්ජිත්වා පුනපි අඤ්ඤං වත්ථුං ආපජ්ජිස්සාමිති සඋස්සාහාව දෙසෙති, තස්සා සා ආපත්ති නගණනුපිකා, දෙසිතාපි

අදෙසිතා හොති, දෙසිතගණනං න ගච්ඡති, පාරාජිකස්සෙව අඬගං හොති. අට්ඨමෙ වත්ථුම්භි පරිපුණ්ණමත්තෙ පාරාජිකා හොති. සෙසං උත්තානමෙවාති.

ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – කායවාචාවිත්තතො සමුට්ඨාති, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, චචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

චතුත්ථපාරාජිකං.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මාති භික්ඛු ආරඬ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා චත්තාරො ඉමෙ ච චත්තාරොති එවං පාතිමොක්ඛුද්දෙසමග්ගෙන උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මාති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. සෙසං මහාවිභඩ්ගෙ චූත්තනයමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුනිවිභඩ්ගෙ

පාරාජිකකණ්ඩවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාරාජිකකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

2. සඬ්ඝාදිසෙසකණ්ඩං (භික්ඛුනිවිභඩ්ගවණ්ණනා)

1. පට්ඨසඬ්ඝාදිසෙසසික්ඛාපදවණ්ණනා

පාරාජිකානන්තරස්ස, අයං දානි භවිස්සති;
සඬ්ඝාදිසෙසකණ්ඩස්ස, අනුත්තානත්ථවණ්ණනා.

678. උදොසිතන්ති භණ්ඩසාලා. මායොයා එවං අවචාති අයොයා මා එවං අවච. අපිනාය්‍යාති අපිනු අය්‍යා. අවචාවදථාති අතික්කම්ත්වා වදථ; අක්කොසථාති චූත්තං හොති.

679. උස්සයවාදිකාති මානුස්සයවසෙන කොටුස්සයවසෙන විවදමානා. යස්මා පන සා අත්ථතො අට්ටකාරිකා හොති, තස්මා “උස්සයවාදිකා නාම අඬ්ඬකාරිකා වුවචති”ති පදභාජනෙ චූත්තං. එත්ථ ච අඬ්ඬොති වොහාරිකවිනිච්ඡයො වුවචති, යං පබ්බජිතා “අධිකරණ”න්තිපි වදන්ති. දුතියං වා පරියෙසනීති සක්ඛිං වා සභායං වා පරියෙසති, දුක්කටං. ගච්ඡති වාති උපස්සයො වා හොතු භික්ඛාචාරමග්ගො වා, යත්ථ ධීතාය “අඬ්ඬං කරිස්සාමි”ති විත්තං උප්පජ්ජති, තතො වොහාරිකානං සන්තිකං ගච්ඡන්ති යා පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං. එකස්ස ආරොචෙතීති ද්විසු ජනෙසු යස්ස කස්සචි එකස්ස කථං යො කොචි වොහාරිකානං ආරොචෙති. දුතියස්ස ආරොචෙතීති එත්ථාපි එසෙව නයො.

අයං පනෙත්ථ අසම්මොහත්ථාය චිත්ථාරකථා – යත්ථ කත්ථවි අත්තමසො භික්ඛුනුපස්සයං ආගතෙපි වොහාරිකෙ දිස්වා භික්ඛුනී අත්තනො කථං ආරොචෙති, භික්ඛුනියා දුක්කටං. උපාසකො අත්තනො කථං ආරොචෙති, භික්ඛුනියා පුල්ලච්චයං. පයමං උපාසකො අත්තනො කථං ආරොචෙති, භික්ඛුනියා දුක්කටං. අථ සා අත්තනො කථං ආරොචෙති, පුල්ලච්චයං. භික්ඛුනී උපාසකං වදති – “මම ච තව ච කථං ත්වංයෙව ආරොචෙහී”ති, සො අත්තනො වා කථං පයමං ආරොචෙතු භික්ඛුනියා වා, පයමාරොචනෙ දුක්කටං, දුතියාරොචනෙ පුල්ලච්චයං. උපාසකො භික්ඛුනිං වදති – “මම ච තව ච කථං ත්වංයෙව ආරොචෙහී”ති, එත්ථාපි එසෙව නයො.

භික්ඛුනී කප්පියකාරකෙන කථාපෙති, තත්ථ කප්පියකාරකො වා භික්ඛුනියා කථං පයමං ආරොචෙතු, ඉතරො වා අත්තනො කථං, කප්පියකාරකො වා උභින්නම්පි කථං, ඉතරො වා උභින්නම්පි කථං ආරොචෙතු, යථා වා තථා වා ආරොචියමානෙ පයමෙ ආරොචනෙ භික්ඛුනියා දුක්කටං, දුතියෙ පුල්ලච්චයං. යථා වා තථා වා ආරොචිතං පන උභින්නම්පි කථං සුත්වා වොහාරිකෙහි විනිච්ඡයෙ කතෙ අඩ්ඨපරියොසානං නාම හොති, තස්මිං අඩ්ඨපරියොසානෙ භික්ඛුනියා ජයෙපි පරාජයෙපි සඬ්ඝාදිසෙසො. සචෙ පන ගතිගතං අධිකරණං හොති, සුතපුබ්බං වොහාරිකෙහි. අථ තෙ භික්ඛුනිඤ්ච අඩ්ඨකාරකඤ්ච දිස්වාච “තුම්හාකං කථනකිච්චං නත්ථි, ජානාම මයං එත්ථ පවත්ති”ත්ති සයමෙව විනිච්ඡිනිත්වා දෙනති, එවරූපෙ අඩ්ඨපරියොසානෙපි භික්ඛුනියා අනාපත්ති.

පයමං ආපත්ති එතස්සාති පයමාපත්තිකො; චිතික්කමක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජිතබ්බොති අත්ථො, තං පයමාපත්තිකං. පදභාජනෙ පන අධිජ්ජායමත්තං දස්සෙතුං “සහ වත්ථුජ්ඣාචාරා ආපජ්ජති අසමනුභාසනායා”ති වුත්තං. අයඤ්ඤෙත්ථ අත්ථො – සහ වත්ථුජ්ඣාචාරා යං භික්ඛුනී ආපජ්ජති, න තතියාය සමනුභාසනාය, අයං පයමමෙව සහ වත්ථුජ්ඣාචාරොන ආපජ්ජිතබ්බත්තා පයමාපත්තිකොති. භික්ඛුනිසඬ්ඝතො නිස්සාරෙතීති නිස්සාරණීයො; තං නිස්සාරණීයං. පදභාජනෙ පන අධිජ්ජායමත්තං දස්සෙතුං “සඬ්ඝම්හා නිස්සාරීයතීති වුත්තං. තත්ථ යං ආපන්නා භික්ඛුනී සඬ්ඝතො නිස්සාරීයති, සො නිස්සාරණීයොති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. න හි සො එව ධම්මො සඬ්ඝම්හා කෙනවි නිස්සාරීයති. තෙන පන ධම්මෙන භික්ඛුනී නිස්සාරීයති, තස්මා සො නිස්සාරෙතීති නිස්සාරණීයො.

ආකඬ්ඪීයමානා ගච්ඡතීති අඩ්ඨකාරකමනුස්සෙහි සයං වා ආගන්ත්වා දූතං වා පෙසෙත්වා එහිති වුච්චමානා වොහාරිකානං සන්තිකං ගච්ඡති, තතො අඩ්ඨකාරකො අත්තනො වා කථං පයමං ආරොචෙතු භික්ඛුනියා වා, නෙව පයමාරොචනෙ දුක්කටං, න දුතියාරොචනෙ පුල්ලච්චයං. අමච්චෙහි විනිච්ඡිනිත්වා කතෙ අඩ්ඨපරියොසානෙපි අනාපත්තියෙව. සචෙපි අඩ්ඨකාරකො භික්ඛුනිං වදති “මම ච තව ච කථං ත්වංයෙව කථෙහී”ති; කථෙත්තියාපි කථං සුත්වා කතෙ අඩ්ඨපරියොසානෙපි අනාපත්තියෙව.

රක්ඛං යාවතීති ධම්මිකං රක්ඛං යාවති, අනාපත්ති. ඉදානි යථායාවිතා රක්ඛා ධම්මිකා හොති, තං දස්සෙතුං අනොදිස්ස ආචික්ඛතීති ආහ. තත්ථ අතීතං ආරබ්භ අත්ථි ඔදිස්සආචික්ඛනා, අත්ථි අනොදිස්සආචික්ඛනා, අනාගතං ආරබ්භාපි අත්ථි ඔදිස්සආචික්ඛනා, අත්ථි අනොදිස්සආචික්ඛනා.

කථං අතීතං ආරබ්භ ඔදිස්සආචික්ඛනා හොති? භික්ඛුනුපස්සයෙ ගාමදාරකා ධුත්තාදයො වා යෙ කෙච්ඡි අනාචාරං වා ආචරන්ති, රුක්ඛං වා ඡීන්දන්ති, එලාඵලං වා හරන්ති, පරික්ඛාරෙ වා අවිඡීන්දන්ති. භික්ඛුනී වොහාරිකෙ උපසඬකම්ත්වා “අම්භාකං උපස්සයෙ ඉදං නාම කත”න්ති වදති. “කෙනා”ති චුත්තෙ “අසුකෙන ව අසුකෙන වා”ති ආචික්ඛති. එවං අතීතං ආරබ්භ ඔදිස්සආචික්ඛනා හොති, සා න වට්ටති. තඤ්චෙ සුත්වා තෙ වොහාරිකා තෙසං දණ්ඩං කරොන්ති, සබ්බං භික්ඛුනියා ගීවා හොති. දණ්ඩං ගණ්ඨස්සන්තීති අධිප්පායෙපි සති ගීවායෙව හොති. සචෙ පන තස්ස දණ්ඩං ගණ්ඨථාති වදති, පඤ්චමාසකමත්තෙ ගහිතෙ පාරාජිකං හොති.

“කෙනා”ති චුත්තෙ පන “අසුකෙනාති වත්තුං අම්භාකං න වට්ටති, තුම්භෙයෙව ජානිස්සථ. කෙවලඤ්ඤි මයං රක්ඛං යාවාම, තං නො දෙථ, අවහට්ඨණ්ඩඤ්ඤ ආහරාපෙථා”ති වත්තබ්බං. එවං අනොදිස්ස ආචික්ඛනා හොති, සා වට්ටති. එවං චුත්තෙ සචෙපි තෙ වොහාරිකා කාරකෙ ගවෙසිත්වා තෙසං දණ්ඩං කරොන්ති, සබ්බං සාපතෙය්‍යම්පි ගහිතං භික්ඛුනියා, නෙව ගීවා න ආපත්ති.

පරික්ඛාරං හරන්තෙ දිස්වා තෙසං අනත්ථකාමතාය වොරො වොරොති වත්තුම්පි න වට්ටති. එවං චුත්තෙපි හි යං තෙසං දණ්ඩං කරොන්ති, සබ්බම්පි භික්ඛුනියා ගීවා හොති. අත්තනො වචනකරං පන “ඉමිනා මෙ පරික්ඛාරො ගහිතො, තං ආහරාපෙහි, මා වස්ස දණ්ඩං කරොහී”ති වත්තුං වට්ටති. දාසදාසීවාපිආදීනං අත්ථාය අඩ්ඨං කරොන්ති, අයං අකප්පියඅඩ්ඨො නාම, න වට්ටති.

කථං අනාගතං ආරබ්භ ඔදිස්සආචික්ඛනා හොති? චුත්තනායෙනෙව පරෙහි අනාචාරාදීසු කතෙසු භික්ඛුනී වොහාරිකෙ එවං වදති “අම්භාකං උපස්සයෙ ඉදඤ්චිදඤ්ච කරොන්ති, රක්ඛං නො දෙථ ආයතිං අකරණත්ථායා”ති. “කෙන එවං කත”න්ති චුත්තෙ ව “අසුකෙන අසුකෙන වා”ති ආචික්ඛති. එවං අනාගතං ආරබ්භ ඔදිස්සආචික්ඛනා හොති, සාපි න වට්ටති. තෙසඤ්ඤි දණ්ඩෙ කතෙ පුරිමනායෙනෙව සබ්බං භික්ඛුනියා ගීවා. සෙසං පුරිමසදිසමෙව.

සචෙ පන වොහාරිකා “භික්ඛුනුපස්සයෙ එවරුපං අනාචාරං කරොන්තානං ඉමං නාම දණ්ඩං කරොමා”ති හෙරිං වරාපෙත්වා ආණාය අතිට්ඨමානෙ පරියෙසිත්වා දණ්ඩං කරොන්ති, භික්ඛුනියා නෙව ගීවා න ආපත්ති.

යො වායං භික්ඛුනීනං චුත්තො, භික්ඛුනම්පි එසෙව නයො. භික්ඛුනොපි හි ඔදිස්සආචික්ඛනා න වට්ටති. යං තථා ආචික්ඛිතෙ දණ්ඩං කරොන්ති, සබ්බං ගීවා හොති. චුත්තනායෙනෙව දණ්ඩං ගණ්ඨාපෙත්තස්ස පාරාජිකං. යො පන “දණ්ඩං

කරිස්සන්ති''ති ජානන්තොපි අනොදිස්ස කථෙති, තෙ ව පරියෙසිත්වා දණ්ඩං කරොන්තියෙව, න දොසො. විහාරසීමාය රුක්ඛාදීනි ඡින්දන්තානං වාසිඵරසුආදීනි ගහෙන්වා පාසාණෙනි කොට්ටෙන්ති, න වට්ටති. සවෙ ධාරා හිජ්ජති, කාරාපෙත්වා දාතබ්බං. උපධාවිත්වා තෙසං පරික්ඛාරෙ ගණ්හන්ති, තම්පි න කාතබ්බං, ලහුපරිවත්තඤ්ඤි චිත්තං, ථෙය්‍යාවෙනනාය උප්පන්නාය මූලච්ඡෙජ්ජම්පි ගච්ඡෙය්‍යා. සෙසං උත්තානමෙව.

කථිතසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සත්තරසකෙ පඨමසික්ඛාපදං.

2. දුතියසඬ්ඝාදිසෙසසික්ඛාපදවණ්ණනා

682. දුතියෙ – වරහණ්ඩන්ති මුත්තාමණිවෙචරියාදි මහග්ගහණ්ඩං.

683. අනපලොකෙත්වාති අනාපුච්ඡිත්වා. ගණං වාති

මල්ලගණහට්ඨත්තගණාදිකං. පුගන්ති ධම්මගණං. සෙණින්ති ගන්ධිකසෙණිදුස්සිකසෙණිආදිකං. යත්ථ යත්ථ හි රාජානො ගණාදීනං ගාමනිගමෙ නිය්‍යාතෙන්ති ‘‘තුම්හෙව එත්ථ අනුසාසවා’’ති, තත්ථ තත්ථ තෙ එව ඉස්සරා හොන්ති. තස්මා තෙ සන්ධාය ඉදං වුත්තං. එත්ථ ව රාජානං වා ගණාදිකෙ වා ආපුච්ඡිත්වාපි හික්ඛුනිසඬ්ඝො ආපුච්ඡිතබ්බොව. යපෙත්වා කප්පන්ති තිත්ථියෙසු වා අඤ්ඤාභික්ඛුනිසු වා පබ්බජිතපුබ්බං කප්පගතිකං යපෙත්වාති. සෙසං උත්තානමෙව.

වොරිවුට්ඨාපනසමුට්ඨානං – කෙනචි කරණියෙන පක්කන්තාසු හික්ඛුනිසු අගන්ත්වා ඛණ්ඩසීමං යථානිසින්තට්ඨානෙයෙව අත්තනො නිස්සිතකපරිසාය සද්ධිං වුට්ඨාපෙන්නියා වාචාවිත්තතො සමුට්ඨාති, ඛණ්ඩසීමං වා නදිං වා ගන්ත්වා වුට්ඨාපෙන්නියා කායවාචාවිත්තතො සමුට්ඨාති, අනාපුච්ඡා වුට්ඨාපනවසෙන කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

3. තතියසඬ්ඝාදිසෙසසික්ඛාපදවණ්ණනා

692. තතියෙ – පරික්ඛෙපං අතික්කාමෙන්තියාති එත්ථ එකං පාදං

අතික්කාමෙන්තියා පුල්ලච්චයං, දුතියෙන අතික්කන්තමත්තෙ සඬ්ඝාදිසෙසො. අපරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස උපචාරන්ති එත්ථ පරික්ඛෙපාරහට්ඨානං එකෙන පාදෙන අතික්කමති පුල්ලච්චයං, දුතියෙන අතික්කන්තමත්තෙ සඬ්ඝාදිසෙසො. අපිවෙත්ථ සකගාමතො නික්ඛමන්තියා ගාමන්තරපච්චයා අනාපත්ති, නික්ඛමිත්වා පන ගාමන්තරං ගච්ඡන්තියා පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං, එකෙන පාදෙන ඉතරස්ස

ගාමස්ස පරික්ඛෙපෙ වා උපවාසෙ වා අතික්කන්තමත්තෙ පුල්ලව්වයං, දුතියෙන අතික්කන්තමත්තෙ සඬ්ඝාදිසෙසො. තතො නික්ඛමිත්වා පුන සකගාමං පවිසන්තියාපි එසෙව නයො. සචෙ පන ඛණ්ඩපාකාරෙන වා වතිඡ්ද්දෙන වා භික්ඛුනිවිහාරභූමියෙව සක්කා හොති පවිසිතුං, එවං පවිසමානාය කප්පියභූමිං නාම පච්චියා හොති, තස්මා වට්ටති. සචෙපි හත්ථිපිට්ඨිආදීහි වා ඉද්ධියා වා පවිසති, වට්ටතියෙව. පදසා ගමනමෙව හි ඉධාධිජ්ජෙතං. තෙනෙව “පයමං පාදං අතික්කාමෙන්තියා” තිආදිමාහ.

ද්වෙ ගාමා භික්ඛුනිවිහාරෙන සම්බද්ධවතිකා හොන්ති, යස්මිං ගාමෙ භික්ඛුනිවිහාරො, තත්ථ පිණ්ඩාය වරින්වා පුන විහාරං පවිසිත්වා සචෙ විහාරමජ්ඣෙත ඉතරස්ස ගාමස්ස මග්ගො අත්ථි, ගන්තුං වට්ටති. තතො පන ගාමතො තෙනෙව මග්ගෙන පච්චාගන්තබ්බං. සචෙ ගාමද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා ආගච්ඡති, පුරිමනයෙනෙව ආපත්තිහෙදො වෙදිතබ්බො. සකගාමතො කෙනචි කරණියෙන භික්ඛුනිහි සද්ධිං නික්ඛන්තාය පුන පවිසනකාලෙ හත්ථි වා මුච්චති, උස්සාරණා වා හොති, ඉතරා භික්ඛුනියො සහසා ගාමං පවිසන්ති, යාව අඤ්ඤා භික්ඛුනි ආගච්ඡති, තාව ඛහිගාමද්වාරෙ යාතබ්බං. සචෙ න ආගච්ඡති, දුතියිකා භික්ඛුනි පක්කන්තා නාම හොති, පවිසිතුං වට්ටති.

පුබ්බෙ මහාගාමො හොති, මජ්ඣෙ භික්ඛුනිවිහාරො. පච්ඡා තං ගාමං වත්තාරො ජනා ලභිත්වා විසුං විසුං වතිපරික්ඛෙපං කත්වා විහජිත්වා භුඤ්ජන්ති, විහාරතො එකං ගාමං ගන්තුං වට්ටති. තතො අපරං ගාමං ද්වාරෙන වා වතිඡ්ද්දෙන වා පවිසිතුං න වට්ටති. පුන විහාරමෙව පච්චාගන්තුං වට්ටති. කස්මා? විහාරස්ස චතුගාමසාධාරණත්තා.

අන්තරවාසකො තෙමියතීති යත්ථ යථා තිමණ්ඩලපට්ච්ඡාදනං හොති; එවං නිවත්ථාය භික්ඛුනියා වස්සකාලෙ තිත්ථෙන වා අතිත්ථෙන වා ඔතරිත්වා යත්ථ කත්ථවි උත්තරන්තියා එකද්වඩගුලමත්තමිපි අන්තරවාසකො තෙමියති. සෙසං නදිලක්ඛණං නදිනිමිත්තකථාය ආචි භවිස්සති. එවරූපං නදිං තිත්ථෙන වා අතිත්ථෙන වා ඔතරිත්වා උත්තරණකාලෙ පයමං පාදං උද්ධරිත්වා තීරෙ යපෙන්නියා පුල්ලව්වයං, දුතියපාදුද්ධාරෙ සඬ්ඝාදිසෙසො. සෙතුනා ගච්ඡති, අනාපත්ති. පදසා ඔතරිත්වා උත්තරණකාලෙ සෙතුං ආරොහිත්වා උත්තරන්තියාපි අනාපත්ති. සෙතුනා පන ගන්ත්වා උත්තරණකාලෙ පදසා ගච්ඡන්තියා ආපත්තියෙව. යානනාචාආකාසගමනාදීසුපි එසෙව නයො. ඔරිමතීරතො පන පරතීරමෙව අක්කමන්තියා අනාපත්ති. රජනකම්මත්ථං ගන්ත්වා දාරුසඬ්ඝකඩ්ඨනාදිකිච්චෙන ද්වෙ තිස්සො උභයතීරෙසු විවරන්ති, වට්ටති. සචෙ පනෙත්ථ කාචි කලහං කත්වා ඉතරං තීරං ගච්ඡති, ආපත්ති. ද්වෙ එකතො උත්තරන්ති, එකා මජ්ඣෙ නදියා කලහං කත්වා නිවත්තිත්වා ඔරිමතීරමෙව ආගච්ඡති, ආපත්ති. ඉතරිස්සා පන අයං පක්කන්තට්ඨානෙ යීතා හොති, තස්මා පරතීරං ගච්ඡන්තියාපි අනාපත්ති. න්හායිතුං වා පාතුං වා ඔතිණ්ණා තමෙව තීරං පච්චුත්තරති, අනාපත්ති.

සහ අරුණුගමනාති එත්ථ සචෙ සජ්ඣායං වා පධානං වා අඤ්ඤං වා කිඤ්චි කම්මං කරුමානා පුරෙඅරුණෙයෙව දුතියිකාය සන්තිකං ගම්ස්සාමීති ආහොගං කරොති, අජානන්තියා එව චස්සා අරුණො උග්ගච්ඡති, අනාපත්ති. අථ පන “යාව අරුණුගමනා ඉධෙව හවිස්සාමී”ති වා අනාහොගෙන වා විහාරස්ස එකදෙසෙ අච්ඡති, දුතියිකාය හත්ථපාසං න ඔතරති, අරුණුගමනෙ සඬ්ඝාදිසෙසො. හත්ථපාසොයෙව හි ඉධ පමාණං, හත්ථපාසාතික්කමෙ එකගබ්භොපි න රක්ඛති.

අගාමකෙ අරඤ්ඤෙති එත්ථ “නික්ඛමිත්වා බහි ඉන්දබ්බො සබ්බමෙතං අරඤ්ඤ”න්ති එවං චුත්තලක්ඛණමෙව අරඤ්ඤං. තං පනෙතං කෙවලං ගාමාභාවෙන “අගාමක”න්ති චුත්තං, න විඤ්ඤාට්ඨසදිසතාය. තාදිසෙ අරඤ්ඤ ඔක්කන්තෙ දස්සනුපචාරෙ විජහිතෙ සචෙපි සචනුපචාරො අත්ථී, ආපත්ති. තෙනෙව චුත්තං අට්ඨකථායං “සචෙ හික්ඛුනීසු මහාබොධිඅඬ්ගණං පවිසන්තීසු එකා බහි තිට්ඨති, තස්සාපි ආපත්ති. ලොභපාසාදං පවිසන්තීසුපි පරිවෙණං පවිසන්තීසුපි එසෙව නයො. මහාවෙතියං චන්දමානාසු එකා උත්තරද්වාරොන නික්ඛමිත්වා ගච්ඡති, තස්සාපි ආපත්ති. ථූපාරාමං පවිසන්තීසු එකා බහි තිට්ඨති, තස්සාපි ආපත්ති”ති. එත්ථ ච දස්සනුපචාරො නාම යත්ථ ඨීතං දුතියිකා පස්සති. සචෙ පන සාණිපාකාරන්තරිකාපි හොති, දස්සනුපචාරං විජහති නාම. සචනුපචාරො නාම යත්ථ ඨීතා මග්ගමුල්ලිහසද්දෙන විය ධම්මසචනාරොචනසද්දෙන විය ච “අයො”ති සද්දායන්තියා සද්දං සුණාති. අජ්ඣෙකාකාසෙ දුරෙපි දස්සනුපචාරො නාම හොති. සො එවරුපෙ සචනුපචාරෙ විජහිතෙ න රක්ඛති, විජහිතමත්තෙව ආපත්ති සඬ්ඝාදිසෙසස්ස.

එකා මග්ගං ගච්ඡන්ති ඔභීයති. සඋස්සාහා චෙ හුත්වා ඉදානි පාපුණ්ස්සාමීති අනුබන්ධති, අනාපත්ති. සචෙ පුරිමායො අඤ්ඤෙන මග්ගෙන ගච්ඡන්ති, පක්කන්තා නාම හොන්ති, අනාපත්තියෙව. ද්වින්නං ගච්ඡන්තීනං එකා අනුබන්ධිතුං අසක්කොන්ති “ගච්ඡතු අය”න්ති ඔභීයති, ඉතරාපි “ඔභීයතු අය”න්ති, ගච්ඡති, ද්වින්නම්පි ආපත්ති. සචෙ පන ගච්ඡන්තීසු පුරිමාපි අඤ්ඤං මග්ගං ගණ්හාති, පච්ඡිමාපි අඤ්ඤං, එකා එකිස්සා පක්කන්තට්ඨානෙ තිට්ඨති, ද්වින්නම්පි අනාපත්ති.

693. පක්ඛසඬ්ඝාතා වාති තිත්ථායතනං සඬ්ඝාතා, සෙසං උත්තානමෙව.
පට්ඨපාරාජිකසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං,
පණ්ණත්තිචජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

4. චතුත්ථසඬ්ඝාදිසෙසසික්ඛාපදවණ්ණනා

694-8. චතුත්ථෙ – පාදපීඨං නාම ධොතපාදට්ඨපනකං. පාදකඨලිකා නාම අධොතපාදට්ඨපනකං. අනඤ්ඤාය ගණස්ස ඡන්දන්ති තස්සෙව කාරකගණස්ස

ඡන්දං අජානිත්වා. චත්තෙ චත්තන්තින්ති තෙචත්තාලීසජ්ජහෙදෙ නෙත්ථාරචත්තෙ චත්තමානං. සෙසං උත්තානමෙව.

ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – කායවාචාවිත්තතො සමුට්ඨාති, කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, චචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

5. පඤ්චමසඨසාදිසෙසසික්ඛාපදවණ්ණනා

701. පඤ්චමෙ – එකතො අවස්සුතෙති එත්ථ “භික්ඛුනියා අවස්සුතභාවො දට්ඨබ්බො”ති මහාපච්චරියං වුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පනෙතං න වුත්තං, තං පාළියා සමෙති. සෙසං උත්තානමෙව.

පට්ඨපාරාජිකසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

6. ඡට්ඨසඨසාදිසෙසසික්ඛාපදවණ්ණනා

705-6. ඡට්ඨෙ – යතො ත්වන්ති යස්මා ත්වං. උයොයාජෙති ආපත්ති දුක්ඛටස්සාතිආදිකා සඨසාදිසෙසපරියොසානා ආපත්තියො කස්සා භොන්තිති? උයොයාජිකාය. වුත්තඤ්ඤෙතං පරිවාරෙපි –

“න දෙති න පටිග්ගණ්හාති, පටිග්ගහො තෙන න විජ්ජති;
ආපජ්ජති ගරුකං න ලහුකං, තඤ්ච පරිභොගපච්චයා;
පඤ්භා මෙසා කුසලෙහි චිත්තිතා”ති. (පරි. 481);

අයඤ්ඤි ගාථා ඉමං උයොයාජිකං සන්ධාය වුත්තා. ඉතරිස්සා පන ආපත්තිහෙදො පට්ඨසික්ඛාපදෙ විහත්තොති. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, චචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

7. සත්තමසඨසාදිසෙසසික්ඛාපදවණ්ණනා

709. සත්තමෙ – යාවතතියකපදත්ථො මහාවිහඨගෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව.

සමනුභාසනසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

8. අට්ඨමසඬසාදිසෙසසික්ඛාපදවණ්ණනා

715. අට්ඨමෙ – කිස්මිඤ්චිදෙව අධිකරණෙනි චතුත්තං අඤ්ඤතරස්මිං. පදභාජනෙ පන කෙවලං අධිකරණවිභාගං දස්සෙතුං “අධිකරණං නාම චත්තාරි අධිකරණානි” තිආදි වුත්තං. සෙසං උත්තානමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදිහීති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

9. නවමසඬසාදිසෙසසික්ඛාපදවණ්ණනා

723. නවමෙ – සංසට්ඨානි මිස්සිභූතා. අනනුලොමිකෙනානි පබ්බජිතානං අනනුලොමෙන කායිකවාචසිකෙන. සංසට්ඨානි ගිහීනං කොට්ටනපචනගන්ධපිසනමාලාගන්ථනාදිනා කායිකෙන සාසනපටිසාසනාභරණසඤ්චරිත්තාදිනා වාචසිකෙන ව සංසට්ඨා. පාපො කිත්තිසද්දො එතාසන්ති පාපසද්දා. පාපො ආජීවසඬ්ඛාතො සිලොකො එතාසන්ති පාපසිලොකා. සෙසං උත්තානමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදිහීති.

නවමසික්ඛාපදං.

10. දසමසඬසාදිසෙසසික්ඛාපදවණ්ණනා

727. දසමෙ – එවාචාරානි එවංආචාරා. යාදිසො තුම්භාකං ආචාරො, තාදිසා ආචාරානි අත්ථො. එස නයො සබ්බත්ථං. උඤ්ඤායානි අවඤ්ඤාය නීවං කත්වා ජානනාය. පරිභවෙනානි කිං ඉමා කරස්සන්තීති එවං පරිභවිත්වා ජානනෙන. අක්ඛන්තියානි අසහනනාය; කොධෙනානි අත්ථො. වෙහස්සියානි බලවහස්සභාවෙන; අත්තනො බලප්පකාසනෙන සමුත්තාසනෙනානි අත්ථො. දුබ්බලයානි තුම්භාකං දුබ්බලභාවෙන. සබ්බත්ථං උඤ්ඤාය ව පරිභවෙන වානි එවං සමුච්චයත්ථො දට්ඨබ්බො. විච්චවථානි විනා හොථ. සෙසං උත්තානමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදිහීති.

දසමසික්ඛාපදං.

උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො සත්තරස සඬසාදිසෙසානි එත්ථ ඡන්තං පට්ඨාපත්තිකානං අනන්තරා සඤ්චරිත්තං, ද්වෙ දුට්ඨදොසානි ඉමානි තිණි සික්ඛාපදානි මහාවිභඬගතො පක්ඛිපිත්වා නව පට්ඨාපත්තිකා, චතුත්තං යාවතතියකානං අනන්තරා මහාවිභඬගතොපි චත්තාරො යාවතතියකෙ පක්ඛිපිත්වා

අටිය යාවතනයකා වෙදිතබ්බා. එවං සබ්බෙපි පාතිමොක්ඛද්දෙසමග්ගෙන උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො සත්තරස සඨසාදිසෙසා ධම්මානි එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව අඤ්ඤානු පක්ඛමානත්තා. තං පන ඛන්ධකො විත්ථාරෙන වණ්ණයිස්සාමාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුනීවිහඪගෙ

සත්තරසකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සඨසාදිසෙසකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

3. නිස්සග්ගියකණ්ඩං (භික්ඛුනීවිහඪගවණ්ණනා)

පයමනිස්සග්ගියපාවිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

තිංස නිස්සග්ගියා ධම්මා, භික්ඛුනීනං පකාසිතා;
යෙ තෙසං දානි භවති, අයං සංවණ්ණනාක්කමො.

733. ආමත්තිකාපණන්ති අමත්තානි වුව්චන්ති භාජනානි; තානි යෙ වික්කිණන්ති, තෙ වුව්චන්ති ආමත්තිකා; තෙසං ආපණො ආමත්තිකාපණො; තං වා පසාරෙස්සන්තිති අත්ථො.

734. පත්තසන්නිවයං කරෙය්‍යානි පත්තසන්නිධිං කරෙය්‍ය; එකාහං අනධිට්ඨහිත්වා වා අවිකප්පෙත්වා වා පත්තං යපෙය්‍යානි අත්ථො. සෙසං මහාවිහඪගෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයමෙව හි විසෙසො – තත්ථ දසාහං පරිභාරො, ඉධ එකාහමිපි නත්ථි. සෙසං තාදිසමෙව.

ඉදම්පි කථිතසමුට්ඨානං – කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨානි, අකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිට්ඨිතං, තිවෙදනන්ති.

පයමසික්ඛාපදං.

දුතියනිස්සග්ගියපාවිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

738. දුතියෙ – දුච්චොළානි විරූපචොළා; ජිණ්ණචොළානි අත්ථො. අපය්‍යාහීති අපි අය්‍යාහි.

740. ආදිස්ස දින්නන්ති සම්පත්තා භාජෙන්නුති වත්ථාපි ඉදං ගණස්ස ඉදං තුම්භාකං දම්මීති වත්ථා වා දාතුකම්‍යතාය පාදමුලෙ යපෙත්වා වා දින්නම්පි ආදිස්ස දින්නං නාම භොති. එතං සබ්බම්පි අකාලවීචරං. අය්‍යාය දම්මීති එවං පටිලද්ධං පන යථාදානෙයෙව උපනෙතබ්බං. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාචිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං,
කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

තතියනිස්සග්ගියපාචිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

743-5. තතියෙ – හන්දාති ගණ්හ. සයං අච්ඡින්නදතීති එකං දත්වා එකං
අච්ඡින්නදන්තියා එකං නිස්සග්ගියං, බහුසු බහුනි. සවෙ සංහරිත්වා යපිතානි එකතො
අච්ඡින්නදති, වත්ථුගණනය ආපත්තියො. ඛන්ධිත්වා යපිතෙසු පන එකාව ආපත්ති.
සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාචිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං,
කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

චතුත්ථනිස්සග්ගියපාචිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

748. චතුත්ථෙ – කයෙනාති මූලෙන. න මෙ ආවුසො සප්පිනා අත්ථො;
තෙලෙන මෙ අත්ථොති ඉදං කිර සා ආහට්ඨප්පිං දත්වා තෙලම්පි ආහරිස්සතීති
මඤ්ඤමානා ආහ. විඤ්ඤාපෙත්වාති ජානාපෙත්වා; ඉදං නාම ආහරාති යාචිත්වා වා.

752. තඤ්ඤෙව විඤ්ඤාපෙතීති යං පයමං විඤ්ඤත්තං තං ථොකං නප්පහොති,
තස්මා පුන තඤ්ඤෙව විඤ්ඤාපෙතීති අත්ථො. අඤ්ඤඤ්ච විඤ්ඤාපෙතීති සවෙ
පයමං සප්පිවිඤ්ඤත්තං, යමකං පචිතබ්බන්ති ච වෙජ්ජෙන චුත්තත්තා තෙලෙන
අත්ථො හොති, තතො තෙලෙනාපි මෙ අත්ථොති එවං අඤ්ඤඤ්ච විඤ්ඤාපෙති.
ආනිසංසං දස්සෙත්වාති සවෙ කහාපණස්ස සප්පි ආහනං හොති, ඉමිනා මූලෙන
දිගුණං තෙලං ලබ්භති, තෙනාපි ච ඉදං කිච්චං නිප්ඵජ්ජති, තස්මා තෙලං ආහරාති
එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා විඤ්ඤාපෙතීති. සෙසං උත්තානමෙව.

ජසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාචිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං,
කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

පඤ්චමනිස්සග්ගියපාචිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

753. පඤ්චමෙ – න මෙ සික්ඛමානෙති ඉදං කිර සා කුලධීතා “අයං අද්ධා එවං
චුත්තා ඉදං තෙලං යපෙත්වා සප්පිම්පි මෙ අත්තතො කුලසරා ආහරිස්සතී”ති
මඤ්ඤමානා ආහ. වෙනාපෙත්වාති ජානාපෙත්වා ඉච්චෙව අත්ථො. සෙසං සබ්බන්ථ
චතුත්ථසදිසමෙවාති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

ඡට්ඨනිස්සග්ගියපාවිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

758. ඡට්ඨෙ – ඡන්දකන්ති ‘ඉදං නාම ධම්මකිව්චං කරිස්සාම, යං සක්කොථ; තං දෙථා’ති එවං පරෙසං ඡන්දඤ්ච රුචිඤ්ච උප්පාදෙන්වා ගහිතපරික්ඛාරස්සෙතං අධිවචනං. අඤ්ඤදත්ථිකෙනාති අඤ්ඤස්සත්ථාය දින්නෙන. අඤ්ඤද්දිසිකෙනාති අඤ්ඤං උද්දිසිත්වා දින්නෙන. සඬිසිකෙනාති සඬිසස්ස පරිච්චත්තෙන.

762. සෙසකං උපනෙතීති යදත්ථාය දින්නො, තං චෙතාපෙත්වා අවසෙසං අඤ්ඤස්සත්ථාය උපනෙති. සාමීකෙ අපලොකෙත්වාති ‘තුම්හෙහි චීවරත්ථාය දින්නො, අම්භාකඤ්ච චීවරං අත්ථි, තෙලාදිහි පන අත්ථො’ති එවං ආපුච්ඡිත්වා උපනෙති. ආපදාසුති තථාරූපෙසු උපද්දවෙසු; භික්ඛුනියො විහාරං ඡඩ්ඨෙත්වා පක්කමන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු යං වා තං වා චෙතාපෙතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව.

ඡසමුට්ඨානං – කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

සත්තමනිස්සග්ගියපාවිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

764. සත්තමෙ – සඤ්ඤාවිකෙනාති සයං යාවිතකෙන. එතදෙවෙත්ථ නානාකරණං. සෙසං ඡට්ඨසදිසමෙවාති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

අට්ඨමනිස්සග්ගියපාවිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

769. අට්ඨමෙ – මහාජනිකෙනාති ගණස්ස පරිච්චත්තෙන. එතදෙවෙත්ථ නානාකරණං.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

නවමනිස්සග්ගියපාවිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

774. නවමසික්ඛාපදෙ – සඤ්ඤාවිකෙනාති ඉදං පදං ඉතො අධිකතරං.

නවමසික්ඛාපදං.

දසමනිස්සග්ගියපාවිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

778. දසමෙ – පරිවෙණං උන්ද්‍රියතීති පරිවෙණං විනස්සති; පරිපතතීති අත්ථො. ඉදඤ්ච පදං පුග්ගලිකෙන සඤ්ඤාවිකෙනාති ඉදඤ්ච එත්තකමෙව නානාකරණං. සෙසං පුබ්බසදිසමෙවාති.

දසමසික්ඛාපදං.

එකාදසමනිස්සග්ගියපාවිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

784. එකාදසමෙ – ගරුපාවුරණන්ති සිතකාලෙ පාවුරණං. චතුක්කංසපරමන්ති එත්ථ කංසො නාම චතුක්කභාපණ්ණකො හොති; තස්මා පදභාජනෙ “සොළසකභාපණ්ණක”න්ති වුත්තං.

එකාදසමසික්ඛාපදං.

ද්වාදසමනිස්සග්ගියපාවිත්තියසික්ඛාපදවණ්ණනා

789. ද්වාදසමෙ – ලහුපාවුරණන්ති උණ්හකාලෙ පාවුරණං. සෙසං සික්ඛාපදද්වයෙපි උත්තානමෙව.

ජසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ද්වාදසමසික්ඛාපදං.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො තිංස නිස්සග්ගියා පාවිත්තියා ධම්මාති එත්ථ මහාවිහඬගෙ වීවරවග්ගතො ධොවනඤ්ච පටිග්ගහණඤ්චාති ද්වෙ සික්ඛාපදානි අපනෙත්වා අකාලචීවරං කාලචීවරන්ති අධිට්ඨන්තිවා භාජිතසික්ඛාපදෙන ව පරිවත්තෙත්වා අවිජින්නචීවරෙන ව පයමවග්ගො පුරෙතඛිබ්බො. පුන එළකලොමවග්ගස්ස ආදිතො සත්ත සික්ඛාපදානි අපනෙත්වා සත්ත අඤ්ඤදත්ථිකානි පක්ඛිපිත්වා දුතියවග්ගො පුරෙතඛිබ්බො. තතියවග්ගතො පයමපත්තං වස්සිකසාට්ඨකං ආරඤ්ඤකසික්ඛාපදන්ති ඉමානි තිණි අපනෙත්වා පත්තසන්නිවයගරුපාවුරණලහුපාවුරණසික්ඛාපදෙහි තතියවග්ගො පුරෙතඛිබ්බො. ඉති භික්ඛුනීනං ද්වාදස සික්ඛාපදානි එකතොපඤ්ඤත්තානි, අට්ඨාරස උභතොපඤ්ඤත්තානීති එවං සඛිබ්බෙපි පාතිමොක්ඛුද්දෙසමග්ගෙන “උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො තිංස නිස්සග්ගියා පාවිත්තියා ධම්මා”ති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨඛිබ්බො. සෙසං වුත්තනයමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුනීවිහඬගෙ

තිංසකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිස්සග්ගියකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

4. පාවිත්තියක ශ්‍රීතං (හික්බුනිවිහඬගවණ්ණනා)

1. ලසුණුවග්ගො

1. පයමලසුණසික්ඛාපදවණ්ණනා

තිංසකානන්තරං ධම්මා, ඡසට්ඨිසතසඬගහා;
සඬගිතා යෙ අයං දානි, හොති තෙසම්පි වණ්ණනා.

793. තත්ථ ලසුණුවග්ගස්ස තාව පයමසික්ඛාපදෙ – ද්වෙ තයො භණ්ඩකෙති ද්වෙ වා තයො වා පොට්ටලිකෙ; සම්පුණ්ණමිඤ්ජානමෙනං අධිවචනං. න මත්තං ජානිත්වාති පමාණං අජානිත්වා ඛෙත්තපාලස්ස වාරෙන්තස්ස ඛහුං ලසුණං භරාපෙසි.

අඤ්ඤතරං භංසයොනිත්ති සුවණ්ණභංසයොනිං. සො තාසං එකෙකන්ති සො භංසො ජාතිස්සරො අහොසි, අථ පුබ්බසිනෙනෙන ආගන්ත්වා තාසං එකෙකං පත්තං දෙති, තං තාපනතාලනච්ඡේදනක්ඛමං සුවණ්ණමෙව හොති.

795. මාගධකන්ති මගධෙසු ජාතං. මගධරට්ඨෙ ජාතලසුණමෙව හි ඉධ ලසුණන්ති අධිප්පෙතං, තම්පි භණ්ඩකලසුණමෙව, න එකද්විතිමිඤ්ජකං. කුරුන්දියං පන ජාතදෙසං අවත්වා “මාගධකං නාම භණ්ඩකලසුණං”න්ති වුත්තං. අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙති එත්ථ සවෙ ද්වෙ තයො භණ්ඩකෙ එකතොයෙව සඬබාදිත්වා අජ්ඣොභරති, එකං පාවිත්තියං. හින්දිත්වා එකෙකං මිඤ්ජං බාදන්තියා පන පයොගගණනාය පාවිත්තියානිති.

797. පලණ්ඩුකාදීනං වණ්ණෙන වා මිඤ්ජාය වා නානත්තං වෙදිතබ්බං – වණ්ණෙන තාව පලණ්ඩුකො පණ්ඩුවණ්ණො හොති. භඤ්ජනකො ලොහිතවණ්ණො. හරිතකො හරිතපණ්ණවණ්ණො. මිඤ්ජාය පන පලණ්ඩුකස්ස එකා මිඤ්ජා හොති, භඤ්ජනකස්ස ද්වෙ, හරිතකස්ස තිස්සො. වාපලසුණො අමිඤ්ජකො, අඬකුරමත්තමෙව හි තස්ස හොති. මහාපච්චරියාදීසු පන “පලණ්ඩුකස්ස තිණි මිඤ්ජානි, භඤ්ජනකස්ස ද්වෙ, හරිතකස්ස එක”න්ති වුත්තං. එතෙ පලණ්ඩුකාදයො සභාවෙනෙව වට්ටන්ති. සුපසම්පාකාදීසු පන මාගධකම්පි වට්ටති. තඤ්ඤි පච්චමානෙසු මුග්ගසුපාදීසු වා මච්ඡමංසවිකතියා වා තෙලාදීසු වා බදරසාලවාදීසු වා අමබ්බලසාකාදීසු වා උත්තරිහඬගෙසු වා යත්ථ කත්ථවි අන්තමසො යාගුහත්තෙපි පක්ඛිපිතුං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ලසුණසික්ඛාපදං පයමං.

2. දුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

799. දුතියෙ – සම්බාධෙති පටිච්ඡන්තොකාසෙ. තස්ස විභාගදස්සනත්ථං පන “උභො උපකච්ඡකා මුත්තකරණ”න්ති වුත්තං. එකමිපි ලොමන්ති කත්තරියා වා සණ්ඨාසකෙන වා බුරෙන වා යෙන කෙනවි එකපයොගෙන වා නානාපයොගෙන වා එකං වා බහුනි වා සංහරාපෙන්නියා පයොගගණනාය පාවිත්තියානි, න ලොමගණනාය.

801. ආබාධපච්චයාති කණ්ඩුකච්ඡුආදිආබාධපච්චයා සංහරාපෙන්නියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. චතුසමුට්ඨානං – කායතො කායවාචතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, චිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

3. තතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

803-4. තතියෙ – තලසාතකෙති මුත්තකරණතලසාතනෙ. අන්තමසො උජ්ජලපත්තෙනාපිති එත්ථ පත්තං තාව මහන්තං, කෙසරෙනාපි පහාරං දෙන්තියා ආපත්තියෙව.

805. ආබාධපච්චයාති ගණ්ඨං වා වණං වා පහරිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

4. චතුත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා

806. චතුත්ථෙ – පුරාණරාජොරොධාති පුරාණෙ ගිහිභාවෙ රඤ්ඤො ඔරොධා. වීරාවීරං ගච්ඡති විරෙන විරෙන ගච්ඡති. ධාරෙථාති සක්කොථ. කස්සිදං කම්මන්ති වුත්තෙ අනාරොචිතෙපි එතා මයි ආසඬ්ඨකං කරිස්සන්තීති මඤ්ඤමානා එවමාහ – “මය්හිදං කම්ම”න්ති.

807. ජතුමට්ඨකෙති ජතුනා කතෙ මට්ඨදණ්ඨකෙ. වත්ථුවසෙනෙවෙනං වුත්තං, යංකිඤ්චි පන දණ්ඨකං පවෙසෙන්නියා ආපත්තියෙව. තෙනාහ – “අන්තමසො උජ්ජලපත්තමිපි මුත්තකරණං පවෙසෙති”ති. එතමිපි ච අතිමහන්තං, කෙසරමත්තමිපි පන පවෙසෙන්නියා ආපත්ති එව. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීති තලසාතකෙ වුත්තසදිසානෙවාති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

5. පඤ්චමසික්ඛාපදවණ්ණනා

810. පඤ්චමෙ – අතිගම්භීරං උදකසුද්ධිකං ආදියන්තිති අතිඅන්තො පච්චෙසන්වා උදකෙන ධොවනං කුරුමානා.

812. කෙසග්ගමත්තම්පි අතික්කාමෙතීති විත්ථාරතො තතියං වා චතුත්ථං වා අඬගුලං ගම්භීරතො ද්විත්තං පබ්බානං උපරි කෙසග්ගමත්තම්පි පච්චෙසන්තියා පාවිත්තියන්ති අත්ථො. චුත්තඤ්ඤෙනං මහාපච්චරියං – “එකිස්සා අඬගුලියා තිණ්ණ පබ්බානි ආදාතුං න ලහති, තිණ්ණං වා චතුත්තං වා එකෙකම්පි පබ්බං ආදාතුං න ලහති”ති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි තලසාතකෙ චුත්තසද්දියානෙවාති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

6. ඡට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

815. ඡට්ඨෙ – භත්තවිස්සග්ගන්ති භත්තකිච්චං. පානීයෙන ව විදුපනෙන ව උපතිට්ඨිත්වාති එකෙන භත්ථෙත පානීයථාලකං එකෙන බීජනිං ගහෙන්වා බීජමානා සමීපෙ යත්වාති අත්ථො. අව්චාවදනීති පුබ්බෙපි තුම්භෙ එවං භුඤ්ජ්ජං, අහං එවං උපට්ඨානං කරොමි”ති පබ්බජිතවාරිත්තං අතික්කමිත්වා ගෙහස්සිතකථං කථෙතීති අත්ථො.

817. යංකිඤ්චි පානීයන්ති සුද්ධඋදකං වා හොතු, තක්කදධිමත්ථුරසබ්බරාදීනං වා අඤ්ඤතරං. යා කාවි බීජනීති අන්තමසො වීවරකණ්ණොපි. භත්ථපාසෙ තිට්ඨති ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති ඉධ යානපච්චයාව පාවිත්තියං චුත්තං. පහාරපච්චයා පන ඛන්ධකෙ දුක්කථං පඤ්ඤත්තං.

819. දෙනි දාපෙතීති පානීයං වා සුපාදිං වා ඉමං පිච්චං, ඉමිනා භුඤ්ජ්ජාති දෙනි; තාලවණ්ටං ඉමිනා බීජන්තා භුඤ්ජ්ජාති දෙනි; අඤ්ඤෙන වා උභයම්පි දාපෙති, අනාපත්ති. අනුපසම්පන්නං ආණාපෙතීති උපතිට්ඨනත්ථං සාමණෙරිං ආණාපෙති, අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

7. සත්තමසික්ඛාපදවණ්ණනා

822. සත්තමෙ – භුඤ්ජිස්සාමිති පටිග්ගණ්හාති ආපත්ති දුක්කථස්සාති ඉදං පයොගදුක්කථං නාම, තස්මා න කෙවලං පටිග්ගහණෙයෙව හොති, පටිග්ගණ්හිත්වා පන අරඤ්ඤතො ආහරණෙපි සුක්ඛාපනෙපි වද්දලිදිවසෙ හජ්ජනත්ථාය

උද්ධනසජ්ජනෙපි කපල්ලසජ්ජනෙපි දබ්බිසජ්ජනෙපි දාරුනි ආදාය අග්ගිකරණෙපි කපල්ලමිහි ධඤ්ඤපක්ඛිපනෙපි දබ්බියා සඬ්ඝට්ටනෙසුපි කොට්ටනත්ථං. උදුක්ඛලමුසලාදිසජ්ජනෙසුපි කොට්ටනපජ්චොටනධොවනාදීසුපි යාව මුඛෙ යපෙත්වා අජ්ඣොභරණත්ථං දන්තෙහි සඬ්ඛාදති, තාව සබ්බපයොගෙසු දුක්ඛටානි, අජ්ඣොභරණකාලෙ පන අජ්ඣොභරණගණනාය පාවිත්තියානි. එත්ථ ච විඤ්ඤත්ති වෙව භොජනඤ්ච පමාණං. තස්මා සයං විඤ්ඤාපෙත්වා අඤ්ඤාය භජ්ජනකොට්ටනපවනානි කාරාපෙත්වා භුඤ්ජන්ති යාපි ආපත්ති. අඤ්ඤාය විඤ්ඤාපෙත්වා සයං භජ්ජනාදීනි කත්වා භුඤ්ජන්ති යාපි ආපත්ති. මහාපච්චරියං පන චුත්තං – “ඉදං ආමකධඤ්ඤං නාම මාතරමිපි විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්ති යා පාවිත්තියමෙව, අවිඤ්ඤත්ති යා ලද්ධං සයං භජ්ජනාදීනි කත්වා වා කාරාපෙත්වා වා භුඤ්ජන්ති යා දුක්ඛටං. අඤ්ඤාය විඤ්ඤත්ති යා ලද්ධං සයං වා භජ්ජනාදීනි කත්වා තාය වා කාරාපෙත්වා අඤ්ඤාය වා කාරාපෙත්වා භුඤ්ජන්ති යාපි දුක්ඛටමෙවා” ති. පුනපි චුත්තං “අඤ්ඤාය විඤ්ඤත්ති යා ලද්ධං, සයං භජ්ජනාදීනි කත්වා භුඤ්ජන්ති යා පාවිත්තියමෙව. භජ්ජනාදීනි කාරාපෙත්වා භුඤ්ජන්ති යා පන දුක්ඛට” ති. තං පුබ්බාපරවිරුද්ධං භොති, න හි භජ්ජනාදීනං කරණෙ වා කාරාපනෙ වා විසෙසො අත්ථී. මහාඅට්ඨකථායං පන “අඤ්ඤාය විඤ්ඤත්තං භුඤ්ජන්ති යා දුක්ඛට” ති අවිසෙසෙන චුත්තං.

823. ආබාධපච්චයානි සෙදකම්මාදීනං අත්ථාය ධඤ්ඤවිඤ්ඤත්ති යා අනාපත්ති. “අවිඤ්ඤත්ති යා ලබ්භමානං පන නවකම්මත්ථාය සම්පට්ඨිත්තුං වට්ටති” ති මහාපච්චරියං චුත්තං. අපරණ්ණං විඤ්ඤාපෙතීති යපෙත්වා සත්ත ධඤ්ඤානි මුග්ගමාසාදිං වා ලාබුකුම්භණ්ඩාදිං වා අඤ්ඤං යංකිඤ්ච ඤාතකපචාරිතට්ඨානෙ විඤ්ඤාපෙත්ති යා අනාපත්ති. ආමකධඤ්ඤං පන ඤාතකපචාරිතට්ඨානෙ න වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව.

චතුසමුට්ඨානං – කායතො කායවාචතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨානි, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, චිකිත්සං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනත්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

8. අට්ඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

824. අට්ඨමෙ – නිබ්බිට්ඨො රාජහටො රඤ්ඤො හති කෙණි එතෙනානි නිබ්බිට්ඨරාජහටො, එකං යානන්තරං කෙණියා ගහෙත්වා තතො ලද්ධඋදයොනි අත්ථො. තඤ්ඤෙව හටපථං යාවිස්සාමීති රඤ්ඤො කෙණිං දත්වා පුන තංයෙව යානන්තරං යාවිස්සාමීති චිත්තෙන්තො. පරිභාසීති තා හික්ඛුනියො “මා පුන එවං කරිත්ථා” ති සන්තප්පෙසි.

826. සයං ජඩ්ඛෙතීති වත්තාරිපි වත්ථුනි එකපයොගෙන ජඩ්ඛෙත්ති යා එකාව ආපත්ති, පාටෙක්කං ජඩ්ඛෙත්ති යා වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. ආණත්තියමිපි

එසෙව නයො. දන්තකට්ඨජඩ්ඛනෙපි භික්ඛුනියා පාවිත්තියමෙව. භික්ඛුස්ස සබ්බත්ථ දුක්කටං. සෙසං උත්තානමෙව.

ජසමුට්ඨානං – කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවීමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡාමම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

9. නවමසික්ඛාපදවණ්ණනා

830-2. නවමෙ – යං මනුස්සානං උපභොගපරිභොගං රොපිමන්ති ඛෙත්තං වා හොතු නාළිකෙරාදිආරාමො වා, යත්ථ කත්ථවි රොපිමහරිතට්ඨානෙ එතානි වත්ථුනි ඡඩ්ඛෙත්ති යා පුරිමන යෙනෙව ආපත්තිහෙදො වෙදිතබ්බො. ඛෙත්තෙ වා ආරාමෙ වා නිසිදිත්වා භුඤ්ජමානා උච්ඡුආදීනි වා බාදන්ති; ගච්ඡමානා උච්ඡිට්ඨොදකවලකාදීනි හරිතට්ඨානෙ ඡඩ්ඛෙති, අන්තමසො උදකං පිවිත්වා මත්ථකච්ඡින්නනාළිකෙරම්පි ඡඩ්ඛෙති, පාවිත්තියමෙව. භික්ඛුනො දුක්කටං. කසිතට්ඨානෙ පන නික්ඛිත්තබ්බෙසෙ යාව අඩ්ඤානං න උට්ඨහති, තාව සබ්බෙසං දුක්කටං. අනික්ඛිත්තබ්බෙසෙ ඛෙත්තකොණාදීසු වා අසඤ්ජාතරොපිමෙසු ඛෙත්තමරියාදාදීසු වා ඡඩ්ඛෙතුං වට්ටති. මනුස්සානං කච්චරජඩ්ඛනට්ඨානෙපි වට්ටති. ඡඩ්ඛිතඛෙත්තෙති මනුස්සෙසු සස්සං උද්ධරිත්වා ගතෙසු ඡඩ්ඛිතඛෙත්තං නාම හොති, තත්ථ වට්ටති. යත්ථ පන ලායිතම්පි පුබ්බණ්ණාදි පුන උට්ඨහිස්සතිති රක්ඛන්ති, තත්ථ යථාවත්ථුකමෙව. සෙසං උත්තානමෙව. ජසමුට්ඨානං – කිරියාකිරියං...පෙ.... තිවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

10. දසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

835. දසමෙ – යංකිඤ්චි නච්චන්ති නටාදයො වා නච්චන්තු සොණ්ඩා වා, අන්තමසො මොරසුචමක්කටාදයොපි, සබ්බම්පෙතං නච්චමෙව. යංකිඤ්චි ගීතන්ති යංකිඤ්චි නටාදීනං වා ගීතං හොතු, අරියානං පරිනිබ්බානකාලෙ රතනත්තයගුණුපසංහිතං සාධුකිළිතගීතං වා අසංයතභික්ඛුනං ධම්මභාණකගීතං වා, සබ්බම්පෙතං ගීතමෙව. යංකිඤ්චි වාදිතන්ති තන්තිබද්ධාදිවාදනීයභණ්ඩවාදිතං වා හොතු, කුටහෙරිවාදිතං වා, අන්තමසො උදකහෙරිවාදිතම්පි, සබ්බම්පෙතං වාදිතමෙව.

836. දස්සනාය ගච්ඡති ආපත්ති දුක්කටස්සානි පදවාරගණනාය ආපත්ති දුක්කටස්ස. යත්ථ ඨිතා පස්සති වා සුභාති වාති එකපයොගෙන ඔලොකෙන්ති පස්සති, තෙසංයෙව ගීතවාදිතං සුභාති, එකමෙව පාවිත්තියං. සවෙ පන එකං දිසං ඔලොකෙන්වා නච්චං පස්සති, පුන අඤ්ඤතො ඔලොකෙන්වා ගායන්තෙ පස්සති අඤ්ඤතො වාදෙන්තෙ, පාටෙක්කා ආපත්තියො. භික්ඛුනි සයම්පි නච්චිතුං වා

ගායිත්‍වං වා වාදිත්‍වං වා න ලහති, අඤ්ඤා “නච්ච, ගාය, වාදෙහි”ති වත්තුමිපි න ලහති. “වෙනියස්ස උපහාරං දෙථ, උපාසකා”ති වත්තුමිපි “තුම්භාකං වෙනියස්ස උපට්ඨානං කරොමා”ති චුත්තෙ “සාධු”ති සම්පට්ඨිත්තුමිපි න ලහති. සබ්බත්ථ පාචිත්තියන්ති සබ්බඅට්ඨකථාසු චුත්තං. භික්ඛුනො දුක්කටං. “තුම්භාකං වෙනියස්ස උපට්ඨානං කරොමා”ති චුත්තෙ පන “උපට්ඨානකරණං නාම සුන්දර”න්ති වත්තුං වට්ටති.

837. ආරාමෙ ධීතාති ආරාමෙ යත්වා අන්තරාරාමෙ වා බහිආරාමෙ වා නච්චාදීති පස්සති වා සුඤ්ඤාති වා, අනාපත්ති. සති කරුණියෙති සලාකහත්තාදීනං වා අත්ථාය අඤ්ඤාන වා කෙනචි කරුණියෙන ගන්ත්වා ගතට්ඨානෙ පස්සති වා සුඤ්ඤාති වා, අනාපත්ති. ආපදාසුති තාදිසෙන උපද්දවෙන උපද්දතා සමප්පට්ඨානං පවිසති, එවං පවිසිත්වා පස්සන්තියා වා සුඤ්ඤන්තියා වා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාචිමොක්ඛං, අවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

ලසුඤ්චග්ගො පඨමො.

2. අන්ධකාරචග්ගො

1. පඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

839. අන්ධකාරචග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ – අප්පදීපෙති පදීපචන්දසුරියඅග්ගීසු එකෙනාපි අනොභාසිතෙ. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ “අනාලොකෙ”ති චුත්තං. සල්ලපෙය්‍ය වාති ගෙහස්සිතකථං කට්ඨෙය්‍ය.

841. අරහොපෙක්ඛා අඤ්ඤාචිහිතාති න රහොඅස්සාදාපෙක්ඛා රහොඅස්සාදතො අඤ්ඤාචිහිතාව භුත්වා ඤාතිං වා පුච්ඡති, දානෙ වා පූජාය වා මන්තෙති. සෙසං උත්තානමෙව. ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං – කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ව සමුට්ඨාති, කිරියං, සඤ්ඤාචිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

2. දුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

842. දුතියෙ – පට්ඨිඡන්තො ඔකාසෙති ඉදමෙව නානං. සෙසං සබ්බං පුරිමසදිසමෙවාති.

දුතියසික්ඛාපදං.

3. තනියසික්බාපදවණ්ණනා

846. තනියෙ – අජ්ඣාකාසෙති නානං, සෙසං සබ්බං තාදිසමෙවාති.

තනියසික්බාපදං.

4. චතුත්ථසික්බාපදවණ්ණනා

850-3. චතුත්ථෙ – නිකණ්ණිකන්ති කණ්ණමුලං වුවිච්ඡි; කණ්ණමුලෙ ජප්පෙය්‍යාති චුත්තං හොති. සති කරණීයෙති සලාකහත්තාදීනං ආහරණත්ථාය විහාරෙ වා දුන්නික්ඛිත්තං පටිසාමනත්ථාය. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි පුරිමසදිසානෙවාති.

චතුත්ථසික්බාපදං.

5. පඤ්චමසික්බාපදවණ්ණනා

854. පඤ්චමෙ – සරං සොධෙන්තාති තෙසං කිර එතදහොසි – “ථෙරියා කොච්ඡි කායිකවාචසිකො චිතික්කමො න දිස්සති, සරම්පි තාව සොධෙමා”ති, තතො සරං සොධෙන්තා නං අද්දසංසු.

856. අනොවස්සකං අතික්කාමෙන්තියාති පඨමං පාදං අතික්කාමෙන්තියා දුක්ඛං, දුතියං අතික්කාමෙන්තියා පාවිත්තියං, උපචාරාතික්කමෙ එසෙව නයො.

858. ගිලානායාති යා තාදිසෙන ගෙලඤ්ඤෙන ආපුච්ඡිතුං න සක්කොති. ආපදාසුති සරෙ අග්ගි වා උට්ඨිතො හොති, වොරා වා; එවරුපෙ උපද්දවෙ අනාපුච්ඡා පක්කමති, අනාපත්ති. සෙසමෙන්ථ උත්තානමෙව.

කථිතසමුට්ඨානං – කායවාචනො කායවාචාචිත්තනො ච සමුට්ඨාති, කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්බාපදං.

6. ඡට්ඨසික්බාපදවණ්ණනා

860. ඡට්ඨෙ – අභිනිසීදෙය්‍යාති නිසීදෙය්‍ය. නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තියා එකා ආපත්ති, අනිසීදිත්වා නිපජ්ජිත්වා ගච්ඡන්තියා එකා, නිසීදිත්වා නිපජ්ජිත්වා ගච්ඡන්තියා ද්වෙ.

863. ධුවපඤ්ඤත්තෙති භික්ඛුනීනං අත්ථාය නිච්චපඤ්ඤත්තෙ. සෙසං උත්තානමෙව. කථිතසමුට්ඨානං...පෙ.... තිවෙදනන්ති.

ජට්ඨසික්ඛාපදං.

7. සත්තමසික්ඛාපදවණ්ණනා

864. සත්තමෙපි – සබ්බං ජට්ඨෙ වුත්තනගෙනෙව වෙදිතබ්බං.

සත්තමසික්ඛාපදං.

8. අට්ඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

869. අට්ඨමෙ – සබ්බං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡම්මං අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

9. නවමසික්ඛාපදවණ්ණනා

875. නවමෙ – අභිසපෙය්‍යාති සපථං කරෙය්‍ය. නිරයෙන අභිසපති නාම “නිරයෙ නිබ්බත්තාමි, අවිච්ඡිති නිබ්බත්තාමි, නිරයෙ නිබ්බත්තතු, අවිච්ඡිති නිබ්බත්තතු” ති ඵවමාදිනා නයෙන අක්කොසති. බ්‍රහ්මවරියෙන අභිසපති නාම “ගිහිනී හොමි, ඔදාතචත්ථා හොමි, පරිබ්බාජිකා හොමි, ඉතරා වා ඵදිසා හොතු” ති ඵවමාදිනා නයෙන අක්කොසති; වාචාය වාචාය පාවිත්තියං. යපෙත්වා පන නිරයඤ්ඤා බ්‍රහ්මවරියඤ්ඤා “සුතඛි සුකරි කාණා කුණි” තිආදිනා නයෙන අක්කොසන්තියා වාචාය වාචාය දුක්කටං.

878. අත්ථපුරෙක්ඛාරායාති අට්ඨකථං කථෙත්තියා. ධම්මපුරෙක්ඛාරායාති පාළිං වාචෙත්තියා. අනුසාසනිපුරෙක්ඛාරායාති “ඉදානිපි ත්වං ඵදිසා, සාධු විරමස්සු, නො වෙ විරමසි, අද්ධා පුන ඵවරුපානි කම්මානි කත්වා නිරයෙ උජ්ජජ්ජිස්සසි, තිරච්ඡානගොනියා උජ්ජජ්ජිස්සසි” ති ඵවං අනුසාසනියං යත්වා වදන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

10. දසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

879. දසමෙ – සබ්බං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨානි, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡම්මං, අකුසලකම්මං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

අන්ධකාරවග්ගො දුතියො.

3. නග්ගවග්ගො

1. පයමසික්ඛාපදවණ්ණනා

883-6. නග්ගවග්ගස්ස පයමසික්ඛාපදෙ – බ්‍රහ්මවරියං විණ්ණෙනාති බ්‍රහ්මවරියෙන විණ්ණෙනා; අථ වා බ්‍රහ්මවරියස්ස වරණෙනාති; එවං කරණත්ථෙ වා සාමිඅත්ථෙ වා උපයොගවචනං වෙදිතබ්බං. අච්ඡින්නචීවරිකායාති ඉදං උදකසාටිකං සන්ධාය චුත්තං, න අඤ්ඤං චීවරං. තස්මා උදකසාටිකාය අච්ඡින්නාය වා නට්ඨාය වා නග්ගාය න්හායන්ති යා අනාපත්ති. සචෙපි උදකසාටිකචීවරං මහග්ගං හොති, න සක්කා නිවාසෙත්වා බහි ගන්තුං, එවම්පි නග්ගාය න්හායිතුං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පයමසික්ඛාපදං.

2. දුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

887. දුතියෙ – සබ්බං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

3. තතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

893-4. තතියෙ – අනන්තරාසිකිනීති දසසු අන්තරායෙසු එකෙනපි අන්තරායෙන අනන්තරායා. ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙති ධුරං නික්ඛිපිත්වා සචෙපි පච්ඡා සිබ්බති, ආපත්තියෙවාති අත්ථො. සෙසං උත්තානමෙව.

ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

4. චතුත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා

898-9. චතුත්ථෙං – පඤ්ච අභානි පඤ්චාහං, පඤ්චාහමෙව පඤ්චාහිකං.
සඬ්ඝාටිතං වාරො සඬ්ඝාටිවාරො; පරිභොගවසෙන වා ඔතාපනවසෙන වා
සඬ්ඝටිතට්ඨෙත සඬ්ඝාටිති ලද්ධනාමානං පඤ්චන්තං චීවරානං පරිවත්තනන්ති
අත්ථො. තස්මායෙව පදභාජනෙ “පඤ්චමං දිවසං පඤ්ච චීවරානී” තිආදිමාහ.
ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති එත්ථ ච එකස්මිං චීවරෙ එකා ආපත්ති; පඤ්චසු පඤ්ච.

900. ආපදාසුති මහග්ගං චීවරං, න සක්කා හොති වොරහයාදීසු පරිභුඤ්ජිතුං;
එවරුපෙ උපද්දෙවෙ අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. කථිතසමුට්ඨානං – අකිරියං,
නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

5. පඤ්චමසික්ඛාපදවණ්ණනා

903. පඤ්චමෙ – චීවරසඬ්ඝමනීයන්ති සඬ්ඝමෙනබ්බං චීවරං; අඤ්ඤිස්සා
සන්තකං අනාපුච්ඡා ගහිතං පුන පටිදාතබ්බචීවරන්ති අත්ථො.

906. ආපදාසුති සවෙ අපාරුතං වා අනිවත්ථං වා වොරා හරන්ති, එවරුපාසු
ආපදාසු ධාරෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. කථිතසමුට්ඨානං –
කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං,
වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

6. ඡට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

909-10. ඡට්ඨෙය – අඤ්ඤං පරික්ඛාරන්ති යංකිඤ්චි ටාලකාදීනං වා
සජ්ජිතෙලාදීනං වා අඤ්ඤතරං. ආනිසංසන්ති “කිත්තකං අග්ගනකං
දාතුකාමත්ථා” ති පුච්ඡති, “එත්තකං නාමා” ති වදන්ති, “ආගමෙථ තාව, ඉදානි
වත්ථං මහග්ගං, කතිපාහෙන කප්පාසෙ ආගතෙ සමග්ගං භවිස්සති” ති එවං වත්ථා
නිවාරෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං,
කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

7. සත්තමසික්ඛාපදවණ්ණනා

911. සත්තමෙ – පක්කම්භුති අඤ්ඤාසම්පි ආගමනං ආගමෙන්නී “අද්ධා
අම්භාකම්පි ආගමෙස්සති” ති තත්ථ තත්ථ අගමංසු. පටිබාහෙය්සාති පටිසෙධෙය්සා.

915. ආනිසංසන්ති ‘එකිස්සා එකං සාටකං නප්පහොති, ආගමෙථ තාව, කතිපාහෙන උප්පජ්ජිස්සති, තතො භාජෙස්සාමී’ති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා පටිබාහන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාචිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

8. අට්ඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

916-8. අට්ඨමෙ – නවා නාම යෙ නාටකං නාටෙන්ති. නටකා නාම යෙ නච්චන්ති. ලඬ්ඝකා නාම යෙ වංසවරත්තාදීසු ලඬ්ඝනකම්මං කරොන්ති. සොකජ්ඣායිකා නාම මායාකාරා. කුම්භථුණ්ණිකා නාම සටකෙන කීළනකා; බිම්බිසකවාදකාතිපි වදන්ති. දෙනි ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති එත්ථ චීවරගණනය ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමෙව.

ඡසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාචිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

9. නවමසික්ඛාපදවණ්ණනා

921-4. නවමෙ – දුබ්බලච්චරපච්චාසායාති දුබ්බලාය චීවරපච්චාසාය. ආනිසංසන්ති කිඤ්චාපි ‘න මයං අයොස සක්කොමා’ති වදන්ති, ‘ඉදානි පන තෙසං කප්පාසො ආගමිස්සති, සද්ධො පසන්තො පුරිසො ආගමිස්සති, අද්ධා දස්සති’ති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා නිවාරෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාචිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

10. දසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

927. දසමෙ – කථිනුද්ධාරං න දස්සන්තීති කිදිසො කථිනුද්ධාරො දාතබ්බො, කිදිසො න දාතබ්බොති? යස්ස අත්ථාරමූලකො ආනිසංසො මහා, උබ්භාරමූලකො අප්පො, එවරූපො න දාතබ්බො. යස්ස පන අත්ථාරමූලකො ආනිසංසො අප්පො, උබ්භාරමූලකො මහා, එවරූපො දාතබ්බො. සමානිසංසොපි සද්ධාපරිපාලනත්ථං දාතබ්බොව.

931. ආනිසංසන්ති භික්ඛුනිසඬිසො ජිණ්ණවිවරො, කථිනානිසංසමුලකො මහාලාභොති එවරුපං ආනිසංසං දස්සෙත්වා පටිබාහන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡිකම්මං, අකුසලවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

නග්ගවග්ගො තතියො.

4. තුවට්ටවග්ගො

1. පයමසික්ඛාපදවණ්ණනා

933. තුවට්ටවග්ගස්ස පයමසික්ඛාපදෙ – තුවට්ටෙය්‍යුන්ති නිපජ්ජෙය්‍යුං. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පයමසික්ඛාපදං.

2. දුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

937. දුතියෙ – එකං අත්ථරණඤ්ඤෙව පාචුරණඤ්ඤෙව එතාසන්ති එකත්ථරණපාචුරණා; සංභාරිමානං පාවාරත්ථරණකට්ඨාරකාදීනං එකං අන්තං අත්ථරිත්වා එකං පාරුපිත්වා තුවට්ටෙන්තිනමෙතං අධිවචනං.

940. වචන්ථානං දස්සෙත්වාති මජ්ඣෙ කාසාවං වා කත්තරයට්ඨිං වා අන්තමසො කායබන්ධනම්පි යපෙත්වා නිපජ්ජන්තිනං අනාපත්තිති අත්ථො. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

3. තතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

941. තතියෙ – උළාරසම්භාවිතාති උළාරකුලා පබ්බජිතත්තා ගුණෙහි ව උළාරත්තා උළාරාති සම්භාවිතා. ඉස්සාපකතාති ඉස්සාය අපකතා; අභිභූතාති අත්ථො. සඤ්ඤත්ති ඛුලා එතාසන්ති සඤ්ඤත්තිඛුලා; දිවසං මහාජනං සඤ්ඤාපයමානාති අත්ථො. විඤ්ඤත්ති ඛුලා එතාසන්ති විඤ්ඤත්තිඛුලා. විඤ්ඤත්තිති හෙතුදාහරණාදීහි විවිධෙහි නයෙහි ඤාපනා වෙදිතබ්බා, න යාවනා.

943. වඩිකමනෙ නිවත්තනගණනාය ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. තිට්ඨති වාතිආදීසු පයොගගණනාය. උද්දිසති වාතිආදීසු පදාදිගණනාය. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

4. චතුත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා

949. චතුත්ථෙ – සති අන්තරායෙති දසවිධෙ අන්තරායෙ සති. පරියෙසිත්වා න ලහතීති අඤ්ඤං උපට්ඨායිකං න ලහති. ගිලානායාති සයං ගිලානාය. ආපදාසුති තථාරූපෙ උපද්දවෙ සති අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

5. පඤ්චමසික්ඛාපදවණ්ණනා

952. පඤ්චමෙ – අඤ්ඤං ආණාපෙතීති එත්ථ සවෙ නික්කඩ්ඨාති ආණත්තා එකපයොගෙන බහුනිපි ද්වාරානි අතික්කාමෙති, එකා ආපත්ති. අථ ඉමඤ්චිමඤ්ච ද්වාරං අතික්කාමෙතීති එවං ආණත්තා අතික්කාමෙති, ද්වාරගණනාය ආපත්තියො. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

6. ඡට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

955. ඡට්ඨෙ – සබ්බං උත්තානමෙව. සමනුභාසනසමුට්ඨානං – අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

7-8-9. සත්තමඅට්ඨමනවමසික්ඛාපදවණ්ණනා

961. සත්තමඅට්ඨමනවමෙසු සබ්බං උත්තානමෙව. සබ්බානි
එළකලොමසමුට්ඨානානි, කිරියානි, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛානි, අවිත්තකානි,
පණ්ණත්තිවජ්ජානි, කායකම්මානි, තිවිත්තානි තිවෙදනානීති.

සත්තමඅට්ඨමනවමසික්ඛාපදානි.

10. දසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

973. දසමෙ – ආහුන්දරිකානි සම්බාධා.

975. ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙති සවෙපි ධුරං නික්ඛිපිත්වා පච්ඡා පක්කමති,
ආපත්තියෙවාති අත්ථො. පචාරෙත්වා පඤ්ච යොජනානි ගච්ඡන්තියාපි අනාපත්ති.
ජසු වත්තබ්බමෙව නත්ථී. සවෙ පන තීණි ගන්ත්වා තෙනෙව මග්ගෙන
පච්චාගච්ඡති, න වට්ඨති. අඤ්ඤෙන මග්ගෙන ආගන්තුං වට්ඨති.

976. අන්තරායෙති දසවිධෙ අන්තරායෙ – පරං ගච්ඡස්සාමීති නික්ඛන්තා,
නදීපුරො පන ආගතො, වොරා වා මග්ගෙ හොන්ති, මෙසො වා උට්ඨාති, නිවත්තිතුං
වට්ඨති. සෙසං උත්තානමෙව. පට්ඨපාරාජිකසමුට්ඨානං – අකිරියං,
සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං,
දුක්ඛවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

තුච්චට්ඨග්ගො චතුත්ථො.

5. විත්තාගාරවග්ගො

1. පට්ඨපාරාජිකසමුට්ඨානං

978. විත්තාගාරවග්ගස්ස පට්ඨපාරාජිකසමුට්ඨො – රාජාගාරන්ති රඤ්ඤො කීළනසරං.
විත්තාගාරන්ති කීළනවිත්තසාලං. ආරාමන්ති කීළනඋපවනං. උය්‍යානන්ති
කීළනුය්‍යානං. පොක්ඛරණීන්ති කීළනපොක්ඛරණිං. තස්මායෙව පදභාජනෙ “යත්ථ
කත්ථවි රඤ්ඤො කීළිතු”න්තිආදි වුත්තං. දස්සනාය ගච්ඡති ආපත්ති දුක්ඛට්ඨස්සාති
එත්ථ පදවාරගණනාය දුක්ඛට්ඨං. යත්ථ ධීතා පස්සතීති එත්ථ පන සවෙ එකස්මිංයෙව
යානෙ ධීතා පදං අනුද්ධරමානා පඤ්චපි පස්සති, එකමෙව පාවිත්තියං. තං තං
දිසාභාගං ඔලොකෙත්වා පස්සන්තියා පන පාටෙක්කා ආපත්තියො. භික්ඛුස්ස පන
සබ්බත්ථ දුක්ඛට්ඨං.

981. ආරාමෙ ධීතාති අජ්ඣාරාමෙ රාජාගාරාදීනි කරොන්ති, තානි පස්සන්තියා
අනාපත්ති. ගච්ඡන්ති වා ආගච්ඡන්ති වාති පිණ්ඩපාතාදීනං අත්ථාය ගච්ඡන්තියා
මග්ගො හොති, තානි පස්සති, අනාපත්ති. සති කරණීයෙ ගන්ත්වාති රඤ්ඤො

සන්නිකං කෙනවි කරණියෙන ගන්ත්වා පස්සති, අනාපත්ති. ආපදාසුති කෙනවි උපද්දතා පවිසිත්වා පස්සති, අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පට්ඨාසංකප්පදං.

2. දුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

982. දුතියෙ – අභිනිසිදනාභිනිපජ්ජනෙසු පයොගගණනාය ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

3. තතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

988. තතියෙ – උජ්ජවුජ්ජවෙති යත්තකං හත්ථෙන අඤ්ඡිතං හොති, තස්මිං තක්කම්භි වෙධිතෙ එකා ආපත්ති. කන්තනතො පන පුබ්බෙ කප්පාසවිචිතනං ආදිං කත්වා සබ්බපයොගෙසු හත්ථවාරගණනාය දුක්කටං.

989. කන්තිතසුත්තන්ති දසිකසුත්තාදිං සඬ්ඝාටෙන්වා කන්තති, දුක්කන්තිතං වා පටිකන්තති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

4. චතුත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා

992. චතුත්ථෙ – යාගුං වාතිආදීසු තණ්ඩුලකොට්ටනං ආදිං කත්වා සබ්බෙසු පුබ්බපයොගෙසු පයොගගණනාය දුක්කටං. යාගුහත්තෙසු භාජනගණනාය, බාදනියාදීසු රූපගණනාය පාවිත්තියානි.

993. යාගුපානෙති මනුස්සෙහි සඬ්ඝස්සත්ථාය කරියමානෙ යාගුපානෙ වා සඬ්ඝහත්තෙ වා තෙසං සභායිකභාවෙන යංකිඤ්චි පවත්තියා අනාපත්ති. චෙතියපුජාය සභායිකා හුත්වා ගන්ධාදීනි පුජෙති, වට්ටති. අත්තනො වෙය්‍යාවච්චකරස්සාති සවෙපි මාතෘපිතරො ආගච්ඡන්ති, යංකිඤ්චි බීජනිං වා

සම්මුඛඥාප්තිදණ්ඩකං වා කාරාපෙත්වා වෙය්‍යාවච්චකරට්ඨානෙ යපෙත්වා යංකිඤ්ච පචිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි තතියසදිසානෙවාති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

5. පඤ්චමසික්ඛාපදවණ්ණනා

996. පඤ්චමෙ – අසති අන්තරායෙනි දසවිධෙ අන්තරායෙ අසති. ධුරං නික්ඛිපිත්වා පච්ඡා විනිවිජ්ජනන්ති ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා විනිවිජ්ජනාති.

998. පරියෙසිත්වා න ලහතීති සභායිකා භික්ඛුනියො න ලහති. සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

6. ඡට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

999. ඡට්ඨෙ – සබ්බං නග්ගවග්ගෙ ආගාරිකසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයං පන විසෙසො, තං ඡසමුට්ඨානං. ඉදං ‘සහත්ථා’ති චුත්තත්තා ඵලකලොමසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිචජ්ජං, කායකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

7. සත්තමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1007. සත්තමෙ – පුන පරියායෙනාති පුනවාරෙ. ආපදාසුති මහග්ගච්චරං සරිරතො මොවෙත්වා සුපට්ඨාමිතම්පි වොරා භරන්ති, ඵවරූපාසු ආපදාසු අනිස්සජ්ජිත්වා නිවාසෙන්නියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති.

කථිතසමුට්ඨානං – කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති, කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිචජ්ජං කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

8. අට්ඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1008. අට්ඨමෙ – අනිස්සජ්ජිත්වාති රක්ඛණත්ථාය අදත්වා; ‘ඉමං ජග්ගෙය්‍යාසි’ති ඵං අනාපුච්ඡිත්වාති අත්ථො.

1012. පරියෙසිත්වා න ලහනීති පටිජග්ගිකං න ලහනි. ගිලානායාති වච්ඡෙදං කාතුං අසමත්ථාය. ආපදාසුනි රට්ඨෙයි භිජ්ජන්තෙ ආවාසෙ ඡඩ්ඨෙත්වා ගච්ඡන්ති, එවරුපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

9. නවමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1015-6. නවමෙ – බාහිරකං අනත්ථසංභිතන්ති

භත්ථිඅස්සරථධනුථරුසිජ්ජආථබ්බණ්ඩිලනවසිකරණසොසාපනමන්තාගදජ්ජයොගා දිහෙදං පරුපසාතකරං. පරිත්තන්ති යක්ඛපරිත්තනාගමණ්ඩලාදිහෙදං සබ්බමිසි වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව.

පදසොධම්මසමුට්ඨානං – වාචනො වාචාවිත්තනො ච සමුට්ඨාති, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, වච්ඡමමං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

10. දසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1018. දසමෙ වාචෙය්‍යාති පදං විසෙසො, සෙසං නවමෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

දසමසික්ඛාපදං.

චිත්තාගාරවග්ගො පඤ්චමො.

6. ආරාමවග්ගො

1. පඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1025. ආරාමවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ – පරික්ඛෙපං අතික්කාමෙන්තියා, උපචාරං ඔක්කමන්තියාති එත්ථ පඨමපාදෙ දුක්කටං, දුතියපාදෙ පාවිත්තියං.

1027. සීසානුලොකිකාති පඨමං පවිසන්තිනං භික්ඛුනිනං සීසං අනුලොකෙන්ති පවිසති, අනාපත්ති. යත්ථ භික්ඛුනියොති යත්ථ භික්ඛුනියො පඨමතරං පවිසිත්වා සජ්ඣායවෙතියවන්දනාදීනි කරොන්ති, තත්ථ තාසං සන්තිකං ගච්ඡාමීති ගන්තුං වට්ටති. ආපදාසුනි කෙනචි උපද්දුතා හොති, එවරුපාසු ආපදාසු පවිසිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව.

ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවීමොක්ඛං, සචිත්තකං,
පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පට්ඨසික්ඛාපදං.

2. දුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

1028. දුතියෙ – ආයස්මා කප්පිතකොති අයං ජට්ඨසහස්සඛිහන්තරො ථෙරො.
සංහරීති සඬකාමෙසි. සංහටොති සඬකාමිතො. කාසාවටොති න්භාපිතා කාසාවං
නිවාසෙත්වා කම්මං කරොන්ති, තං සන්ධායාහංසු. සෙසං උත්තානමෙව.

තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවීමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං,
කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

3. තතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

1036. තතියෙ – අනුසාසනිපුරෙක්ඛාරායාති ඉදානිපි ත්වං බාලා
අබ්බත්තාතිආදිනා නයෙන අනුසාසනිපක්ඛෙ යත්වා වදන්තියා අනාපත්ති. සෙසං
උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

තතියසික්ඛාපදං.

4. චතුත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා

1037. චතුත්ථෙ – සබ්බං උත්තානමෙව. චතුසමුට්ඨානං – කායතො
කායවාචතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. නිමන්තිතාය
අනාපුච්ඡා භුඤ්ජන්තියා ආපත්තිසම්භවතො සියා කිරියාකිරියං, පචාරිතාය කප්පියං
කාරෙත්වාපි අකාරෙත්වාපි භුඤ්ජන්තියා ආපත්තිසම්භවතො සියා කිරියං,
නොසඤ්ඤාවීමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං,
තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

5. පඤ්චමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1043. පඤ්චමෙ – කුලෙ මච්ඡරො කුලමච්ඡරො, කුලමච්ඡරො එතිස්සා අත්ථිති
කුලමච්ඡරීති කුලං වා මච්ඡරායතීති කුලමච්ඡරීති. කුලස්ස අවණ්ණන්ති තං කුලං
අස්සද්ධං අප්පසන්නන්ති. භික්ඛුනීනං අවණ්ණන්ති භික්ඛුනියො දුස්සිලා
පාපධම්මාති.

1045. සන්තංයෙව ආදීනවන්ති කුලස්ස වා භික්ඛුනීනං වා සන්තං අගුණං. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

6. ජට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

1048. ජට්ඨෙ – ඔවාදායාති ගරුධම්මත්ථාය. සංවාසායාති උපොසථපචාරණාපුච්ඡනත්ථාය. අයමෙත්ථ සඬබ්බෙපො. විත්ථාරො පන භික්ඛුනොවාදකසික්ඛාපදවණ්ණනායං චුත්තොයෙව.

එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිචජ්ජං, කායකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ජට්ඨසික්ඛාපදං.

7. සත්තමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1053. සත්තමෙ – පරියෙසිත්වා න ලහතීති භික්ඛුනිං න ලහති. සෙසං උත්තානමෙව. ඉමස්සාපි විත්ථාරො භික්ඛුනොවාදකෙ චුත්තොයෙව.

ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

8. අට්ඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1056. අට්ඨමෙ – එකකම්මන්තිආදීහි උපොසථපචාරණායෙව චුත්තා. සෙසං උත්තානමෙව. ඉමස්සාපි විත්ථාරො භික්ඛුනොවාදකෙ චුත්තොයෙව.

පට්ඨපාරාජිකසමුට්ඨානං – අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

9. නවමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1058. නවමෙ – සබ්බං උත්තානමෙව. ඉමස්සාපි විත්ථාරො භික්ඛුනොවාදකෙ චුත්තොයෙව.

ධුරනික්කපසමුට්ඨානං – අකිරියං, සඤ්ඤාවීමොක්ඛං, සචිත්තකං,
ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

10. දසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1062. දසමෙ – පසාබ්බෙති අධොකායෙ. අධොකායො හි යස්මා තතො රුක්ඛස්ස
සාබා විය උහො උරු පහිජ්ජිත්වා ගතා, තස්මා පසාබ්බෙති වුච්චති.

1065. භින්දාතිආදීසු සචෙ “භින්ද, එාලෙහී”ති සබ්බානි ආණාපෙනි, සො ච
තථෙව කරොති, ඡ ආණත්තිදුක්කටානි ඡ ච පාවිත්තියානි ආපජ්ජති. අථාපි එවං
ආණාපෙනි – “උපාසක, යංකිඤ්චි එත්ථ කාතබ්බං, තං සබ්බං කරොහී”ති, සො ච
සබ්බානිපි හෙදනාදීනි කරොති; එකවාචාය ඡ දුක්කටානි ඡ පාවිත්තියානීනි ද්වාදස
ආපත්තියො. සචෙ පන හෙදනාදීසුපි එකංයෙව වත්වා “ඉදං කරොහී”ති
ආණාපෙනි, සො ච සබ්බානි කරොති, යං ආණත්තං, තස්සෙව කරණෙ පාවිත්තියං.
සෙසෙසු අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.

කථිතසමුට්ඨානං – කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවීමොක්ඛං, අචිත්තකං,
පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

ආරාමවග්ගො ඡට්ඨො.

7. ගබ්භිනිවග්ගො

1. පඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1069. ගබ්භිනිවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ – ආපන්නසත්තාති
කුච්ඡිපට්ටිඨසත්තා.

පඨමසික්ඛාපදං.

2. දුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

1073-4. දුතියෙ – පායන්තින්ති ථඤ්ඤං පායමානං. මාතා වා හොතීති යං දාරකං
පායෙති, තස්ස මාතා වා හොති ධාති වා. සෙසං උත්තානමෙව. උභයමපි
තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවීමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං,
කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

3. තනියසික්බාපදවණ්ණනා

1077. තනියෙ – සික්බාසම්මුතිං දාතුන්ති කස්මා දාපෙසි? “මාතුගාමො නාම ලොලො හොති ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු අසික්ඛිත්වා සිලානි පුරයමානො කිලමති, සික්ඛිත්වා පන පච්ඡා න කිලමිස්සති, නිත්ථරිස්සති” ති දාපෙසි.

1079. පාණාතිපාතා වෙරමණිං ද්වෙ වස්සානි අවිතික්කම්ම සමාදානං සමාදියාමීති යං තං පාණාතිපාතා වෙරමණිති පඤ්ඤත්තං සික්බාපදං, තං පාණාතිපාතා වෙරමණිසික්බාපදං ද්වෙ වස්සානි අවිතික්කම්මතබ්බසමාදානං කත්වා සමාදියාමීති අත්ථො. එස නයො සබ්බත්ථ. ඉමා ඡ සික්බායො සට්ඨිවස්සායපි පබ්බජිතාය දාතබ්බායෙව, න එතාසු අසික්ඛිතා උපසම්පාදෙතබ්බා.

තනියසික්බාපදං.

4. චතුත්ථසික්බාපදවණ්ණනා

1084. චතුත්ථෙ – සබ්බං උත්තානමෙව. සවෙ පන පයමං වුට්ඨානසම්මුති න දිත්තා හොති, උපසම්පදමාළකෙපි දාතබ්බායෙව. ඉමා ද්වෙපි මහාසික්ඛමානා නාම.

චතුත්ථසික්බාපදං.

5. පඤ්චමසික්බාපදවණ්ණනා

1090. පඤ්චමෙ – කිඤ්චාපි උනද්වාදසවස්සං පරිපුණ්ණසඤ්ඤාය වුට්ඨාපෙන්නියා අනාපත්ති, සා පන අනුපසම්පන්නාව හොති. සෙසං උත්තානමෙව.

පඤ්චමසික්බාපදං.

6. ඡට්ඨසික්බාපදවණ්ණනා

1095. ඡට්ඨෙ – දසවස්සාය ගිහිගතාය සික්බාසම්මුතිං දත්වා පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සං උපසම්පාදෙතුං වට්ටති.

ඡට්ඨසික්බාපදං.

7. සත්තමසික්බාපදවණ්ණනා

1101. සත්තමෙ – සබ්බං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි සබ්බෙසු දුතියෙ වුත්තසදිසානෙව. අයං පන විසෙසො – යත්ථ සම්මුති අත්ථී, තත්ථ කිරියාකිරියං හොතීති.

සත්තමසික්බාපදං.

8. අට්ඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1108. අට්ඨමෙ – න අනුග්ගණ්භාපෙය්‍යාති “ඉමිස්සා අයො උද්දෙසාදීති දෙහි”ති එවං උද්දෙසාදීති න අනුග්ගණ්භාපෙය්‍යා.

1110. පරියෙසිත්වාති අඤ්ඤං පරියෙසිත්වා න ලහති, සයං ගිලානා හොති, න සක්කොති උද්දෙසාදීති දාතුං, තස්සා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – අකිරියං, සඤ්ඤාවීමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

9. නවමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1113. නවමෙ – න උපට්ඨභෙය්‍යාති වුණ්ණෙන මත්තිකාය දන්තකට්ඨෙන මුබ්බෙදකෙනාති එවං තෙන තෙන කරණීයෙන න උපට්ඨභෙය්‍යා. සෙසං උත්තානමෙව. පට්මපාරාජිකසමුට්ඨානං – අකිරියං, සඤ්ඤාවීමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

10. දසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1116. දසමෙ – නෙව වූපකාසෙය්‍යාති න ගහෙත්වා ගච්ඡෙය්‍යා. න වූපකාසාපෙය්‍යාති “ඉමං අයො ගහෙත්වා ගච්ඡා”ති අඤ්ඤං න ආණාපෙය්‍යා. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – අකිරියං, සඤ්ඤාවීමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

ගඛිහිනිවග්ගො සත්තමො.

8. කුමාරිභූතවග්ගො

1-2-3. පට්මදුතියතනියසික්ඛාපදවණ්ණනා

1119. කුමාරිභූතවග්ගස්ස පට්මදුතියතනියසික්ඛාපදානි තීණි තීහි ගිහිගතසික්ඛාපදෙහි සදිසානි. යා පන තා සබ්බපට්ඨා ද්වෙ මහාසික්ඛමානා, තා අතික්කන්තවිසතිවස්සානි වෙදිතඛබ්බා. තා ගිහිගතා වා හොන්තු අගිහිගතා වා, සික්ඛමානා ඉච්චෙව වත්තඛබ්බා, ගිහිගතානි වා කුමාරිභූතානි වා න වත්තඛබ්බා. ගිහිගතාය දසවස්සකාලෙ සික්ඛාසම්මුතිං දත්වා ද්වාදසවස්සකාලෙ උපසම්පදා කාතඛබ්බා. එකාදසවස්සකාලෙ දත්වා තෙරසවස්සකාලෙ කාතඛබ්බා,

ද්වාදසතෙරසවුද්දසපන්තරසසොළසසත්තරසඅට්ඨාරසවස්සකාලෙ සම්මුතිං දත්වා විසතිවස්සකාලෙ උපසම්පදා කාතබ්බා. අට්ඨාරසවස්සකාලතො පට්ඨාය ව පනායං ගිහිගතාතිපි කුමාරිභූතාතිපි වත්තුං වට්ටති, කුමාරිභූතා පන ගිහිගතාති න වත්තබ්බා, කුමාරිභූතා ඉච්චෙව වත්තබ්බා. මහාසික්ඛමානා පන ගිහිගතාතිපි වත්තුං න වට්ටති, කුමාරිභූතාතිපි වත්තුං න වට්ටති, සික්ඛාසම්මුතිදානවසෙන පන තිස්සොපි සික්ඛමානාති වත්තුං වට්ටති.

පඨමදුතියතනියානි.

4-5-6. චතුත්ථපඤ්චමඡට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

1136. චතුත්ථපඤ්චමඡට්ඨෙසු සබ්බං උත්තානමෙව. සබ්බානි තිසමුට්ඨානානි චතුත්ථං කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡාමම්මං, තිච්ඡත්තං, තිවෙදනන්ති. පඤ්චමං කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡාමම්මං, තිච්ඡත්තං, තිවෙදනන්ති. යඤ්චෙත්ථ සඛ්භෙන පරිච්ඡින්නිතබ්බාති චුත්තං, තස්ස උපපරික්ඛිතබ්බාති අත්ථො. ඡට්ඨං කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡාමම්මං, අකුසලචිත්තං දුක්ඛවෙදනන්ති. යං පනෙත්ථ “පරිච්ඡින්නිවා”ති චුත්තං, තස්ස උපපරික්ඛිත්තවාති අත්ථො.

චතුත්ථපඤ්චමඡට්ඨසික්ඛාපදානි

7. සත්තමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1150. සත්තමෙ – සබ්බං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡාමම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

8. අට්ඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1154. අට්ඨමෙපි – සබ්බං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි අනන්තරසදිසානෙවාති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

9. නවමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1158. නවමෙ – සොකාවාසන්ති සඛ්භෙනං කත්වා අගච්ඡමානා පුරිසානං අන්තො සොකං පවෙසෙතීති සොකාවාසා, තං සොකාවාසං. තෙනෙවාහ – “සොකාවාසා නාම පරෙසං දුක්ඛං උප්පාදෙතී”ති. අථ වා සරං විය සරසාමිකා,

අයම්පි පුරිසසමාගමං අලහමානා සොකං ආවිසති. ඉති යං ආවිසති, ස්වාස්සා ආවාසො හොතීති සොකාවාසා. තෙනාහ – “සොකං ආවිසති” ති. අජානන්තීති එදිසා අයන්ති අජානමානා. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, චරිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

10. දසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1164. දසමෙ – අනාපුච්ඡාති අනාපුච්ඡන්වා. භික්ඛුනීහි ද්වික්ඛන්තුං ආපුච්ඡිතබ්බං – පබ්බජ්ජාකාලෙ ව උපසම්පදාකාලෙ ව, භික්ඛුනං පන සකිං ආපුච්ඡිතෙපි වට්ටති.

1165. අජානන්තීති මාතාදීනං අත්ථිභාවං අජානන්තී. සෙසං උත්තානමෙව. ඉදං අපුබ්බසමුට්ඨානසීසං. චතුසමුට්ඨානං – වාවතො කායවාචතො වාචාවිත්තතො කායවාචාවිත්තතො ව සමුට්ඨාති. කථං? අබ්භානකම්මාදීසු කෙනවිදෙව කරණියෙන ඛණ්ඩසීමායං නිසින්තා “පක්කොසථ සික්ඛමානං, ඉධෙව නං උපසම්පාදෙස්සාමා” ති උපසම්පාදෙති; එවං වාවතො සමුට්ඨාති. උපස්සයතො පටියාය උපසම්පාදෙස්සාමීති වත්වා ඛණ්ඩසීමං ගච්ඡන්තියා කායවාචතො සමුට්ඨාති. ද්විසුපි යානෙසු පණ්ණත්තිභාවං ජානිත්වාච විතික්කමං කරොන්තියා වාචාවිත්තතො කායවාචාවිත්තතො ව සමුට්ඨාති. අනනුජානාපෙත්වා උපසම්පාදනතො කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, චරිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

11. එකාදසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1167-8. එකාදසමෙ – පාරිවාසිකජන්දදානෙනාති පාරිවාසියෙන ඡන්දදානෙන. තත්ථ චතුබ්බිධං පාරිවාසියං – පරිසපාරිවාසියං, රත්තිපාරිවාසියං, ඡන්දපාරිවාසියං, අජ්ඣාසයපාරිවාසියන්ති. තත්ථ පරිසපාරිවාසියං නාම භික්ඛු කෙනවිදෙව කරණියෙන සන්නිපතිතා හොන්ති, අථ මෙසො වා උට්ඨාති, උස්සාරණා වා කරියති, මනුස්සා වා අජ්ඣාතථරන්තා ආගච්ඡන්ති, භික්ඛු “අනොකාසා මයං අඤ්ඤා ගච්ඡාමා” ති ඡන්දං අවිස්සජ්ජෙත්වාච උට්ඨහන්ති. ඉදං පරිසපාරිවාසියං. කිඤ්චාපි පරිසපාරිවාසියං, ඡන්දස්ස පන අවිස්සට්ඨන්තා කම්මං කාතුං වට්ටති.

පුන භික්ඛු “උපොසථාදීති කරිස්සාමා” ති රත්තිං සන්නිපතිත්වා “යාව සබ්බෙ සන්නිපතන්ති, තාව ධම්මං සුණ්ඤ්සාමා” ති එකං අජ්ඣෙසන්ති, තස්මිං ධම්මකථං කථෙත්තෙයෙව අරුණො උග්ගච්ඡති. සචෙ “වාතුද්දසිකං උපොසථං කරිස්සාමා” ති නිසින්තා “පන්තරසො” ති කාතුං වට්ටති. සචෙ පන්තරසිකං කාතුං

නිසින්නා පාට්පදෙ අනුපොසටේ උපොසටං කාතුං න වට්ටති, අඤ්ඤං පන සඬ්ඝකිව්වං කාතුං වට්ටති. ඉදං රත්තිපාරිවාසියං නාම.

පුන භික්ඛු ‘‘කිඤ්චිදෙව අබ්භානාදිසඬ්ඝකම්මං කර්ස්සාමා’’ති නිසින්නා භොන්ති, තත්ත්වකො නක්ඛත්තපායකො භික්ඛු එවං වදති – ‘‘අප්ප නක්ඛත්තං දාරුණං, මා ඉමං කම්මං කරොමා’’ති. තෙ තස්ස වචනෙන ඡන්දං විස්සජ්ජෙත්වා තත්තෙව නිසින්නා භොන්ති. අපඤ්ඤො ආගන්ත්වා ‘‘නක්ඛත්තං පටිමානෙත්තං අත්තො ඛාලං උපච්චගා’’ති (ජා. 1.1.49) වත්වා ‘‘කිං නක්ඛත්තෙන කරොමා’’ති වදති. ඉදං ඡන්දපාරිවාසියඤ්ඤෙව අප්පකාසයපාරිවාසියඤ්ඤෙව. එතස්මිං පාරිවාසියෙ පුන ඡන්දපාරිසුද්ධිං අනානෙත්වා කම්මං කාතුං න වට්ටති.

වුට්ඨිතාය පරිසායාති ඡන්දං විස්සජ්ජෙත්වා කායෙන වා වාචාය වා ඡන්දවිස්සජ්ජනමත්තෙනෙව වා උට්ඨිතාය පරිසාය.

1169. අනාපත්ති අවුට්ඨිතාය පරිසායාති ඡන්දං අවිස්සජ්ජෙත්වා අවුට්ඨිතාය අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං – කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

එකාදසමසික්ඛාපදං.

12. ද්වාදසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1170. ද්වාදසමෙ – උපස්සයො න සම්මතීති වසනොකාසො නප්පභොති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසදිසානෙවාති.

ද්වාදසමසික්ඛාපදං.

13. තෙරසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1175. තෙරසමෙ – එකං වස්සං ද්වෙති එකන්තරිකෙ එකස්මිං සංවච්ඡරෙ ද්වෙ වුට්ඨාපෙති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි චුත්තසදිසානෙවාති.

තෙරසමසික්ඛාපදං.

කුමාරිභූතවග්ගො අට්ඨමො.

9. ඡත්තුපාහනවග්ගො

1. පයමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1181. ඡත්තවග්ගස්ස පයමසික්ඛාපදෙ – සකිම්පි ධාරෙති ආපත්ති පාචිත්තිසස්සාති මග්ගගමනෙ එකපයොගෙනෙව දිවසම්පි ධාරෙති, එකාව ආපත්ති.

සවෙ කද්දමාදීනි පත්වා උපාහනා ඔමුඤ්චිත්වා ඡත්තමෙව ධාරෙන්ති ගච්ඡති,
දුක්කටං. අථාපි ගච්ඡාදීනි දිස්වා ඡත්තං අපනාමෙත්වා උපාහනාරුළ්භාව ගච්ඡති,
දුක්කටමෙව. සවෙ ඡත්තමිපි අපනාමෙත්වා උපාහනාපි ඔමුඤ්චිත්වා පුන ධාරෙති,
පුන පාවිත්තියං. එවං පයොගගණනාය ආපත්තියො වෙදිතඛ්ඛා. සෙසං
උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං,
පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

2. දුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

1184. දුතියෙ – යානෙන යායන්තීති එත්ථාපි ඔරොහිත්වා පුනඡ්ඡනං
අභිරුහන්තියා පයොගගණනාය ආපත්තියො වෙදිතඛ්ඛා. සෙසං පඨමෙ
වුත්තනයමෙවාති.

දුතියසික්ඛාපදං.

3. තතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

1190. තතියෙ – විජ්ජකිරියංසුති මණයො විජ්ජකිණ්ණා. ඉධාපි ඔමුඤ්චිත්වා
ධාරෙන්තියා පයොගගණනාය ආපත්තියො. සමුට්ඨානාදීනි වුත්තනයානෙව.
කෙවලං ඉධ අකුසලචිත්තං හොතීති.

තතියසික්ඛාපදං.

4. චතුත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා

1194. චතුත්ථෙ – සිසුපගාදීසු යං යං ධාරෙති, තස්ස තස්ස වසෙන
වත්ථුගණනාය ආපත්තියො වෙදිතඛ්ඛා. සෙසං තතියෙ වුත්තනයමෙවාති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

5. පඤ්චමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1199. පඤ්චමෙ – ගන්ධවණ්ණකෙනාති ගන්ධෙන ව වණ්ණකෙන ව. සෙසං
උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි තතියසදිසානෙවාති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

6. ඡට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

1202. ඡට්ඨෙ – සඛ්ඛං පඤ්චමෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

ජට්ඨසික්ඛාපදං.

7. සත්තමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1208-9. සත්තමෙ – උම්මද්දාපෙති ආපත්ති පාවිත්තියස්සාති එත්ථ හත්ථං අමොචෙත්වා උම්මද්දනෙ එකාව ආපත්ති, මොචෙත්වා මොචෙත්වා උම්මද්දනෙ පයොගගණනාය ආපත්තියො. සම්බාහනෙපි එසෙව නයො. ගිලානායාති අන්තමසො මග්ගගමනපරිස්සමෙනාපි සාබ්බාය. ආපදාසුති චොරහයාදීහි සරිරකම්පනාදීසු. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීති තතියසදිසානෙවාති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

8-9-10. අට්ඨමනවමදසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1210. අට්ඨමාදීසු තීසු සික්ඛමානාය සාමණෙරියා, ගිහිනියාති ඉදමෙව නානාකරණං, සෙසං සත්තමෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

අට්ඨමනවමදසමසික්ඛාපදානි.

11. එකාදසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1214. එකාදසමෙ – භික්ඛුස්ස පුරතොති අභිමුඛමෙවාති අත්ථො. ඉදං පන උපචාරං සන්ධාය කථිතන්ති වෙදිතබ්බං. සෙසං උත්තානමෙව. කථිතසමුට්ඨානං – කායවාචනො කායවාචාවිත්තනො ච සමුට්ඨාති, කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

එකාදසමසික්ඛාපදං.

12. ද්වාදසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1219-23. ද්වාදසමෙ – අනොකාසකතන්ති අසුකස්මිං නාම යානෙ පුච්ඡාමිති එවං අකතඛකාසං. තෙනෙවාහ – “අනොකාසකතන්ති අනාපුච්ඡා”ති. අනොදිස්සාති අසුකස්මිං නාම යානෙ පුච්ඡාමිති එවං අනියමෙත්වා කෙවලං “පුච්ඡිතබ්බං අත්ථී, පුච්ඡාමි අය්‍යා”ති එවං වත්වා. සෙසං උත්තානමෙව. පදසොධම්මසමුට්ඨානං – වාචනො වාචාවිත්තනො ච සමුට්ඨාති, කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ද්වාදසමසික්ඛාපදං.

13. තෙරසමසික්ඛාපදවණ්ණනා

1226. තෙරසමෙ – පරික්ඛෙපං අතික්කාමෙන්තියාති එකෙන පාදෙන
අතික්කන්තෙ දුක්කටං, දුතියෙන පාවිත්තියං. උපවාරෙපි එසෙව නයො.

1227. අවිජන්තවිවරිකායාතිආදිසු සඬකච්චිකවිවරමෙව විවරන්ති වෙදිතබ්බං.
ආපදාසුති මහග්ගං හොති සඬකච්චිකං, පාරුපිත්වා ගච්ඡන්තියාව උපද්දවො
උප්පජ්ජති, එවරුපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.
එළකලොමසමුට්ඨානං – කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං,
පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

තෙරසමසික්ඛාපදං.

ජත්තුපාහනවග්ගො නවමො.

උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො ජසට්ඨිසනං පාවිත්තියා ධම්මාති එත්ථ සබ්බානෙව
භික්ඛුනීනං බුද්දකෙසු ඡන්තවුති, භික්ඛුනං ද්වෙනවුතීති අට්ඨාසිතිසනං සික්ඛාපදාති,
තතො සකලං භික්ඛුනීවග්ගං, පරම්පරහොජනං, අනතිරිත්තහොජනං,
අනතිරිත්තෙන අභිහට්ඨං පවාරණං, පණ්ණහොජනවිඤ්ඤත්ති, අවෙලකසික්ඛාපදං,
දුට්ඨුල්ලපට්ඨිඡාදනං, උභාවිසතිවස්සපසම්පාදනං, මාතුගාමෙන සද්ධිං සංවිධාය
අද්ධානගමනං, රාජන්තෙපුරප්පවෙසනං, සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා විකාලෙ
ගාමප්පවෙසනං, නිසිදනං වස්සිකසාට්ඨිකන්ති ඉමාති ද්වාච්ඡති සික්ඛාපදාති
අපනෙත්වා සෙසාති සතඤ්ච ජසට්ඨි ව සික්ඛාපදාති පාතිමොක්ඛබුද්දෙසමග්ගෙන
උද්දිට්ඨාති හොන්තීති වෙදිතබ්බාති. තෙනාහ – “උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො
ජසට්ඨිසනං පාවිත්තියා ධම්මා...පෙ.... එවමෙතං ධාරයාමී” ති.

තත්‍රායං සඬබෙපතො සමුට්ඨානවිනිච්ඡයො – ගිරග්ගසමජ්ජං,
විත්තාගාරසික්ඛාපදං, සඬසාණි, ඉත්ථාලඬකාරො, ගන්ධවණ්ණකො,
වාසිතකපිඤ්ඤාකො, භික්ඛුනීආදිහි උම්මද්දනපරිමද්දනානීති ඉමාති දස
සික්ඛාපදාති අවිත්තකාති ලොකවජ්ජාති. අයං පනෙත්ථ අධිප්පායො – විනාපි
විත්තෙන ආපජ්ජිතබ්බත්තා අවිත්තකාති, විත්තෙ පන සති අකුසලෙනෙව
ආපජ්ජිතබ්බත්තා ලොකවජ්ජාති. අවසෙසාති අවිත්තකාති, පණ්ණත්තිවජ්ජානෙව.
වොරීවුට්ඨාපනං, ගාමන්තරං, ආරාමසික්ඛාපදං ගබ්භිනිවග්ගෙ ආදිතො පට්ඨාය
සත්ත, කුමාරිභූතවග්ගෙ ආදිතො පට්ඨාය පඤ්ච, පුරිසසංසට්ඨං
පාරිවාසියඡන්දදානං, අනුවස්සවුට්ඨාපනං, එකන්තරිකවුට්ඨාපනන්ති ඉමාති
එකුනච්ඡති සික්ඛාපදාති සවිත්තකාති පණ්ණත්තිවජ්ජාති, අවසෙසාති සවිත්තකාති
ලොකවජ්ජානෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුනීවිහඬගෙ

බුද්දකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාවිත්තියකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

5. පාට්ඨෙසනීයකණ්ඩං (භික්ඛුනීවිහඬගවණ්ණනා)

පාට්ඨෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

පාට්ඨෙසනීයා නාම, බුද්දකානං අනන්තරා;
යෙ ධම්මා අට්ඨ ආරුළුහා, සඬ්ඛෙපෙනෙව සඬ්ගහං;
තෙසං පවත්තතෙ එසා, සඬ්ඛෙපෙනෙව වණ්ණනා.

1228. යානි හි එත්ථ පාළියං සප්පිතෙලාදීනි නිද්දිට්ඨානි, තානියෙව විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්තියා පාට්ඨෙසනීයා. පාළිවිනිමුත්තකෙසු පන සබ්බෙසු දුක්ඛං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. අට්ඨවිධම්පි පනෙතං පාට්ඨෙසනීයං චතුසමුට්ඨානං – කායතො කායවාචතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨානි, කිරියං නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, චජිකම්මං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පාට්ඨෙසනීයවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාට්ඨෙසනීයකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

සෙබ්බා පන උද්දිට්ඨා, යෙ ධම්මා පඤ්චසත්තති;
තෙසං අනන්තරායෙව, සත්තාධිකරණවහයා.

මහාවිහඬගෙ යො චුත්තො, තෙසං අත්ථවිනිච්ඡයො;
භික්ඛුනීනං විහඬගෙපි, තාදිසංයෙව තං විදු.

යස්මා තස්මා විසුං තෙසං, ධම්මානං අත්ථවණ්ණනා;
න චුත්තා තත්ථ යා චුත්තා, චුත්තායෙව හි සා ඉධාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

භික්ඛුනීවිහඬගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සබ්බාසවපහං එසා, නිට්ඨිතා වණ්ණනා යථා;
සබ්බාසවපහං මග්ගං, පත්වා පස්සන්තු නිබ්බුතින්ති.

උභතොවිහඬගට්ඨකථා නිට්ඨිතා.